

Szekszárd Megyei Jogú Város Helyi Fenntarthatósági Programja (Local Agenda 21)

Készítette:
ENVIROSCIENCE
Környezetvédelmi és Kutatásfejlesztési Kft.

2013. június

 ENVIROSCIENCE

Környezetvédelmi és Kutatásfejlesztési Kft.
3000 Hatvan, Csaba Vezér Út 9.
www.enviroscience.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	2
ELŐZMÉNYEK	5
A fenntartható fejlődés	5
A fenntartható fejlődés alapelvei	6
Fenntarthatóság felé vivő lépések a vizsgált településen az elmúlt időszakban	7
A fenntarthatóság és a városfejlesztés kapcsolata	7
A jelen tanulmány kapcsán végzett felmérés	8
A Szekszárdi Helyi Fenntarthatósági Program (HFP) stratégiai céljai	8
HELYZETELEMZÉS	10
A település helye a kistérségben	10
Sigillum oppidi Sexardiensis.....	11
Szekszárd, mint kistérségi központ.....	11
KÖRNYEZET	12
Éghajlati adottságok	12
Vízrajzi adottságok.....	12
Felszíni vizek.....	12
Felszín alatti vizek, talajtani adottságok	12
Általános tájvédelem	14
Természetvédelem	14
Országos jelentőségű védett területek	14
Helyi jelentőségű védett területek	18
A Natura 2000 hálózat	18
Ex lege védett területek	19
Nemzeti Ökológiai Hálózat.....	19
Környezeti elemek állapota, környezeti terhelések.....	19
Föld, talaj és felszín alatti közegek.....	20
Felszíni vizek.....	23
Felszín alatti vizek	24
Levegőtisztaság-védelem	30
Hulladékgazdálkodás	36
Zaj és rezgésvédelem	41
KÖZLEKEDÉS, KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS	43
Közlekedési viszonyok	43
Közúthálózat	43
Tömegközlekedés	45
Gyalogos- és kerékpáros közlekedés	46
Közlekedésfejlesztés	46
Közúthálózat	46
Tömegközlekedés	46
Gyalogos- és kerékpáros közlekedés	46
KÖZMŰELLÁTOTTSAÉG.....	47
ENERGIA FELHASZNÁLÁS	50
Megújuló energiahordozó hasznosítási lehetőség	51

ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS	52
Vezetékes hírközlési létesítmények	52
Vezeték nélküli hírközlési létesítmények	53
MŰEMLÉKEK ÉS RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK	53
TÁRSADALOM	60
Demográfiai helyzet	60
Általános adatok	60
Korösszetétel	61
EGÉSZSÉGÜGY	62
KÖZBIZTONSÁG	67
HAGYOMÁNY-KULTÚRA	68
A település története, legendái	68
Hagyományos városi rendezvények	70
Szekszárdon született, élt és élő magyar hírességek	70
A szekszárdi borvidék	71
Művelődés - Kultúra - Szórakozás - Sport Szervezetei	73
GAZDASÁG	78
Foglalkoztatás	78
Jövedelem	79
Kereskedelem és szolgáltatás	80
Az idegenforgalom lehetőségei	81
Kézművesek termékek Szekszárdon	82
Szekszárdi borút	82
Szekszárdi Tourinform Iroda	83
Ipar	84
TERÜLETHASZNÁLAT	84
Zöldterület gazdálkodás	84
Mezőgazdasági területhasználat	86
Vízgazdálkodási területhasználat	87
Erdőgazdasági területhasználat	87
Agrárkörnyezeti Program	87
TELEPÜLÉSSZERKEZET, KÖZINTÉZMÉNYEK, KÖRNYEZETKULTÚRA	88
A település központja, intézményei	88
Helybeli műemléki és építészeti emlékek	91
Műemlékvédelem	91
Helyi értékvédelem	92
NEVELÉSI ÉS TANULÁSI SZÍNTEREK	93
Környezeti nevelés és szemléletformálás	93
Óvodai nevelés	94
Iskolai nevelés	94
A város sportlétesítményei	95
A város sportlétgyesületei	96
TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM	97
HELYI FENNTARTHATÓSÁGI PROGRAM (HFP)	97
Kérdőív	97
A kérdőívek kiértékelése	99

Válaszok kiértékelése.....	99
SWOT analízis	113
STRATÉGIA.....	116
Célállapot.....	116
Prioritások.....	116
Megvalósítás.....	116
Társadalmi pillér.....	117
Környezeti pillér	125
Gazdasági pillér	140
Várható hatások	145
MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS	146
Indikátorok.....	146
Társadalmi pillér.....	147
Gazdasági pillér	149
Környezeti pillér	150

ELŐZMÉNYEK

A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia 2007 júniusában készült el. Ebben a Magyar Kormány, tárcaközi egyeztetések után megfogalmazta az országos léptékű tennivalókat, összhangban az Európai Unióban elkészült fenntarthatósági stratégiával.

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

„A fenntartható fejlődés a tágran értelmezett életminőség javulását szolgálja, amely nem szűkíthető le az anyagi jólétre, hanem magában foglalja a környezet minőségét, a demokratikus jogok érvényesülését, a természeti erőforrásokhoz valamint a társadalom nyújtotta szolgáltatásokhoz és intézményekhez való hozzáférést, a teljes testi, lelki egészséget, a szabadidőt, a biztonságot is. A társadalmi jólét a környezetminőség és a társadalmat alkotók életminőségének együttes megnyilvánulása.

A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel és a társadalmi igazságossággal, esélyegyenlőséggel.

A természeti erőforrások vonatkozásában ez azt jelenti, hogy hosszú távon a természeti környezet eltartóképességével összhangban lehet csak a társadalom reális szükségleteinek a kielégítéséről gondoskodni; a környezet eltartó képessége egyben az igények kielégítésének korlátja is. Ennek megfelelően van szükség a természeti erőforrások fenntartható használatára, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges. Ennek a megvalósulásához szükséges, hogy a jövő nemzedékének szakmailag megalapozott, megfelelően előkészített környezettudatos nevelése a családban és az oktatás valamennyi területén nagyobb teret kapjon. Fentiek alapján a fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pillérek és mindhárom együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

A fenntarthatóság elvei szerint élő társadalomban többek között érvényesül a szociális igazságosság, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés; az életminőség folytonos javítására való törekvés. E cél elérése érdekében olyan erkölcsi normarendszert szükséges a társadalom tagjai felé közvetíteni, amely ezeket a folyamatokat támogatja, illetve elősegíti.

A méltányos életkörülmények, a megfelelő életminőség, jólét biztosítását kifejező célkitűzés mindenkire – a jövő nemzedékekre is – vonatkozik. A fenntartható fejlődés tehát elismeri és céljának tekinti *az egymást követő nemzedékek* megfelelő életminőséghez való egyenlő jogának biztosítását, s az ezzel összefüggésben álló köteleességek teljesítését. A fenntartható fejlődés tehát olyan fejlődés, amely lehetővé teszi a jelen generációk szükségleteinek kielégítését úgy, hogy ez nem veszélyezteti a jövő generációk azon lehetőségét, hogy szükségleteiket kielégítsék.

A jelenlegi társadalmi-gazdasági folyamatok, illetve hatásaik jelentős részben ellentétesek a fenntartható fejlődés követelményeivel. E trendek ismeretében *elkerülhetetlen egy olyan fejlődési pályára való áttérés*, amely hosszú távon biztosítja a társadalmak és köztük a magyar társadalom fenntartható fejlődését.” (NFFS, 2007)

Az országban levő kisebb egységek, így a régiók, kistérségek szintjén, valamint a település szintjén is szükséges megalkotni ezt a programot.

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ALAPELVEI

Ezek megfogalmazására, pontosítására és elfogadására a legmagasabb szinten került sor mind az ENSZ, mind az EU keretében. Az általánosan elfogadott elvek közül hazai fontosságuk miatt az alábbiakat emeljük ki, ezekre fókuszál a települési programterv is.

A holisztikus megközelítés elve. A dolgokat egymással összefüggésben kell vizsgálni, mivel a rendszerek egymással szoros kölcsönhatásban állnak. Bármilyen beavatkozás tovagyűrűző hatásokat okoz esetleg távoli rendszerekben is. A helyi kihívásokra adandó válaszokhoz szükséges a tágabb környezet és a globális trendek ismerete.

A nemzedéken belüli és nemzedékek közötti szolidaritás elve. A fenntartható fejlődés érdekeinek középpontjában az emberek állnak. A jelen nemzedékek fejlődési és környezeti szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy ne veszélyeztessük a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék saját szükségleteiket.

Társadalmi igazságosság elve. El kell ismerni mindenki jogát a méltó életfeltételekhez, mindenki számára biztosítani kell az alapvető emberi jogokat. Mindenki azonos eséllyel szerezhesse meg azokat az ismereteket, tudást és készségeket, amelyek birtokában a társadalom teljes értékű tagjává válhat.

Tartamosság elve. Az erőforrások tartamos kezelése, figyelembe veszi a környezet eltartó képességének korlátait; az erőforrások körültekintő és takarékos használata által megőrzi a jövőbeli fejlődéshez szükséges forrásokat. A biológiai sokféleség is természeti erőforrás, védelme kiemelten fontos feladat.

Integráció elve. A szakpolitikák, tervek, programok, stratégiák kidolgozása, értékelése és végrehajtása során a gazdasági, a szociális és a környezeti szempontokat, azok összefüggéseit is egyaránt figyelembe kell venni annak érdekében, hogy azok kölcsönösen erősítsék egymást. A helyi, regionális és nemzeti szintű tevékenységeket is össze kell hangolni.

Helyi erőforrások hasznosításának elve. Törekedni kell a közösségek szükségleteinek helyi szinten, helyi erőforrásokból történő kielégítésére. Őrizzük meg a helyi sajátosságokat, azok sokszínűségét. Fontos feladat az épített környezet megóvása és a kulturális örökség megőrzése, fenntartható módon történő hasznosítása is.

Társadalmi részvétel elve. Mindenki számára biztosítani kell a megfelelő hozzáférést a társadalmi-gazdasági közéletre, a döntéshozatali folyamatokra, a környezetre vonatkozó információkhoz. Javítani kell a fenntartható fejlődéssel, annak társadalmi-gazdasági és környezeti vonatkozásaival, a fenntarthatóbb megoldásokkal kapcsolatos tájékozottságot. Erősíteni kell az állampolgárok döntéshozatalban való részvételét.

Társadalmi felelősségvállalás elve. A fenntartható fejlődés, a magasabb életminőség elérése érdekében csökkenteni kell, illetve ki kell küszöbölni a termelés és a fogyasztás nem fenntartható módjait. Erősíteni kell a vállalkozások társadalmi felelősségvállalását, a magán- és a közsféra közötti együttműködést.

Elővigyázatosság és megelőzés elve. Az elővigyázatos megközelítés azt jelenti, hogy ha súlyos vagy visszafordíthatatlan kár lehetősége merül fel, a teljes tudományos bizonyosság hiánya nem használható fel indokként a környezetromlást vagy az emberi egészség veszélyeztetését megakadályozó, hatékony intézkedések elhalasztására, azaz a veszély mértékét figyelembe véve

csелеkedni kell. Az emberi tevékenységeket ennek az elővigyázatossági elvnek a figyelembevételével kell tervezni és végrehajtani, illetve meg kell előzni, – s ahol ez nem lehetséges – mérsékelni kell a természeti rendszereket és az emberi egészséget veszélyeztető környezetkárosító, környezetszennyező tevékenységeket, illetve lehetőség szerint helyreállítani a károkat.

A szennyező fizet elv. Az áraknak tükrözniük kell a fogyasztással és termeléssel kapcsolatos tevékenységek, illetve hatásaik valós költségeit a társadalom számára, beleértve a természeti erőforrások használatának költségeit. A környezetkárosító, környezetszennyező tevékenységet folytatóknak meg kell fizetniük az emberi egészségben vagy a környezetben okozott károkat.

FENNTARTHATÓSÁG FELÉ VIVŐ LÉPÉSEK A VIZSGÁLT TELEPÜLÉSEN AZ ELMÚLT IDŐSZAKBAN

Az elmúlt 10 évben az alábbi tanulmányok, programok születtek, melyek közvetve vagy közvetlenül elősegítik a város fenntartható fejlődését, amelyeket programunk elkészítése során mi is áttekintettünk, eredményeiket beépítettük:

Szekszárd Város Településrendezési Terve

2001. Szekszárd MJ Város Környezetvédelmi Programja

2004. évi 8. (III. 1.) számú önkormányzati rendelet Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról

2007. Integrált Városfejlesztési Stratégia

2009- Önkormányzati Intézkedési Terv – Szekszárd Megyei Jogú Város és Közoktatási Intézményfenntartó Társulásai közoktatási feladatainak ellátására

2010. Szekszárd MJ Város Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata

2010. Települési Klímastratégia

2010. Szekszárd MJ Város Gazdasági Programja

2011. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

2013. Szekszárd Város Sportkonceptiója

A FENNTARTHATÓSÁG ÉS A VÁROSFEJLESZTÉS KAPCSOLATA

A fenntarthatóság életünk egyik alapvető problémájává vált; a személyes életünk – egészségünk fenntartása, a munkahelyünk fenntartása, a jólétünk fenntartása, a családuknk fenntartása, a gyerekeink életlehetőségeinek, egészségének, tanulási lehetőségeinek fenntartása, a velünk azonos célokért dolgozó baráti-, vállalkozáson-, munkahelyen belüli közösség fenntartása, és sorolhatnánk tovább a városrészünk, a városunkat, a környéket egészen a globális kérdésekig. Természetesen alapvető emberi törekvésünk, hogy ne csak egy elért szintet tartsunk meg, hanem növeljük is jólétünket, a minőséget az előbbi vonatkoztatási rendszerek lehetőleg mindegyikében. A városfejlesztési koncepció feladata olyan döntések meghozatala, melyek végrehajtása a város, mint vonatkoztatási rendszer fenntarthatóságát, lakói jólétének növelését segíti. Az önkormányzat is megtapasztalta a források szűkösségét, az érdekek, problémák sokféleségét. A fenntarthatóság nem elvi kérdés; napi probléma az iskolák működtetése, a tömegközlekedés működtetése, az utak javítása, a város takarítása, a lakosság művelése, szórakoztatása, egészségének biztosítása. Ma a társadalmi béke fenntartása mindennapos biztonságunk alapja; az energiatakarékosság nem környezetvédők hobbija, hanem a megfizethetőség hosszútávon egyetlen lehetősége; a tömegközlekedés és az egyéni közlekedés optimális arányának megtalálása nem elvont tudományos kérdés, hanem a városon belüli mobilitás fenntartásának kulcsa. Mindezek azt indokolják, hogy a fenntarthatóság a városfejlesztési döntések meghozatalakor a legalapvetőbb kritérium legyen.

Nem nélkülözhető a döntések, döntési alternatívák mérlegelésénél a város közösségét összetartó szolidaritás, a változások terheinek és előnyeinek egyenlő, vagy legalább igazságos elosztása, legyen szó akár szomszédos telkekről, tömbökről, városrészekről, vagy településekről. A fenntartható városfejlődés mindent átfogó tervezési

megközelítést igényel. A kulcs a fenntartható fejlődés három pillére – a környezeti-, társadalmi-kulturális- és gazdasági fejlődés – kiegyensúlyozott figyelembe vétele. Alapvető fontosságú az is, hogy a fenntartható fejlődés tényezőit ne egymástól függetlenül, hanem hálózatként használjuk, hiszen a társadalom, a történelmileg kialakult termelési módok és a természet erős kölcsönhatása miatt a három pillér nem is kezelhető egymástól függetlenül.

Az urbanisztika, a településtervezés törekvéseinek központjában a fenntarthatóság biztosítása áll. A fenntartható településfejlődés három pillérének a következő bekezdésekben való rövid meghatározása abban segíthet, hogy terveink „fenntarthatóságát” lemérjük, megítéljük. A fenntartható városfejlődés ökológiai síkon elsősorban a hosszú távú; generációkon átívelő gondolkodás alapján álló döntéseket jelent; a fogyasztás olyan szintjét, mely hosszú távon is biztosítható; a kibocsátásaink, az elhasznált forrásoknak (pl.: üzemanyag, építőanyagok, építésre szánt területek, stb.) a természet és ember által meghatározott rendszer körforgásaiba való biztonságos visszavezetését. Ezeknek a céloknak való megfelelés érdekében fenntartható szintre kell csökkenteni az elsődleges források elhasználását; a termőföldek beépítését, a nyersanyagok fogyasztását; csökkenteni kell az emberi eredetű, üvegházhatást okozó gázok és a hulladék kibocsátását, és védeni kell az emberi egészséget – például a zajtól, a balesetektől. A fenntartható fejlődés a társadalmi-kulturális síkon az emberek alapvető igényeinek a kielégítését, a rászoruló emberek segítségét, a mentális jólétet, a közösségi értékek megőrzését, a jó kormányzást (demokratikus döntéshozatalt, a döntés előkészítésben való közösségi részvételt, a konszenzusra való törekvést) és a közönség fenntartható fejlődés melletti elkötelezettségét jelenti. A gazdasági síkon a fenntartható fejlődés olyan diverzifikált, a válságoknak ellenálló helyi gazdaságot jelent, melynek magas a termelékenysége és az innovációs szintje. Az innováció előfeltétele a minőségi oktatás, a kutatás és fejlesztés és az erős kis- és középvállalkozások, valamint a fenntartható fejlődés melletti elkötelezettség.

A JELEN TANULMÁNY KAPCSÁN VÉGZETT FELMÉRÉS

A Helyi Fenntarthatósági Program elkészítéséhez nélkülözhetetlen a helyi társadalom, a helyi gazdaság szereplőinek, az intézményi vezetők véleményének ismerete. A lehetőségek mérlegelése után egy olyan kérdőív elkészítése bizonyult a leghatékonyabb megoldásnak, amelybe a városban élők és/vagy dolgozók közül azokat szólítottuk meg, akiknek rálátása van a város egyes szegmenseinek működésére és tevékenységükkel aktívan befolyásolhatják a városi fenntartható fejlődés koncepciót.

2013. május-június időszakban a kérdőívek kitöltését a Zöldtárs Alapítvány helyi civil szervezet végezte, alvállalkozóként. A kérdőív válaszadói közé az alábbi célcsoportokat vontuk be: polgármesteri hivatal vezető alkalmazottai, képviselő testület, a városi intézmények vezetői, a közszolgáltatók vezetői, helyi nagyvállalatok, valamint kis- és középvállalkozások vezető tisztségviselői, oktatási intézmények vezetői, civil szervezetek és média képviselői és egyéb ún. véleményvezérek. A Füle - Szlavík - Turchany (2002). nyomán összeállított kérdőívet a melléklet tartalmazza. Az kérdésekre adott válaszokat külön fejezetben mutatjuk be.

A SZEKSZÁRDI HELYI FENNTARTHATÓSÁGI PROGRAM (HFP) STRATÉGIAI CÉLJAI

Elismerve azt, hogy a település számára a fenntarthatóság nagyban összefügg a vidéki városi életmód értékeinek felvállalásával, ennek az életmódnak vidéken még fellelhető, de már nem általános élő gyakorlatával, valamint a magyar és az európai fenntartható fejlődés stratégia ismeretében a HFP elkészítésével a település az alábbi stratégiai célokat tűzi ki:

1. legyen a környezetével harmonikusan együtt élő, a környezeti erőforrásokkal jól gazdálkodó település, mely érzékenyen ügyel a környezeti elemek állapotára, az egészséges lakókörnyezet biztosítására, hosszú távra megteremt a korszerű környezethasználat feltételeit,
2. felvállalja a feltárt környezetkárosodások felszámolását, a környezeti állapot javítását,

3. megfelelő életminőséget; ellátást, egészséges, rendezett, igényes települési környezetet és erős humán infrastruktúrát teremt és tart fenn, mellyel lakói és üzleti partnerei azonosulnak, és melyet fenntartó módon használnak, és amelyek ugyanakkor megfelelő vonzást gyakorolnak a befektetőkre és a látogatókra.
4. legyen gazdaságilag, társadalmilag és ökológiailag egyaránt fenntartható (fenntartható fejlődés), emberi léptékű település, amely egyszerre érvényesíti a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődést és a társadalmi igazságosságot, esélyegyenlőséget.

A célok elérése érdekében a Program rövid távon (3-5 év) illeszkedik a jelenlegi helyi rendeletek kereteihez, közép (10-15 év) illetve hosszú távon (25-50 év) azoknak a fenntarthatóság célrendszeréhez történő igazítását; illetve folyamatosan segíti a lakosok, a politikai és üzleti döntéshozók környezettudatosságának fejlődését, valamint az együttműködés fejlesztését a mindennapi életben. A társadalom - környezet - gazdaság dimenziók együttes figyelembevétele mentén zajló fenntartható fejlesztés nemcsak a település közvetlen céljait, hanem a régió egészének megítélését is szolgálja. Az elfogadott stratégiai célokat kell, hogy segítsék, integrálják a jövőbeni fejlesztési szándékok és projektek, azaz ezek számára – legyenek azok önkormányzati, gazdasági vagy civil fejlesztések - alapvető keretet ad, és egy esetleges integrált településfejlesztési stratégiának is alapját adja.

A HFP összegzi a fenntarthatóságról, azt támogató és veszélyeztető folyamatokról, szükséges értékváltásról való helyi tudást. A Program a fenntarthatóságról való tudás széleskörű megismertetését is célozza helyben és a kistérségben egyaránt. Egyrészt a nevelési-oktatási, művelődési intézményrendszeren keresztül, az önkormányzati dolgozók, pedagógusok valamint az orvosi, védőnői szolgálat szakembereinek továbbképzésével, másrészt a helyi és kistérségi nyilvánosság, civil szervezetek, vállalkozások, helyi média bevonásával, a társadalom minden tagjának megszólításával, lehetőségek szerinti bevonásával, érdekeltté tételével, aktivizálásával. A HFP kiterjed a változások monitoringjára, értékelésére, eredményeinek nyilvánosságra hozatalára, tudásbázis fejlesztésére, cselekvési területek kijelölésére.

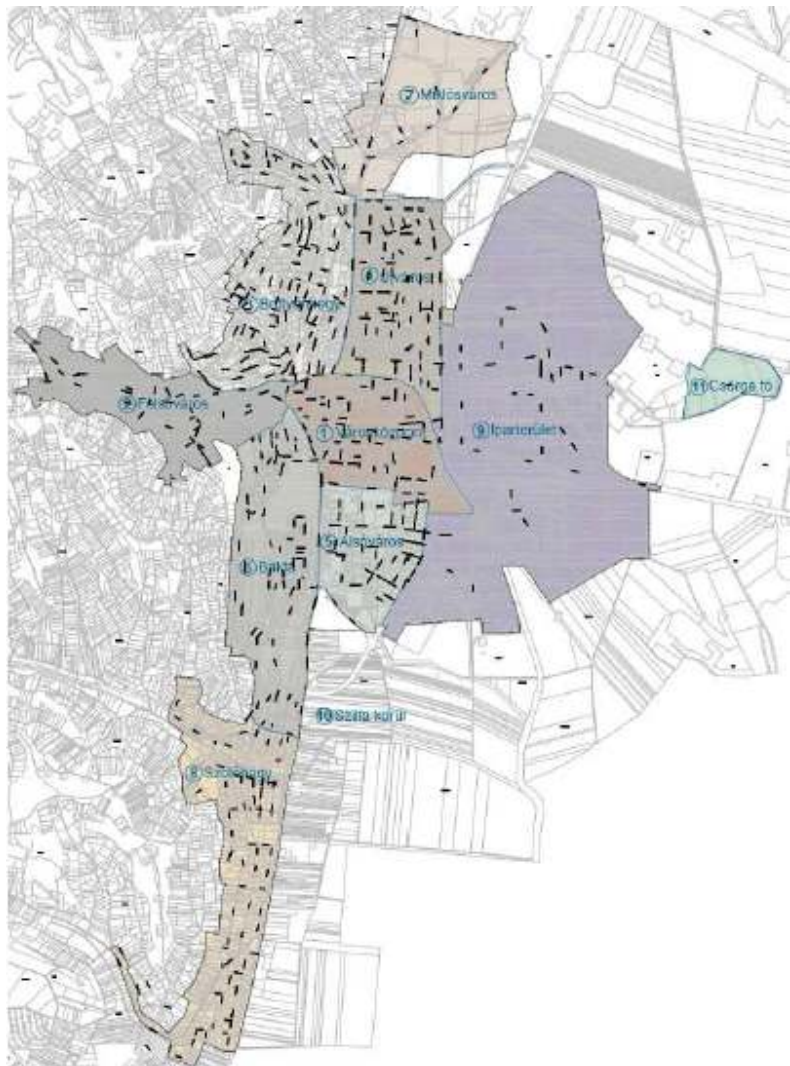
HELYZETELEMZÉS

A TELEPÜLÉS HELYE A KISTÉRSÉGBEN

Szekszárd a fővárostól, Budapesttől mintegy 160 kilométerre, dél- délnyugatra található. Péctől 70, Dombóvártól 60, Pakstól és Bajától 40 km-re fekszik. Tolna megye székhelye a Dunántúli-dombság és az Alföld találkozásánál található. A város területe 96,28 km², ebből belterület: 11,65 külterület: 84,64. A város K-Ny irányú kiterjedése mintegy 6 km, É-D irányban 9 km. A város központja a keleti városhatártól mintegy 2 km-re helyezkedik el.

A Szekszárdi-dombság és a Sárköz határolta település a Remete-patak (Séd-patak) völgyében indult növekedésnek. A várost ma északról a Sió-csatorna határolja. Szekszárdot a Budapest-Pécs közötti 6-os számú főúton, Baja felől az 56-os számú közúton lehet megközelíteni. A város mellett elhaladó 6-os útról a 63-as számú székesfehérvári és a 65-ös számú siófoki útvonalak is elérhetők. Vonattal a Budapest-Baja vasútvonal vezet a megyeszékhelyre. A közeli Dunát átlépő Alföld a Sárköz és a kedvelt kirándulóhelyként ismert Gemenc vidékén kötődik a lankás Mezőföldhöz és a Dunántúli-dombsághoz. Szekszárd méltán híres borkultúrája a természet kínálta lehetőségekkel élők bölcsességét és hozzáértését dicséri. Amit felkínált a természet, gyakran elvették háborúk és kudarcok, mégis él és fejlődik a város.

Szekszárd város állandó lakosainak száma 2012-ben 34.172 fő volt. Városrészei: Városcsövek, Alsóváros, Bottyánhegy, Felsőváros, Újváros, Bakta, Miklós város, Szőlőhegy, Iparváros, Szilfa körül, Csörge tó és Palánk. A városrészek elhelyezkedését a térkép szemlélteti.

SIGILLUM OPPIDI SEXARDIENSIS

A város története az I. Béla király által 1061-ben alapított Bencés apátsághoz kötődik. Apátsága hiteles helyként működött. Az évszázadok során több uralkodó, köztük az apátságot alapító király fia, Szent László is megfordult ezen a helyen, aki Szekszárd védőszentje. A tatárjárás nagy pusztításai után ismét virágzásnak induló apátság lassan kiemelte Szekszárdot a környező települések sorából. 1485 körül mezőváros rangot nyert, öt híres vásárt tartott évente, ahova messze földről – a Felvidéktől Délvidékig - jöttek a jószágkereskedők. Szekszárdot már több mint kétszáz éve mezővárosként tartották számon, amikor motívumokkal ékesített pecsétnyomót készíttetett magának. Erre a helyhatósági okmányok hitelesítéséhez volt szükség. Az első változat rajza címertanilag nem tekinthető teljes értékűnek, hiszen csak pajzsforma nélküli, köriratos pecsétnyomóhoz készült. Központi motívuma helyi építészeti emlékre utal. A török kiűzése után Mérey Mihály (apát 1693 - 1719-ig) kezdte el a bencések sok vihart megért apátsági templomának helyreállítását. Ekkor épült a pecsétnyomóra került torony is. A templom 1794-ben leégett, emléke csak a régi pecsétlenyomatokban maradt fenn, és a város szimbóluma lett. Kisebb módosítások után - pl. a torony mellett először nem voltak díszek, egy időben a szőlőművelésre utaló karcot is ábrázolták, majd elhagyták, stb. - alakult ki a közismert változat; két oldalt szőlőtőkével és búzaszálakkal, a harang fölött pedig szőlőfürttel díszített torony. Mivel pecsétnyomóként használták, színekre nem volt szükség. Körirata: SIGILLUM OPPIDI SZEKARDIENSIS - Szekszárd mezőváros pecsétje.

SZEKSZÁRD, MINT KISTÉRSÉGI KÖZPONT

Szekszárd a Dél-Dunántúli Régió, azon belül Tolna megye keleti részén helyezkedik el, transzeurópai és hazai fő közúti közlekedési folyósók mentén. A város kiemelkedő szereppel bír a kulturális életben, jelentős történelmi emlékekkel. A város a Szekszárd-Tolnai Kistérség központja. A Szekszárd-Tolnai kistérség az öt Tolna megyei kistérség egyike. Területén 26 település található. Ezen települések polgármesterei hozták létre 1999-ben a Kistérségi társulást. A Társulás 2002-től 2004-ig Szekszárd Megyei Jogú Város és Városkörnyéki Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása néven működött. 2004 végén átalakult a szervezet és jelenleg a Szekszárd és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás néven működik. Társulásunk a statisztikai kistérséget teljesen lefedi.

KÖRNYEZET

Szekszárd természetföldrajzi adottságai és az ennek megfelelő társadalmi, gazdasági, történeti fejlődése alapvetően meghatározzák a város jelenlegi környezeti állapotát. A kiváló termőhelyi adottságokat hasznosító mezőgazdaság, az erre épülő élelmiszer-, textil-, bőr-, stb. ipar környezeti kibocsátásai, valamint a lakosság kommunális terhelései hatottak korábban jelentős mértékben a környezetre. A rendszerváltás utáni átalakulás környezeti vetülete a környezetszennyező tevékenységek sokszereplőssé válása (sok esetben nem helyi szereplőkkel), ill. a környezeti érdek kényszerpályára sodródásának veszélye. Ezeket a korábbi időszakból származó környezeti terheket gyarapítják a közelmúlt egyértelmű és kívánatos gazdasági fejlődésének (mint pl. az egyre több gépjármű) nem kívánatos környezeti következményei (mint pl. túlszűfoltosság, levegő- és zajszennyezés).

ÉGHAJLATI ADOTTSÁGOK

A terület mérsékelten meleg - mérsékelten száraz éghajlatú, és közel fekszik a meleg éghajlatú országrészekhez. A lehullott csapadékösszeg 550 - 700 mm között változik. A napsütötte órák száma: 1950. Évi középhőmérséklet: 10,5 °C, az évi átlagos legmagasabb hőmérséklet: 33-34°C. Az uralkodó szélirány: É-Ny-i, az átlagos szélesség: 3 m/s.

VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK

A város történelme során a fokozódó vízigények kielégítése érdekében egyre távolabbi felszín alatti vízkészleteket és egyre intenzívebben kellett igénybe venni, megzavarva ezzel a természetes vízháztartási viszonyokat. A kommunális, iparszerű mezőgazdálkodási-, illetve ipari tevékenységek a felszíni és felszín alatti vizek szennyeződéséhez vezettek. Napjaink feladata a vízgazdálkodás területén az örökölt szennyezések felmérése, felszámolása és a fenntartható fejlődés elveire épülő rendszerek kialakítása, végeredményben helyes vízgazdálkodással és a vízminőség fenntartásával a környezet állapotának javítása.

FELSZÍNI VIZEK

Szekszárd a dombvidék és a Duna medencéjének találkozásánál, nevezetesen a Tolnai-dombság és a Duna-menti-síkság között fekszik. A dombvidéki oldal völgyekkel és szurdikkal sűrűn felszabdalt, vízvlasztó gerincekből és pusztuló meredek lejtőkből áll, míg a keleti oldal a Duna folyamig sík. A Szekszárdi- dombság legkeletibbi oldalairól az összes csapadékvíz a Sárköz irányába fut le. A vízfolyások néhány csekély hozamú forrásból táplálóznak, gyakorlatilag időszakosnak tekinthetők. Szekszárd közelében két állóvíz említhető meg a Csörge-tó és a Homokbánya-tavak.

FELSZÍN ALATTI VIZEK, TALAJTANI ADOTTSÁGOK

A hidrogeológiai viszonyok jellemzéséhez feltétlen szükséges a földtani felépítmény rövid ismertetése. A Mecsek-hegység északi és észak-keleti előterében kialakult harmad-negyedkori dombvidék alapját a kristályos alaphegység gránitja alkotja, amely alaphegység a középső miocénben magasra kiemelt szárazulat volt. Az ősi kristályos szárazulat a helvét - tortonai - szarmata emelet üledékképződésével vetődések mentén szabálytalan rögökre darabolódott és különböző mélységekbe került. Így Mórág környékén a gránit alaphegység átlagosan 200 mBf szinten található (Kismórág pusztánál a felszínre tör), távolabb a Véméndi erdőben 350 mBf-i szinten bukkan felszínre. Sárköz területén, Bátaszéken 110-120, Sárpilisén 190 m mélységben található. Szekszárd területén lemélyített fúrásokban 885 m mélységben érték el az alaphegységet. Az egyenlőtlenül süllyedő rögök felszínére folyamatos üledékrétegek települtek és összesen 600 m vastag szárazföldi és tengeri eredetű miocén rétegösszlet halmozódott fel. A helvét emelet második felében a gránit alaphegység feldarabolódott, rögökre szakadását

vulkáni tevékenység követte, amelynek eredményeként Szekszárd térségében 300 m vastag riolit láva, tufa és agglomerátum halmozódott fel. A vulkáni működést követően a terület tengerelöntés alá került, és a vulkáni képződményekre sekélytengeri, partszegélyi üledékek rakódtak le. A pannóniai üledékek vastagsága változó, a dombvidéken 200-400 m, Bátaszéken és Sárpilisen átlagosan 100 m, Szekszárd felé vastagszik 300-400 m közötti, Szekszárdon 220-250 m, Szekszárdtól Északra pedig 400 m-re tehető. A kis távolságon belül is változó felső-pannon medenceüledék vastagságok jelzik, hogy az alaphegységi és fedőhegységi tagok újabb vetődések mentén még aprólékosabban feldarabolódtak. Az üledéksort agyag, agyagos homok, homok, homokkő, illetve ezek változatai képviselik.

A pannon tenger fokozatos visszahúzódásával megjelenő Ős-Duna hosszú ideig töltötte a medencét, a süllyedés lelassulása következtében hulladékanyagát hatalmas hordalékkúpban rakta le a Duna-Tisza közén. E süllyedék feltöltődése után a pleisztocén végén lassan nyugatra tolódva kialakult a maival közel megegyező Duna élő vízfolyása. A Duna-völgy a pleisztocén legvégén a pannon térszinten alakította ki völgyét. Először pusztító, majd felhalmozó tevékenységet végzett. Hordalékanyagát az egész völgy szélességében rakta le. A feltöltési folyamat előrehaladásával esése erősen csökkent és sok mellékágot bocsátott ki különösen a Sárköz területén. A megváltozott szállítási viszonyok következtében a durva törmelékiszállítás megszűnt. Ezt igazolja az összlet felett megjelenő jelentős vastagságot kitevő folyóvízi homok jelenléte. A folyóvízi összlet fedőjébe települt képződmények anyaga öntésiszap, öntésagyag, a magasabb térszínű területeken áthalmazott lösz.

A századfordulót követően Szekszárd vízellátása mélységi víztárolót megcsapoló mélyfúrású rétegvíz kutakra támaszkodott. A kutak mindegyikében 214-246 m mélységben jelentkezett a víztároló. A vízáadó réteg anyaga gránitmurva, amely meghatározza a víz vegyi alaptulajdonságait, keménysége 10-13 nkf, alkalinitása 15-20 mval, összes oldott sótartalma 1100-1800 mg/l, klorid ion tartalma 1100-1800 mg/l. A kutak vízhozama csekély, azonban növekvő üzemi vízszint előállításával, a területi depresszió növelésével a víztároló réteg miocén korú mészkő, homokkő, homok vagy kavics tartalmú rétegekből járulékos vizekkel pótlódik. Ezeknek a vizeknek a magas klorid, összes oldott só tartalma, alkalinitása, magas hőmérséklete (30°C) valamint alacsony keménysége nagy mélységből való származásra utal. Összességében a mélyfuratú kutak vízutánpótlódása elégtelen, azokból tartós vízkivétel fedezni nem lehet. A víz összetétele alapján a víz ivóvízként történő felhasználásra alkalmatlan. 350 m alatt további vízáadó réteg pedig nincs. A térségben számos pannóniai rétegeösszletre (50-240 m között) lemélyített kút kialakításával próbálkoztak, azonban ezek nem jártak eredménnyel, mert a feltárt vízemeletek finom homok kifejlődésűek és maximum 50-60 l/perc vízmennyiség leadására képesek.

Szekszárdtól keletre lévő sík terület a pleisztocénben a Duna ártere és meanderező medre is volt. A felső-pannon agyagon települő rétegek vastagsága a Duna felé haladva vastagodnak. A Duna vonalában a 30-40 m vastagságot is elérik. Nyugati irányban a szekszárdi domboknál, ahol a felső-pannon agyag a felszínre tör, a pleisztocén rétegek elvékonyodnak, kiékelődnek és a nagy vastagságú löszhöz kapcsolódnak. A rétegek felépítésére jellemző, hogy az alsóbb részekeken durvább szemcsés, felfele finomodik. Mind a kavics, mind a homok szemszerkezete igen változó, amelyet az Ős-Duna lerakódáskori szakaszjellege és a vízfolyási sebessége határozott meg. A vízáadó réteg kavicsos, homokos rétegre helyenként iszapos homok, homokliszt rakódott le nagyon apró kavicsokkal. A részben a széllel a vízbe szállított, többszörösen áttelepült futóhomok vízzel telítődve folyóssá válik, s fúrás közben nagy nehézségeket okoz. A folyós homokot 5-8 m vastagságban homokos agyag, homokos iszap, iszapos homok, szerves agyag és talaj borítja. A pleisztocén Duna-kavicssterasz által tárolt víz minősége nem kedvező. A vízáadó feletti fedő a szerves anyag tartalmú iszapos homok, öntésiszap, mocsári agyag, tőzeg összlet nem vízzáró, így a területre hulló és leszivárgó csapadékvizek illetve elszikkasztott szennyvizek közvetlenül a rétegekbe jutnak. A nagy mennyiségű fiatal szerves anyag jelenleg is tartó bomlása miatt a fedőösszlet oxigénben szegény, reduktív jellegű. Ezen a zónán átszivárgó víz nitrát tartalmát az anaerob mikroorganizmusok denitrifikálják, amely folyamat során ammónia és nitrogén gáz keletkezik. Ezáltal természetes víztisztítás jön létre, a szennyeződési helyektől távolodva a nitrát és nitrit tartalom jóval az ivóvíz határérték alá csökken. A képződő ammónia okozza az ivóvíz határértéknél nagyobb ammónium-ion tartalmát. A reduktivitás miatt a vas- és mangán-ionok a mobilis kettős oxidációs állapotban vannak jelen, ami a

talajvíznek az ivóvíz határértéknél magasabb természetes oldott vas és mangán tartalmát okozza. Esős időkben a domboldalokról és a város belterületéről lefolyó víz hatására az összegyűjtő csatornában, vízmosásokban a vízszint jelentősen megemelkedik, s így rátáplálnak a talajvízre. Ezen az úton az oldott szennyező anyagok is a talajvízbe jutnak. Ez a folyamat jól nyomon követhető a klorid és szulfát tartalom alakulásával. Mivel a talaj biológiai folyamatai ezek mennyiségét nem befolyásolják, a várostól a Duna irányába csökkenő mennyiségük figyelhető meg. Szekszárd város vízbázisa az ország egyik legszennyezettebbike. Az ivóvíz megfelelő minőségű határértéket meghaladó szennyezők: a kémiai oxigénigény, a keménység, a vas, a mangán, a szulfát, a klorid, az ammónium-ion és gáz. Ezekon kívül az ipari szennyezések hatására lokálisan kimutatható a talajvizekben az úszó, illetve vízben lévő olaj és klórozott szénhidrogén szennyezések is. Összefoglalva kijelenthető, hogy Szekszárd térségében csak a 11-38 m mélységben elhelyezkedő talajvíztartó rétegek bővizűek, belőlük tartósan nagyobb mennyiségű víz nyerhető, azonban a víz a szennyeződések ellen sérülékeny és minősége ivóvízellátásra kedvezőtlen, tisztítása szükséges.

ÁLTALÁNOS TÁJVÉDELEM

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. (Az egyedi tájértékekkel kapcsolatban az MSZ 20381:1999. szabvány, - Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése - nyújt eligazítást.) Két tájérték típust különböztethetünk meg a kultúrtörténeti értéket, és a természeti képződményeket.

Szekszárd település belterülete, Szekszárdi-dombsága és Sárköz síkvidéke bővelkedik mindkét csoportba tartozó értékekkel, de részletes felmérésük, kataszterezésük még nem készült el, noha megőrzésük és idegenforgalmi vonzerő-leltárba rendezésük szempontjából is rendkívül indokolt. Fontos lenne az 1996. Évi LIII. Törvény 6.§ alapján az egyedi tájértékek felvételezése, tervezési rendbe való megjelenítése. Foglalkozni kellene a történelmi borvidék szőlőterületeinek gondozásával, megtartásával. Fel kellene oldani a régészeti lelőhelyek védelme és magántulajdonú földhasználók közötti ellentétet.

Az egyedi tájértékek kataszterét Szekszárd város közigazgatási területén belül a természetvédelmi törvény alapján a DDNPI köteles elkészíteni. A kataszterezés felgyorsításához az Önkormányzat és a helyi civil szervezetek közreműködése jelentős előrelépést eredményezhet.

TERMÉSZETVÉDELEM

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERÜLETEK

Duna-Dráva Nemzeti Park - Gemenc

A Gemenci erdő az Alföld nyugati szegélyén, a Sió torkolatától délre mintegy 30 km hosszúságban és 5-10 km szélességben húzódik. A hajdani Sárközből megmaradt Gemenc - Közép-Európa legnagyobb ártéri élő rendszere - 1977 óta védett. A tájvédelmi körzet státust 1996-ban, a Duna-Dráva Nemzeti Park létrejöttével a legmagasabb védettségű kategória váltotta fel. A terület igazi védettségét, háborítatlanságát azonban a korábbi évtizedekben kialakult sajátos helyzete, a világhírű vadállományra alapozott kiemelt vadászterületi rangja adta. A rendszerváltás óta ez a rang mindjobban háttérbe szorult, s mára igazi kincsei: természeti értékei sokaságának megőrzése a hivatásos és civil természetvédők, a társadalom sürgető és folyamatos feladata.

Az európai méretekben is egyedülállóan nagy kiterjedésű hullámtéri és ártéri rendszer (18 000 ha) természeti értékekben rendkívül gazdag. A Duna forrásától a Fekete-tengerig nem található még egy ilyen nagy összefüggő ártéri erdő. Az élőhelyek jelentős részét alkotó erdők tájidegen fajokból álló faültetvények, erősen elgyomosodott aljnövényzetükben azonban még sok helyen jelen vannak az őshonos növényfajok is, ezért még megoldható az

ártéri növénytársulások rekonstrukciója. Másrészt a különböző méretű foltokban ma is megtalálhatóak az eredeti vegetációt jól reprezentáló életközösségek.

Különleges értéke a területnek, hogy az egybefüggő vizes élőhelyek nyújtotta táplálékban a világ egyik legsűrűbb (hazánkban fokozottan védett) fekete gólya állománya találja meg életfeltételeit. Ugyanekkorra jelentősége van a területnek a halfauna szaporodásában is. A Duna mentén a deltavidék és a Kopácsi-rét után az Alsó-Duna völgy legjelentősebb ívó helyét jelenti a terület. A zátonyokon és a parti fövényeken kialakuló puhafás ligetek (fűz ligetek) kialakulása spontán szukcesszió eredménye, ahol szinte teljes egészében a természeti folyamatok a jellemzőek. A terület potenciális adottságai lehetővé teszik, hogy folyamatos rekonstrukcióval (vizes élőhelyek rekonstrukciója, fafajcsere, vadlétszám szabályozás) természetközeli élőhelyekké alakítsuk a sérült területeket. A szinte alig kutatott flóra és fauna felmérését a jövőben nagyobb ütemben kell folytatni a rehabilitációs munkákkal párhuzamosan.

A területet vízen közelítve először a Duna zátonyai tűnnek fel, melyeket felépítő durva homokon zömében szélsőséges vízjárások következtében itt főként olyan növények telepedtek meg, amelyek elviselik a hosszabb ideig is tartó vízborítást, ilyenek a bokorfüzesek. Igazi természetvédelmi értékük abban van, hogy spontán magszórás során jönnek létre és döntően a hullámtéri puhafaligetek kialakulásának kezdeti stádiumát jelentik. A mellékágak partjain befelé haladva mandulalevelű bokorfüzeseket találunk. Állományaikban védett növényeket is találunk - pl. nyári tőzike.

Az őshonos feketenyár és a fehér fűz fokozatosan túlnövi és beárnyékolja a bokorfüzeseket és az ártér talán legszebb erdei társulásává, feketenyár ligettké alakulhatnak, melyeknek jellemző növényei a parti sás, réti fűzény és a mocsári tisztesfű. Védett növényeik a mocsári aggófű és a nyári tőzike.

Az alacsony ártér magasabb térszínein alakulnak ki a fehérnyár ligetek. A termőhelyek feltöltődésével fokozatosan teret hódít a fehér nyár amely átmenetet képez a tölgy - kőris - szil ligeterdők felé. Védett fajai között megtalálható a dégeni galagonya és a fekete galagonya. Állományaikban előfordul a ligeti szőlő és a kígyónyelv páfránnyal is találkozhatunk. A tölgy - kőris - szil ligeterdők állományai az ártér magasabb szintjein találhatóak és csak igen magas árhullám során kerülnek víz alá. Lágyszárú és cserjeszintjük a leggazdagabb az ártéri területeken. Gyakori a borostás sás, a kockás liliom és a kétlevelű sarkvirág. Mivel a legnagyobb diverzitású és a legértékesebb faji összetételű, állományai Gemenc térségében védelmet élveznek.

Néhány igen magas ártéri szinten gyertyános kocsányos tölgyesekkel találkozhatunk. A hullámtéren csak néhány állományuk ismert, inkább az átmeneti területekre jellemzőek.

Gemenc gazdag állatvilágának létfeltételeit, egyfelől a természetszerű ártéri erdők, másfelől a rendszeres áradások, illetve az azok után visszamaradó, táplálékban bővelkedő kisebb-nagyobb vízállások biztosítják. A Duna vize halban gazdag, bár ez az állapot nem hasonlítható akár a középkori, akár csak az 1900-as évek eleji forrásokban leírtakhoz. Jellemzően folyóvízi halaink, többek között a kecsge, a márna és a paduc, amelyek a gemenci területen is megfelelő élőhelyet találnak. Fontosabbak a rendszeres elöntések a csuka és a ponty számára, ugyanis ezek a fajok a Duna megfelelő időben történő áradásakor a vízzel megtelő holtágak, belső tavak sekély part menti vizében a vízi növényzetre ívnak, majd ivadékaik is ezekben a táplálékban bővelkedő vizekben nevelkednek. Sajnálatos, hogy visszaszorulóban van a compó és a kárász azokból a vizekből, amelyek korábban a Gemenc területen is megfelelő élőhelyet jelentettek e két faj számára. Ennek oka egyrészt a Bulgáriából betelepített, hasonló élőhelyet igénylő ezüst kárász tömeges elszaporodása, másrészt élőhelyük beszűkülése lehet.

Gyakori fajok Gemencen a kecskebéka, a vöröshasú unka és a barna varangy, melynek rengeteg apró, vizet elhagyó példányától nyár közepén szinte mozogni látszik a föld. Elsősorban belső tavakban él a tarajos götte és a pettyes götte, valamint a mocsári teknős. Gyakori a területen, a fején sárga félholddal díszített vízisikló és a kockás sikló, mely faj egyedei bőséges táplálékot találnak a halban és kételtűben bővelkedő vizekben. A felsorolt kételtű- és hüllőfajok mind védelem alatt állnak.

Gemenc több fokozottan védett madárfajnak biztosít élő-, költő- és szaporodó helyet. Rendszeresen költ itt a fekete gólya, amely háborítatlan erdők mélyén, rendszerint egy-egy idős tölgyön rak fészket. Jelenleg 35-40 költő

pár él a területen. Szintén fokozottan védett Európa egyik legritkább ragadozó madara, a rétisas. A Gemencen költő párok száma 8-10-re tehető. Néha saját fészket épít, de gyakran más fajok fészkeiben költ a szintén fokozottan védett barna kánya. Rendszeres fészkelő a területen a kerecsensólyom. Fészket sosem épít, itt leggyakrabban a rétisas által épített fészkekben költ.

Jellegzetes madár ezen a tájon a bakcsó, melyet a népnyelv hangja után csak vakvarjúnak hív. Két erdőrészen is telepekben költ a védett szürke gém. Nincs nyári hangulat az énekesmadarak közé tartozó berki tücsökmadár pírregése nélkül, de jellemző fészkelő faj még az örvös légykapó, a feketeharkály és ragyogó kékeszöld hátú jégmadár is. Mind a négy faj védett. Gemenc jelentősége a madarak szempontjából a vonulás időszakában ősszel és télen is igen nagy. Az északabbról vonuló gémfélék és gólyák számára fontos táplálkozó hely a terület, és ezrével telelnek a gemenci Duna-szakaszon a récék, a ludak, a kárókatonák. Az ilyenkor tömegesen előforduló tőkés réce és vetési lúd mellett a mellékvizek befagyásával megjelennek a kerцерécék, a védett kis bukók és nagy bukók. Ritka, de rendszeresen megfigyelhető például a sarki bűvár néhány egyede is.

Számos denevérfaj él állandóan az ártéren, a környező települések épületeiben élő és szaporodó fajok pedig táplálkozni járnak ide. A Gemencen élő denevérfajok megtelepedése elsősorban idős erdőállományban valószínű, ahol az öreg fákból képződött odúk kitűnő nappali szálláshelyet és szülőhelyet biztosítanak számukra. Itt él többek között a fokozottan védett pisze denevér, vagy az élőhelyi feltételeit tekintve kimondottan öreg fűzesekhez kötődő, szintén fokozottan védett tavi denevér és a védett vízi denevér. Több helyütt előfordul a vízi életmódhoz alkalmazkodott, főként halakkal táplálkozó vidra. 1996 őszén megkezdődött a Magyarországról a XIX. század közepén emberi hatásra kipusztult európai hód visszatelepítése. A több mint 30 példány kihelyezését követően ma már a védett terület különböző részein élnek és szaporodnak. Zavartalanabb idős erdőkben fordul elő az éjszaka aktív vadmacska. Szintén odvakban készíti vackát a nyuszt, de elhagyott madárfészkekben is megtelepszik. Nem védett ugyan, de az ártér állatvilágához hozzátartozik a vaddisznó és a gímszarvas, a mely Gemenc nevének először szerzett nemzetközi hírnevet.

Szekszárd - Geresdi-dombság

A Szekszárdi dombság a Szekszárd – Bonyhád - Bátaszék települések által közrefogott területen fekszik. Földrajzi értelmezésben a Dunántúli-dombság nagytájban helyezkedik el, azon belül pedig a Mecsek és Tolna-Baranyai-dombvidék középtájban a Tolnai-dombság kiscsoport délkeleti része. Felszíne pannóniai üledékből és löszből épül fel. A dombvidék legmagasabb pontja az Óriás-hegy 280 m. A dombság változatos geológiai viszonyai (erősen tagolt dombhátak, eróziós völgytalpak) biztosították a terület számára, hogy ma is jelentős területét erdők boríthatják, mert mezőgazdasági művelésre az erősen tagolt felszín nem tette alkalmassá. A dombság jellemző erdőtársulásai a cseres- és a gyertyános-tölgyesek, a mélyebb völgyekben extrazonálisan bükkösök és égerligetekkel is találkozhatunk, de ezek már részben telepített állományok. A melegebb domboldalakon kisebb löszgyep maradványok is meghúzódnak a mezőgazdaságilag művelt és az erdős területek között.

A Szekszárdi-dombság vastag lösztakaróján a változatos felszínű tájon kialakult természetes vegetáción a hegyvidéki, a síkvidéki és az illír (balkáni) érdekes ötvözetet fedezhet fel. A löszplatókon és a meredek oldalak egyes mezsgyéin még fellelhetők a hegyvidéki szárazgyepek és az üdébb löszpusztarét növénytársulások jellegzetes flóraelemei a leánykőkörcsin, a tavaszi hérics, az erdei szellőrózsa, a szennyes ínfű és a pusztai meténg.

Az erdővel borított területeken változatos képet látunk. Az öreg gyertyános-bükköstől az ezüsthársas gyertyános tölgyesen keresztül az ezüsthársas-cseres tölgyesig vagy a völgyfenék pangóvizes foltjaira telepített égerligetekig sokféle, mozaikosan elhelyezkedő erdőtagot találunk. Sajnos ide nem illő erdei- és feketefenyő telepítések is vannak, sőt újabban gazdasági megfontolásból indítva, inkább a fenyvesítés élvez előnyt az erdőtervezésben.

A látványosabbak és cserjékben gazdag gyertyános-tölgyesek vitathatatlanul a legérdekesebbek és egyben a leglátványosabbak is. A társulás kísérő növényei a szűrés csodabogyó, az illatos hunyor, a májvirág, a tavaszi csillagvirág, az epergyöngyike, a bogláros szellőrózsa, vagy az odvas keltike.

A terület állatvilágában is sok érdekességet, sok ritkaságot találunk. A gerinctelen fauna kétségtelen legértékesebb tagja a hűvösebb vízmosások avarjában élő keleti ajtós csiga, amelyet hazánkban csak itt és Bátorligeten írtak le. Hasonlóan különleges és igen ritka képviselője a rovarvilágnak a havasi cincér. Májustól még szép számban láthatunk a fák törzsein és a fák között lassan repülve szarvasbogarakat és nagy hőscincéereket, hála az évszázados tölgyek, haldokló fák tuskóinak. Gazdag az erdő madárvilága is (50-60 faj fészkel itt, de igazi értékét a békászó sas és a fekete gólya költése jelenti. Az idős bükkösökben fészkelő fekete harkályok és az elhagyott odúkban megtelepedő kék galambok.

Kabszeg-tó

A Kabszeg-tó (melynek nevével úgy is találkozhatunk, hogy Kapszeg, vagy régebben Gabszeg) a Dél-Mezőföldön, Tolna-Mözs és Szekszárd települések között helyezkedik el. A mély fekvésű területet 180 hektáron nádasok, legelők és szántók tagolják. A nádaszt két részre oszthatjuk, a déli szárazabb, és a nedvesebb északi természeti értékekben bővebb részre. A patkóalakú nádas néhol kiszélesedik, néhol meg összeszűkül, de átlagszélessége így is eléri a 150-200 métert. A nádas egyik vége Szekszárd - Palánk határában egész közel a településhez, a másik vége pedig Mözs határában helyezkedik el. A mözsi határban lévő részt átszeli a Tolnát Szekszárral összekötő vasútvonallal. Északi részéhez nagyobb kiterjedésű legelő kapcsolódik. A védett terület teljes egészében az Ős-Duna régmúlt ártere volt, ezért teljes mértékben a Duna szabta meg a táj természetföldrajzi arculatát. A Kabszeg-tó kialakulásának kezdete több száz évvel ezelőttre tehető vissza. A tektonikus mozgások hatására a mai medrébe vonuló Dunától természetes úton fűződött le. Ezt követően megindult a holtág természetes szukcessziója, amely még napjainkban is folyamatban van.

A Kabszeg a Dunántúl legjelentősebb ökológiai folyosójának része. A zöld folyosó a Duna-völgy folytatásaként, a Ferenccsatorna-halastavakon, a tatai Öreg-tavon, a Csíkvarsai-réten és a Pákozdi-tározón, az északi Sárréten, a Velencei-tavon és a Dinnyési-Fertőn át, majd a Sárvíz völgyében található természetes és mesterséges tavak füzérén keresztül a Kabszeg-tóval a végén, újra a Dunához csatlakozik. Ezért e kis terület ökológiai és természetvédelmi értéke fokozott figyelmet érdemel.

A Kabszeg-tó növényzetének legnagyobb részét a nád kisebb részét a keskenylevelű gyékény alkotja. A magasabb lefolyástalan térszíneken a rekettyés fűzláp bokorfűzése alakult ki, otthont adva a gémtelpeknek. Aljnövényzetére a vízigényes síkvidéki lápi fajok jellemzőek. Talán legértékesebb védett növénye a fehér virágú békalilium, de szerényebb megjelenésű lápi csalán is előfordul. A nádaszt közrezáró magasabb térszíneken a nedves kaszálórétnek védett fajai a nyári tőzike és a hússzínű ujjas kosbor.

A terület állatvilága nagyon gazdag. Halfaunájából előkerült a fokozottan védett lápi póc. Elsősorban kételtű faunájának faj és egyedszám gazdagsága kiemelkedő. A vizes élőhelyet gótlék és békák különböző fajai népesítik be. A Kabszeg-tó komoly természetvédelmi értékét ezen kívül gazdag madárvilága jelenti. Az 1999-es költés és téli fészkek számlálás alapján a gémtelpeket 350-400 fészkek, illetve költő pár alkotja, ez jelenleg Tolna megye legjelentősebb gémtelpe. A gémtelep igazi ritkasága a selyemgém mellett, a kis- és nagyköcsög, a vörös- és szürkegém is fészket rak. Legnagyobb számban a bakcsó foglal helyet a vegyes gémtelpeken. A nádasban további fajokkal, a törpegémmel és a bölömbikával is találkozhatunk.

Hazánkban az országos jelentőségű védett természeti területek 2001 óta jelentősen növekedtek, majd az utóbbi években a növekedésük jelentősen lelassult. Ennek oka, hogy a folyamat országosan lassan befejeződik. Az ország területének közel 12 %-a védelem alá került. Szekszárd térségében a Szekszárd-Geresdi dombvidék és a Kabszeg-tó területe volt kijelölve országos jelentőségű védelem alá. A dombvidék a természetvédelmi hatóság döntése következtében kikerült a védelemre tervezett területek köréből, de az Európai Unió csatlakozása után a terület a Natura 2000 hálózat része lett. A Kabszeg-tó területe esetében a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság lefolytatta védetté nyilvánítást, és a terület 2006-ban felkerült az országos jelentőségű védett területek sorába (28/2006. (V. 22.) KvVM rendelet).

HELYI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERÜLETEK

Sötét-völgyi-erdő

A 6-os úton Pécs irányába haladva Kakasd előtt tábla jelzi a védett területhez vezető bekötő utat. A szilárd burkolatú úton 2 km megtétele után érzük el a védett terület határát. A becsatlakozó bekötőúton, először egy mesterséges tó ötlík a látogató szemébe, amelyben apró szigeteket alakítottak ki. Intenzíven halasított víz, a horgászok előszeretettel telepednek le partjára. Az út menti domboldalon a területet kezelő erdőgazdaság mintegy húsz éve arborétum létesítésébe fogott. Az itt élő számos növényfaj közül az egyik legfontosabb a védett homoktövis, amely hazánkban alig néhány helyen él.

A védett területre lépő látogatót jobbról-balról évszázadnál idősebb tölgyekből, gyertyánokból álló erdő fogadja, amely két téglalap alakú rétet ölel körül. Ez a Sötét-völgyi-erdő parkerdei része, a látogatók fogadására kialakított terület.

A védett terület talán leglátványosabb időszaka a május, amikor a völgy alja szinte fehérlik a sok virágzó medvehagymától. A Sötét-völgyi-erdőt a térség botanikusai az orchideák paradicsomának is nevezik. A legújabb felmérések szerint 12 fajuk fordul elő a védett területen. A nőszőfűvek közül a négy faj léte bizonyított, de a legkülönösebb, hogy előkerült a pirosuló nőszőfű klorofill nélküli, korhadéklakó rózsáslila változata is. Hasonló a túlélési stratégiája a gérbics nevű orchideának is, nem fotoszintetizál, szaprofiton módon él. A legfeltűnőbb orchideafaj az akár 60 cm-re is megnövő bíboros kosbor, míg a legkevésbé szembetűnő az avarszínű madárfészek kosbor.

Az erdőben a szubmediterrán hatást az elegyfajként megjelenő ezüsthárs mellett más fás szárú növények is jelzik, így a fákra felkapaszkodó indás piritógyökér, ami csak ősszel piros bogyótermésének beérése után tűnik a látogató szeme elé, vagy a napfényes erdőszéleken élő jerikói lonc.

A NATURA 2000 HÁLÓZAT

A hálózat célja az eltűnéssel fenyegetett, kis kiterjedésű természetes élőhelyek és a veszélyeztetett, sérülékeny vagy bennszülött fajok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, a biológiai sokféleség megőrzése. A Natura 2000 hálózat láncszemeinek azok a területek lettek kijelölve, amelyeken az Európai Unió két természetvédelmi irányelveinek mellékleteiben felsorolt fajok vagy élőhelyek jelentős állományban megtalálhatók. A Natura 2000 területekre vonatkozó szabályokat a 2004. október 8-án kihirdetett 275/2004. (X.8.) kormányrendelet tartalmazza. A hazánkban kijelölt Natura 2000 területeket, az irányelvekben meghatározott közösségi jelentőségű fajokat és élőhelytípusokat, a kijelölt területek térképét a rendelet mellékletei tartalmazzák, nemzeti park igazgatóságok szerinti csoportosításban.

Különleges Madárvédelmi Területek (SPA) olyan, közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen a 275/2004. (X.8.) kormányrendelet 1.a) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1.B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre. Magyarországnak az Európai Unióhoz történő csatlakozása kapcsán a csatlakozás időpontjáig a Madárvédelmi Irányelv (Wild Birds Directive, 79/409/EEC) előírásai szerint ki kellett jelölni a Különleges Madárvédelmi Területek hálózatát. Ez a már korábban védetté nyilvánított természeti területek elhelyezkedésétől függetlenül történt. A Natura 2000 hálózat és a részét képező Különleges Madárvédelmi Területek elsődlegesen a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek fennmaradását hivatottak biztosítani.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv (Habitats Directive, 92/43/EEC) az Európai Unió egyik legfontosabb jogi eszköze a biodiverzitás védelme érdekében.

Különleges Természetmegőrzési Terület: olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amely a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 2.A) és 3.A) számú mellékletében meghatározott faj jelentős állománya, élőhelye, valamint rajta a 4.A) számú mellékletben meghatározott közösségi szempontból jelentős élőhelytípus található. Az irányelv, minthogy fő célja elősegíteni a biológiai sokféleség megőrzését a gazdasági, társadalmi, kulturális és regionális igények figyelembe vételével, hozzásegít egy közös cél, a fenntartható hasznosítás megvalósításához; minthogy a biológiai sokféleség megőrzése egyes esetekben megkívánja a folyamatos emberi beavatkozást, vagy az arra való ösztönzést.

A Natura 2000 területek kapcsán természetvédelmi célú kezelésre elsősorban a LIFE Natura nevű európai uniós pénzügyi forrás áll rendelkezésre, melyet pályázati úton lehet megkapni.

A strukturális alapok (KIOP; ROP, LEADER, INTERREG) és más uniós források is elérhetőek Natura 2000-es célokra. A Natura 2000 területen gazdálkodók számára hazai források elsősorban az agrár-környezetvédelmi program és vidékfejlesztési támogatások keretében pályázhatók. Kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzésű területek Szekszárdon a Szekszárd- Geresdi-dombság és a Gemenci-erdő, mely az erdő védett területét és a Kabszeg-tó Természetvédelmi Területét is magába foglalja. A Gemenci-erdő a különleges madárvédelmi élőhely védelmét megkapta.

EX LEGE VÉDETT TERÜLETEK

Ezek a területek a törvény erejénél fogva felfedezésük pillanatától kezdve az adott helyen védettek. A természetvédelmi törvény 23. paragrafusa értelmében védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek minősülnek.

NEMZETI ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

A hazai ökológiai hálózat létrehozását nemzetközi elvárások (a biológiai sokféleségről hozott egyezmény, a Pán-Európai Biodiverzitás és Tájképdiverzitási Stratégia, az EU Habitat Direktívája és az erre épülő Natura 2000 Program, az EECONEK-koncepció), és a hazai környezetpolitikai törekvések indokolták. A Nemzeti Környezetvédelmi program és ennek részeként a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv is kiemelt feladatként kezeli az ökológiai hálózatok kialakítását.

A Nemzeti Ökológiai Hálózat M=1:500.000 léptékű változata 1998-ban készült el. Ennek részletes lebontásához, a regionális hálózatok megjelenítéséhez részletes élőhelytérképekre van szükség, amelyek mindeddig még nem készültek el az ország teljes területére, többek között ezért is késlekedik a hazai ökológiai hálózat térképezés.

KÖRNYEZETI ELEMEK ÁLLAPOTA, KÖRNYEZETI TERHELÉSEK

Szekszárd város környezeti adottságai jók, a környezet állapota több mutató tekintetében kedvező, a város lakhatósága általában jónak minősíthető, de mindezek mellett már jelenleg is fennállnak a lakosság kisebb-nagyobb részét zavaró, kezelendő környezeti problémák, és a jelenleg valószínűsíthető fejlődési trendek újabb környezeti problémákat generálnak. A városnak jól felfogott érdeke (és számos területen jogszabályi kötelezettsége is), hogy a város települési és épített környezetének mindenkor állapotát és annak várható alakulását ismerje. Ezen ismeretek alapján a szükséges és célszerű beavatkozásokat tervezni, ütemezni tudja, a lakosság és a vállalkozások közreműködését, partnerségét ehhez megnyerje.

A települési környezetvédelmi feladatok megoldását általában két tényező nehezíti. Az egyik a környezettudatosság hiánya, a másik a források hiánya. A két tényezőnek ez lényegében a fontossági sorrendje is, hiszen a környezetvédelmi beruházások hosszú távú megtérülése (a kedvező környezeti állapotjellemzők tekintetében) sokszor ellentétben áll a vállalkozások, a lakosság rövid távú érdekeivel, de gyakran a kényszerpályán mozgó

önkormányzati érdekekkel is. Ennek következtében a környezetvédelmi beruházások a fontossági-sürgősségi listákon folyamatosan hátrább sorolódnak, és abba a mezőbe kerülnek, amire már nincs forrás. Az önkormányzati környezetvédelemnek e két idődimenziójú érdek összhangját kellene elérnie.

FÖLD, TALAJ ÉS FELSZÍN ALATTI KÖZEGEK

Ásványi nyersanyagok

Szekszárd területén jelenleg inkább a laza üledékes kőzetek bányászata történik, elsősorban az építő-anyagipar napi szükségleteinek kielégítésére. A bányahelyeknek azonban csak egy részén végeznek folyamatos termelést, hiszen vannak időszakos művelésűek, vagy szünetelők. Néhányuknál már az előkészületek is megtörténtek bezárásukra. Jelenleg a város térségében két külszíni művelésű bánya található. Az egyik a Csatári téglagyár, ahol tömör téglanyag kitermelésére van lehetőség, valamint a virágtanyai homokbánya. Előbbi jelenleg szünetelteti működését, utóbbi művelés alatt áll.

Bányászati tevékenységekkel megváltoztatott területek helyreállítását, más célú hasznosítását jelentő folyamatok - tájrendezések - korábban nem történtek egységesen, hiszen nem volt kötelező elvégzésük. Tehát a több évtizede felhagyott bányák tájrendezést nem végezték el a műveletek befejezésekor. Ennek következménye, hogy nagy számban található ismeretlen állagú és hasznosítású bányaterületek, melyek termelés és földtani kutatások hiányában az Országos Ásványvagyon nyilvántartásban sem szerepelnek. A közelmúltban felhagyott, vagy évtizedek óta nem művelt bányák többnyire olyan területegységet jelentenek napjainkban, melyeknek nem találnak megfelelő területhasználatot. Korábbi időszakban többnyire hulladéklerakókká váltak, de az ilyen irányú felhasználás műszaki védelem nélkül már nem engedélyezhető tevékenység napjainkban.

Fentiekén túl területfejlesztési és környezetvédelmi szempontok alapján egyaránt indokolt ismernünk, hogy a város területén melyek azok a helyek, ahol kitermelésre érdemes mennyiségben található ásványi nyersanyag. E területeken esetleg még nem végeznek kitermelést, de a későbbiekben jelentkező igények kielégítésekor várható az ásványvagyon kitermelése. Jelenleg a város területén egy ilyen lehetséges kitermelő hely ismert, ahol vázkerámiai agyag kitermelésére lenne lehetőség. Az ásványvagyonnal rendelkező felmért területek szerepelnek az Országos Ásványvagyon Nyilvántartásban.

Felszíni szennyeződéserzékenység

A magyarországi érzékenységi kategóriák meghatározása a közvetve, vagy közvetlenül érintett jelenleg felhasznált, illetve jövőbeli ivóvízbázisok elérhetőségén alapul. Szekszárd területén a felszíni szennyeződéserzékenység mindhárom kategóriája (különösen érzékeny, kevésbé érzékeny, érzékeny) előfordul.

Felszíni szennyeződésekre különösen érzékeny elterjedésű területek elsősorban a Duna jobb partján valamint a Sió-Sárvíz mentén mutatkoznak, ahol a laza településű szemcsés üledékek nagy területi elterjedésben mutatkoznak. Az oldott állapotú szennyeződések ilyen természeti helyzetben rövid idő alatt eljuthatnak a közvetítő elemet jelentő felszín alatti első vízszintig (lényegében ezt történt a szekszárdi Lőtéri vízbázis egy részével is). vagyis koncentrált elnyelődés esetén gyorsan elindulva nagyobb területegységeket és védett víztípusokat is veszélyeztethetnek a felszíni eredetű szennyeződések.

Felszíni szennyeződésekre érzékenynek minősítettek a kötött állapotú laza üledékek elterjedési területei. E képződményeknél a felszíni eredetű szennyeződések mozgása hosszabb időt igényel a természetes közettérben, mint a porózus rétegek esetében. A felszín alatti első vízszint az előbbieknél már jóval alacsonyabb vízszivárgási együtthatóval ismert rétegekben található, továbbá a felszínhez viszonyítva is jelentősebb mélységekben mutatkozik. Ilyenek a kőzetliszt (löss) és iszapok előfordulási helyei E területeken a morfológiai viszonyok is tagoltak, általában dombsági területeket jeleznek.

Felszíni szennyeződésekre kevésbé érzékenyeknek minősítettek kötött plasztikus laza üledékek, vagy a tömött egységes kifejlődésű nem karsztos, nem repedezett, közismerten vízszegény szilárd kőzetek elterjedési területei. Jellemző rétegek az agyagok, márgák, vulkáni eredetű kőzetek, amelyek dombsági, vagy hegyvidéki területeken fordulnak elő. Felszíni eredetű szennyeződések koncentrált elnyelődésére nincs lehetőség. A legnagyobb természetes - földtani - védelemmel rendelkező területek soroltak e kategóriába. Ilyen adottsággal elsősorban a vastagabb kifejlődést mutató löszterületek, valamint a szilárd kőzeteknek felszínhez közeli előfordulási helyei jellemezhetők.

A területhasználatok alakulása

A földdel kapcsolatos célok a város közigazgatási területén belül - az eltérő területhasználatok következtében - egyrészt belterületre és külterületre vonatkozóan, másrészt mennyiségi és minőségi talajvédelem vonatkozásában határozhatók meg. Külterületen a földhasználat módja, minősége elválaszthatatlan a mezőgazdaság helyzetétől, a gazdálkodás nyereségességétől, a birtokviszonyok elaprózódottságától, stb., ezek mind befolyásolják, meghatározzák a földdel kapcsolatos bármilyen cél megvalósíthatóságát.

A termőtalajokat egyik leginkább veszélyeztető folyamat a „talajvesztés”, mely a termőföldön történő beruházásoknál azzal jár, hogy a talajt lefedik, beépítik, ezzel elveszíti funkcióinak jelentős részét (útépítés, ipari park, bevásárló központok, belterületbe vonás). Így, mint termelésre, termesztésre alkalmas talaj teljesen elvész, sőt a természetestől egészen eltérő ökoszisztémák megtelepedése várható itt. Mezőgazdasági termelésből véglegesen kivonásra engedélyezett földek jellemző megoszlása felhasználási célok szerint a belterületbe vonás és az iparterületek létesítése voltak. A kivett területek nagy aránya komoly figyelmeztetés arra, hogy a város jövőbeni fejlesztési terveiben (lakóterületek, iparterületek kialakítása) az újabb mezőgazdasági területek bekebelezését rendkívül kritikusan kell kezelni. Nyilvánvalóan annak a tendenciának, hogy újabb és újabb lakó- és iparterületekre van szükség, és ezért újabb mezőgazdasági területeket kell belterülethez csatolni, ennek Szekszárd sem képes ellenállni. A helyi szabályozásnak legfontosabb eszköze a Rendezési Terv, mely alapján arra kell nagyon odafigyelni, hogy csak a feltétlenül szükséges becsatolásokra kerüljön sor.

A talajok degradációja, terhelt, szennyezett területek

A talaj, mint a földtakaró legfelső termékeny rétege. További fontos tulajdonsága, hogy az őt ért környezeti terheléseket - adott határokon belül- semlegesíteni, tompítani képes. Amennyiben a talajt a pufferkapacitását meghaladó mértékű terhelés éri, az vagy a talaj elszennyeződésében, és/vagy a talaj alatti vízréteg(ek) elszennyeződésében nyilvánul meg. A talajt érő terhelő, szennyező hatások eredetük szerint származhatnak ipari, mezőgazdasági és kommunális tevékenységekből, de a talajok nem megfelelő használata is eredményezheti a környezet terhelését. Szekszárd esetében a domboldali erózió és a területek elgyomosodása (több gyom mellett a parlagfű is) okoz a külterületekről származó, de a város lakott területein is jelentkező környezeti terhelést (por- és pollenszennyezés).

A talajok védelme

Talajkészleteinket két fő veszély fenyegeti. Az egyik a különböző talajdegradációs folyamatok, míg a másik a talaj szennyeződése. Bár az egyre erősödő és egyre sokoldalúbbá váló kedvezőtlen hatások kivédése, megelőzése egyre nehezebb, mégis ki lehet és kell mondani azt az alaptételt, hogy: talajkészleteink minősége, funkcióképessége, termékenysége megőrizhető, fenntartható! Sem az ésszerű mezőgazdasági és ipari termelés, sem az általános társadalmi fejlődés különböző civilizációs ártalmai (légszennyezés, hulladékok stb.) nem vezetnek szükségszerűen és kivédhetetlenül talajkészleteink állapotának romlásához (hisz a talaj megújítható természeti erőforrás), hanem

többnyire eredményesen megelőzhetőek, kiküszöbölhetőek, de legalábbis bizonyos tűrési határig mérsékelhetőek. Ez azonban állandó és tudatos tevékenységet követel. Az Európai Unió hazánkra is vonatkozó jelenlegi szabályozása alapján a talajművelés és fenntartás esetében már nem csak a termelési költség - haszon elemzések eredője az egyedüli döntő szempont, hanem a jó környezet biztosításának követelménye és ennek értéke is. Ma ezen új szemlélet jegyében kell döntenie a talajvédelem szélesebb értelemben vett területének alkalmazásáról, egyeztetve az adott tájban a mezőgazdasági-termelési, a környezetvédelmi, a szocio - ökonómiai igények követelményeit a multifunkcionális mezőgazdaság és fenntartható gazdálkodás érdekében.

Noha Szekszárd közigazgatási területén belül a mezőgazdaságilag művelt területek tápanyag utánpótlásáról nyilvános adatok nem állnak rendelkezésre, az országos és megyei trendeknek megfelelően kijelenthető, hogy jelenleg a talajok degradációjának egyik legfőbb oka a tápanyagkészletük elszegényedése. A műtrágya felhasználásnál nem csak az a probléma, hogy az elmúlt években alacsonyabb a hatóanyag felhasználás, hanem az, hogy az elemek közötti (nitrogén - foszfor - kálium) arány teljes egészében a nitrogén fele tolódott el. Az állapotállomány drasztikus csökkenésével a mezőgazdaság elvesztette a talajok legfontosabb tápanyag-utánpótlását a szerves trágyát. A szerves hulladékokból előállított komposztok mezőgazdasági hasznosítása esetleges. Ennek következtében a talajok szerves anyagban, mikroszervezetekben elszegényednek.

Szekszárd földrajzi adottságából származik a város egyik jelentős talajvédelmi és egyben környezetvédelmi problémája, a dombvidéki erózió, melybe beletartozik mind a szél és mind a víz által okozott erózió. A talaj eróziós veszteségét a természetes talajképző folyamatok nem tudják pótolni. A pusztító jellegű folyamatok összessége, amikor a felszínről elfolyó és lejtőn lerohanó víz magával sodorja a talaj felső termékeny humusz rétegét. Hatására a humusz réteg elvékonyodik vagy eltűnik, termékenység leromlik. A dombvidékre hulló csapadék Szekszárdon több évszázada gondot jelent, és ez az elmúlt tíz évben sem változott. A nagy intenzitású záporok és zivatarok után a vízmosságokon és szurdokokon lezúduló víz és sártömeg rendszeresen kisebb-nagyobb károkat okoz. A csapadékvizek visszatartására, a vizek rendezett elvezetésére számos területen eredményes beruházás (teraszosítás, övárók rendszer, lassító, hordalékfogó és bukó műtrágyák) valósult meg. Azonban ezek a megoldások nem bizonyultak elegendőnek az elmúlt évek extrém időjárási helyzeteiben, amikor rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadék hullott a város területére. A problémák igen komplex megoldást követelnek, a technokrata szemlélet önmagában nem jelenthet megoldást. Az erózió mértékét három fontos tényező befolyásolja alapvetően: A csapadék mennyisége, de még inkább intenzitása, a talaj fizikai jellemzői, illetve a növényborítottság.

Mivel az időjárásra és a talaj alapvető tulajdonságaira nem lehet befolyásunk (sőt a klímaváltozás miatt várhatóan egyre fokozódik a szélsőséges csapadékeloszlás), így egyértelmű, hogy a vízmegtartás javításának legfőbb eszköze a mesterséges építményeken túl a növényborítottság növelése. A legjobb talajvédő vegetáció az erdő, az erdős puszták zárt növényállománya. Ezért különösen fontos lenne, az erdő területek felújítása, új erdők telepítése a külterületeken. A legelők és kaszálók hasonlóan jól védik a talajt, de túllegeltetés, túlterhelés kárt okozhat. A termesztett növények talajvédő hatása már jóval rosszabb, de még mindig távol marad a beépített, legfőképpen a lebetonozott (vagy térkövezett) domboldali területekével, melyek a vízerózió egyik legfőbb kiváltói.

Ipari eredetű szennyezések

Szekszárd város területén az elmúlt időszakban több, nagyobb kiterjedésű környezetszennyezés történt, amelyek kármentesítése meghaladta a város teherbíró képességét. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium által 1996-ban indított Országos Kármentesítési Programba három - Szekszárdot érintő - környezetszennyezés felszámolása került bele.

A Technomat Kft. telephelyén 1995-96-ban (Szekszárd, Palánk) a veszélyes hulladékok (nehézfémek) beágyazásos technológiával folytatott sikertelen kísérlete következtében 726 tonna veszélyes hulladék keletkezett (274 t galvániszap, 442 t galvániszapos téglatörmelék, 10 t folyékony hulladék), amelynek kármentesítése az Országos Program keretében 75 millió forintba került.

A Szekszárd csatári téglagyár területén (1995-96-ban) nehézfémek téglába ágyazására vállalkozó tevékenység csődje következtében 1570 tonna zománc- és galvániszap keletkezett, amelynek kármentesítése az Országos Program keretében 95 millió forintba került.

1993-ban a Pannónia Sörgyár szekszárdi üzemének külföldi partnere (Pepsi Cola) minőségi ellenőrző laboratóriumi vizsgálat során a városi hálózati vízben jelentős mennyiségű cisz- és diklór-etilén (DCE) koncentrációt mért. A szennyezés eredetének felmérése céljából több fázisban tényfeltárási vizsgálatok kerültek lefolytatásra. A tényfeltárási munkák megállapították, hogy a Szekszárd Lőtéri vízbázis Nyugati-délnyugati irányú utánpótlódási területét öt gócpontban jelentős kiterjedésű és koncentrációjú szennyeződés érte, a szennyezett terület nagysága 250-300 ha közötti. A talajvízben levő szennyezőanyag számított mennyisége 7500 kg körüli. A több éve folyó tényfeltárási és aktualizálási munka után a beavatkozás jelenleg is folyik. A tényfeltárási és kármentesítési munkák költségének nagyságrendje több százmillió Ft. Komoly gondot jelent, hogy ezek az alifás szénhidrogének a víznél nagyobb sűrűségűek, vagyis a vízzáró (fekü) réteg tetején mozdulnak el. Egyes esetekben a jellemző talajvíz áramlási irányokkal ellentétesen.

Kommunális eredetű szennyezések

A kommunális eredetű talaj szennyezések jellemzően vagy a lakóövezetekben keletkeznek (kommunális szilárd hulladékok elhelyezése, folyékony hulladékok elengedése, szikkasztása, veszélyes hulladékok lerakása, stb.), vagy a lakosság (illegális) tevékenysége nyomán külterületen keletkeznek, pl. szurdokokban, hegyre vezető, városból kivezető utak menti illegális hulladéklerakók.

FELSZÍNI VIZEK

A vizek védelme a Víz Keretirányelv rendelkezései alapján a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, és jó minőségben való megőrzésére terjed ki. A környezet igénybevétele – így különösen a vízviszonyokba történő beavatkozások – esetén biztosítani kell, hogy a víz, mint az élet alapvető forrása fennmaradjon. Az ember és környezete, és az ezzel szoros összefüggésben lévő emberi egészség alapvető feltétele a biztonságos ivóvízellátás, a jó minőségű és elegendő mennyiségű vizek megléte az élelmiszer alapanyagok termeléséhez és az élelmiszerek előállításához, a vizes élőhelyek hosszú távú háborítatlan megőrzése, valamint nem utolsósorban a rekreációs célokat kielégítő vizek jó állapotban való megtartása. A vízvédelem egy olyan komplex feladat, amely egyrészt az élet alapfeltételét kell, hogy biztosítsa, másrészt időnként ellentétes érdekek – hasznosítások - mentén kell, hogy megtalálja a lehető legjobb megoldást. Manapság, amikor az édesvízkészletek egyre inkább felértékelődnek, és stratégiai tényezővé válnak, a vízgazdálkodás területén kiemelkedően fontos a tudatosság és a tervszerűség, illetve a fenntarthatóság elveinek legmesszemenőbb figyelembe vétele.

Szekszárd város vízrajzát lényegi, vagy alapvető változások nem érintették az elmúlt tíz évben. Az időszakosnak tekinthető vízfolyások továbbra is néhány csekély hozamú forrásból táplálóznak. A szállított víz mennyiségét alapvetően a csapadékviszonyok, időjárási körülmények, a vizek okozta károkat ezen túl a csapadékvíz elvezető árkok állapota határozza meg. A Szekszárdi-dombság keleti oldalairól az összes csapadékvíz a Sárköz irányába, és azon keresztül a Dunába fut le. A város közigazgatási területét érintő fő vízfolyások: Szekszárdi Séd főcsatorna, Kis-Duna csatorna, Völgységi patak, Sió csatorna. A fő vízfolyások a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében vannak. A város területére az észak – déli lejtésirány a jellemző. Ezáltal a Szekszárdot érintő vízfolyások a Szekszárd – Batai öblözethez csatlakoznak. A város közcélú vízlevezető árkai: Tótvölgyi árok, Csatári árok, Magura – patak, Szekszárdi Séd, Keselyűsi árok, Csendes utcai árok, Parásztai – patak, Baksatói árok, Hidaspetrei árok, Török árok, Gulyásvölgyi árok.

Felszíni vizek minősége

A Sió vízminőségére vonatkozó komplex, idősoros adatok közvetlenül nem állnak rendelkezésre. A korábbi eredményekből, tendenciákból, ill. az ismert szennyezésekből lehet következtetni a csatorna vízminőségére. Előjáróban meg kell állapítani, hogy a Sió csatorna egy nagyon bonyolult és kiterjedt vízrendszer része. Teljes vízgyűjtő területe 12403 km², mely az ország, így a magyarországi Duna vízgyűjtő 13%-a.

A Séd-Nádor-Malom csatorna ipari és halas tavi szennyvizekkel terhelt vize és a Balaton leeresztésből származó tápanyagterhelés, valamint egyéb diffúz terhelések generálják a torkolat közeli vízminőségi jellemzőket. A Vízügyi Minisztérium adatbázisból származó, 1994-2003 időszakra vonatkozó idősorok MSZ 12749 szabvány alapján történő minősítése alapján elmondható, hogy a Sió vízminősége tűrhető, szennyezett és erősen szennyezett a legfontosabb oxigén- és tápanyag háztartási mutatók tekintetében. Az utóbbi időben a Sió Szekszárd - Palánk szelvényében ammónium és nitrát esetében javuló tendencia figyelhető meg (7 és 4%), míg foszfor formák és a klorofil-a trend romlást mutat (1 és 10%).

A Sió vízminőségét befolyásoló problémák

Elsődleges probléma a szerves anyag, bevitel, amit főként a vízfolyásokba vezetett nem megfelelően tisztított szennyvíz okoz, amivel jelentős ökológiai problémákat idéz elő. A balatoni vízeresztés-mentes, valamint kisvízes időszakokban a Kiliti duzzasztó alatti 20 km-es mederszakaszon a siófoki tisztított szennyvíz bevezetésén kívül a Sióban nincs számottevő vízmennyiség, az alsóbb szakaszokon a „hígító víz” mennyisége szintén nem éri el a kívánt szintet. A halastavak, duzzasztások hatása is kedvezőtlen a vízminőségre, hiszen a folyóvizekre jellemző vízminőség a tározás hatására jelentősen megváltozik. A mezőgazdasági művelés alatt álló területekről diffúz szennyezés keletkezhet az agrokémiai anyagok felhasználásából, de magukból a kultivációs módszerek alkalmazásából is. A szennyező hatást számos tényező befolyásolja. Ilyen a domborzat, időjárás, művelési gyakorlat. A víz által okozott, és a vizet is érintő egyik fontos környezeti probléma az erózió. Eredménye a vízrendszerek feliszapolódása, valamint a kémiai komponensek transzportja (növényi tápanyagok, növényvédő szerek). A területi szennyező hatások következtében a felszíni vizeket érő terhelés nagyságáról adat nem áll rendelkezésre.

További problémát jelent a kockázatos anyagok megjelenése. A Veszprém megyei vegyipari üzemek a múltban sokféle veszélyes anyagot juttattak a vízfolyásokba. A veszélyes anyagok a Nádor csatorna alsó szakaszának üledékében is jelentkeznek. Ezen felül néhány veszélyes anyagot is tartalmazó hulladéklerakó veszélyezteteti vízfolyások vízminőségét. (pl. Simontornyai bőrgyár hulladék lerakója). Összességében a Sió alsó szakaszán tápanyag kockázat, szervesanyag kockázat és veszélyes anyag kockázat is megállapítható. A víztest ökológiai állapota nem jó, kémiai állapota jó.

FELSZÍN ALATTI VIZEK

Szekszárd a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) kormányrendelet alapján kiadott „a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet értelmében fokozottan érzékeny minősítéssel jelzett területen helyezkedik el, továbbá a felszín alatti terület kiemelten érzékeny a külső eredetű szennyeződésekkel szemben. A földtani és talajadottságok miatt a talajvíz igen könnyen szennyeződik, és különösen káros hatású ebben a térségben a szennyezett vizek szikkasztása. Ezért is kiemelten fontos a már korábban ismertetett csapadékvíz elvezetés, dombvidéki vízrendezés és belvízvédelem végrehajtása, valamint a szennyvízcsatornázás teljessé tétele. A kormányrendelet előírásain túl azért kell kiemelten foglalkozni a felszín alatti közeg – és azon belül a víz – védelmével, mert Szekszárd város lakosainak ivóvízellátása felszín alóli vizek kitermelésével biztosítható. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésének megelőzése, csökkentése érdekében a rendelet szerint be kell tartani a jó mezőgazdasági gyakorlat szabályait.

A szennyezések elkerülése és a környezeti kockázat csökkentése érdekében szükséges a város teljes közigazgatási területére az állattartás helyi szabályainak pontosítása, korszerűsítése. Rendeletben kell megállapítani az egyes építmények közötti legkisebb távolságokat, és a felszíni vizektől, valamint víznyerő helyektől való távolságokat. A város külterületein állattartó létesítmények is találhatóak, de a város egyes falusias övezeteiben is tartanak haszonállatokat. A környezetterhelés (a felszíni és felszín alatti vizek és a földtani közeg, a levegő, a hulladékok káros hatásai) csökkentése érdekében valamennyi telephelyen felül kell vizsgálni a tartási technológiát és a hozzájuk tartozó létesítmények (trágyatárolók, állategészségügyi feltételeket biztosító egységek, stb.) igény szerinti üzemelését (feltételek biztosíthatóságát, meglétét) és műszaki színvonalát. Feltétlenül gondoskodni kell a trágyatárolók jelenlegi állapotának javításáról és megfelelő színvonalú kialakításáról.

Vízbázis

Szekszárd vízellátását a város észak-keleti határában, a város és a Sió csatorna közötti területen található egyetlen vízbázisból oldották meg, és oldják meg ma is. A vízbázison belül két - létesítési időben is - eltérő terület alakult ki, a városhoz közelebbi 1968-ig kiépült ún. Lőtéri-kutak és az 1970 után létesült ún. Sió-parti kutak. A Lőtéri vízbázis első kútját 1955-ben mélyítették, majd 1968-ig 12 kutat mélyítettek. A kutak az első vízadó rétegre települtek, mélységük 28-30 méter, szűrőzsűkhöz a 12-22 m közötti dunai kavicssterasz réteget csapolták meg. 2005-ig még 37 kút mélyítésére került sor, 14 kutat megszüntettek, és 10 kútfelújítás történt. A Sió parti kúttelepen 2006-ban még egy kutat, és 2008-ban újabb 2 kutat fúrtak. A víztermelés gyakorlatilag szinte teljesen áthelyezték a Sió parti kúttelepre, a Lőtéri kútcsoport 9 db szennyezés felhő melletti kútja szükség esetén besegíthet a víztermelésbe. A Lőtéri vízbázis szennyezett területein lévő kutakat vérszűrőként kezelik. 7 db kút a kármentesítést vagy annak mintavételi figyelőkútja szerepét látja el.

A kavicssterasz kiterjedése nagy, gyakorlatilag a Duna partjától a szekszárdi dombság lábáig húzódik kissé változó 8-20 m vastagságig a kavicsos víztartó réteg. A legelső és azóta telepített kutak üzemviteli problémái azonosak: a kutak vízhozama az első 2 évben gyorsan csökken, a szűrők és a kutak körülölelő kavicschenger, mint másodlagos szűrő gyorsan kolmatálódik, eltömődik, a kutak élettartama ezért 10-15 év. A vízbázis veszélyeztetettsége kezdettől fogva ismert, azonban 1953-tól 1970-ig alvó állapotban volt. Először az 1972-ben kialakított és üzembe állított Sió-parti kútcsoport beüzemelése után került középpontba, amikor az 1970-es Sió-meder rendezés és kotrás következtében a Fűzfői Nitrokémia Sión levezetett szennyezése megjelent a Sió-parti kutakban. Emiatt a Sió-parti kútcsoportot üzemben kívül helyezték. Üzembe helyezése csak a 90-es évek elején vetődött fel a Sión történő szennyvíz leúsztatások megszűnése után. Az elvégzett vizsgálatok azt mutatták, hogy az eltelt idő alatt a Sió-meder ismét kolmatálódott, a már bejutott szennyeződés pedig a vízadó réteg reduktív környezetében már lebomlott, - a Sió vízbázis újra üzembe helyezhetővé vált.

1993-ban került napvilágra a vízbázist déli irányból érő diklór-etilén szennyezés, és a víztermelés súlypontja ismét a Sió kútcsoportra került át. Ekkor vetődött fel ismét egy új vízbázis felkutatásának igénye. 1990 előtt mintegy negyven szakvélemény, tanulmány, kutatási jelentés foglalkozott a város és városkörnyék vízbázis kutatásával. Az 1993 és 1998 között a vízbázisra már bejutott szennyezés folyamatosan, két irányból vonult tovább a termelő kutak irányába a nagytérségi depresszió hatására. A szennyezés elleni védekezést a város egészséges ivóvízellátásáért felelős Szekszárdi Vízmű Kft. kezdte meg illetve koordinálta és végezte folyamatosan 2005 végéig. A szennyezés feltárási munkákba az illetékes hatóságok mellett bevonásra került a VITUKI Rt. Hidrológiai Intézete is. A termelő kutakat közvetlen veszélyeztető szennyező anyagok helyének azonosítása illetve mennyiségének becslése 1995. év végére történt meg. Ezután a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium által elindított Országos Kármentesítési Program keretében az ENVICOM Kft. készítette el az előzetes és a részletes tényfeltárást, valamint 1998. év szeptemberére a kármentesítés megvalósíthatósági tanulmánytervét. Az országos kármentesítő program keretében 2000. évben megépültek a kármentesítést és a termelő kutak hidraulikai védelmét biztosító technológiai berendezések, azóta működésük folyamatos. 2004 év szeptemberében a minisztérium által felmondott szerződést

újra frissítették és 2005 évre újra megkötötték a VIDRA Kft-vel. Ezzel a szerződés kármentesítési és üzemeltetési munkák folyamatossága biztosítottá vált 2005 év elején Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közbeszerzési eljárást írt ki a Lőtéri vízbázis területén kimutatott és kármentesített szénhidrogén szennyezés tényfeltáró záró dokumentáció készítésére, melynek meg kellett állapítania a szennyezés akkori helyzetét, a kármentesítés eredményét és javaslatot tenni a kármentesítési munkák szükségességére, további folytatására. A közbeszerzési eljárást a VIDRA Kft. nyerte. A tényfeltáró dokumentáció befejezésének határideje 2005. 07. 31. volt. A vizsgálatok megindításához további figyelő és mintavételi kutak fúrására került sor. A tényfeltáró dokumentáció alapján a KTVF 2014-re módosította a kármentesítés 2009 évi befejezési határidejét.

Vízbázisvédelem

Tíz évvel ezelőtt a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság összefoglaló értékelést készített Szekszárd város vízbeszerzési lehetőségeiről. A tanulmány értékelte a dunai felszíni víz illetve dunai parti szűrésű lehetőségek műszaki megvalósíthatóságát és gazdasági számításokkal hasonlította össze az új vízbeszerzési lehetőségeket a jelenlegi vízbázis üzemben tartásához szükséges költségekkel. Végül, és az összes érintett hatóság által is megerősített megállapítás az volt, hogy "Szekszárd számára közép-, de még hosszabb távon is a jelenlegi vízbázisról történő vízbeszerzéssel szükséges a vizet biztosítani". Rögzítették továbbá, hogy a Lőtéri vízbázist biztonságba kell helyezni. A védelembé helyezéshez először a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság beruházásában a megalapozó diagnosztikai fázis munkái készültek el, majd 1999. évben a védelembé helyezési terv munkarész zárult le. A terv 14.000 m³/nap kapacitással számolt és figyelembe vette, modellezte a vízbázist déli irányból ért szennyezést. Ahhoz, hogy a Lőtéri vízbázis hosszútávon képes legyen a város vízigényét biztosítani, az alábbiak teljesítését tartották szükségesnek:

- A szennyező góccok mentesítési munkálatainak további folytatása, végleges felszámolásukig.
- A vízbázis védelembé helyezési terv feladatainak mielőbbi végrehajtása, a rögzített előírások betartása, a szükséges korlátozások bevezetése.

Az ENVICOM Kft. kivitelezésével elkészült biztonságba helyezési terv alapján elkészült a védőterületi szabályozás, ami mai napig is irányadó. Az elsőfokú vízügyi hatóság 2003-ban elkészítette és átadta a tulajdonos Szekszárd Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának a sérült vízföldtani közegben levő vízbázis védelembé helyezési dokumentációját. A KDT. Vízügyi Felügyelet 23.691/2004. számú levele alapján a Vízmű Kft.-nek kellett kezdeményezni a Szekszárd Lőtéri vízbázis védelembé helyezéséhez szükséges hidrogeológiai védőidomok kijelölését.

Új vízbázis létesítése

A kutatások, tanulmányok egyöntetűen megállapították, hogy e területen megfelelő vízmennyiséget csak a dunai kavicssteraszról lehet nyerni, más mélységi vízbázis – melyből elegendő vízmennyiség nyerhető - nincs. Az 1990-es évek távlati vízbázis kutatásainak Dombori és Bogyiszló térségében végzett vizsgálatai megállapították, hogy e területen igazi parti szűrési vízbeszerzési lehetőség nincs, még a Duna-meder alá fúrt ferde kútban is a Duna víz csak 30 %-ban dominált. Így e területen csak 2 vízbeszerzési lehetőség kínálkozik: egyrészt felszíni vízkivétel és hozzátartozó tisztítómű létesítése, valamint a Duna-part közelében a dunai kavicssteraszra alapított vízbázis és víztisztító mű létrehozása. Mindkettő előnye, hogy nem kell számolni e területen a város felőli urbanizáció által okozott, a vízadó rétegbe jutó szennyező anyagokkal, illetve a felszíni vízkivétel esetén megoldódnak a kavicssterasz vízének igen magas összes keménysége által okozott problémák.

A veszélyeztetett szekszárdi vízbázis kiváltására készített tervek a fentiek alapján a Dombori – Bogyiszló távlati vízbázison, a Dunához közel eső védelembe helyezett területeken új kutak fúrását, az azokból nyert víz tisztítás utáni hálózatba táplálását preferálták. 2008-ban Szekszárd mintegy ötmilliárd forintot nyert el az új vízbázis kialakítására. A további előkészítési munkákhoz 140 millió forintot ítél meg a Környezet és Energia Operatív program irányító hatósága, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Fejlesztési Igazgatósága. A közreműködő szervezet ekkor megfontolásra javasolta az 50 km-re lévő mohácsi bázis vízének átvételét is.

„Szekszárd Megyei Jogú Város hosszú távon egészséges ivóvízzel való ellátása” című, 1.3.0/B/2F/09-11-2011-0002 azonosító számú projekt keretén belül valósulna meg a ma üzemelő vízbázisról más vízbázisra történő áttelepülés.

A projekt jelenlegi helyzete a következő: Fadd-Dombori – Bogyiszló térségében kialakítandó parti szűrésű kútcsoport jelentené az új vízbázist, helyszíni tisztítás technológiával, mintegy 20 km-es távvezetékekkel történne az ellátás. A projektben jelenleg a megvalósítási szakasz előkészületei zajlanak, a tervek szerint 2015 év végére az ivóvízpótlás a bogyiszlói Duna melletti kutakról lesz biztosított.

Szennyvízkezelés

Szekszárd város közműves vízellátottsága gyakorlatilag 100 %-os, a csatornázottság mára közel 100 %-os szinten van. A szolgáltatást az Egyesült Regionális Önkormányzat Víziközmű Zrt. (ERÖV) végzi. A társaság alaptevékenysége kiterjed Szekszárd városban levő víz- és csatornaépítványok, a szennyvíztelep, a fürdő üzemeltetésére továbbá szippantott szennyvizek fogadására és megrendelésre végzett csatornatisztításra. Ezt meghaladóan vállalkozási szerződés keretében biztosítja Ócsény település vízellátását, valamint Decs, Ócsény települések szennyvízelvezetését, tisztítását.

Szekszárd közigazgatási területe geodéziailag két részből áll: a város kb. fele dombvidéki, a másik fele sík területen fekszik. Ebből megfelelően alakul a szennyvíz gyűjtése is vannak tisztán gravitációs csatornahálózattal ellátott városrészek, gravitációs elvezetések, mely hálózatrész tartalmaz átemelőket is, és vannak olyan részek, melyekre átemelő települt, és az átemelő által szállított víz közvetlenül a szennyvíz tisztító telepre kerül nyomócsövön. Ez a keletkező szennyvizek mintegy 85 %-a. A maradék nyers szennyvíz viszonylag kis hányada tengelyen, szippantó kocsik által kerül a telepre. A szippantott szennyvízre vonatkozóan lényeges, hogy a fogadó műtárgy kizárólag kommunális eredetű folyékony hulladékot fogadhat. A keletkező szennyvizek kb. 20%-a előtisztított ipari eredetű (18% Tolnatej Zrt., 2 % egyéb), 80 %-a kommunális. A telep rekonstrukciója 2003. évben fejeződött be. A felújított telep az európai uniós normáknak megfelel. A 2009. évi szennyvízvizsgálatok eredményei szerint a tisztított elfolyó szennyvíz egy esetben sem, egyik vizsgált paraméter vonatkozásában sem haladta meg a kibocsátási határértéket. A közcsontra hálózat egyik jelentős problémája az abba történő illegális esővíz bekötések, amelyek csapadékos időben jelentősen növelhetik a tisztító telepre szállított vizek mennyiségét.

A szennyvízelvezetési technológiát az alábbiakban ismertetjük technológiai egységenként. A szennyvíztelep számítógépes rendszere folyamatosan ellenőrizhetővé teszi a rendszer egyes elemeinek működését és amennyiben szükséges PC vezérelt beavatkozás is tehető.

Szippantott szennyvíz fogadó és homogenizáló

Ennél a műtárgynál a rácsról a rácsszemetet minden egyes beszállítást követően manuális módon el kell távolítani a fogadóakna mellett elhelyezett konténerbe és a többi rácsszeméttel együtt elhelyezni. A fogadóakna homokteréből a homokot kéthetente ki kell üríteni (a homokfázis tetejéről a vizet szippantó kocsival el kell szívni majd a homokfázist konténerbe lapátolni).

Szilárd anyag leválasztás

A visszaduzzasztástól függően de naponta legalább egyszer ellenőrzik a durva rácst. A rácsszemetet (EWC kód: 190801) alapjellemezés vizsgálat után az erre engedéllyel rendelkező hulladék lerakóba szállítják. A konténert klórmésszel fertőtlenítetik. A központi PC – n nem jelenik meg a homokfogók működése, csak a homokmosó szivattyúé, a berendezés a PC – re csak hibajelet küld. A párhuzamosan működő 2 finomrács működését a műszakosok naponta ellenőrzik (szemrevételezéssel az automata rácsszemet eltávolító és a kihordócsiga működését). A kihordó csiga prészónáját 1x30 perc időtartamra kézi üzemeltetéssel biztosítják. A konténerbe jutott rácsszemetet a műszakosok egyengetik, és klórmésszel fertőtlenítetik.

A régi rács tulajdonképpen automatikus üzemű és leginkább mint puffertér üzemel. Az íves rács kotrószerkezete átbukás esetén indul, és a megszűnésével megáll. A kotrószerkezet által kihordott rácsszemet egy fém surrantóra kerül melyet onnan gereblyével távolítanak el a terepszinten lévő gyűjtőkonténerbe az ejtőcsövön keresztül. Csapadékos időben a régi homokfogóba átbukó és felgyülemelő vizet két keverő és egy zagyszivattyú segítségével az új építésű befolyó vályúba emelik az új homokfogó elé. Szárazidei átbukás esetén a régi homokfogóba átbukó vizet a leeresztő cső állandó nyitva tartásával a telepi csurgalékvíz rendszeren keresztül visszavezetjük a rendszer elejére. Az új homokfogó esetében évi 2-3 alkalommal a terhelésnek megfelelően a lerakódott zsírt az oldalfalokról és a bukóélről el kell távolítani. A homokfogó hulladékot (EWC kód: 190802) alapjellemezés vizsgálat után az erre engedéllyel rendelkező hulladék lerakóba kell szállítani. A konténert klórmésszel fertőtleníteni kell.

Levegőztető medencék

A medencékben a szennyezőanyag lebontását az eleveniszapnak nevezett mikroba szuszpenzió végzi. A mikroorganizmusok aktív baktériumok, protozókák, gombák. Sejtjeik felépítése a szennyvíz összetételétől és az élő szervezetek speciális sajátosságaitól függ. A teljes biológiai tisztítás egy anaerob medencén való átfolyással és egy úgynevezett dugattyús áramlású (banánkeverőkkel segített önmagába visszatérő pályán való áramlású) aerob – anoxikus medencében történő keringetéssel jön létre. Az anaerob medencében történik a foszforeltávolítás melynek feltétele a bőséges szervesanyag forrás és az oldott oxigén, valamint nitrát mentesség.

A levegőztető medence egy ún. eleveniszapos térben szimultán denitrifikációs medence. Az aerob medencékben a szerves anyagok lebontását, az iszaplégzést a beoldódott oxigén felgyorsítja. A jó beoldódás érdekében törekedni kell a mikrobuborékos rendszerre. Az iszapterhelés biztosítására megfelelő szintű recirkulációs iszapmennyiséget kell visszavezetni az utóülepítőből. A szükséges mennyiség visszavezetését a központi PC végzi, mennyisége állítható. A napi szennyvízhozamra vonatkoztatott tartózkodási idő: 19,8 h. Ebből az anaerob reaktorban a tartózkodási idő: 1h.

A telep szervesanyag terhelése jelenleg: 46.262 LE jelenleg, kapacitása 136.500 LE.

A technológiai jellemzők értékét a következő határok között kell tartani:

- 30' – es ülepedés: 180 – 270 ml/l között
- iszap koncentráció: 3,5 – 4,0 kg/m³ között
- Mohlmann index: 50 – 70 ml/g között
- Oldott oxigén: 0,7 – 1,6 mg/l

Az oldott oxigén mennyiségeket 6 db fúvó segítségével tudják biztosítani. A 30' – es ülepedési vizsgálatok alapján vizsgálják felül a szabályozást: magas értékű ülepedésnél (270 ml/l fölött) fölősiszap elvételt kell végrehajtani a pálcás sűrítőkre. A medencék leürítésekor az iszapfázist a működő egységekre a vízfázist a csurgalékvíz rendszerbe ürítik.

Utóülepítő:

Az iszapülepedési jellemzőitől függően 3 de minimum 2 bécsi típusú utóülepítőt üzemeltetnek. A kotróhidakat folyamatosan működtetik. Forgás közben a felszínen a lapátok az uszadékot terelik a bukóvályúhoz, a fenékszínt pedig az iszapot távolítják el. Az uszadékot az uszadékvályúba kell fölözni mechanikus úton mennyiségtől függően napjában többször. Az elfolyó víz egyenletesen kell leterhelje a bukókat, ezt a bukóelek tisztításával kell elősegíteni. A bukóvályúból a lerakódásokat, az algásodást eltávolítják az elfolyó víz újraszennyeződésének megakadályozása érdekében. A tisztítást a gépkezelők végzik.

Tartózkodási idők:

- Szárazidei hidraulikus tartózkodási idő: 4,46 h
- Csapadékidei tartózkodási idő: 2,12 h

Recirkulációs és fölősiszap gépház

A működő utóülepítők iszapzsompjaiból az egyenletes iszapeltávolítást a recirkulációs gépházba a PLC által vezérelt motorikus tolózárak végzik. A recirkulációs iszapmennyiséget szintén PLC vezérli, amely a bejövő szennyvíz mennyisége alapján recirkuláltatja a biológiai műtárgy elő a megfelelő iszapmennyiséget. A fölősiszap elvett technológiai mérések alapján (oldott oxigén, iszapkoncentráció, befolyó és elfolyó víz paraméterei, 30' – es ülepedés) határozzák meg, amit a telep saját akkreditált laboratóriuma végez. A hozamok nagyságától függően 1 vagy 2 sűrítőre kell szabályozni az iszapot a sűrítőknél lévő tolózárak segítségével.

Az iszapkezelés műtárgyai

A telepen keletkező sűrített fölősiszap 100%-a víztelenítésre kerül. Ez a víztelenített iszap szalmás komposztálást és többszöri átkeverést, pihentetést követően mezőgazdasági területeken kerül elhelyezésre. Az iszap kezelését, komposztálását és elhelyezését a ERÖV végzi hulladékkezelési engedély birtokában, az abban leírtaknak megfelelő technológiai rendben. Komposztálás gépei: traktor, trágyaszóró, bálabontó-szecs-kázó, nyesedék aprító, teleszkópos homlokrakodó, csúszó kormányzású mini homlokrakodó, komposzt őrle-keverő kanál adapter, 5 m³-es dömpere.

Pálcás sűrítők:

A sűrítőkre a fölősiszap elvett úgy kell szabályozni, hogy az eleveniszapos medencékben az iszapkoncentráció 3,5 – 4,0 kg/m³ között, a 30 perces ülepedés értéke pedig 180 – 270 ml/l között legyen. Ha a sűrítő rövidre záródik a rátáplálást 60 – 120' - re le kell zárni, majd minimális nyitásokkal a kívánt értéket visszaállítani. A pálcás kotró üzeme folyamatos. A sűrített iszap eltávolítást a présgépházra folyamatosan, a préselési kapacitás függvényében végzik. Az iszapvíz elvezetésének elősegítésére a szepikus szennyezés elkerülésére a bukólemezt és bukóvályút időnként megtisztítják a lerakódásoktól.

Présszalagszűrők munkafázisai

Vegyszerelőkészítés, adagolás:

A vegyszer fajtáját és koncentrációját a laboreredmények figyelembevételével állítják be. A tökéletesen feloldódott, csomómentes keveréket az átemelő szivattyúval a vegyszeradagoló tartályba emeljük, a tartály szintjének megfigyelésével. A kezdő dózist szintén a laboreredményektől függően állítják be, majd a flokkuláció és víztelenítési határfok függvényében változtatják. Vegyszeradagolás mértékét a PCM MOINEAU MV 1200 F4 típusú polielektrolit adagoló szivattyú fordulatszám szabályozóján állíthatjuk be.

Préselés:

A szalagfeszítéseket a vízleadó képesség szerint szabályozzák. Túlfeszítésnél gyakori az iszapkifröccsenés, alulfeszítésnél a víztelenítési hatások gyengül. A szalagsebességet a hidraulikai terheléstől függően változtathatják. A csurgalékvíz elszennyeződése, lebegőanyag tartalmának megnövekedése esetén a működési paramétereket korrigálják. A kihordó csiga préselés közben folyamatosan működik. A préselt iszap minőségét ellenőrzik. Automata üzemmód kiesése esetén a gép kézi üzemben is üzemeltethető. A kihordó csigát és a kinyomó csövet minden nap a gépkezelő ellenőrzi. A víztelenítés folyamata közben a tapasztalatok alapján H₂S gáz keletkezik mely káros az emberi szervezetre, ezért a dolgozó csak a számára kiadott egyéni dózismérő használatával dolgozhat a gépteremben. A gépteremben minden üzemvitelkor a gépkezelő vagy a művezető ellenőrző méréseket végez és ezt egy jegyzőkönyvben, dokumentálja. A gépteremben lévő befúvó és elszívó ventilátoroknak üzemvitel közben folyamatosan működniük kell.

Víztelenített iszap utókezelő medence:

A víztelenített iszap utókezelését az ERÖV végzi. A medencében a szalmával történő keverést kell végrehajtani majd a prizmás komposztáló medencére, kell elhelyezni. A szállítás közbeni szennyeződések eltávolításáról (utak takarítása stb.) folyamatosan gondoskodni kell. A szalmatárolás feltételeit az Országos Tűzoltó Parancsnokság által kiadott Tűzveszélyes Anyagok Osztályba sorolása és Tárolása alapján (MSZ 595/1) végzik.

Végtermékek:

A tisztított víz befogadója a Sió csatorna a teleptől 9,5 km-re. A fölös iszap a szalagos sűrítő után kb 17%-os szárazanyag tartalomig sűrítik. Ez után a komposztálás szalma hozzáadásával történik, az 5200 m² komposztáló térben. A komposztálódott szennyvíziszapot talajvédelmi terv alapján telajerő utánpótlásra használják a környékbeli mezőgazdasági területeken. A technológia során évente kb. 30 t rácscsémét és 60 t homok keletkezik, melyeket a Cikói hulladéklerakó fogad.

A tisztított szennyvíz a határértékeknek megfelelően kerül a befogadóba. Van azonban számos olyan anyag, amelynek vizsgálatát a határérték rendszer nem írja elő (pl. gyógyszer-, illetve növényvédőszer maradványok). A szennyvizek értékelésében a kémiai analitikai módszereken túl manapság a toxikológiai módszerek is egyre nagyobb szerepet kapnak. Ezekkel a vizsgálatokkal a szennyező anyag típusát nem, de a toxicitás változást jól monitorozhatjuk.

LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

A környezeti levegő ember okozta súlyos elszennyeződésének veszélyeire először a nagy füstköd katasztrófák irányították rá a figyelmet. A XXI. századra a Földet körülvevő levegőburokba történő különböző káros anyag kibocsátás globális stratégiai problémává vált. A "Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan" szlogen időszerűbb, mint amikor kb. 10 éve közzé tették. A helyi, település szintű szabályozások, beavatkozási stratégiák, cselekvési akcióprogramok kidolgozása és végrehajtása - a piacgazdaság nagymértékű előretörése és minden emberi tényezőt figyelmen kívül hagyása miatt - elodázhatatlan a jövő város lakóinak érdekében.

Szekszárd város légszennyezettségi állapota

Szekszárdon jelentős levegőszennyezést okozó ipari tevékenység nincs. A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség adatbázisában 1995 – 1997 között 44 telephely volt nyilvántartva. 2002 – 2008 között a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszerébe (LAIR) 66 szekszárdi telephelyről szolgáltatott adatot. A beérkező légszennyezési bejelentések szerint az 1994 – 1997 időszakban évente 30 - 35 fajta vegyi anyag került szennyező komponensként a levegőbe. A 2002 – 2008 közötti időszakban a kibocsátók 75 légszennyező anyagról – a korábbinak a duplájáról – tettek bejelentést. Ezek alapján Szekszárd - mint

a megye települései általában - összességében nem tartozik az ország szennyezett levegőjű városai közé. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy nincsenek helyi konfliktusok a környezeti levegő állapotából adódóan a város egyes területein.

A levegő állapotát befolyásoló tényezők

A város geográfiai elhelyezkedéséből adódóan a levegőben lévő szennyező anyagok koncentrációját elsősorban a helyi emissziók határozzák meg. A legjelentősebb helyi kibocsátások: ipari emissziók, lakossági - elsősorban fűtési eredetű - légszennyezés, közlekedés, természetes eredetű porszennyezés.

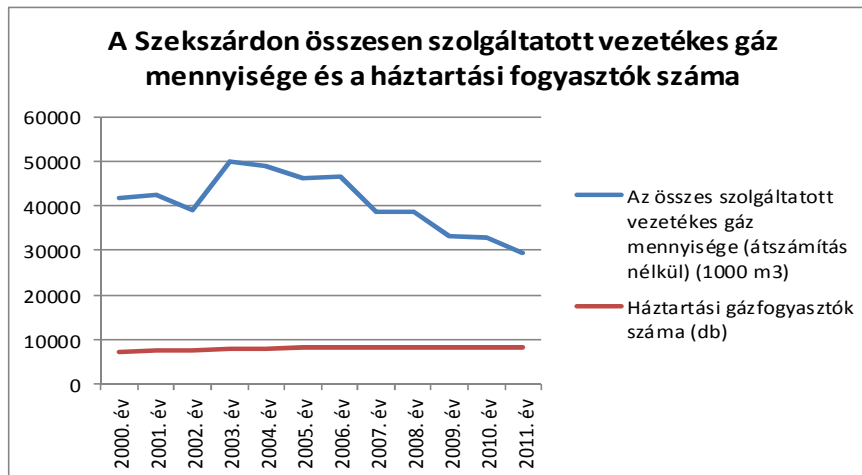
Az ország egész területére, így Szekszárd területre is jellemző háttérszennyezetségi mérési adatokat az Országos Meteorológiai Szolgálat mérőállomásain rögzítették. A település környezetéről általános képet nyújt a KVVM 2006. évi RIV mérőpontok eredményeinek értékelése.

A lakossági eredetű légszennyezést is alapvetően a fűtésből eredő szennyezőanyag kibocsátás jelenti. Az egyedi és lakossági fűtések főként meg nem újuló fosszilis energiahordozó felhasználásából keletkező emissziók. Szekszárd fűtési struktúrája sokat nem változott az elmúlt évtizedben. Folyamatosan, lassan emelkedő ütemben egyre több lakás és közület kapcsolódik a vezetékes gázellátásba. A távfűtéses lakások száma gyakorlatilag nem változott, az újonnan épült társasházak nagy része már egyedi gázfűtésesként épült meg. A távfűtés emissziója csökkent a gázmotoros erőmű üzembe helyezésével. Így a gázmotoros erőmű üzembe állítása során bebizonyosodott, hogy ez nemcsak energetikailag kedvező, hanem levegőtisztaság védelmi szempontból is előnyös.

A lakossági és közületi gázfogyasztók száma lassan és fokozatosan növekszik, ezzel szemben a felhasznált gáz mennyisége csökkenő tendenciájú. A 90'-es évek eleji – olcsó gáz következtében beálló – ún. „gázfogyasztási bumm” után jelentősen csökken a gázfogyasztás mennyisége. 2003-ban enyhe emelkedés figyelhető meg mind a lakossági, mind a közületi gázfogyasztásban, utána kissé, majd 2009 óta jelentősen csökkenő tendenciát mutat. Jelenleg a városi gázfogyasztás a 2003-as évnél kb. 20 millió a 2008-asnál 9 millió m³-rel kevesebb. Mindezek ellenére a fűtési idényben jelentkező levegőminőség romlás jellemző lehet, és a légszennyező anyagok feldúsulásának kedvező időjárási és mikroklimatikus viszonyok (inverziós jelenségek) esetén akár érzékszervileg is észlelhető, vagy egyéb panaszokban megnyilvánuló hatása sem zárható ki.

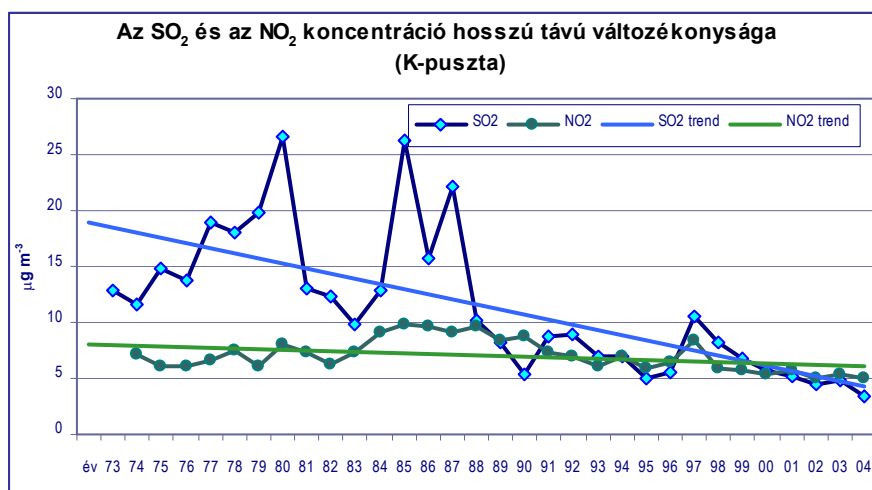
A lakossági egyedi fűtőberendezések nem kötelezettek bejelentésre, a megfelelő környezetvédelmi előírásokat a tüzelő berendezések gyártóinak kell betartaniuk. Azonban sajnos az is előfordul, hogy a vegyes tüzelésű kazánokban feleltlen tulajdonosok olyan anyagokat, hulladékokat égetnek el (pl. műanyag flakon, fáradt olaj, gumi, stb.), amelyek vagy önmagukban is veszélyesek, vagy égéstermékük toxikus (pl. dioxinok).

A családi házas övezetekben is egyre nagyobb teret nyert a földgáz alkalmazása, fokozatosan visszaszorult szén és gázolaj felhasználása. A gázzal ellátott lakások növekedésével szemben ugyanakkor csökken az éves lakossági fajlagos gázfelhasználás, amely azt mutatja, hogy egyrészt az emberek takarékoskodnak, másrészt a vegyes tüzelésű kazánokban más tüzelő anyagot is felhasználnak, amely a kertesi családi házas övezetekben könnyebben hozzáférhető. Alapvetően fát, de lehet egyéb, a kazánban elégethető pl. papírhulladék. Ennek megvan az a kockázata is természetesen, hogy a háztartási vegyes tüzelésű berendezésekben olyan anyagokat égetnek el, amelyek égésterméké kifejezetten irritáló, zavaró, vagy adott esetben mérgező is lehet a közvetlen közelben lakókra nézve. A kommunális eredetű légszennyezések között meg kell még említeni a kerti hulladékok égetését és a parlagterületek, tarlók felgyújtását. Bár ezek az égetések a jegyző engedélyével tehető csak meg, számos esetben a mai napig egyes állampolgároknál bevett gyakorlat a kerti és egyéb hulladékok égetése.

Kén-dioxid

Összességében látszik, hogy a technológiai eredetű, savas kémhatású szervesetlen kén-vegyület kibocsátás a kilencvenes évek közepén megvalósult technológiai váltások következtében változatlanul alacsony. Továbbá a fűtési eredetű kéndioxid kibocsátás az elmúlt tíz évben tovább csökkent, a 800 kg/év értéket sosem érte el, és átlagosan 200 kg/év kibocsátott mennyiség körül alakult. Kén-dioxid vonatkozásában a technológiai váltásoknak köszönhetően a kibocsátás fokozatosan csökken, és arányaiban már nem a Déli Fűtőmű, és a TOLNATEJ Rt, hanem a Tolna Megyei Önkormányzat Kórháza Balassa János Kórház Központi kazánháza a legtöbb kén-dioxidot kibocsátó az elmúlt két évben. A Kórház kazánháza a város kertvárosias részéhez közel, lakó területhez és zöldövezetnek is közel fekszik, így komolyabb imissziós kockázattal bír.

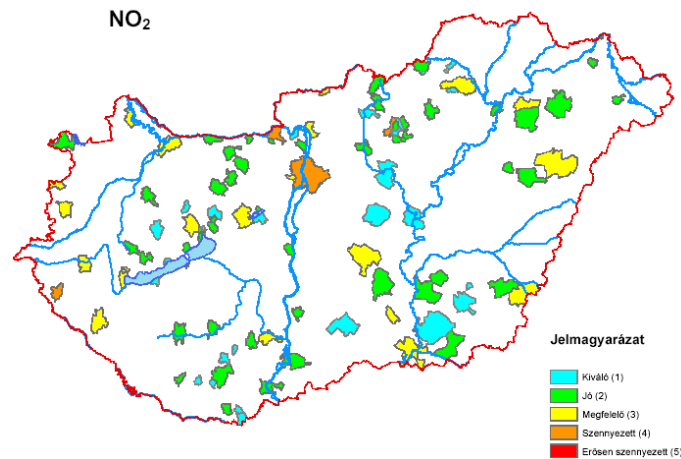

Az országos mérőállomás háttéradatai alapján a hosszú távú trendek azt mutatják, hogy a kén-dioxid jelentősen, a nitrogén-dioxid kismértékben csökken. Ezek az értékek a településeken kívüli területekre érvényesek. A kén-dioxid koncentráció fűtési időszakban 10-15 µg/m³, nem fűtésiben 5 µg/m³ alatt ingadozik.

Nitrogén-oxidok

A nitrogén-dioxid koncentráció fűtési időszakban 7-10 µg/m³, nem fűtésiben 5 µg/m³ alatt változik. Az utolsó öt év átlagértéke alapján a kén-dioxid és a nitrogén-dioxid is kb. 5-5 µg/m³ koncentrációban van jelen. Szekszárdot jó és

kiváló minősítésű települések, területek veszik körül. A területre jellemző NO₂ légszennyezettségi index jó minősítésű.

Nitrogén-oxid vonatkozásában legnagyobb kibocsátók változatlanul az Alfa-Nova fűtőművei (Déli és Kadarka fűtőmű) ezen belül a Déli Fűtőműben a Pannon-Kogen Kft. gázmotoros erőműve. Továbbá változatlanul a TOLNATEJ Rt, valamint a Megyei Kórház kazánháza.

Szén-monoxid

A szén-monoxid kibocsátásban - hasonlóan fentiekhez - több üzem is kiveszi a részét, és elsősorban fűtésből, hőenergia termelésből kerül a levegőbe. A kibocsátás mértéke 2002-től ugrásszerűen csökkent. Ennek valószínűsíthető oka a Déli Fűtőműben a gázmotoros erőmű üzembe állítása, melynek fajlagos szén-monoxid emissziója alacsonyabb a normál gáztüzelésű kazánokénál.

Szilárd szennyezés

A termelési eredetű szilárd (nem toxikus) por kibocsátás volumenében nem számottevő, 2004 után határozott csökkenést mutat. A üzemi por kibocsátás nagy része lakott területtől távol (pl. szárítóüzem, fűtőmű) történik. A legnagyobb kibocsátók a TOLNATEJ Zrt., a CERBONA Zrt. Keselyűsi úti Malomüzeme és tárolója, valamint a Pál és Társai Asztalosipari Kft.

Ülepedő por szempontjából a területre szintén jó légszennyezettségi index a jellemző az országos térképet tekintve. Ezzel szemben a város szállópor szennyezettsége jelentősnek tekinthető. A mért értékek - a mérőpont helyét is figyelembe véve - már a másodlagos (felvert) szállópor mennyiségét reprezentálják, de az elsődleges szennyezés kialakulásában jelentős tényező a város geológiai és geográfiai adottsága. Szekesfehervar város külterülete közel 80%-a mezőgazdasági terület. A síkvidéki részen jó adottságú termőföldek találhatóak, és ezeken túlnyomórészt nagyüzemi, intenzív mezőgazdasági termelés folyik. A mentesített ártéren lévő, nagyméretű, egybefüggő szántók kialakulása ökológiai szempontból kedvezőtlen. A gyorsan száradó talajon lévő ültetvényekben a szél eróziója okoz károkat. A dombvidéken szőlőültetvények találhatóak. Ezekről a víz intenzív csapadék esetén közvetlenül szállítja a finom löszös port a város burkolt felületeire. A város körüli termőtalajokon és dombokon meghatározó geológiai képződmény a lösztakaró. A talajfelszín a hőmérsékletingadozás, a lehulló csapadék hatására folyamatosan erodál, pusztul. Hozzájárul ehhez a folyamathoz az alkalmazott szőlőtermelési kultúra is, mivel az ültetvényeken a földfelszín nagy hányada egész évben fedetlen. Így az erősebb szelek jelentős mértékű természetes eredetű

porszennyeződést okoznak. Nagy intenzitású esőzések után a városban a szurdikokból lefolyó víz finom löszporral teríti be a város utcáit, amit aztán a víz felszáradása után vagy a szél, vagy a folyamatosan áramló gépkocsik szinte állandó lebegésben tartanak a következő esőig.

A fentiekből is látszik, hogy bár a lösztakaró helyi adottság, az antropogén tényezők és jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy ez folyamatosan levegőminőségi problémát okozzon. A helyzet javítására időszakosan alkalmazott "portalanítások" - ha elegendő víz nélkül végzik - csak felverik az út porát. A megelőző beavatkozások - dombvidéki vízrendezés, meliorációs munkák - végrehajtása, valamint a szőlőskertek gyepesítésének elfogadtatása jelentős mértékben javítana a helyzeten.

A mezőgazdasági tevékenységekből eredő légszennyezések belterületen a kerti hulladékok égetése, valamint közvetlenül és közvetett módon is legnagyobb mértékben a por (szállópor/ PM10 és ülepedő por is). A porszennyezés a talajadottságok, a szántóföldi művelés, az ősztől tavaszig zöldnövényzettel nem fedett kiterjedt területek huzamos ideig tartó porzása, és a burkolatlan utak következménye. A porszennyezéshez járul még hozzá a mezőgazdasági üzemek terményszárítóinak működése is. A nagy kiterjedésű zöldfelületek, zöld növények – elsősorban a fák –, védőerdősávok pormegkötő képessége jelentős mértékben csökkentheti az időszakos porterhelés mértékét és a kacsolódó környezeti és környezet-egészségügyi kockázatot.

Közlekedésből adódó levegőszennyezés

Szekszárdon 2001 óta a város közlekedésében jelentős változások álltak be. Először a tehermentesítő út végleges kialakításával, majd 2010. elejétől az M6 autópálya átadásával. A belvárosi tengely az elkerülő út elkészülte ellenére továbbra is vonzó maradt az átmenő forgalom számára, azonban pontos forgalmi adatok nem állnak rendelkezésre. Az elkerülő út megépültével a városon áthaladó volt 56-os főút önkormányzati kezelésbe került. Ebből kifolyólag a beruházások belvárosi forgalomcsökkentéssel járó céljainak teljesülése nem ismert. Fontos tényező továbbá a belső főútvonal (Béri Balogh Ádám utca) mentén megépült kerékpárút. Bár a kerékpárút elválasztása a gyalog járdától fizikailag nem valósult meg – csupán felfestés mutatja – ennek ellenére növelte a kerékpárral közlekedők számát – azon felül, hogy így a kerékpárral való közlekedés biztonságosabbá is vált. Létesítése egyértelműen bebizonyította, hogy megfelelő kerékpárutak kiképzésével a lakosok nagy száma választaná a városon belüli közlekedésre ezt az eszközt.

Szekszárd város környezeti levegőjének állapota az immissziós vizsgálatok alapján

Az Országos Immissziómérő Hálózat 70'-es évekbeli kialakítása óta a légszennyezettségi vizsgálatokat az ÁNTSZ (ill. elődje a KÖJÁL) végezte, egészen 2001 végéig. 2002-től a mérőhálózatot a környezetvédelmi felügyelőségek üzemeltették tovább. A légszennyezettségi vizsgálati adatok a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszerének adatbázisán (LAIR) az interneten hozzáférhetők, közérdekű adatként megtekinthetők. A 14/2001.(V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet szabályozza a légszennyezettségi határértékeket. A kén-dioxid éves határértéke 50 µg/m³ a 24 órás 125 µg/m³, valamint a nitrogén-dioxid éves határértéke 40 µg/m³ a 24 órás határérték 85 µg/m³. Az ülepedő por határértéke 16g/m²*nap. Tolna megyében Szekszárd város területén folyt a legszélesebb körű immissziós levegővizsgálat, amely mára leszűkül csupán három mintavételi ponton a nitrogén-dioxid vizsgálatára. 2001-ben még 7 mérőponton 7 komponens meghatározását végezték rendszeresen az alábbi táblázat szerint.

Mérőpont helye	Mért paraméter						
	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Ülepedő por	Szálló por	Ólom	Benz-a-pirén	Pollen
Garay tér	+	+	+	+	+	+	-
Tartsay u.	+	+	+	+	+	+	-
Dr. Szentgáli u.	-	-	+	-	-	-	+
Vörösmarty u.	+	+	+	-	-	-	-
Uzoda Toldi u.	+	+	+	-	-	-	-
Megyei Önk.	-	-	+	-	-	-	-
Esze Tamás u.	-	-	+	-	-	-	-

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség 2002 óta folyamatosan csökkentette a mérőpontok és mért paraméterek számát. 2002-ben lejelölésről a szállópor vizsgálatát szüntették meg – pedig ez az a légszennyező anyag, amely a finom méreténél fogva a rátapadt szennyeződések - toxikus anyagokat – az alsó légutakba, ill. a tüdőbe is eljuttatja. Ezek után 2005-től fokozatosan kiiktatták a Dr. Szentgáli u. és Szt. István tér (Megyei Önkormányzat), majd az Esze Tamás utca, végül A Toldi utcai mintavételi helyeket. 2008. óta csak nitrogén dioxid vizsgálat történik a megmaradt három – Tartsay u., Garay tér és Vörösmarty utca – mintavételi pontokon.

A városban a gázhalmazállapotú légszennyező anyagok közül a kén-dioxid kibocsátás – sem ipari, sem lakossági vonatkozásban - nem számottevő. A kéntartalmú tüzelőanyagok háttérbe szorulása óta - kb. a '80-as évek végétől - a környezeti levegő kén-dioxid koncentrációja folyamatosan csökken, és átlagértéke az elmúlt tíz évben tovább csökkent. Nem fűtési időszakban a kimutatási határ környékén ingadozik, és fűtési időszakban a maximum értékek sem érik el a határérték 10 %-át. Megállapítható tehát, hogy Szekszárd város területén a kén-dioxid okozta légszennyezettség változatlanul minimális. Ennek tükrében teljes mértékben alátámasztott, és elfogadható, hogy a Környezetvédelmi Felügyelőség megszüntette a rendszeres kén-dioxid immissziós vizsgálatokat a városban. Nitrogén-dioxid tekintetében már nem ilyen kedvező a helyzet. Az éves átlagkoncentráció 23,9 µg/m³ volt, ami az éves egészségügyi határérték 59,8 %-a. Az 1999. évi 19,5 µg/m³ –es átlagértékhez képest 2000-ben 22,6 %-kal nőtt a város levegőjének átlagos nitrogén-dioxid koncentrációja. Az évek folyamán egy alkalommal történt határérték túllépés. Mérőpontonként is és összességében is a nitrogéndioxid koncentráció változatlanul emelkedő tendenciájú. A város központjában a környezeti levegő nitrogén-dioxid átlag koncentrációja - közlekedés eredetű kibocsátáshoz és terheléshez hozzáadódó fűtési eredetű kibocsátással együttvéve - nem csökkent.

Az emissziós és az immissziós adatok és információk alapján megállapítható, hogy összességében Szekszárd város levegője változatlanul nagy területen tiszta. Ugyanakkor a forgalmas utak mentén nem változott, ill. kis mértékben növekvő tendenciát mutat a nitrogéndioxid koncentráció mértéke. Ezeken a területeken – a kedvezőtlen folyamatokat elősegítő időjárási körülmények között - hosszabb ideig is fenn állhat a levegő szennyezett állapota.

A levegő biológiai szennyezettsége

Az Országos Aerobiológiai Hálózat monitoring rendszerének tagjaként az ÁNTSZ Tolna Megyei Intézete 1994 óta végez rendszeres pollen vizsgálatokat Szekszárdon. A mért értékek a levegő pollentartalmának alakulását a város 70 km-es körzetében reprezentálják. Az összes pollen koncentráció csökkenést mutatott az évek során. Az 1999-ben mért érték 40 %-a volt az 1994. évben mért értéknek. Legmagasabb számban a parlagfű és a csalán pollenjei fordulnak elő. 1995-ben volt a pollenkoncentrációban egy nagymértékű csökkenés. A parlagfű pollen aránya az összes pollenszámhoz viszonyítva magas, és 1995-től monoton emelkedést mutat. A vizsgálati eredmények szerint ebben a térségben a levegő parlagfű pollen tartalma az év közepétől folyamatosan nő, és az időjárástól függően

augusztus közepétől —szeptember eleje között éri el a maximumot. A parlagfű pollenre érzékeny betegeknek 30 db pollenszem/m³ napi koncentráció felett már jelentkeznek a tünetek, ugyanakkor a maximum értékek a több száz db pollenszámot is elérik a kritikus hetekben. Az ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának értékelése szerint Szekszárd térségében az összes parlagfű pollenszám az utóbbi években csökken, aminek egyik alapvető oka a rendszeres gyomirtás, parlagfű mentesítés lehet. Ugyanakkor a parlagfű terjedése, szaporodása - és így a kibocsátott pollenszemek száma – nagymértékben függ az időjárástól, valamint az adott évben termesztett szántóföldi kultúráktól, és a szántóföldi gyommentesítéstől.

Szekszárdi Klímakör

Szekszárdon 2010 óta működik a Szekszárdi Klímakör, de nehéz megmondani hány aktív tagja van. Az egyes munkacsoportok megbeszélésein 10-15 fő jelenik meg, de gyakran kapnak hozzászólásokat, javaslatokat levélben is. 2010-ben indult el igazán a helyi klímaprogramok megvalósítása, miután 2010. novemberében a képviselőtestület elfogadta a város klímastratégiáját és miután eldől az is, hogy 4 millió forint támogatást kap a klímaalap a célok megvalósítására, bár ezt az összeget az utóbbi évben már késve kapták meg.

Szekszárdon a Zöldtárs Alapítvány a koordinálja a város klímaprogramjait és ezen kívül maga is szervez klímaprogramokat. Az elmúlt évben több iskola, óvoda és vállalkozás vette fel a kapcsolatot a Zöldtárs Alapítvánnyal a Klímaalap támogatásaira pályázva. Összesen 17 különböző szervezet/intézmény/ magányszemély pályázott.

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Szekszárd település hulladékkezelését a Regionális Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. (székhely: 7100 Szekszárd, Béla király tér 8., statisztikai azonosító jel: 22199548-3811-599-17, KÜJ szám: 102491579) végzi cikói és bonyhádi külterületi létesítményeiben, a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 12828/2012. iktatószámán módosított, 80707/2011. iktatószámán kiadott egységes környezethasználati engedély alapján.

Dél-Balaton és Sió-völgye Hulladékgazdálkodási projekt

Az építkezések összesen mintegy 13 milliárd forintba kerültek. A projekt 65%-ban az Európai Unió, 25 %-ban a magyar állam, és 10%-ban a helyi önkormányzatok finanszírozásában valósult meg.

A Dél-Balaton és Sió Völgye Hulladékgazdálkodási Projekt rövid története

Az életre hívott hulladékgazdálkodási projekt keretein belül 2005 nyarán már hat tender indult el. Az első szolgáltatói szerződést 2005 májusában írták alá. A projekt mérnöki, technológiai megvalósításával szakértőként a Metrober Kft.-t bízta meg a konzorcium. A cég 1949-ben kezdte meg működését, így figyelemre méltó tapasztalatokkal rendelkezik. Részben állami, részben a versenyszférát is érintő beruházásokat vállal. A projekt PR- és kommunikációs feladatainak ellátását a Sawyer Miller Group és a Flavius Kft. végzi. E cégek feladata a kommunikáció, az oktatás, a szemléletváltás megalapozása, szilárd alapokra helyezése a hulladékgazdálkodás fontosságáról. Tevékenységi körükbe tartozik a kiadványok szerkesztése, weboldal működtetése (www.balatonkht.hu), a sajtófigyelés, konferenciák szervezése stb. A hulladékgazdálkodás reaktivációs tervezését, környezetvédelmi felülvizsgálatát – egy 2005. januárban megkötött szerződés alapján – az IMSYS Kft. látja el. Az eszközök beszerzésére kiírt pályázatot öt cég nyerte meg. A Dél-Balaton és Sió-Völgye Konzorcium az ISPA/KA-tenderen keresztül 67 új hulladékgyűjtő és szállító járműhöz, valamint 33 egyéb géphez és eszközhöz (pl. homlokrakodó, targonca, kompaktor, aprítógép) jutott hozzá, melyből a dél-balatoni térségbe véglegesen majd 38 darab kerül. Az új generációs légkondicionált gépjárművek számos előnnyel rendelkeznek.

A kevesebb fogyasztás és olcsóbb fenntarthatóság mellett lényegesen kevesebb szennyező anyagot bocsátanak ki, és halkabbak, mint a jelenleg használt autók. Az üzemeltetést a déli térségben a Re-Kom Nonprofit Kft végzi.

A projekt célja

A projekt célja, hogy a térségben a települések megteremtsék a szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás műszaki és szervezeti feltételeit. A szelektív hulladékgyűjtéssel csökkentse a lerakott hulladék mennyiségét, a hulladékból előállított másodnyersanyagok felhasználásával mérsékeljék a természeti erőforrások igénybevételét, a régi, műszaki védelem nélküli lerakók bezárásával és rekultivációjával pedig javítsák a térség környezeti állapotát. A hulladék hasznosítható részéből újra alapanyag nyerhető, eltűnnek a környezetet romboló szemétkupacok vagy szeméthegek, vonzóbb lesz természeti környezet. A program célja azonban nem csak a modern hulladékgazdálkodás kereteinek megteremtése. Az önkormányzatok a lakosság tudatában végbemenő hosszú távú szemléletváltásra is törekednek. Azt szeretnék, hogy a régió minden lakosa érezze saját felelősségét a környezetvédelem, lakókörnyezetének tisztán tartása iránt. Törődjön kicsit többet azzal, mennyi és milyen hulladékot termel, és azzal is, hogy ne keletkezessenek illegális szemétdombok, lakosok által lerakott lomkupacok a falvak, városok határában, erdőszéleken, patakmedrekben. Szempont továbbá, hogy már a vásárlásnál, a fogyasztói döntés meghozásakor szempont legyen a beszerzéssel kapcsolatosan keletkező szemét mennyisége és milyensége.

A projekt területi bemutatása

A program magyarországi viszonyokhoz képest is imponálóan nagyszámú, 204 db települést ölel magába. Területileg a Balaton déli partjától somogyi, tolnai és baranyai területeken áthúzódva, a Duna jobb partját érintve a Mecsek déli lejtőjéig terjed, és az alábbi településeket foglalja magában:

Alsónána	Fazekasboda	Lánycsók	Somogyacsa
Alsónyék	Fácánkert	Látrány	Somogybabod
Andocs	Feked	Lengyel	Somogydöröcske
Apátvarasd	Felsónána	Lengyeltóti	Somogyegres
Ádánd	Felsónyék	Liptód	Somogymeggyes
Babarc	Fiad	Lovászhetény	Somogytúr
Balatonberény	Fonyód	Lulla	Somogyvár
Balatonboglár	Főnyed	Magyaregregy	Szajk
Balatonendred	Fürged	Maráza	Szakadát
Balatonfenyves	Gamás	Martonfa	Szakály
Balatonföldvár	Geresdlak	Máza	Szalatnak
Balatonfőkajár	Görcsönydoboka	Mecseknádasd	Szálka
Balatonkenese	Grábóc	Mecsekpölöske	Szántód
Balatonakarattya	Györe	Medina	Szárász
Balatonkeresztúr	Gyugy	Miklósi	Szászvár
Balatonlelle	Harc	Miszla	Szebény
Balatonmáriafürdő	Hács	Mohács	Szedres
Balatonószöd	Hegyhátmaróc	Mórágy	Szegerdő
Balatonszabadi	Hidas	Mőcsény	Szekszárd
Balatonszárszó	Hímesháza	Mucsfa	Szellő
Balatonszemes	Hollád	Mucsi	Székelyszabar
Balatonszentgyörgy	Hosszúhetény	Murga	Szilágy

Balatonújlak	Iregszemcse	Nagyberény	Szorosad
Balatonvilágos	Izmény	Nagycepelely	Szólád
Bábonymegyér	Kajdacs	Nagykónyi	Szőlősgyörök
Bálványos	Kakasd	Nagymányok	Szűr
Báta	Kalaznó	Nagypall	Tab
Bátaapáti	Kapoly	Nagyvejke	Tamási
Bátaszék	Karád	Nágocs	Teleki
Bedegkér	Kánya	Nyim	Tengelic
Belecska	Kára	Ordacsehi	Tengőd
Berkesd	Kárász	Ozora	Tikos
Bogyszló	Kátoly	Óbánya	Tolna
Bonyhád	Kereki	Ófalu	Torvaj
Bonyhádvarasd	Keszőhidegkút	Öreglak	Tófú
Bonnya	Kéty	Őcsény	Törökkoppány
Buzsák	Kisbárapáti	Palotabozsok	Udvari
Cikó	Kisberény	Pécsvárad	Újireg
Csajág	Kisdorog	Pincehely	Váralja
Decs	Kismányok	Pörböly	Várdomb
Diósberény	Kisnyárad	Pusztaszemes	Vékény
Dunaszekcső	Kistormás	Regöly	Véménd
Dunaszentgyörgy	Kisvejke	Ságvár	Visz
Dúzs	Komló	Sárpilis	Vörs
Egyházaskozár	Koppányszántó	Sárszentlőrinc	Zala
Enying	Köblény	Sérsekszőlős	Zamárdi
Erdősmárok	Kölesd	Sióagárd	Závod
Erdősmecske	Kötcse	Siófok	Zengővárkony
Erzsébet	Kőröshegy	Siójut	Zics
Értény	Küngös	Som	Zomba
Fadd	Kékesd	Somberek	

Regionális hulladéklerakók

A projekt keretében 3 korszerű, környezetbarát hulladéklerakó épült fel és működik: Cikó, Som és Ordacsehi térségében. A Cikói lerakóba 2012 szeptemberétől szállítanak a közszolgáltatók és ide érkezik a szekszárdi lakosság települési hulladéka is. A hulladékot a földtől és a talajvíztől egy többrétegű, földrengés biztos szigetelőréteg választja el. A szigetelőréteg alatt pedig számítógépes érzékelő rendszer jelzi, ha a szigetelés mégis megsérülne.

Hulladékátrakók

A megnövekedett szállítási távolságok miatt a hulladék csak megfelelő arányban (1:4-1:6) tömörítve szállítható gazdaságosan. A regionális lerakótól távol (35-40 km fölött) indokolt a szállítási költségek csökkentése végett átrakóállomások telepítése. Az átrakó állomás a hulladékgyűjtő járművek által begyűjtött kommunális hulladékot présrendszeren keresztül – azt tömörítve – több tonnás zárt konténerekbe adagolja. A hulladékátrakók Komló és Mohács térségében 2012 óta üzemelnek, s a szekszárdi átrakóállomás is, – a használatbavételi engedélyek elnyerésével – az idei évben megkezdheti működését.

Hulladékudvarok

A hulladékudvar olyan zárt területtel és szakképzett személyzet által végzett folyamatos felügyelettel ellátott gyűjtőhely, ahová több fajta és nagyobb tömegű előre szelektált hulladék rakható le. Az elhelyezhető hulladékok típusait és azok mértékét mindig az üzemeltető határozza meg. A szekszárdi hulladékot befogadó cikói lerakó területéhez 10 db, de a teljes regionális rendszerben 17 db új hulladékgyűjtő udvar épült fel. A hulladékudvarok helyszínei: Szekszárd (2 db), Szedres, Bátaszék, Tolna, Bonyhád, Tamási, Pécsvárad, Szászvár, Komló, Tab, Siófok. A hulladékudvarok, Bátaszék, Szedres, Tolna, Mohács, Komló, Bonyhád és Szekszárd (Damjanich utcai) helyszíneken rendelkeznek minden szükséges engedéllyel és üzemelnek, továbbá a szekszárdi, Epreskert utcai hulladékudvar használatbavételi engedélye folyamatban van. Pécsvárad és Szászvár jelenleg nem üzemel.

Szelektív gyűjtőszigetek

A programban résztvevő 204 településen 805 gyűjtősziget (Szekszárdon 52 db) alkalmazásával úgynevezett szelektív gyűjtőpontokon biztosított a szelektív gyűjtés lehetősége. A lakosság így minden településen külön gyűjtheti a papír-, az üveg- és a műanyag hulladékot. A gyűjtőedények jellegéből adódóan hagyományos hulladékgyűjtő járművel nem üríthetők a gyűjtőszigetek konténerai, így ezt egy speciális gépjármű végzi. A jármű belső tere több részre osztható, így nem keverednek a különböző hulladékfajták. Az ürítés az edények alján keresztül történik.

Válogatómű

A válogatómű a szelektíven gyűjtött papír-, műanyag- és üveghulladékok ipari előkészítését végzi. Jelenleg 3 db válogatómű tartozik kapcsolódó létesítményként a hulladéklerakókhoz. (Cikó, Som, Ordacsehi) Mindhárom válogatómű zavartalanul üzemel, a Cikói válogatóműben 2010. szeptembertől folyik a munka.

Komposztálók

A projektben nyolc regionális komposztáló üzem építése valósult meg, amelyből három (Som, Cikó, Ordacsehi) a regionális lerakókhoz kapcsolódik, négy (Balatonkeresztúr, Szekszárd, Komló, Mohács) az átrakóállomásokkal együtt, míg egy Tamásiban jött létre. A fent említett déli területen lévő komposztáló telepek megépültek : Cikó, Mohács, Komló, Szekszárd térségében . A Szekszárdi használatba vételi engedélye folyamatban van, a többi már rendelkezik minden engedéllyel. Komlón 2012. óta működik a komposztáló telep, míg Mohácson az idei évtől.

Szekszárdi hulladékkezelés

Szekszárd település hulladékát a cikói hulladékkezelő fogadja, melynek jellemző adatait a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 12828/2012. kihatószámon módosított, 80707/2011. iktatószámon kiadott egységes környezethasználati engedély alapján mutatjuk be:

A cikói hulladékkezelő üzem

Engedélyes megnevezése: Regionális Kommunális Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Engedélyes székhelye: 7100 Szekszárd, Béla király tér 8.
Telephely címe: 7161 Cikó, külterület 020/18, 020/19, 020/21, 020/22, 020/33 hrsz. és 7150 Bonyhád, külterület 073/71 hrsz.
Telephelyének EOY koordinátái (m): X = 104 346, Y = 611 509

A nem veszélyes hulladék ártalmatlanítási tevékenységhez és a kapcsolódó tevékenységekhez szükséges létesítmények:

Üzemi létesítmények: válogató csarnok, bálátároló csarnok, kezelő épület, hulladéklerakó téri csurgalékvíz gyűjtő és tároló rendszer, komposztáló téri csurgalékvíz gyűjtő és -tároló rendszer, depóniaágaz elvezető rendszer, veszélyes hulladék üzemi gyűjtőhely, hídmérleg és mérlegkezelő konténer, komposztáló terület, jármű- és eszköztároló, abroncsmosó és fertőtlenítő, gépjármű és konténermosó

Egyéb kiszolgáló létesítmények: szociális és irodaépület, üzemanyag tároló, tűzvíz tároló medence, belső utak, parkolók, térburkolat, kerítés, kapu

Kapcsolódó műveletek: ivóvízellátás, a keletkező kommunális szennyvíz elvezetése, csapadékvíz elvezetés, gázellátás, elektromos hálózat, telefon

A Telephelyen folytatott hulladékkezelési tevékenység kapacitásadatai:

A hulladéklerakó összes hulladék-befogadó kapacitása: 1.200.000 tömör m³. A hulladéklerakóban 2011. február 28-ig 21.695 m³ hulladék került ártalmatlanításra, mely alapján a szabad kapacitása ekkor 1.178.305 m³ volt. A hulladéklerakó tervezett üzemelési időtartama 25 év, mely időtartamból 1 év eltelt. A hulladéklerakó depónia összesen 12,5 ha-os felülettel került kialakításra.

A hulladéklerakó éves becsült kapacitása 71.323 tonna/év, azaz 50.000 m³/év, melybe beleértendő 63.833 tonna/év hulladék (45.595 m³) és 7.490 tonna/év technológiai céllal hasznosítható hulladék (4.405 m³/év). A hulladéklerakó napi becsült kapacitása 400 tonna/nap.

Alisca Terra Regionális Hulladékgazdálkodási Kft.

A cikói regionális lerakóba a hulladékok összegyűjtését és szállítását az önkormányzati tulajdonú Alisca Terra Kft. végzi. Hulladékgazdálkodási tevékenységünket jelenleg Szekszárdon és 51 településen végezzük. Szekszárd mellett a települések: Alsónána, Alsónyék, Báta, Bátaszék-Lajvér-Kövesd, Bogyiszló, Decs, Diósberény, Dunaszekcső, Dunaszentgyörgy, Dúzs, Fácánkert, Fadd, Dombori, Felsónána, Fürged, Gyöng, Harc, Kajdacs, Kalaznó, Keszőhidegkút, Kéty, Kistormás, Kölesd, Borjád, Medina, Miszla, Mucsi, Murga, Ozora, Ócsény, Pincehely, Pörboly, Regöly, Majsapuszta, Sárpilis, Sárszentlőrinc, Úzd, Alsópél, Sióagárd, Szakadát, Szakály, Szálka, Szárazd, Szedres, Tengelic, Tolna, Mözs, Varsád, Várdomb, Zomba-Szengál-Nagy-tormás. Szolgáltatási területük folyamatosan bővülő tendenciát mutat.

A fenti településeken a cég koordinálja a szelektív hulladékgyűjtést, illetve azok eljuttatását a cikói regionális lerakóra. A fémből készült szelektív gyűjtőkonténerek, 1 illetve 2 m³ kapacitásúak. A műanyag gyűjtő edények térfogata 1,5 m³. Üritésük speciális, daruval rendelkező tehergépkocsikkal történik.

A lakóingatlanokon képződött, komposztálható zöldhulladék begyűjtésére 2004. évtől kezdődően begyűjtő járatot indítottak el. A gyűjtőjárat előnye, hogy a növényi hulladék ily módon nem foglalja a helyet a kommunális

hulladéktól a háztartások hulladékgyűjtő edényeiben, ugyanakkor a begyűjtött hulladék nem a hulladéklerakót terheli, hanem komposztálóba kerül. A „Zöldjárat” áprilistól novemberig tart, a családi házas övezetekben igénybejelentés nélkül, a társasházaktól pedig előzetes igénybejelentés alapján szállítja el a hulladéktároló edények mellé reggel 6 óra előtt kihelyezett zöldhulladékot a társaság. A társasházak igénybejelentéseit az ügyfélszolgálat fogadja. Aki nem akar várni a legközelebbi zöldjáratig, annak a Szekszárdon a Damjanich utcai lakossági hulladékudvar és a Sárvíz utca 20 szám alatt található komposztáló is folyamatos lehetőséget biztosít az összegyűjtött zöld hulladék leadására.

Szekszárd MJV Önkormányzata évente két alkalommal (tavasszal és ősszel) lomtalanítási akciókat szervez, mely során a lomok gyűjtéséről, elszállításáról és ártalmatlanításáról térítésmentesen gondoskodik. A lomtalanítási akciók során azok a hulladékok kerülnek elszállításra, melyek a közszolgáltatás keretében rendszeresített hulladéktároló edény méreteit meghaladják, ún. nagydarabos hulladékok. Fentiekén túl a cég foglalkozik a városi úthálózat hó, síkosság, valamint pormentesítésével.

A hulladékszállítási rendszer legújabb változásai:

2012. december 03-tól a szekszárdi, bátaszéki, tolnai és szedresi hulladékudvarokban a kimosott és laposra taposott PET-palackokat és a papírhulladékot kilogrammos áron átvesszik.

2013. január 28-tól Szekszárd város családi házas övezeteiben a „házhoz menő” szelektív hulladék begyűjtése minden héten hétfőn történik. Ezen felül a lakosság ingyenesen veheti igénybe a cég iratmegsemmisítő szolgáltatását.

2013. március 11-től a szelektív hulladékgyűjtés hatékonyabb megvalósulása érdekében Szekszárd, Bátaszék és Tolna városok területén hangjelzést használó használt étolajgyűjtő autót indított, mely járatszerűen, 2 hetente gyűjti be a lakosságtól a használt étolajat.

ZAJ ÉS REZGÉSVÉDELEM

Szekszárd város környezeti zajterhelésének kialakulásában alapvető szerepe van a város földrajzi adottságainak, és a régen kialakult terület felhasználási és városszerkezeti rendszernek. A legjelentősebb környezeti zajforrásoknak a közlekedési és az üzemi tevékenységeket tekintjük, de a szórakoztató tevékenységek, az épületgépészeti berendezések, a háztartásokban használt gépek és berendezések, valamint az egyéb - indokolt vagy indokolatlan – emberi tevékenységek részaránya is számottevő tényezők. Az utóbbi három forráscsoport elsősorban az épületekben és a lakókörnyezetben okoz zajterhelést. Az elmúlt 10 évben számottevő változások Szekszárd zajterheltségét illetően (nagy ipari beruházások, átalakítások a belvárosban) nem történtek.

Üzemi zajterhelés alakulása

A 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 2008. január 1-jei hatálybalépése óta a következő üzemek kértek határérték megállapítást:

- Ferropatent Zrt Szekszárd, Bátaszéki út 70. szám alatti, 0332/13 helyrajzi számú ingatlanon lévő telephely
- SOLVARO Kft. Szekszárd, Aranytó u. 4. szám alatti, 3790/4. helyrajzi számú perforált lemez gyártó telephely
- Tolna Megyei Önkormányzat Balassa János Kórháza Szekszárd, Bródy S. u. 1. szám alatti 4709/1 hrsz-ú ingatlanán lévő mosoda-varrodára
- E.On Dél-dunántúli Áramszolgáltató Zrt Szekszárd, Keselyűsi u. 13. szám alatti, 3769/1 hrsz-ú ingatlanon található 120/20 kV-os állomásra

- Advaltech QSCH Kft. Szekszárd, Mátyás Király u. 67. számú 3704 hrsz-ú ingatlanon lévő fémmegmunkáló telephelyre
- Tolnatej Zrt. Szekszárd, Keselyúsi út 26. sz. alatti ingatlanon lévő sajt és tejüzem létesítményre

A Kormányrendelet a korábbinál szélesebb hatáskört biztosít a környezetvédelmi hatóság számára. A szabályozás értelmében az üzemeltetés során fellépő határérték feletti kibocsátás esetén a környezetvédelmi hatóság zajbírságot szab ki és ezzel együtt a zajforrás üzemeltetőjét zajvédelmi intézkedési terv benyújtására, majd pedig annak végrehajtására kötelezi. Ha az előbbi eszközök alkalmazása nem hozza meg a kívánt eredményt, a hatóság a tevékenység korlátozásával vagy megtiltásával élhet, a közüzemi létesítményeknél pedig, fokozottan zajos területet jelöl ki. Az elmúlt években Szekszárdon zajterheléssel kapcsolatos bírság kiszabása nem történt. Bár a lakott területeken megszorodtak (vagy a tevékenységében bővültek) a kisvállalkozások és ipari telephelyek. Lakossági panaszokról, bejelentésekről nincs adat. Összességében elmondható, hogy Szekszárdon az üzemi zajterhelés továbbra sem jelentős, a lakosságot nem terheli. Az jelenlegi szabályozás ezen állapot megtartására megfelelő.

Mivel a település közigazgatási területén nem működik olyan telephely, melynek üzemelése jelentős zaj-, illetve rezgéshatással járna, így üzemi eredetű zajhatással Szekszárd esetében nem kell számolni.

Közúti zajterhelés alakulása

Az országos helyzettel megegyezően, Tolna megyében és Szekszárdon továbbra is a fő zajforrás a közlekedés. A 280/2004.(X.20.) Kormány rendelet a környezeti zaj kezeléséről és értékeléséről alapján Szekszárd városára stratégiai zajtérkép készítése nem kötelező, azonban a belterületen lévő fő közlekedési útvonalak mentén ajánlott lenne. Az elkerülő út megépülése óta a városon átmenő (régí 56-os főút) szakasról forgalmi adatok nincsenek. Éppen ezért az elkerülő út forgalomcsökkentő, és ezáltal zajcsökkentő hatása nem ismert. A város lakosságának jelentős részét érinti a közúti közlekedés zaja, de leginkább a zaj által az a populáció terhelt, amelyek a tehermentesítő út vonala mentén (Pollack M u. - Tartsay u.), illetve a városon áthaladó volt 56-os út mentén (Rákóczi u. - Széchenyi u. - Béri Balogh Á. u.) él, tanul vagy dolgozik. Ezen területek mellett lakossági panaszok érkeztek a Damjanich utcából is, ami a Magyar Közút kezelésében van. Itt zajterelő fal is létesült.

Vasúti zaj

A vasúti közlekedés zaja összehasonlíthatatlanul szűkebb területen élőket érint, a zaj esemény jelleg viszont zavaróbb. Jellemző terhelési adat nem áll a rendelkezésre. Szekszárdon a vasútvonal vezetése és elhelyezkedése kedvezőnek mondható, általában a lakóterületektől távol halad.

Kereskedelmi, vendéglátó, szabadidős tevékenységek zaja

Ide tartoznak a kulturális, szórakoztató, vendéglátó, sport tevékenységek, berendezések, létesítmények által keltett zajok. A zajterhelési problémáik tipikusan helyi jellegűek és önkormányzati hatáskörbe tartoznak. Az ilyen panaszok kezelése nem megoldott. Bár a 22/1994.(VI.17.) a zajvédelem helyi szabályozásáról rendeletet 2004-ben több ehhez kapcsolódó kérdésben módosították, így például meghatározásra kerültek „a hangosító berendezéstől származó műsorzaj környezeti zajterhelés alapértékei”. Szekszárdon a jelenleg hatályos szabályozó a 12/2011. (III.9.) Önkormányzati Rendelet a zajvédelemről.

Ezek közül különös figyelmet érdemelnek a városi éjszakába nyúló rendezvények (Szekszárdi Szüreti Napok, Szent László Napok, Nyárnyitó buli...). Ezen események alatt évente átlagban 3-5 alkalommal érkeznek zajpanaszok, különös jelentőséggel a belváros, legfőképpen a Prométheusz Parkban zajló események zavaró hatása miatt.

KÖZLEKEDÉS, KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

KÖZLEKEDÉSI VISZONYOK

KÖZÚTHÁLÓZAT

A 2011-es adatok szerint Szekszárd területén a kiépített önkormányzati út és köztér hossza 134,7 km, területe 727.700 m², amihez kapcsolódik 6,7 km hosszúságú állami közúthálózat 64.700 m² területen. A kiépítetlen önkormányzati utak hossza ugyanakkor 96,8 km. Szekszárd országos főúthálózati kapcsolatát az M6 autópálya és 6.sz. főút biztosítja. Mindkét útvonal érinti a város területét. Az M6-as autópálya jelenleg Budapestet köti össze Magyarország déli felével. A végcélja a horvát - magyar határ, amelyet a tervek szerint Ivándárda térségében érne el. Az LA21 program készítésének idején az autópálya 212 kilométeres teljes szakaszából 193 km készült el, vagyis a pálya jelenleg a határtól kb. 20 kilométerre ér véget, Bóly településnél. Az M6-os autópálya Bólynál M60-asként folytatódik Pécsre. A főváros határa az autópályán a szekszárdról kb. 140 kilométerre található. Az északi, déli, keleti, illetve nyugati országrészekre vezető M1, M2, M3, M5, M7 autópálya szakaszok az M31, illetve M0 fővárosi körgyűrű használatával érhetőek el. A jövőbeli tervek között szerepel az M9-es jelzésű autótút, amely Szekszárdot is érintené. Az M6 autópályának a város közelében négy lehajtója van: 6-os út (Tolnai) lehajtó, M9 lehajtó, Szekszárd kelet, Szekszárd dél.

Az M9-es autótút a Budapest központú, sugaras gyorsforgalmi úthálózat oldására építendő gyűrű irányú úthálózati elem. Útvonala csak mintegy iránymutatásként lett kijelölve, végleges nyomvonalra még egyeztetés tárgyát képezi. Ez eddigi tervek szerint a Szombathely – M86-os – Püspökmolnári – M8-as – Zalaegerszeg – Nagykanizsa – M7-es – Inke, 61-es főút – Kaposvár – Dombóvár – Szekszárd – M5-ös – Szatymaz – Szeged útvonalon haladna. Jelenleg még csak egy nagyon rövid (20,6 km) szakasz készült el, és az sem teljes kiépítettségben, hanem 2x1 sávú autótútként (ez a későbbi autópálya jobb pályája). A megépült út a 6-os főutat köti össze az 51-es főúttal, és magába foglalja a szekszárdi Szent László Duna-hidat. A híd megvalósulásával Szekszárd és a Duna-Tisza közének települései között közvetlen kapcsolat nyílt meg, ennek ellenére, hogy az M9-es teljes hosszának csak igen kis százalékban készült el.

Az M6-as autópálya használatát sokak számára gátolja az autópálya használati díj (jelenleg matricás rendszerű). Ennek ellenére Szekszárdot az autópályáról a 6-os útra terelődő forgalom csak a perem területeken érinti. Az egyik a program szempontjából is jelentős pozitív következménye ennek, hogy a térségen keresztül közlekedő jelentős gépjármű forgalom elkerüli Szekszárdot. Így a város összeköttetésben áll a fontosabb hazai autópálya és főútvonal hálózatokkal, de kevésbé kell elszennyeznie a nem célzott közlekedés káros hatásait (levegő szennyezés, zaj).

Az alsóbbrendű úthálózat tekintetében Szekszárd csomóponti helyet tölt be. A környék települései a közelben érik el az M6-os autópályát és a 6-os utat. Szekszárd közeléből indul a 63. sz. Szekszárd – Székesfehérvári főút, ami a Dunántúlnak egy jelentős részét tárja fel, azonban minden közbeeső település központján áthalad, így az eljutási sebesség viszonylag alacsony a vele járó környezetterhelés magas. Hasonló a helyzet a 65. sz. Szekszárd – Tamási - Siófoki főút esetében is. A Duna mellett végighúzódó 56-os főút a városból indulva teremti meg a kapcsolatot Moháccsal, valamint a déli határvidéken keresztül Horvátországgal Eszék (Osijek) felé.

Az alsóbbrendű utak közül Tolnán és Faddon keresztül halad a 6. sz. főúttal párhuzamos 5112. sz. út Dunaszentgyörgy irányába. A településtől délre eső kisebb falvakat kapcsolja a hálózatba az 5113. sz. út, amelyből Ócsény belterületén indul ki és az 56. sz. úthoz csatlakozik az 5114. sz. út. A Szekszárdtól keletre lévő Keselyűs az 51369. sz. Keselyűsi bekötő úton csatlakozik a megyeszékhelyhez.

A város közlekedési vázát a 56-os út és a környező települések felé induló utak alkotják. Ezt a sugárirányú hálózatot egészítik ki a városi hálózat forgalmi- és gyűjtőútjai. Az egyes területegységek tekintetében rendezett utcahálózat alakult ugyan ki.

A KSH adatai alapján Szekszárdon (az üzemeltető lakhelye szerint) 2,88 állandó lakosra jut egy személygépkocsi. A személygépkocsik száma 2000 és 2011 között majdnem 10%-al nőtt, csúcsát 2008-ban érte el (12.454 db), majd

csökkent (2011 ben: 11.913 db). A gépkocsi állomány több mint 99,5%-a benzin, illetve gázolaj alapú, vagyis meg nem újuló, fosszilis energiahordozókat felhasználó hajtásrendszerrel rendelkezik. A személygépkocsiknál a benzin üzem jellemzőbb (kb. 9000 db), bár aránya csökkent a vizsgált időszak alatt, ezzel szemben a gázolaj (diesel) üzeműeké megduplázódott (jelenleg kb. 2800 db). Az egyéb üzemű gépjárművek száma ez alatt az idő alatt alig, néhány tízes nagyságrendig változott (a hibrid és alternatív hajtásokon kívül a gázüzemű gépjárműveket is ide soroljuk). Jelentőségük tehát igen csekély arányuk nem éri el az 1%-ot.

Év	Személyszállító gépjárművek száma (db)	Ebből személygépkocsi (db)	Benzinüzemű személygépkocsik száma (db) és aránya (%)	Gázolajüzemű személygépkocsik száma (db) és aránya (%)	Egyéb üzemű személygépkocsik száma (db)
2000	11478	10838			
2001	11912	11252	9797 (87,1)	1431 (12,7)	24
2002	12401	11709	10129 (86,5)	1556 (13,3)	24
2003	12967	12223	10441 (85,4)	1753 (14,3)	29
2004	13134	12286	10327 (84,1)	1938 (15,8)	21
2005	13169	12293	10221 (83,1)	2061 (16,8)	11
2006	13159	12262	9999 (81,5)	2249 (18,3)	14
2007	13226	12320	9823 (79,7)	2481 (20,1)	16
2008	13383	12454	9780 (78,5)	2667 (21,4)	7
2009	13163	12252	9502 (77,6)	2737 (22,3)	13
2010	12978	12083	9265 (76,7)	2801 (23,2)	17
2011	12822	11913	9036 (75,8)	2838 (23,8)	39

A motorkerékpárok száma folyamatosan nő. Jelenleg több mint 1,5-szer több szekszárdi üzemeltetésű ilyen jármű van, mint 2000-ben volt. Ennek ellenére jelentőségük nem mérhető a személygépkocsikéhoz, hiszen csak kb. 54 lakosra jut egy motorkerékpár. Az autóbuszok száma csökkent az elmúlt években: a kezdeti 294-ről 270-re. A főként gázolaj üzemű tehergépkocsik esetében a jelenlegi szám megegyezik a tíz évvel ezelőttivel, miközben 2008-ban 142-vel több ilyen jármű volt bejelentve a városban. A tehergépjárműveknek 2000-ben még közel ¼-e benzines hajtással rendelkezett, mára ez az arány 15% alá csökkent a gázolajhoz képest. A tehergépjárművek esetében az alternatív hajtási technológiák elterjedtsége jelentéktelen a nem megújuló kőolaj származékok használatával szemben.

Év	Motor-kerékpárok száma (db)	Autó-buszok száma (db)	Áruszállító tehergépkocsik száma (db)	Vontatók száma (db)	Teherszállító gépjárművek száma összesen (db)
2000	346	294	1818	107	1914
2001	365	295	1813	101	1951
2002	398	294	1854	97	1981
2003	448	296	1875	106	1932
2004	556	292	1823	109	1934
2005	593	283	1816	118	1986
2006	617	280	1848	138	2015
2007	615	291	1875	140	2014

Év	Motor-kerékpárok száma (db)	Autóbuszok száma (db)	Áruszállító tehergépkocsik száma (db)	Vontatók száma (db)	Teherszállító gépjárművek száma összesen (db)
2008	648	281	1866	148	2046
2009	628	283	1896	150	1994
2010	620	275	1863	131	1979
2011	639	270	1843	136	1914

TÖMEGKÖZLEKEDÉS

Szekszárdon az országos átlagnál magasabb az 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma, a városlakók hagyományosan nagy számban közlekednek személygépjárművel, melynek egyik oka – sok más mellett – a városi tömegközlekedés alacsony szolgáltatási színvonala, és a közúti közlekedés infrastruktúrájának folyamatos javulása. Az egyéni, személygépkocsival történő közlekedés okozta környezetterhelés azonban hosszú távon a város zsúfoltságát, és szennyezettségét hozza megával annak ellenére, hogy mint ahogy azt fent említettük az országos szintű főútvonalak és autópályák elkerülik a várost.

A helyi tömegközlekedést a Gemenc Volán Zrt. üzemelteti. 2008-ig a helyi járatok forgalom 14 autóbuszvonalon bonyolódott. Ekkor indult meg a helyi közösségi közlekedés átszervezése, melynek célja az utasszám csökkenés megállítása volt. Az átszervezések alatt lakossági felmérést, illetve több lakossági fórumot is szerveztek. Ennek ellenére az új rendszerre való átállás nem ment zökkenőmentesen. Egy átszállással szinte mindenhol mindenhol el lehet jutni. A főbb megállóknál vonalhálózati térképek, valamint a járműveken utastájékoztató rendszer segíti az eligazodást. A városban naponta kb. 9-10 ezer felszállás történik. Az átlagos vonalhossz 7,3 km. A teljes hálózatra vonatkozó átlagos sebesség 18,2 km/h. Az indított járatok száma iskolai előadási napokon 324, tanszünetben munkanapokon 303, szabad- és munkaszüneti napokon 152. A járatok száma jelenleg 10 db. A helyi és az agglomerációs közlekedés tarifarendszere nem átjárható, közös bérlet nincs. A helyi, valamint a helyközi közlekedés (VOLÁN, MÁV) intermodális csomópontba szerveződött. A helyi közlekedés alközponttal (TESCO) rendelkezik. A helyi hálózat lefedettsége többségében megfelelő, kiegészítő utaskényelmi szolgáltatásokkal nem rendelkezik.

Szekszárd közúti elérhetőség szempontjából tehát jó elhelyezkedésű, ezzel szemben a város hátrányos vonása, hogy ezen a fontos térszerkezeti vonalon nem épült ki nagykapacitású vasútvonal. Pedig a 2000-es években a sínpályák korszerűsítése megtörtént a Szekszárdot érintő mindkét vonalon: 46. sz. Sárbogárd - Szekszárd vonal, 46/a. sz. Szekszárd - Bátaszék vonal. A korszerűsítések után Intercity vonatokkal lehet Budapestre eljutni, naponta egy közvetlen járat indul. A fejlesztések ellenére azonban a vasútvonal nem versenyképes az autópályán közlekedő buszokkal, mivel a menetrend összehangolások igen gyengék, továbbá néhány szakaszon alig tud a vonat 120 km/h-s sebességre felgyorsulni. Az utasok száma továbbra is a kisebb településekig számottevő, de a hosszabb távra utazók egyre inkább előtérbe helyezik a buszos, illetve egyéni gépjárműves közlekedést. A vasút Szekszárd életében elenyésző szerepet játszik, részben a csomóponti szerep hiánya, részben az eljutás feltételeinek nem megfelelő versenyképessége miatt.

A Dunának, mint vízi útnak kihasználtsága csekély. A hajózás fejlesztésével nyilvánvalóan nem a személyi, mint inkább a teherforgalom összetétele, rendszere változhatna számottevően. A fejlesztés jelenleg kérdéses az ezzel kapcsolatos környezeti kockázat miatt.

GYALOGOS- ÉS KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

Szecsárd város területén önkormányzati felügyelet alá tartozó kiépített járda hossza 118,2 km a kerékpárutak hossza 7,2 km (2011). A gyalogos közlekedési tengely a Béla tér, Garay tér, Liszt Ferenc tér, a Wosinszky út és a Bajcsy-Zsilinszky út nyomvonalon halad, az autóbusz pályaudvar érintésével közelíti meg a vasútállomást.

A településen a kerékpárút hálózat kialakulóban van, ugyanakkor az közforgalmú közlekedés intermodális csomópontjában kerékpáros szolgáltatás nincs. Megalapozott az az elképzelés, mely szerint rövidtávon fokozni kell a gyalogos felületek méretét, a Városközpontban található intézmények, illetve az itt található kereskedelmi - szolgáltató funkcióval bírók összekapcsolása érdekében. A Garay tér gyalogosítása 2007-ben megtörtént, de fontos lenne további sétáló felületek létrehozása. Részletes forgalmi vizsgálatok végzésével kell a belváros forgalmi rendjének gyalogosbarát átrendezését végrehajtani. Gyalogos zóna kialakítása minden szempontból kívánatos lenne.

KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

Szecsárd város közlekedésfejlesztési irányvonalait az integrált városfejlesztési stratégia érinti. Kifejezetten a közlekedésfejlesztéssel kapcsolatos terv, vagy koncepció egyelőre nem készült a településen.

KÖZÚTHÁLÓZAT

Az elkerülő út, illetve az M6-os autópálya megépülése jelentős változásokat hozott a település életében. Ennek ellenére még mindig igen jelentős forgalom bonyolódik a város központi területein (pl. Széchenyi utca). Ezt az átmenő és a célforgalom okozza együttesen. A megoldást mindenképpen az jelentené, hogy a forgalmat az 56-os úti elkerülőre tereljék, illetve egy belső városi elkerülő út minél előbbi megépítése jelentheti (Holub József, Bencze Ferenc u. vonalában. Ez az elkerülő út lehetővé tenné a városközponti forgalom kivezetését és a jelenleg szétszeldelt zöldterületek egységesítését sétáló, illetve forgalomcsökkentett fejlesztésekkel. Ezzel elérhető, hogy az átmenő forgalom, valamint a város távolabbi pontjaira irányuló célforgalom ne a városközpontot vegye igénybe és csak az úti célhoz legközelebbi városi csomóponton menjen be a város belső hálózatára. A belső elkerülő út fejlesztése alapvető fontosságú annak érdekében, hogy a város átjáró szerepe megszűnjön. Legalább ilyen fontos, hogy azokon a lakóterületeken, amelyekben nincsenek jelentős, egész várost érintő úti célok meg kell teremteni a nyugodt hétköznapi létezés szintereit. Ezeket a részeket meg kell óvni a feleslegesen odatévedő járművektől, akik nem tartják tiszteletben a környezet jellegét. Ezeket a lépéseket a forgalom lassításával, illetve kizárásával célszerű elérni. A parkolás tekintetében alapvetően fontos, hogy megfelelő mennyiségű rendezett parkoló álljon rendelkezésre a keresett helyszínek, vagy lakóterületek környezetében, de ez nem azonos azzal, hogy minden esetben "a kapuban kell kiszállnunk az autóból".

TÖMEGKÖZLEKEDÉS

A tömegközlekedés és az egyéni (személygépkocsival történő) közlekedés aránya nagyon fontos mutatója egy település életének, működésének. Az elpártolás a tömegközlekedéstől a személygépkocsik elszaporodása miatt világhírhelyesség és csak nagyon jó koncepciókkal és nagy anyagi áldozatokkal lehet a részarányt megtartani, vagy esetleg javítani. Lényeges lehet egy hosszú távú közlekedésfejlesztési koncepció kidolgozása, amely főként hosszabb távú terveket tartalmaz ebben a témakörben.

GYALOGOS- ÉS KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

A fenntarthatósági szempontokat figyelembe véve igen lényeges a város belső részeiben a gyalogos rendszerek elemeinek összekötése, így a város különböző tereinek környezeti konfliktusoktól mentes elérése. A fejlesztést abban az irányban kell véghez vinni, hogy a belső, a várost meghatározó területekről fokozatosan szorítsuk ki a

személy- és tehergépjárműveket. Ezzel párhuzamosan, újabb a zöld területek kialakításán keresztül, fejlesszük a gyalogos terek rekreációs tulajdonságait, de ezzel együtt töltsék be összekötő funkcióikat is. Ugyanígy lényeges a kerékpáros úthálózat rendszerének kiépítése, amely környezet és egészségbarát alternatívát jelentene a helyi közlekedés fejlesztésére és a gyalogos terek fejlesztésével párhuzamosan végezhető.

A személyi sérülésekkel járó balesetek száma az elmúlt években a legrosszabb 2006. évhez képest csökkenő-stagnáló tendenciát mutat. 2012-ben Szekszárd város belterületén nem volt halálos közlekedési baleset.

Időszak	Személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset			
	Halálos	Súlyos sérülés	Könnyű sérülés	Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset (eset)
2005.	-	17	27	44
2006.	3	14	38	55
2007.	1	22	29	52
2008.	3	23	26	52
2009.	1	12	31	44
2010.	1	11	25	37
2011.	2	12	28	42
2012.	-	15	25	40

KÖZMŰELLÁTOTTSÁG

Szekszárd város közműellátottságának vizsgálatára pontos számszerű adatok a statisztikai nyilvántartásból állnak rendelkezésre. A legutolsóként átfogó adatsor a 2011-es, amely szerint közműellátottság vonatkozásában a 2012. január 1.-ei állapotot rögzíti. A település közműellátottságát ezekkel az adatokkal lehet jellemezni, megjegyezve, hogy azóta, a közművesítettség mértéke valamelyest növekedhetett. A statisztikai adatokat elemezve megállapítható, hogy a település lakásállományának 100 %-a rendelkezik villamos energia ellátással. Az egészséges vezetékes ivóvíz elosztóhálózat a beépített területen valamennyi utcában (199,3 km) kiépült, a vízvezeték kiépítettség 96 %-os, az ivóvízzel ellátott lakások száma 14495. A településen a közel 100 %-os vezetékes ivóvíz ellátottság mellett 20 db közterületi kifolyó is üzemelt (2000-ben még 76 db). A település a 2011-es statisztikai nyilvántartásban 137,7 km a teljes szakaszon elválasztó rendszerű közcsatorna hálózattal rendelkezett. A közcsatorna hálózatra csatlakozó lakások száma 13189, aránya 88 % volt 2012. január 1.-én. A vezetékes ivóvíz ellátottság és a közcsatornára való rákötöttség közötti különbség a "közműölló", amelynek nyitottsága szintén a környezetterhelés mértékét mutatja 2011-re tehát majdnem teljesen bezáródott. A település lakásállományának majd 90 %-a rendelkezik földgázbekötéssel. Ez a szám is jelzi, hogy a komfortosabb életkörülményt biztosító automatikus üzemviteli hőellátás megoldása iránt fokozottabb az érdeklődés, ez azonban igen egyoldalú energiaellátást is jelent a lakások többségénél. Ez azért lényeges probléma, mert a ellátás alapját jelentő földgázt jellemzően nem hazánkban termelik ki, hanem nagy távolságokról (pl. Oroszország) föld alatti termékvezetékeken szállítják ide. Emellett a földgáz nem megújuló fosszilis energiahordozó, amelynek elégetésével üvegházhatású gázok kerülnek a légkörbe (CO₂).

A statisztikai nyilvántartás a közműfogyasztásokkal kapcsolatos értékelésekre is lehetőséget nyújt. A település közüzemi ivóvízhálózatával 1.545.200 m³ vizet szolgáltatnak, amiből a lakossági fogyasztás 1.107.400 m³ (72%) volt 2011-ben. Ez alapján a lakóköznyezetben az egy főre eső vízfogyasztás éves átlagban 91,08 l/fő/nap (a népszámlálás adataiból továbbszámított lakosság szám alapján). A település gázfogyasztása 29,6 millió m³ 2011-ben, ebből

lakossági 9,8 millió. A település összes villamosenergia fogyasztása 121037 MWh volt 2011-ben ebből lakossági 35268 MWh. Az egy lakásra jutó havi átlagos villamosenergia fogyasztása nem érte el a 200 (196) kWh-t.

Időszak	Lakásállomány (db)	Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) és aránya (%)	A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatorna) bekapcsolt lakások száma (db) és aránya (%)	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma/ivóvízvezetékekkel ellátott lakások száma (%)
2000.	n/a	14167	12668	89,4
2001.	14292	14192 (99,3)	12720 (89,0)	89,6
2002.	14322	14234 (99,4)	12824 (89,6)	90,1
2003.	14411	14280 (99,1)	12913 (89,6)	90,4
2004.	14487	14343 (99,0)	12995 (89,7)	90,6
2005.	14669	14374 (98,0)	13056 (89,0)	90,8
2006.	14755	14387 (97,5)	13100 (88,8)	91,1
2007.	14842	14387 (96,9)	13148 (88,6)	91,4
2008.	14923	14468 (97,0)	13225 (88,6)	91,4
2009.	14951	14496 (97,0)	13264 (88,7)	91,5
2010.	14977	14436 (96,4)	13180 (88,0)	91,3
2011.	14995	14495 (96,7)	13189 (88,0)	91,0

Időszak	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)	Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
2000.	18696	7310	-	-
2001.	18754	7430	-	-
2002.	18754	7559	-	-
2003.	19106	7702	-	-
2004.	19417	7848	5614	5582
2005.	19734	8045	5656	5632
2006.	19907	8171	5666	5644
2007.	19703	8265	5666	5622
2008.	20089	8267	5666	5622
2009.	20063	8320	5666	5615
2010.	20051	8349	5666	5615
2011.	19830	8171	5666	5615

Időszak	Népszámlálás adataiból továbbszámított lakosok száma (db)	Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (mennyisége egy főre)	Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (mennyisége egy főre)	A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (mennyisége egy főre)
		1000 m ³ (m ³)		1000 kWh
2000.	36000	1244,7 (34,5)	10085 (280,1)	37419 (1,04)
2001.	35869	1206 (33,6)	11618 (323,9)	36733 (1,02)
2002.	35323	1184 (35,2)	11373 (322,0)	38017 (1,08)
2003.	35008	1233,7 (34,6)	13366 (381,8)	39902 (1,14)
2004.	34656	1199,6 (35,2)	12429 (358,6)	33011 (0,95)
2005.	34344	1208,8 (35,2)	13021 (379,1)	40957 (1,19)
2006.	34174	1221,1 (35,7)	12196 (356,9)	39880 (1,17)
2007.	34004	1200,5 (35,3)	9529 (280,2)	40154 (1,18)
2008.	33883	1091,5 (32,2)	9373 (276,6)	40183 (1,19)
2009.	33805	1177,2 (34,8)	9997,5 (295,7)	36249 (1,07)
2010.	33720	1083,4 (33,1)	9786,4 (290,2)	34765 (1,03)
2011.	33311	1107,4 (33,2)	9797,3 (294,1)	35268 (1,06)

A település jelenleg beépített területén a teljes közműellátás szinte mindenhol rendelkezésre áll. A teljes közműellátás keretében a vezetékes ivóvíz ellátás, a közcsatornás szennyvízelvezetés (jelenleg 95% felett), a villamosenergia ellátás, a gázellátás és a vezetékes hírközlés rendelkezésre áll, a csapadékvíz elvezetés pedig nyílt és zárt árokrendszerrel megoldott. A város központjában zárt csapadékvízgyűjtők találhatóak. A csapadékvíz befogadói a település felszíni vízfolyásai. Közművek vonatkozásában a nyílt árkos csapadékvíz elvezetés tekinthető a legkevésbé rendezettnek. Ezzel kapcsolatban ki kell emelni a felszíni vízelvezetés vonatkozásában, hogy a nyílt árkos vízelvezetés már nem elégíti ki az urbánusabb életvitel elvárásait, helyfoglalása akadályozza a motorizáció növekedésének térnyerési igényeit és megjelenése sem emeli a település arculatát. Másrészt viszont a zárt betonozott árok viszont teljesen természetidegen mesterséges képződmény, amelyben a természetes ökoszisztémák kevésbé találják a helyüket. Ilyen urbánus környezetben ezen természetes közösségek fenntartása jelenleg nem célja a belterületi vízrendezésnek, ám ettől még ezek fontos élőhelyei lehetnek, lehetnének egyes élőlényeknek (pl. védett kételtűek). A település egyes területeire jellemző nyílt árkos rendszerű csapadékvíz elvezetés, illetve egyes helyeken a zárt rendszerek – sok esetben köszönhetően a domborzati viszonyoknak - nem mindenhol biztosítják a megfelelő vízelvezetést, ezért a csapadékvíz sok helyütt a csatornaárkokban szikkad el. A befogadóknak a vezetett csapadékvizek közvetítésével megjelenhetnek az utak, betonozott, illetve fedett felületek felszínéről származó szennyező anyagok is (pl. olajszármazékok).

Összegezve Szekszárd közműellátottságának jelenlegi állapotát meg kell állapítani, hogy az ellátottság mennyiségi vonatkozásban igény-követő. A közműszolgáltatással szemben lassan a minőségi igények válnak követelménnyé. A közműellátottság értékelése fontos iránymutató a közműfejlesztési feladatok meghatározásában. A település, jellemzően mezőgazdasági célú és erdő hasznosítású külterületén, meglévő közműgerincek haladnak keresztül. Ezek a közművek, nagyfeszültségű villamoshálózat (220 kV) és nagy- és nagy-középnomású földgázvezetékek korlátozzák a külterület használatát. A tervezés során jelenlétüket, továbbá az ágazati előírások szerint biztosítandó védőövezeteiket, mint a területfejlesztési javaslat korlátozó adottságait, figyelembe kell venni.

ENERGIA FELHASZNÁLÁS

Ahogy fent bemutatuk a település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre. A nem vezetékes energiahordozók használata a vezetékes földgáz megjelenésével párhuzamosan szorultak ki a település energiaellátásából. A földgáz 1980-as években való megérkezése után gyökeresen megváltoztatta a település energiaellátását. A vezetékes földgáz jelenleg több száz, illetve ezer kilométer megtétele után jut el a városi fogyasztókhoz. Olyan természeti energiaforrásra alapozzuk tehát településeink ellátását, amelyből az ország területén belül igen nem kielégítő mennyiség áll rendelkezésre. Ez egyrészt folyamatos importot és ebből adódóan energiafüggőséget okoz hazánkban, így Szekszárdon is. Manapság a földgáz árának jelentős növekedése miatt egyes korábban elfelejtett fűtési módok újra „divatba jöttek” (pl. fatüzelés), illetve bizonyos helyeken geotermikus és napkollektoros hőenergia felhasználása is jellemző.

A vezetékes villamosenergia továbbra is a világítás és technológiai célú energia igények kielégítését szolgálja. Ennek forrása hazánkban a paksi atomerőmű, illetve az országos hálózatba dolgozó, általában fosszilis energiahordozókra alapozott erőművek rendszere.

A megújuló energiahordozók közül a nap- szélenergia és biogáz hasznosítás lehetőségét kínálja a település természeti adottsága. A meteorológiai adatok jelzése szerint a településen hasznosítható lehet a napenergia. Ezzel kapcsolatban már léteznek egyedi, kisebb volumenű megoldások is a városban. A nap és a szélenergia esetleges hasznosítása időjárásfüggő, így ezek a megoldások egyelőre a vezetékes energiaellátás beruházását nem csökkentik, csak a hagyományos éves energiahordozó felhasználást befolyásolják, csökkentik, valamint a klímaváltozáshoz hozzájáruló üvegház gázok kibocsátását mérséklük.

Szekszárd város villamosenergia ellátásának szolgáltatója a Budapest központú E.ON Dél-Dunántúli Áramszolgáltató Zrt. Szekszárd városát és a környező településeket alaphálózati szinten egy db 120 / 20 kV- os állomás szolgálja ki. A 120 kV - os hálózat kettős rendszerű, de egy nyomvonalon halad a Paks-Szekszárd és a Szekszárd-Bonyhád vonal.

A szekszárdi alállomásról induló 20 kV-os szabadvezeték hálózatok táplálják a környékbeli településen elhelyezett fogyasztói transzformátor állomásokat. Az alállomáson 2db 40MVA teljesítményű 120/20kV-os transzformátor üzemel. Az alállomás korszerű, automatikus, telemechanizált vezérléssel van ellátva. Normál üzemben mindkettő működik, csúcsidőszakban 50% kihasználtsággal. Az üzembiztonságot fokozná ha vagy egy harmadik transzformátort telepítené a szolgáltató, vagy Tolna ellátási területtel egy új 120/20kV alállomást létesítenének. Az új transzformátor telepítése a primerköri hálózat átalakításával is járna, de az alállomás jelenlegi területe elegendő a feladat megvalósítására. Ha a Tolnán valósulna meg egy új alállomás, akkor Szekszárdon csökkenne a terhelés és jelentősen javulna az üzembiztonság azáltal, hogy teljes üzemzavar esetén Szekszárd középfeszültségről is ellátható lenne a tolnai alállomásról.

A településen belül a 20 kV-os ellátás zömmel szabadvezetékes, illetve főként a belső területeken földkábel, amelynek szigetelése sok esetben korszerűtlen, ún. papír szigetelés. A település ellátását szolgáló transzformátor állomások oszlopállomások. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kiefeszültségű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kiefeszültségű hálózat oszlopokra szerelten került kivitelezésre, léghábeles vagy szabadvezetékes formában. A település közvilágítása szinte jellemzően a településen a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaire szerelt lámpafejekkel, illetve speciális lámpaoszlopokkal és kandeláberekkel történik, de helyenként alkalmaznak járdatestbe épített megvilágításokat is. A településre jellemző, hogy a közlekedés biztonságát szolgáló közvilágítási funkciók mellett egyes épületek, szobrok díszvilágítással is rendelkeznek. A városban 2002 év végén üzembe helyeztek 2 db gázmotoros kiserőművet összesen 4,7 MW teljesítménnyel. A kiserőmű hozzájárul a város energiaellátásának biztonságához és a távfűtéses lakások hőigényét is kielégíti. Programunk készítése idején a gázmotorok nem üzemeltek, de ennek ellenére fontos megemlíteni ezeket mint használható kapacitást.

A meglévő kiefeszültségű hálózat oszlopokra szerelten került kivitelezésre, a település egységes hálózati rendszerének megőrzése érdekében az üzemeltető törekszik a szabadvezetékes elosztási rendszer további

fenntartására. Meg kell jegyezni, hogy település arculatformálásánál, esztétikai igényeknek megfelelően kedvezőbb lenne a közép- és kisfeszültségű hálózatot földkábelbe fektetve kivitelezni, az oszloptranzformátorok helyett épített állomásokot telepíteni. Ezek természetesen többletköltséget jelentenek, de az urbánus megjelenés a település vonzókéességét növeli. A hálózatok föld alá telepítésével felszabaduló tér kedvezőbben fásítható, utcabútorozható, javítva ezzel a látványt, a környezeti értéket.

Szekszárd földgázellátásának szolgáltatója az E.ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt. A településen belül a gázelosztás középnyomású hálózattal, a kisnyomású gáz előállítása telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal történik. A földgáz alkalmas egyedi berendezésekkel, jól szabályozható, automatikus üzemvitelű, teljes komfortot nyújtó ellátás biztosítására. Fűtésre, használati meleg víz termelésre és főzésre egyaránt hasznosítható. A meglévő gázelosztó hálózatot és a jelenlegi fogyasztási adatokat figyelembe véve megállapítható, hogy a város földgázellátásában a déli, I. számú gázátadó állomás játszik fontosabb szerepet, (17.000 Nm³/h, 85%-os leterheltség), mivel ehhez az átadóhoz csatlakozó nagy-középnyomású vezeték látja el a jelentősebb ipari fogyasztókat és a Déli fűtőművet is. Az északi, II. számú gázátadó állomás javarészt a környező települések gázellátását biztosítja, a város gázigényeinek kielégítéséhez csak kis mértékben járul hozzá (1.500 Nm³/h, 11%-os leterheltség). A tervezett fejlesztési területek ellátására a meglévő hálózat irányából kell a meglévő vezetékeket továbbépíteni. Ott, ahol csak kis átmérőjű vezetékek vannak kiépítve és azok az új fejlesztési igényeket már nem tudják kielégíteni, ott távolabbi, megfelelő méretű hálózati pontoktól kell a betápláló vezetékeket kiépíteni. A telkeken belül egyedi nyomásszabályozókat kell telepíteni, amelyről a fogyasztói igények közvetlen kielégíthetőek. Az egyedi nyomásszabályozók elhelyezésénél a településképi megjelenésre és az esztétikai igények növekedésére figyelemmel kell lenni. Ezeket lehetőleg növényzettel takartan az előkertekben, vagy az épületek alárendeltebb homokfalára telepítve kell elhelyezni.

MEGÚJULÓ ENERGIAHORDOZÓ HASZNOSÍTÁSI LEHETŐSÉG

Szekszárd város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának, valamint Klímastratégiájának egyik átfogó célja a városüzemeltetés megoldása saját erőforrások biztosításával. Ezáltal meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a város megvalósíthassa függetlenségét az országos (és import) energiaellátó rendszerektől, alternatív energiahordozók felhasználásával. Elviekben a város minden olyan természeti adottsággal rendelkezik, hogy saját maga lássa el elektromos árammal a települést. Ilyen elektromos áramtermelő források származhatnak a biomasszából, a hulladékfeldolgozásból, valamint a szél és nap-, valamint a geotermikus energia felhasználásából. Ez a célkitűzés teljes mértékben egyezik a fenntartható fejlődés alapgondolatával. A gazdaságos energiahasznosítás lényege, hogy a hagyományos forrásokat és a helyi megújuló energiákat egyaránt hasznosítsák. A cél fokozatosan megteremteni a saját energiabázist, illetve arányának növelése.

Dél-Magyarország természeti adottságaként kezelhető, hogy az országra készített korábbi vizsgálatok szerint a napenergiát gazdaságosan hasznosítható területként jelölték Szekszárd térségét is. A passzív napenergia-hasznosítás az épületek tájolásával érhető el. Ezt nagyon jól lehet hasznosítani új épületek elhelyezésénél, az új épületek jól megtervezett telepítésével. Az épület kedvezőbb tájolásán kívül egyéb építészeti elemek alkalmazásával, tudatos növénytelepítéssel fokozni lehet a hasznosítható napenergia mennyiségét. Jelentős vezetékes energiafogyasztás takarítható meg, ha az új, még beépítetlen térségek beépítési tervei a passzív napenergia hasznosítására törekedve készülnek. Nagyon fontos a továbbtervezés során ennek a szemléletnek a figyelembe vétele. Ugyanígy az aktív napenergia hasznosítására is figyelemmel kell lenni a továbbtervezés során. Magyarország területén a napfénytartam éves összege átlagosan 1750-2050 óra között alakul, ami nagy részben elegendő a fűtés és a használati meleg víz igényünk energiaszükségletének a fedezésére.

Az aktív napenergia hasznosítására napkollektorok, fotóelemek telepítése szükséges. Ezek gondos elhelyezéséhez szükséges az építész esztétikai igényessége is, ennek nem szabad arculatrontóvá válni. A napenergia használata időjárás-függő, ezért a vezetékes energiahordozóval történő ellátást nem helyettesíti, csak az éves vezetékes

energiafogyasztást csökkenti. A szélenergia hasznosítási lehetősége sem zárható ki a térségben. A föld termikus energiája pedig mindenhol rendelkezésre áll, hasznosítása épületgépészeti szinten történhet.

Szekszárd város egyik adottsága a távhő-szolgáltatás kiterjedt jellege; a lakások több mint 35%-a és a belvárosi közintézmények többsége távhő-fűtést használ. Ahogy azt fent is említettük jelenleg mind a távhő, mind pedig a családi házas övezetek meg nem újuló erőforrásokat használnak. A jelenlegi rendszerre alapozva szükséges lenne olyan célzott fejlesztések végrehajtása, a helyi szürkeállomány felhasználásával, amelyek alternatív technológia (pl. geotermikus energia, biomassa, napenergia stb.) sikeres alkalmazására törekszik, amely egyrészt környezetbarát, megújuló energiát jelent, másrészt pedig részben helyi energiaforrásra alapozza a városi energiaellátást.

Fentiekén túl szóba jöhet olyan kisebb napenergián alapuló, vagy biomassa erőmű kiépítése, amely növényi anyagokat hasznosít a város egyes területeinek ellátása érdekében. A fenntarthatóság elveinek megfelelően fontos ezen technológiák méretezése, egyrészt azért, hogy reálisan és a település területén belül felhasználható legyen a megtermelt energia.

Habár hazai viszonyok között sok esetben idegenkednek az ötlet felvetésétől, de a Szekszárd városon kívül számos település igényeit is kielégítő regionális hulladéklerakó is fontos szerepet játszhat az energia gazdálkodásban. Az ide beérkező hulladék anyagokkal kapcsolatos elsődleges feladat az anyagok eltérítése a lerakóról. A lerakóra deponált hulladéknak azonban szintén van energetikai hasznosítási lehetősége a depóniagáz felhasználástól kezdve egészen a hulladék anyagok energetikai hasznosításáig.

ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

VEZETÉKES HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK

A település vezetékes távközlési szolgáltatója a Magyar Telekom Nyrt. A település 74-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz. A település távközlési hálózatának kiépítése a 90-es évek eredménye. A 2012. január elsejei állapotot tükröző statisztikai nyilvántartás alapján a település távközlési ellátottságát kb. 14600 bekötött fővonal és ezen belül 51 nyilvános állomás biztosítja. A mobil alkalmazások terjedésével ezek száma folyamatosan csökken.

Év	Távbeszélő fővonalak száma (*ISDN vonalakkal együtt)	ISDN vonalak száma	Nyilvános távbeszélő állomások száma	Egyéni analóg távbeszélő fővonalak száma (lakásfővonal)	Üzleti analóg távbeszélő fővonalak száma (közületi fővonal)
2000	14057		175	11500	2258
2001	13145		194	10688	2181
2002	13178		170	10137	2790
2003	16699*	3736	159	9954	2789
2004	16907*	4020	150	10017	2652
2005	16199*	3800	115	9723	2510
2006	15579*	3672	109	9327	2421
2007	14564*	3682	105	8414	2331
2008	13294*	3510	75	7363	2294
2009	14977*	3324	63	9223	2318
2010	14425*	3146	55	8994	2173
2011	14599*	2964	51	9391	2131

A vezetékes távközlési ellátottság teljes körűnek tekinthető, azaz, valamennyi igény kielégített. A hálózat jellemzően oszlopokra szerelt légkábellel épült csak rövid szakaszok fektetése történt földkábelbe, ill. alépítménybe. A vezetékes távközlés bár műszaki megjelenésében közmű jellegű, szolgáltatása alanyi jogon történik. Ezért az igénylők ellátása is egyéni elbírálással, egyéni szerződéskötés alapján történik. A szükséges hálózatfejlesztést a szolgáltató saját beruházásként valósítja meg. A hálózatok fokozatos föld alá történő átépítését a település központjában és a kiemelt település részekén célszerű megvalósítani, hogy ezzel a föld feletti terek szabadabb hasznosítása, a látvány javítása is megvalósítható legyen. A tervezett fejlesztési területek távközlési igényei új főelosztó hálózat kiépítésével és a meglévő fő - és alközponti egységek, továbbá az optikai gerincvezeték hálózatok kapacitás-bővítése után kielégíthetők.

A hírközlés másik fontos területe a televíziós sugárzási rendszer. A kedvező műsor-vételt korábban az egyes ingatlanokra szerelt antennák biztosították. Az igényesebb műsorelosztás biztosító kábel TV hálózat jelenleg már a lakások kb. 80%-ában üzemel, ami igen magas arány. Ezzel a helyi antennák számos esetben felszámolhatóvá váltak.

Év	Lakások száma (db)	Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) és arány (%)
2000.		11099
2001.	14292	11197 (78,1%)
2002.	14322	11273 (78,7%)
2003.	14411	11330 (78,6%)
2004.	14487	11414 (78,8%)
2005.	14669	11601 (79,1%)
2006.	14755	11904 (80,7%)
2007.	14842	11512 (77,6%)
2008.	14923	11422 (76,5%)
2009.	14951	11407 (76,3%)
2010.	14977	11564 (77,2%)
2011.	14995	11521 (76,8%)

VEZETÉK NÉLKÜLI HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK

A távközlési ellátottságot lényegesen növeli a mobiltelefonok használata. Ennek területi korlátja nincs. Szekszárdon valamennyi vezeték nélküli táv- (T-Mobile, TELENOR, Vodafone) és a műsorelosztó szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani. Szekszárd távközlési és hírközlési alapellátására, közterületre új antennák, illetve mobil bázisállomások elhelyezésével nem számolunk.

MŰEMLÉKEK ÉS RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

A város szíve a Béla tér, melynek központjában az 1805-ben épült copf stílusú templom áll. Ez Közép-Európa legnagyobb egyhajós temploma, ahol háromszor naponta harangjáték hallható. A templommal szemben a pestisjárvány szomorú emlékét őrző Szentháromság-szobor található. A teret a Városháza épülete nyugatról, a régi Vármegyeháza keletről zárja le.

Az 1779-es megyegyűlés döntése nyomán Tolna Vármegye székhelye Simontornyáról Szekszárdra került. Az apátság uradalmi épületei pár évvel korábban üresedtek meg egy egyházi átszervezés következtében, ezért az épületeket a vármegye 1780-ban bérbe vette, majd 1783-ban megvásárolta. Az akkor még álló középkori apátsági templom körüli épületeket átalakították, bővítették. Ekkor készülhetett a megye kőcímere, amelynek másolata jelenleg a külső udvar délkeleti sarkán a Garay tér irányába néz. Az eredeti sérült állapotban a múzeumban van. 1794-ben leégett a templom. Romjainak föld feletti részét elhordták az új templom építéséhez. 1804-1805 között Schmidt Vencel tervei szerint tovább bővítették az épületet, megépült a templomromot körülölelő északi rész (egyelőre földszintes épületként), és ezzel bezáródott az udvar.

Csapó Dániel alispán további átépítést szorgalmazott, hogy egy impozáns és egységes megjelenésű, távlatokra méretezett megyeháza születhessen. A klasszicista épületet 1836-ban építették és Polláck Mihály tervezte. Itt kerülnek bemutatásra az I. Béla király által alapított, 1061-ben emelt bencés monostor romjai, mely köré rendház és vár épült. A kereszt alaprajzú templomot a királyi család temetkezési helyül is szánták, a hagyomány szerint I. Bélát itt temették el, de a királyi sírt soha nem találták meg. A tatárjárás után az apátság épülete köré várat építettek. A török hódoltság idején szandzsák székhelye. A török hódoltság után az apátságot Mérey Mihály apát tette ismét keresztény templommá, ebben a funkciójában működött 1794-ig, amikor a nagy tűzvész elpusztította. 1967-72 között a templom alapjait feltárták, és hangulatos romkertet alakítottak ki, amely később hangversenyek és folklórműsorok rendezésére is alkalmasnak bizonyult. Az első ilyen koncertet a Szekszárdi Fúvósenekar adta idősebb Véghelyi Miklós karnagy kezdeményezésére, az ő vezényletével. Az alapító I. Béla szobra a róla elnevezett téren látható, Lessenyey Márta alkotása. A Vármegyeháza ma hivataloknak és a levéltárnak ad otthont, utóbbiban kiállítások tekinthetők meg.

Az épület külső udvarán található Bakó Péter és Szatmári Juhos László alkotása, a díszes Borkút, amelynek csapjaiból neves alkalmakkor valóban bor folyik.

A Séd-patak völgyében elnyúló városrész és a szőlős lankák határán áll a Remete-kápolna, régi búcsújáró hely. A Séd-patak hídján áthaladva juthatunk el Szekszárd nagy költő szülőlténeke, Babits Mihálynak a szülőházához. „Szekszárdon születtem, színésznőt szerettem” írja a költő sokszor idézet, csodálatosan alliteráló soraiban, ami a jellegzetes eszköze volt verseiben. (Karinthy szerint egyenesen „rávette anyját”, hogy itt születhessen.) Babits szülőháza ma a róla elnevezett utca 13. száma alatt található, ahol ma Emlékmúzeum működik. A ház udvarán a töprengő költő szobra Farkas Pál szobrászművész alkotása, 1981-ben avatták fel.

A történelmi városrész központja a Garay tér. 1881-ig Zöldkút térnek hívták - a névadó a kút helyén ma a költő Garay János szobra áll (Szárnovszky Ferenc alkotása, 1898-ban avatták fel). Garay legismertebb hősének, az obsitos Hány Jánosnak a szobra a Liszt Ferenc téren található. A Garay tér egyik meghatározó épülete a Német Színház (Garay tér 4.), ahol – ahogy azt a neve is mutatja - az ország egyetlen német nyelvű színháza működik, ami eredetileg mozinak épült 1913-ban szecessziós stílusban. A korabeli leírás szerint pazar belső kialakítású filmszínház az 1960-as években leégett. Újjáépítése után szerényebb kivitelben működött tovább a mozi. 1985-ben felújították és filmmúzeumként kezdett működni, de 1986. május 7-én ismét leégett. Az épület annyira megrongálódott, hogy csak a homlokzati falat állították helyre, és teljesen új épületet emeltek mögé, amelynek az utcafronti része az eredetihez hasonló tetőborítást kapott. A ház oldalszárnyában a Budapest Bank szekszárdi fiókja kapott helyet, a központi épületrészben még egy darabig mozi volt, majd egy újabb épület felújítást követően 1993-ban költözött be a Német Színház.

A Garay János Általános Iskola (Garay tér 9.) 1878-ban épült koraeklektikus stílusban (tervezte Stann Jakab). Első igazgatója Krammer János volt. 1958 óta vegyes fiú-leány általános iskolaként működik, előtte polgári leániskola volt. A Széchenyi u. 29-31, Garay tér 1-7. területen lévő Garay épületkomplexumot 1893-ban alakították át mai szecessziós formájára Lechner Ödön tervei alapján. Az épület elődjében, a klasszicista jellegű nagyvendéglőben mutatták be 1877-ben a telefont, az európai kontinensen elsőként. 1893. július 6-án, az ekkor már "Szekszárd Szálló" nevet viselő épület emeletén nyílt meg Szekszárd első színháza Jászai Mari felléptével. Az 1980-as évek végén több funkciójú épület lett belőle.

Nem csupán építészeti, de kultúrtörténeti emlék az Augusz-ház jellegzetes épülete (Széchenyi u. 36-40.), melyet báró Augusz Antal építtetett és ahol Liszt Ferenc négy alkalommal is járt. Emlékét az épület falán emléktábla és a benne működő, nevét viselő zeneiskola örökíti meg. Az Augusz-ház helyén korábban a Fekete Elefánt fogadó állt, melyben többek között II. József király is több napig vendégeskedett 1789-ben. Az épület legrégebbi része a jelenleg kékeszürkére festett déli szárny, amely az 1820-as években épült. Építtetője idősebb Augusz Antal volt, a későbbi báró apja. A középső rész (jelenleg fehér) a Vármegyeháza klasszicista stílusát idézi, építési ideje is az 1830-as évekre tehető. A legújabb északi szárny a Triest melletti Miramare kastély mintájára épült, 1870-ben készült el, építtetője báró Augusz Antal, tervezője és kivitelezője a svájci származású Stann Jakab volt. 1894-től itt működött a Szekszárdi Kaszinó, majd 1905-től az ország első közgazdasági és társadalomtudományi szakkönyvtára is. 1973-ban költözött az épület első emeletére a Liszt Ferenc Zeneiskola. 1955-ben itt kezdte meg működését a zeneiskola Husek Rezső zongoraművész igazgatása alatt. Liszt Ferenc, a 19. század legnagyobb magyar zeneszerzője és zongoraművésze jó barátságban volt Augusz Antallal, akinek a vendégszeretetét négy alkalommal is élvezhette. Liszt 1981-ben készített szobrát a róla elnevezett téren találjuk.

Az épület szomszédságában találjuk a Wosinsky Mór Megyei Múzeum tekintélyes épületét (Szent István tér 26.). Az 1902-ben gróf Apponyi Sándor és Wosinsky Mór apátplébános által alapított múzeumban számos állandó és időszaki kiállítás várja az érdeklődőket. A múzeumot az apátplébános és a gróf saját régiséggyűjteményeiket ajánlották fel a múzeumalapítás céljára, amit a megye elfogadott, és döntött a múzeum építéséről. Az épületet neoreneszánsz stílusban, Schikedanz Albert és Herzog Fülöp műépítészek tervei szerint építették. A bejárat előtt a múzeumalapító apátplébános bronzportréja Farkas Pál alkotása. Szintén a múzeum épülete előtt láthatók a Bölcske község határában a Duna vízében 1994-ig végzett víz alatti régészeti feltárások eredményeként előkerült faragott márványemlékek közül néhány darab. A feltárás eredményeként előkerült feliratos, domborműves márványkövek egy római kori építmény darabjai. A leletek jelentősebb része a bölcskei katolikus templom melletti kőtárban tekinthető meg. A feltárás előzménye egy hajóbalesetet követő akadály-elhárítási kísérlet volt. Ekkor derült ki, hogy a Duna medrében egy tekintélyes méretű építmény maradványai rejtőznek. A kutatások néhány éve alatt kirajzolódott egy 76 m hosszú, 56 m széles parti erőd, melynek a négy sarkán kis tornyok, a parti oldal közepén egy nagyobb torony, a víz felőli oldalán pedig egy széles bejárat nyílás volt.

A Széchenyi u. 40 a 19. század végéig az a földszintes sarokház volt, ahol a költő, Garay János született. 1840 körül a házat Diczenty Gyula kereskedő vásárolta meg, aki 1870-ben ki akarta bővíteni az épületet, de erre nem kapott engedélyt.

Az egykori Garay házat Diczenty Gyula fia, Diczenty László építész bonttatta le, és a szomszédos telkeket is igénybe véve felépíttette helyére a ma is álló emeletes palotát. A Garay emléktábla 1905-ben került az új ház falára. Jelenleg az OTP Tolna megyei Igazgatósága, az Erste Bank és néhány bolt működik az épületben.

A Pirintzer Áruház Szekszárd legrégebben fennálló kereskedőháza. Pirnitzer József alapította. A Garay tér sarkán álló földszintes házat 1886-ban vásárolták meg, előbb csak átalakították üzlet céljára, majd felépíttették a helyén az emeletes áruházat. Itt működött egy ideig Réthy Lipótné Korona kávéháza is.

Az 1926-os tűz idején az egész épületben a Pirnitzer áruház működött. 1926 nyarán az újjáépült áruházban árultak a városban először női konfekció ruházatot. Később a nagyáruház megszűnt, jelenleg néhány kisebb üzlet és iroda mellett a Raiffeisen Bank szekszárdi fiókja működik az épületben.

A szekszárdi evangélikus templomot 1928. december 16-án szentelte fel D. Kapi Béla püspök. Az első lelkész a templomépítő Németh Gyula, aki 1965-ben, 83 éves korában hunyt el. A templomi orgonát a bonyhádi gyülekezet adományozta a szekszárdi templomnak 1931-ben.

A református templom a Kálvin téren található. 1785-ben épült késő barokk stílusban, Wittinger Sándor tervei szerint. A templom tornya 1813-16-ból való. 1885-ben újjáépítették, ekkor készült a mives kovácsoltvas díszítésű északi bejárat, és ekkor épült az orgona is. 2002-2003-ban a templomot kívül-belül felújították.

A Remete kápolna a Kápolna téren található, ami régi búcsújáró hely volt és Kisasszony napján (szeptember 8.) rengeteg hívő látogatta meg. A mai kápolna kegyszobra, ami a mariazelli Mária-szobor másolata, a 19. század elején került ide Bécsből. A kápolna szomszédságában ered a Remete Csurgó forrás.

Az újabb szobrok közül a Szent István téren található az 1919-es tanácsköztársasági mártírok szobra. Ugyanitt áll a Szent István szobor, amelyet 2002. augusztus 20-án avattak fel. és Farkas Pál szobrászművész alkotása, valamint a 2004-ben átadott Holocaust emlékmű. A Luther téren áll a Millennium szobor, ami 2000-ben készült el és a Forma-Symposion művészeinek alkotása. A Liszt Ferenc téren van a 1996-os Millecentenárium szobor és 1997-es az Őszike szobor, amely Babits „Szerenád” című 1910-es versére utal.

Ha Szekszárdra madártávlatból kívánunk tekinteni, akkor menjünk a Kilátóhoz (Kiss István szobrászművész alkotása).

Gemenci erdő nemcsak az ország, de Európa féltett kincse is, 1996 áprilisától a Duna Dráva Nemzeti Park része. Rendkívül sűrű, dús ártéri vegetáció varázsolja egyedülállóvá az erdőt, amit bozótosok, tisztások, holtágak és belső tavak tesznek még változatosabbá. A buja aljnövényzet bő táplálékot és bújóhelyet nyújt az itt őshonos gímszarvasnak és vaddisznónak. A terület hírnevét eredetileg az itt élő magas genetikai és vadászati értékű szarvas állomány biztosította. A mélyebben fekvő területek jelentős része a Duna magas vízállásakor víz alá kerül. Az előtött területek, belső tavak jó szaporodási feltételeket biztosítanak a gazdag halállomálynak, és táplálkozó helyet a védett vízimadarak tömegeinek. Rendkívül sűrű, dús ártéri vegetáció varázsolja egyedülállóvá az erdőt, amit bozótosok, tisztások, holtágak és belső tavak tesznek még változatosabbá.

A Szekszárdhoz tartozó Gemenci Kirándulóközpontból gyalogosan, kisvasúton, lovaskocsival, lóháton vagy kishajóval lehet megközelíteni az erdőt, amely kiemelt vadászterület. Az itt található Trófea Múzeum épülete 1893-ban eredetileg a budapesti Millenniumi Kiállításon Frigyes főherceg kiállítási pavilonja volt. A vörösfenyőből készült pavilont a Szekszárdi Kaszinó vásárolta meg Frigyes főhercegtől 1896-ban. Pekari János szekszárdi ácsmester bontotta le Budapesten, és ugyancsak ő építette fel Szekszárdon Perlaky József mérnök felügyelete mellett. A pavilont 1897. május elsején fényes ünnepséggel nyitották meg. 1971-ben, amikor Budapesten volt a Vadászati Világkiállítás, a Gemenci Erdő egyik kapujában, Keselyűsben rakták össze a pavilont, és megnyitották benne a Trófea Múzeumot. Később, amikor néhány kilométerrel közelebb Szekszárdhoz, a Bárányfoknál megnyitották a Gemenci Kirándulóközpontot, akkor a Trófea múzeumot is ide költöztették. A múzeumban ma a Gemenci-erdő természeti értékeit bemutató kiállítás működik "Élet az ártéren" címmel. Programunk készítése idején a Gemenci Kirándulóközpont gyakorlatilag nem üzemelt, mert az új tulajdonos nem tudott együttműködni a különböző egyéb szolgáltatókkal. 2013-tól a kisvasút újra közlekedik Bárányfokig, előző évben csak Keselyűsig járt. Lovarda már nincs, a Trófea Múzeum is csak előzetes bejelentkezéssel látogatható.

Szekszárd borkultúrája a rómaiak idejére nyúlik vissza, az évszázadok óta itt termelt kadarka és a szekszárdi bikavér a város nemzetközi hírű borai, amelyet számos építészeti emlék is igazol.

A helyileg védett épületek, építmények és értékek körét és ezzel kapcsolatos rendelkezéseket az épített értékek helyi védelméről szóló 8/2004.évi (III. 1.) számú önkormányzati rendelet rögzíti. A rendelet 105 helyileg védett értéket tartalmaz.

Szekszárd közigazgatási területén 105 db regisztrált régészeti lelőhely melyek külön tervlapon ábrázolásra kerültek:

No.	Elnevezés, helyszín	Érintett Hrsz.
1.	Sötétvölgy	31480/2-3, 31465/2
2.	Batitorok	31456/1, 31456/3
3.	Töröksziget	31489/1-4, 31453, 31451, 31454/2, 31454/12
4.	Malomta	31489/18-22
5.	Völgységi-patak mente	31536/1, 31538/26, 31538/24
6.	Malom-oldal	31388/2-7, 31388/11-13, 31389, 3190/27, 3190/3

No.	Elnevezés, helyszín	Érintett Hrsz.
7.	Hidasi kenderföldek	31318/23-25, 31388/1-2
8.	Hidaspetre	31350/48-49, 31350/74-76
9.	Hidas dűlő	31538/29, 31533/4-5
10.	Mocfacsárda	31282/4-9, 31285
11.	Belső-Hidas-sziget	31558/2-3
12.	Palánki puszta	31590/2-3
13.	Limes-szakaszok	93/2-3, 98/1-3, 92, 2285/2, 2284, 2283/4, 2283/7, 2286, 2287, 2291
14.	Palánki dűlő I.	31612/11-15, 31610
15.	Palánki dűlő II.	31612/9-10, 31612/7
16.	Tószeg dűlő I.	30096
17.	Tószeg dűlő II.	30096, 30095/1, 30094
18.	Korsós-föld	3104/2
19.	Kemping	7368-70, 7367/1-2, 31561/1-2
20.	56-os út	1/1-2, 5/5, 7407/1, 7406
21.	Jobbparászta, Csontszurdik	7923, 7920/18, /24-25, 7942, 7950
22.	Faddi-völgy	7753/58, 7724/2, 7788-90, 7748/46, 7748/19-20
23.	Balparászta	8619, 8621, 8622/1-3, 8603, 8782-86, 8778/3
24.	Jeni Palánk I.	31627/5
25.	Jeni Palánk II.	31627/5
26.	Szent Miklós dűlő	31627/5, 31627/11, 31628/2
27.	Szerdahely	31627/2, 31627/5, 31626/2
28.	Sárvíz mente	31631, 31632
29.	Palánk, Kolping iskola	31637
30.	Füstöstó dűlő	30031/154-155, 31637, 31635, 31634/1
31.	Füstöstó I.	30031/54-56, 30031/161-163
32.	Füstöstó II.	30031/49-56, 30031/4
33.	Füstöstó III.	30031/45
34.	Ruzsamál dűlő	47/23
35.	Kórházi gazdaság	68/14, /11, /20, 47/24, 50/3-5
36.	Kórházi gazdaság mögött	63/2-3, /5-6
37.	Vámház	31639/3-4, 31637
38.	Parásztai árok mente I.	30031/61-63, 30031/65-77
39.	Parásztai árok mente II.	30031/61-63
40.	Város rétje	30031/80-93, 30031/105, 30031/107-109
41.	Város rétje II.	30031/18, 30031/122
42.	Varga Peti dűlő I.	Varga Peti dűlő I.
43.	Varga Peti dűlő II.	30031/36-39
44.	Varga Peti dűlő III.	30031/132-133
45.	Varga Peti dűlő IV.	30031/131
46.	Varga Peti dűlő V.	30031/33-34, 30031/123
47.	Varga Peti dűlő VI.	30031/31-32

No.	Elnevezés, helyszín	Érintett Hrsz.
48.	Varga Peti dűlő VII.	30031/29-31, /131
49.	Varga Peti dűlő VIII.	30031/131-132
50.	Varga Peti dűlő IX.	30031/132-133
51.	Bogyiszlói út	30036/2, /9, /14, 6006/33, 30031/122, 30036/10
52.	József puszta dűlő	30031/149
53.	Felső Páskum	3731/10-11, /27, /15-16, /24, 30012, 3727/2, 3729-30, 30013/1, 6006/33, 60013-15, 6006/6
54.	Jajdomb (tejüzem)	30007/5-6, 30007/3, 30006/5, 3763, 3761, 3760/6, 3731/21-22, 30012, 3731/23-24, /19, 30008, 30006/7, 30013/1-2, 30036/4
56.	Jámán puszta I.	30249/3, 30012, 30019/2, /4, 30020/1, /7
57.	Jámán puszta II.	30021
58.	Jámán puszta III.	30012, 30021, 30020/3-4, /6-7
59.	Lencsés dűlő	30031/135
60.	József puszta	30031/152-153, 30225/1, /3, /5-9, 30882, 30224/1-2
61.	Báránfyoki dűlő	30031/149
62.	Keselyúsi út	30031/153
63.	Ózsák puszta	30180/1, /3-19
64.	Keselyűs	30155/3, 30154/3, /6, /8
65.	Ördögvetetés	6849/2-3, 4048
66.	Pacsirta domb dűlő	30289/24-30, 30325, 30324/103, /166, /163, 30324/123, /100-101, /69-70, /66, /160, /14, /108-111, /73
67.	Pacsirta domb	30289/3-4
68.	Magóra patak mente	30287/06-13
69.	Alsó városi temető	30320/132, /75-76, /12, /29, 4294
70.	Szilfás dűlő	30335/19-25
71.	Rákóczi u. 67.	2377-79, 2381-86
72.	Damjanich u. 18/a	2411/2, /5, 2939-42, 2945
73.	I. Béla gimnázium kollégiuma	406, 2221-24, 2226, 2228, 2230-31
74.	III. sz. iskola	2131, 2126/2, 2133-36, 2132/19-21, /3
75.	Fürdőház u.	1950, 2124/2, 2114, 2111
76.	Vörösmarty u. 4-5.	1799/1-2, 1796-98, 1798/1-2
77.	Megyei Bíróság nyugati udvara	1793, 1790-91
78.	Vármegyeháza mellett	1817-18
79.	Vármegyeháza	1830, 1821, 1820/1
80.	Béla-tér	1787-88, 1831-32, 1868
81.	Garay-tér - Bezerédj. u. - Széchenyi u. köze	1846-48, 1844/2, 1850/2-4, 1851/1-2, 1852-53, 1858, 1859/1-2, 1856/2-3, 1917/1-2, /4
82.	Munkácsy u. 7-15. és Lehel u.	1741-51, 1779/2, 1780/1-2, 1781-82, 1783/1-2, 1784-85
83.	Kálvária alatt	1604/8, 1608/4, 1607/33, /3, /36-37, /18-19, 1608/3, 1604/4-7, 1582-84, 1585/2

No.	Elnevezés, helyszín	Érintett Hrsz.
84.	Bartina u.	1621-22, 1623/1, 1624-27, 1628/1-2, 1629-31, 1632/1-2, 1633, 1568-80, 1581/1, 1528-52, 1524, 1585/1-2, 1307, 1582-84, 1611-19
85.	Kálvária	31006/1, 1605/1-3,1606, 1604/8
86.	Bercsényi utca és a kórház déli része	4753/3, 4753/3-15, 4756-57, 4760-62, 4650, 4751/1-2, 4752, 4748
87.	Fejős ház	1373-76, 9544, 1372/2, /4-5, 1314
88.	Mérey és Bocskai utca sarka	1469-73, 1157, 888, 886/2, 869/1, 855/4
89.	Mérey utca	891/4, 892-899, 1157, 1245, 1459-1468
90.	Kisbödőhegy	9437/17, 9432/1-2, 9437/4, /12, /7, 9430-31
91.	Jobbremete	983/1-4, 9482/5-6, 977/3-4, /10
92.	Szarvas szurdik	30828/7, 30827
93.	Faluhely	12032, 12034/3-4, /1, 12035/1-2
94.	Csötönivölgy	12111,10682/1,12082/1-2, 12079/3
95.	Bal-Csatár	10279/1-3, 10277, 10275/1-3, 10211, 10283/1-3, 10289/8
96.	Porkolábvölgy I.	10104-5, 10108-110, 10107/2-3, 10106, 10096/1-2, 10016, 10018/18
97.	Porkolábvölgy II.	10090/1, 10089, 10031, 9871-73, 9962, 10085-88, 10093/6
98.	Ivánvölgy I.	9759/1, 9735, 11739/1-2, 5273, 5267
99.	Ivánvölgy II.	5272, 5271/11, 5269-70, 11747
100.	Baktahegy	11758-63, 11764/9, /3, 9711/2, 11765-66, 9707-708, 9706/1, /3-4, 11786/2-3, 6315
101.	Istipán gödör	5182/2, 5177-78, 5173/3-4, 5170, 11773/1, 11772/8, 11775, 11779/6, 11781
102.	Csatári téglagyár	5304/5-8, 20992
103.	Szőlőhegy, iskola	5792, 5791/1-2, 5765, 11788, 11790-92
104.	Strázsahegy dűlő I.	30425/24
105.	Strázsahegy dűlő II.	11940-42

TÁRSADALOM

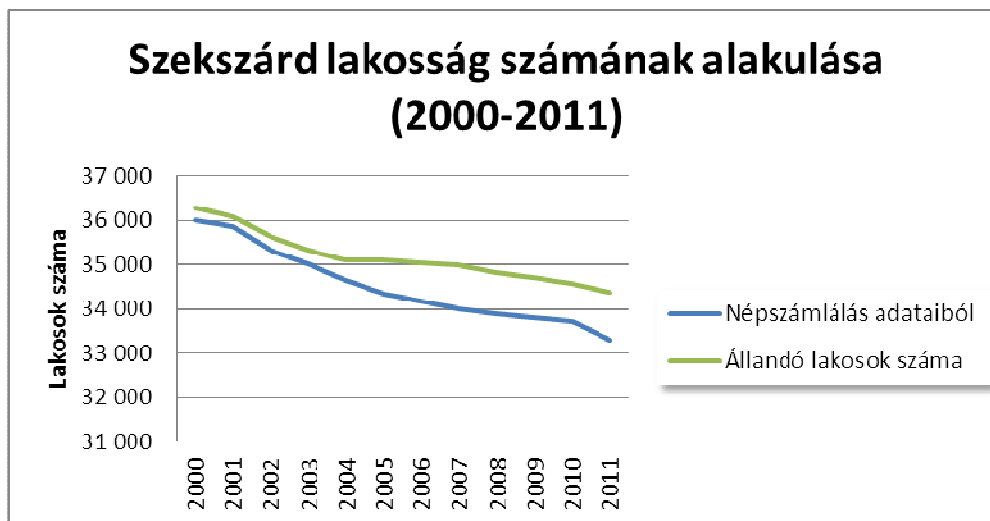
Az EU fenntarthatósághoz kapcsolódó stratégiai elképzelései között kiemelt szerepet kap a vidéki települések népességmegtartó képességének javítása. A fenntartható, a környezettel harmonikus kapcsolatra építő életmód fontos eleme a környezettel konform gazdálkodási tevékenység és életmód támogatása, ami a nagyvárosi településformában nehezen valósítható meg. Szekszárdon a természetes környezet és városias közösség együttélése valósulhat meg, de a rendelkezésre álló munkalehetőségek hiánya az ingázás, illetve az elvándorlás motorja lehet.

DEMOGRÁFIAI HELYZET

ÁLTALÁNOS ADATOK

Szekszárd népességének alakulását az alábbi táblázat foglalja össze. A népességszámot a népszámlálás adataiból vezetik le. Ez alapján a városi lakosok száma az elmúlt 11 évben több mint 2000 fővel csökkent, ami egy kisebb hazai település lakosságának felel meg.

	Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Népszámlálás adataiból (az év végén)	Fő	36000	35869	35323	35008	34656	34344	34174	34004	33883	33805	33720	33311
Állandó lakosok száma		36288	36087	35638	35327	35101	35110	35040	34995	34818	34715	34576	34368

Szekszárd lakásállománya 2012-ben 14995 db. 100 lakásra 229 fő jut (állandó lakosra vetítve). Fontos megjegyezni, hogy miközben a lakónépesség száma csökken 2000 óta, addig a lakások száma az elmúlt tíz évben 14292-ről (2000. év) folyamatosan nőtt a jelenlegi értékre. A szekszárdi térségben, a születéskor várható élettartam nők esetében 76,98 év, míg férfiaknál 69,28 év (2007-es adat). A teljes kistérségi lakosságra vetítve az érték 73,95.

Év	Élveszületések száma	Halálozások száma	Csecsemőhalálozás	Terhességmegszakítás
	Fő			Száma
2000.	298	395	2	nincs adat
2001.	298	393	2	nincs adat
2002.	282	373	1	nincs adat
2003.	300	368	1	nincs adat
2004.	313	406	2	nincs adat
2005.	320	390	1	181
2006.	330	389	1	174
2007.	350	381	-	159
2008.	350	352	1	167
2009.	326	363	2	153
2010.	341	354	-	142
2011.	309	360	-	160

A születések és halálozások aránya inkább a halálozások irányába mutat többletet. Az elmúlt tíz évben egyensúly közeli értéket 2008 és 2010 mutatott. A legnagyobb különbséget a 2009. és 2011. évben találjuk. Az 1 éves kor alatti csecsemőhalálozás nem jellemző. 2005-től számítva azt mondhatjuk, hogy átlagosan két élve születésre jut egy terhesség megszakítás.

KORÖSSZETÉTEL

Állandó népesség	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 (%-ban)
Korosztályok	Fő											
Összesen	36087	35638	35327	35101	35110	35040	34955	34818	34715	34576	34368	100
0-2 éves	855	844	868	860	889	914	941	950	953	974	891	2,59
3-5 éves	954	867	836	852	833	846	843	876	898	929	948	2,76
6-13 éves	3253	3160	3061	2926	2815	2636	2521	2430	2325	2254	2239	6,51
14 éves	390	414	375	409	412	451	398	345	361	335	303	0,88
15-17 éves	1289	1239	1242	1183	1198	1216	1278	1264	1186	1101	1029	2,99
18-59 éves	22934	22552	22268	22074	22052	21924	21716	21399	21218	20972	20708	60,25
60-	6412	6562	6677	6797	6911	7053	7258	7554	7774	8011	8250	24,00

Az állandó népesség adatai alapján számítható a település korösszetétele. Eszerint Szekszárdon a 14 év alattiak 12,75 %-nyian voltak, míg a 60 feletti aránya (2011) 24,00% volt. A településen a nemek eloszlása közel azonos.

Év	Lakónépesség száma az év végén (fő)	Lakónépességből a nők száma az év végén (fő)	Lakónépességből a férfiak száma az év végén (fő)
2001.	35869	19380	16489
2002.	35323	19089	16234
2003.	35008	18977	16031
2004.	34656	18814	15842
2005.	34344	18672	15672
2006.	34174	18527	15647

Év	Lakónépesség száma az év végén (fő)	Lakónépességből a nők száma az év végén (fő)	Lakónépességből a férfiak száma az év végén (fő)
2007.	34004	18417	15587
2008.	33883	18324	15559
2009.	33805	18238	15567
2010.	33720	18166	15554
2011.	33311	17977	15334

A nemek aránya kiegyensúlyozott, 54/46. A nők átlagosan 2800 fővel voltak többen mint a férfiak az elmúlt tíz évben. A vizsgált időszakban (2000-2011) jelentős változás a nemek arányában nem volt.

Év	Házasságkötések száma (eset)	Válások száma (eset)
2000.	197	114
2001.	168	126
2002.	164	130
2003.	182	92
2004.	159	103
2005.	183	108
2006.	172	127
2007.	174	88
2008.	163	100
2009.	138	81
2010.	155	106
2011.	161	106

A házasságkötések száma évről-évre változó. Az utóbbi években 140 és 200 közé tehető azoknak a száma, akik a városban esküsznek örök hűséget. Sajnálatos módon igen jelentős a válások száma. Az utolsó vizsgált évben (2011.) 161 házasságkötésre 106 válás jutott.

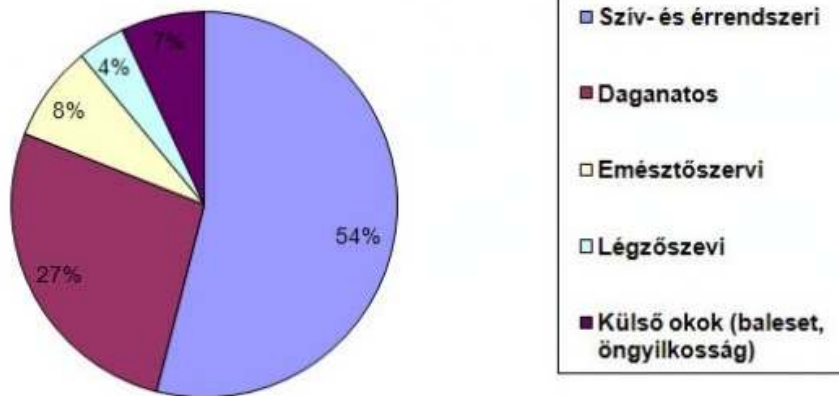
EGÉSZSÉGÜGY

Az életminőség nem állapot, hanem folyamat, melyet nem megőrizni, hanem kiteljesedésében támogatni szükséges. Az egyéni stratégia azt jelenti, hogy az egyén saját egészségét védi az egészséges táplálkozással, a dohányzás és egyéb káros, addiktív tevékenységek mellőzésével, a környezetének megóvásával. Az egyénre alapozott tervezési stratégia hatása közvetlen és preventív szemléletű, viszont nem segít, ha alacsony az emberi hajlandóság a változtatásra. Az is előfordulhat, hogy bevett egyéni viselkedési minták közösségi szinten környezet, természet, egészség ellenesek (dohányzás, alkohol, szemetelés).

A közösségi stratégiai megközelítés a közösség mintaadóinak bevonásával kívánja közvetetten befolyásolni a folyamatot. Ez utóbbi folyamat az együttműködésre épít, tartós eredményeket biztosít, a közösség egészét érinti, meglévő viselkedési mintákat érint, választható viselkedési mintákat hoz létre. Az egyén számára csekély hasznot kínál, kevésbé motiválja az egyes embert. Rövidtávon koordinációs nehézséget okozhat, mert nem a meglévő intézményrendszerre épít, hanem az együttműködésre. Ez azonban biztosítja, hogy a különféle kezdeményezések fenntarthatóak legyenek. A két stratégiát nem lehet mereven elválasztani, a helyi egészségterv kidolgozásakor el kell dönteni, melyik az optimális stratégia az adottságok figyelembe vételével.

Az általános adatokból egyértelműen látható, hogy a megye, illetve a város adatai nem különböznek számottevően az országos átlagtól, elmaradnak viszont az európai értéktől. A legjelentősebb halálok hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján a keringési betegségek.

Főbb halálokok Magyarországon

A halálozási adatok szerint Tolna megye speciálisnak két szempontból tekinthető. A tüdőrákos és a légzőszervi halálozás lényegesen alacsonyabb, mint az országos átlag. Mivel miként halálok kapcsolatot mutat a levegő szennyezettségével (ha a kapcsolat nem is túlságosan szoros), felmerül annak a lehetősége, hogy a megye kismértékű iparosodottsága és urbanizációja áll a jelenség háttérében.

A megyében lényegesen több fejlődési rendellenességet tartottak számon, mint az a regionális átlag alapján várható volt. Ezt az eredményt esetleg magyarázhatja, hogy Tolna megyében korábban részletes adatgyűjtés zajlott. Így a házi orvosok és házi gyermekorvosok nagyobb figyelmet szentelnek a problémára. Ennek a magyarázatnak a valószínűségét azonban csökkenti az a tény, hogy nem minden fejlődési rendellenesség-csoport esetén figyelhető meg a Tolna megyei többlet. Felmerül tehát annak a lehetősége is, hogy a megyében valamilyen helyi oknál fogva emelkedett a rendellenességek száma. Természetesen ez a megállapítás sem értelmezhető határozott kijelentésként, csak további vizsgálatot igénylő, megalapozott hipotézisként. A jelenség mögött ugyanis nem csak a környezetből származó fizikai, kémiai hatások állhatnak. Számos táplálkozási és életmódbeli hiba lehet elvben a jelenség magyarázata.

A betegségek megelőzése, az élettartam meghosszabbítása, az egészség előmozdítása csak szervezett társadalmi tevékenység útján érhető el. A krónikus nem fertőző, a populációban nagy gyakoriságú betegségek (népbetegségek) kórokai bizonytalanok, sokfélék, ill. az ok-okozati összefüggések még csak részben feltártak. A betegséget okozó külső tényező egyik eleme a környezetszennyezés. Éppen ezért a fenntarthatóság témakörébe nem csupán a halálokok vizsgálata tartozik bele. A környezeti hatások és az egészségi következményeik az életminőséget is befolyásolják, jóval a halálozás bekövetkezése előtt. Az egészség és környezet dimenzióinak összefüggés-vizsgálatára nem volt még kísérlet sem a kistérségben, a településen.

Szekszárdon 2011. évi adatok szerint 20 háziorvosi körzet biztosítja a háziorvosi alapellátást, valamint további 8 gyermekorvosi körzet működik. A térség lakosainak egészségügyi ellátását elsődlegesen, az állami tulajdonban lévő Balassa János Kórház látja el. Az intézmény városi osztályain túl Palánkon és Pincehelyen is rendelkezik egy-egy telephellyel. Előbbit krónikus belgyógyászat, valamint szocioterápiás és rehabilitációs osztály, míg utóbbit belgyógyászat és járóbeteg szakrendelések állnak rendelkezésre. A Kórház jelenlegi városi telephelyei: Béri Balogh

Ádám u. 5-7., Béri Balogh Ádám u. 2., Szentgáli Gyula u. 2., Palánki u. 2.. A kórház több mint 440.000 lakos ellátásáért felelős 289 településen. Az ellátási terület települései:

Ádánd	Bonyhádvarasd	Gyönk	Kistapolca
Alsónána	Bonnya	Györe	Kistormás
Alsónyék	Borjád	Györköny	Kisvejke
Alsószentiván	Bölcske	Gyulaj	Kisszékely
Alsószentmárton	Cece	Harc	Kocsola
Andocs	Cikó	Hásságy	Koppányszántó
Aparhant	Csibrák	Hegyhátmaróc	Köblény
Apátvarasd	Dalmand	Hidas	Kölesd
Apostag	Decs	Himesháza	Kölked
Babarc	Diósberény	Hollád	Kőröshegy
Bábonymegyer	Döbrököz	Homokmégy	Kötcse
Balatonberény	Drágszél	Homorúd	Kurd
Balatonboglár	Dunaegyháza	Hosszúhetény	Lánycsók
Balatonendréd	Dunaföldvár	Hőgyész	Lápafő
Balatonfenyves	Dunapataj	Igar	Lapáncsa
Balatonföldvár	Dunaszekcső	Illocska	Látrány
Balatonkeresztúr	Dunaszentbenedek	Iregszemcse	Lengyel
Balatonlelle	Dunaszentgyörgy	Ivánbattyán	Lippó
Balatonmáriafürdő	Dunavecse	Ivándárda	Liptód
Balatonőszöd	Dusnok	Izmény	Lothárd
Balatonszabadi	Dúzs	Kajdacs	Lovászhetény
Balatonszárszó	Egyházasharaszti	Kakasd	Lulla
Balatonszemes	Egyházaskozár	Kalaznó	Madocsa
Balatonszentgyörgy	Ellend	Kalocsa	Magyarbóly
Balatonújlak	Erdősmárok	Kánya	Magyaregregy
Bálványos	Erdősmecske	Kapoly	Magyarkeszi
Bár	Értény	Kára	Majs
Báta	Erzsébet	Karád	Maráza
Bátaapáti	Fácánkert	Kárász	Máriakéménd
Bátaszék	Fadd	Kásád	Márok
Bátya	Fajsz	Kátoly	Martonfa
Bedegkér	Fazekasboda	Kékesd	Matty
Belecska	Feked	Kereki	Máza
Belvárdgyula	Felsónána	Keszőhidegkút	Mecseknádasd
Beremend	Felsónyék	Kéty	Medina
Berkesd	Fiad	Kisbárapáti	Mekényes
Bezedek	Foktő	Kisbudmér	Miklósi
Bikács	Fürged	Kisdorog	Miske
Bikal	Géderlak	Kisharsány	Mizla
Birján	Geresdlak	Kisjakabfalva	Mohács
Bogyiszló	Gerjen	Kislippó	Monyoród
Bóly	Görcsönydoboka	Kismányok	Mórággy
Bonyhád	Grábóc	Kisnyárád	Mócsény

Mucsfa	Pálfa	Szajk	Tolnanémedi
Mucsi	Palotabozsok	Szakadát	Torvaj
Murga	Pári	Szakály	Törökkoppány
Nágocs	Pécsvárad	Szakcs	Töttös
Nagyberény	Pincehely	Szadmár	Udvar
Nagybudmér	Pócsa	Szalatnak	Udvari
Nagycepepy	Pörböly	Szálka	Újireg
Nagydorog	Pusztahencse	Szántód	Újtelek
Nagyhajmás	Pusztaszemes	Szárász	Uszód
Nagyharsány	Regöly	Szárász	Vajta
Nagykónyi	Ságvár	Szászvár	Váralja
Nagymányok	Sárok	Szebény	Várdomb
Nagynyárad	Sárpilis	Szederkény	Várong
Nagypall	Sárszentlőrinc	Szedres	Varsád
Nagyszékely	Sátorhely	Székelyszabar	Vékény
Nagyszokoly	Sérsekszőlős	Szekszárd	Véménd
Nagytótfalu	Siklós	Szellő	Versend
Nagyvejke	Siklósnagyfalu	Szilágy	Villány
Németkér	Simontornya	Szólád	Villánykövesd
Nyim	Sióagárd	Szorosad	Visz
Óbánya	Siófok	Szűr	Vörs
Ófalu	Siójut	Tab	Zala
Olasz	Solt	Tamási	Zamárdi
Old	Som	Teleki	Závod
Ordacsehi	Somberek	Tengelic	Zengővárkony
Ordas	Somogyacsa	Tengőd	Zics
Ozora	Somogydöröcske	Tevel	Zomba
Őcsény	Somogyegres	Tikos	
Öregcsertő	Somogymeggyes	Tófü	
Paks	Somogytúr	Tolna	

A Kórház járó- és fekvőbeteg szakellátással látja el a megye lakosságát. Számos szakellátást is biztosítanak a lakosság számára. A jelenlegi fekvő- és járóbeteg szakellátások az intézményben: aneszteziológia, belgyógyászat, bőr- és nemibeteg gondozó, bőrgyógyászat, fogászat, foglalkozás-egészségügy, fül-orr-gégészet, gyermekgyógyászat, gyermek és ifjúságpszichiátriai gondozás, hematológia, ideggyógyászat, infektológia, ideggyógyászat, izotópdiaosztika, betegvezető szolgálat és gyógytornász szolgálat, laboratóriumi szolgáltatások, lelki gondozó, mozgásszervi rehabilitáció, műtő, diagnosztika, onkológia, orthopédia, pathológia, pszichiátria, rendelőintézet, reumatológia, röntgen- és ultrahang diagnosztika, SBO, sebészet, szemészet, szülészeti-nőgyógyászat, traumatológia, tüdőgondozó, urológia. A fenti osztályok jelenleg összesen 992 kórházi ágyon dolgoznak, az alábbi elosztásban.

Osztály megnevezése	Szervezeti egys. azon.	Ágy szám
Belgyógyászat Pincehely	170110102	20
Krónikus Belgyógyászati Osztály - Pincehely	1701C0102	20
Belgyógyászati osztály	170110101	19

Haematológiai Osztály	170112806	16
Belgyógyászati osztály	170110101	15
Gasztroenterológiai osztály	170113107	34
Nephrológiai egység	170112904	8
Sebészeti Osztály	170110201	46
Érsebészeti Osztály	170113301	18
Szülészet-nőgyógyászati osztály	170110401	40
Szülészet-nőgyógyászati osztály	170110401	10
Gyermekgyógyászati Mátrix Osztály	001000439	18
PIC	001000469	7
Gyermekgyógyászati Mátrix Osztály	001000439	10
Gyermeksebészeti részleg	170114801	10
Gyermekgyógyászati Mátrix Osztály	001000439	5
Urológia-gégészet Mátrix Osztály	001216557	17
Szemészeti Osztály	170110701	15
Bőrgyógyászati Osztály	170110801	15
Ideggyógyászati Osztály	170110901	45
Ideggyógyászati Osztály	170110901	5
Ortopédiai Osztály	170111001	22
Traumatológiai Osztály	170110301	50
Urológia-gégészet Mátrix Osztály	001216557	21
Onkológiai Osztály	170111206	22
Reumatológiai Osztály	170111401	20
Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Osztály	001193281	17
Kardiológiai ITO	170111502	6
Fertőző osztály	170111601	26
Pszichiátriai Osztály	170111801	32
Neurózis osztály	170111802	15
Tüdőgyógyászati Osztály	170111901	40
Kardiológiai Osztály	170114004	37
Sürgősségi Betegellátó Osztály (SO2)	170114601	15
Köldökvérősejt gyűjtés	001000371	0
Tüdőgyógyászati Krónikus Osztály	1701C1901	36
Pszichiátriai Osztály - Rehabilitációs Részleg	001281656	32
Mozgásszervi rehabilitációs Osztály	001194023	17
kardiológiai rehabilitációs osztály	001194025	15
Belgyógyászati utógondozó	1701C0101	76
Szocioterápiás és Rehabilitációs Osztály	1701R1801	100
Összesen		992

A városban működik az Országos Mentőszolgálat egyik mentőállomása. Itt összesen 18 ápoló, 18 gépkocsivezető és 5 mentőtiszt dolgozik kiegészülve 20 fővel az irányító csoportban, valamint 10 adminisztrátorral. A mentőállomás jelenlegi gépkocsiállománya 1db kb. 1 éves roham eset kocsiból (VW Krafter), 1 db tartalék MB Sprinterből, 1 db KIM B típusú Krafterből, illetve 2 db betegszállító Ford Transitból áll. 2013 májusában a Mentőállomásnak 618 riasztása volt, ami kb. 20 riasztást jelent 24 óra alatt. A mentőállomás szállítási területe Szekszárd kb. 25 kilométeres körzete. Szállítási útvonalai: Szekszárd Balassa Kórház sürgősségi osztály, illetve Pécs és Kaposvár. A jelenlegi kapacitásaik a feladatok ellátására elegendőek. Problémájuk, hogy a mentőállomás épülete régi és igen

elhanyagolt. Ennek dinamizálása pályázati forrásból hamarosan várható, de fontos mielőbbi megoldást találni az átmeneti időszakos működési feltételeinek kialakításához.

A Balassa Kórház adatai alapján a város vezető halálai az alábbi táblázat szerint változtak az elmúlt 6 évben. Ezek alapján az első két helyen nem változtak a vezető halálokok 2006 óta. Az első helyen a keringési rendszer betegségei, valamint a rákos megbetegedések álltak minden vizsgált évben, vagyis az ún. civilizációs betegségek tekinthetők a legfőbb haláloknak. Ezek előfordulása a kutatási eredmények alapján nagyrészt összefügg a környezet állapotával, valamint a lakosság és környezetének kapcsolatával (pl. ivóvíz, levegő, élelmiszerek, stressz, káros szenvedélyek).

Vezető halálokok Szekszárd	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Cardio	Cardio	Cardio	Cardio	Cardio	Cardio	Cardio
2.	Tumor	Tumor	Tumor	Tumor	Tumor	Tumor	Tumor
3.	Gastro	Gastro	Pulmo	Mental	Pulmo	Pulmo	Oulmo

Cardio: A keringési rendszer betegségei, *Gastro:* Az emésztőrendszer betegségei, *Tumor:* Daganatok, *Pulmo:* A légző rendszer betegségei, *Mental:* Mentális- és viselkedészavarok

KÖZBIZTONSÁG

A város központjában helyezkedik el a Szekszárd Városi Rendőrkapitányság. A Rendőrkapitányság Tolna megye egyik kiemelt rendőrkapitánysága. Szintén a városban működik a Tolna megyei Rendőrfőkapitányság. A településen polgárőri szolgálat és hivatásos, illetve hivatásos és önkéntes tűzoltóság is működik.

A Városi Rendőrség osztállyal rendelkezi: Vizsgáló Osztály; Bűnügyi, Technikai és Helyszínelő Osztály; Közlekedésrendészeti Osztály, Közrendvédelmi Osztály, Igazgatásrendészeti Osztály, A kapitányságon kb. 210 rendőr teljesít szolgálatot. A rendőrkapitányság alárendeltségébe tartozik az osztály jogállású Tolnai, valamint az alosztály jogállású Bátaszéki Rendőrőrs. 2011-ben a százezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma 2699 volt, ami jelentős (20%) csökkenés az előző évekhez képest. A nyomozott bűncselekmények esetében sokéves tendencia, hogy területünkön a bűncselekmények mintegy 60%-át a vagyon elleni bűncselekmények, - azon belül is a többséget a kisebb értékre elkövetett lopások - teszik ki. A vizsgált bűncselekmény típusok közül egyedül a betörések száma mutatott emelkedést.

Regisztrált bűncselekmények (Szekszárd)	2009	2010	2011	2012
Száma	3405	4592	3363	2699
Szándékos testi sértés	98	157	160	132
Közrend elleni	739	1137	1050	644
Gazdasági	240	245	186	166
Vagyon elleni	1688	2030	1590	1396
<i>Lopás</i>	921	1050	836	795
<i>Betörés</i>	287	364	255	286
<i>Rablás</i>	21	21	18	17
Befejezett nyomozás	3538	4647	4182	3881
Nyomozás eredményességi mutató	45,3%	49,6%	47,7%	46,9%

HAGYOMÁNY-KULTÚRA

Általánosságban a város arculatát egyrészt a táji elemek (domborzat, vízrajz, természeti és termelési vegetáció) határozzák meg, melyeket részletesen bemutattuk a korábbi fejezetekben, másrészt meghatározóak a történelmi helyek és ott történt események, az élő társadalom alkotóereje, egykori és jelenlegi gazdasága, létalapja és rátartisága.

A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE, LEGENDÁI

Szekszárd (régőbbi írásmód szerint: Szegszárd vagy Szegzárd, ritkábban nyomtatásban a Szexárd alak is előfordult, németül Sechshard vagy Sechsard) megyei jogú város, Tolna megye és a Szekszárdi kistérség székhelye, a szekszárdi borvidék központja. Az ország legkevesebb lakosú, Tatabánya és Eger után a harmadik legkisebb területű megyeszékhelye. Borváros, kb. 4500 pincével. Az ország legkisebb lélekszámú megyei jogú városa.

Három tájegység találkozásánál – Mezőföld, Alföld, Dunántúli dombság – épült. A Duna szabályozásáig (1800-as évek) élelemforrásban gazdag mocsaras területek uralták a síkságot, a dombokat pedig (a szőlőművelés elterjedése előtt) dús erdők borították. Érthető tehát, hogy az újkőkorban megtelepedett az ember a Palánki-szigeten.

Az első nép, aki maradandó nevet adott a településnek a kelták egyik törzse volt. A név Alisca jelentése Alisumból származó törzs. A kelta városka a rómaiak uralma alá került, akik meghagyták a település nevét. A helyi szőlőművelés legkorábbi nyomai is ebből az időből valók. A római város karéjban fogta körül a dombokat a mai Felsőváros – Bartina - Béla tér - Bödő területén.

A népvándorlás korában többek között a longobárdok éltek itt, később avarok telepedtek meg a Palánki-szigeten. Az avarok virágzó falujának köszönhetően a fejedelmi Megyer törzs szálláshelye lett Szekszárd.

Szekszárdot 1015-ben említik először. Neve egyes feltevések szerint I. Béla királyra utal, aki barna bőrű és kopasz volt (rég Magyar nyelven: szög és szár, 1903 óta írják Szegszárd helyett Szekszárdnak.) 1061-ben ő alapította a bencés apátságot. I. Béla király, rangot adott ezzel a településnek, mely a legenda szerint kedvenc tartózkodási helye volt. Itt is helyezték örök nyugalomra. 1242-ben tatárok dúlták fel és foglalták el Szekszárdot.

A tatárjárás utáni időkben az apátság fontos hiteles helyi tevékenységet folytatott: megállapították a birtokhatárokat, vitás ügyeket orvosoltak, jószágába iktatták az új tulajdonost, monostori iskolát működtettek.

Vitéz János jeles humanista, apát és földbirtokos volt Szekszárdon. Itt szötte összeesküvését Mátyás király ellen. Ekkor már állt a szekszárdi vár, melyet Mátyás király le akart romboltatni, amikor leleplezte az ellene szőtt összeesküvést és elkobozta Vitéz János javait. 1472-ben Vitéz János halálával a vár végül is megmenekült Mátyás haragjától. 1485-ben Szekszárd már mezőváros volt, évente öt vásárt tartott. A szekszárdi bor fénykora a 16. század, amikor a szekszárdi lett a legkeresettebb magyar bor. Ekkor ugyanis a török megszállta Szerémség nedűjét pótolta az innen származó. Az itteni borok legnagyobb fogyasztója Szeged városa volt, akinek kereskedői a bátai kikötőben cserélték azt főként élőmarhára.

1526-ban II. Lajos Szekszárdon keresztül vonult a mohácsi csatába. Ebben az időben az apátság már köteles volt bandériumot tartani, szám szerint 100 lovast. Feltételezhetően ők is a királlyal tartottak a csatába, és odavesztek a harcban. A feljegyzések szerint II. Szulejmán szultán is megfordult Szekszárdon a csata után. Itt végeztette ki a fogoly férfiakat, de az asszonyokat szabadon bocsátotta. Egy adat szerint Kászon bég felégette a várost 1532-ben, és elfoglalta a várat. Véglegesen viszont csak 1541 után telepedett meg a török Szekszárdon. Itt székelt a szandzsák élén álló bég és körülbelül 200 katoná. A lakosságot a be-betörő végvári katonák is sanyargatták. A legjelentősebb betörést 1560-ban jegyezték fel, amikor Horvát Márk szigetvári kapitány elfoglalta és felgyújtotta a várost, minden terményt és jószágot elpusztítva. A pusztítások eredményeként a város lakossága elköltözött. 1580-ban már csak 40 kapu után szedtek adót Szekszárdon.

A várost 1686-ban foglalják vissza a keresztény csapatok. Az első adóösszeírásakor mindössze 12 család élt a városban, valószínűleg a fentebb említett okokból. Az elvadult állapotokon Mérey Mihály apát változtatott. A

környék erdőiből, mocsaraiból, elrejtett településekről több mint 1000 embert gyűjtött össze. Visszaadta nekik régi kedvencüket, gondoskodott védelmükről és támogatta a szőlőterületek művelését is.

A II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharchoz a város és környéke is csatlakozott. Maga Mérey is a fejedelemnek tesz hűségküti. A híres kuruc brigadéros Béri Balogh Ádám is Szekszárdra menekült az utolsó csatájából. Őt is és Mérey Mihályt is elfogták a labancok, de csak Béri Balogh Ádámot végezték ki. Nevét ma az elfogásának helyén álló fára emlékeztető tábla és utca őrzi.

A XVIII. században a pestis járvány idején megfogyatkozott a lakosság. Valószínűleg ennek következményeként hívott Trautsohn apát német telepeseket szekszárdi birtokára a Fekete-erdő vidékéről, akik a mai Bezerédj utcában telepedtek le. 1779. január 20-án, Simontornyán Szekszárdot választották a megye székhelyévé, bár csak egy szavazaton múlt a végeredmény. Céhek alakultak, az apátságot megszüntették, a város címet kapott. A betelepítések hatására lakossága csaknem tízévente megkétszereződött. Az 1789-es népszámlálás adatai szerint 5600-5700 lakosával Földvár mögött a megye második legnépesebb mezővárosa volt. 1794. augusztus 7-én nagy tragédia érte a várost. Tűz ütött ki a Bartina oldalában, és a nagy szélben gyorsan terjedve másfél óra alatt porig égette a város négyötödét. A nagy tűzvész után kezdett betelepülni az Újváros. A betelepülők nagy része magyar volt. A németek aránya a 18. században sem érte el a 20%-ot, de így is ők voltak a város legnépesebb nemzetisége. A helyi címzetes apát Szluha György aktív részese volt az újjászervezésnek. Közben járt az új templom építésének érdekében, kórházat, megyeházát, városházát, iskolát épített, és új szőlőföldet jelölt ki. Virágzott a bortermelés, terjedt a szekszárdi bor jóhíre. A XIX. században Szekszárd mezőváros Tolna megye szellemi, politikai középpontja lett. Az újonnan épült vármegyeháza lett a megyei élet központja. Megfordult itt Bezerédj István, Csapó Dániel, Perczel Mór, Garay János, ki korának kiemelkedő költője (és még személyesen ismerte főhősét Hány Jánost). Gyakran vendégeskedik Szekszárdon Vörösmarty Mihály, és Petőfi is színészkedett itt még Petrovics néven. A 19. század derekától jellemző a németek lassú elmagyarosodása.

Szinte természetes, hogy az 1848-as forradalom vívmányi lelkes követőkre találtak a városban. Kossuth seregébe is több szekszárdi jelentkezett.

A város gazdasági életét sokáig a szőlő- és bortermelés határozta meg, megelőzve az egyéb mezőgazdasági termelést és a kézműipart. A kereskedelem nem volt jelentős, a 19. század első felében még a borkereskedelem is többnyire máshol élő gazdák kezében volt. Később a borkultúra újra virágkorát élte, minden tősgyökeres szekszárdinak volt szőleje. A szekszárdi bor iránti kereslet föllendítette a vízi, közúti és vasúti közlekedést. Ekkor épült a gemenci gőzhajóállomás, és a hozzá vezető Keselyűsi út, mely a Monarchia leghosszabb, teljesen egyenes közútja volt. 1883 novemberében megindult a vasúti közlekedés is. A várost 19. század közepén már 14 000-en lakták. 3 évvel később a filoxéra és a jégverés elpusztította a szekszárdi szőlők 85%-át. Roboz Zoltán szinte a semmiből teremtett alapot az újrakezdéshez. Az összefogás példaértékű volt. Ennek eredményeként a XX. század elejére korszerű, dinamikus fejlődő borvidék jött létre. A fejlődés azonban nem követte a mezőgazdaságot az ipar és kereskedelem területén. Egyetlen, de világhírű ipari létesítmény volt Szekszárdon: a selyemgombolyító és –petevizsgáló központ, közismert nevén a „selyemgyár”. Létesítője a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja Bezerédj Pál.

Kultúra terén nagyobb fejlődés volt tapasztalható. A villanyvilágítás felváltotta az olajlámpákat, kikövezték a mai főútvonalat, bővült a megyei kórház, megnyílt a gróf Apponyi Sándor és Wossinsky Mór alapította múzeum, és itt kapott otthont a megye főgimnáziuma, melyet később Garay Jánosról neveztek el. Itt végezte tanulmányait Dienes Valéria, az első professzornő, Leopold Lajos, Dicienty Dezső, Escher Károly fotóművész és Babits Mihály költő.

Szekszárd 1905-ben alakult rendezett tanácsú várossá, az első világháború végén Szerbia területi igényt támasztott rá. Az I. világháborúban 414 szekszárdi férfi vesztette életét.

A II. világháború 1944. november 30-ig nem rázta meg a várost (harcok nélkül vészelt át az időszakot), ekkor foglalták el az orosz csapatok, és egyik legnagyobb egészségügyi központjukká alakították. Minden nagyobb középületben kórház működött.

Az 1960-as évek elején a mezőgazdaság szocialista átszervezése, majd az iparosítás jellemezte Szekszárd fejlődését. Ebben az időszakban ('60-'70-es évek) épült pl.: a „Műszergyár”, a gabonasiló, a sajtüzem, a Húskombinát, a BHG üzemcsarnoka, a Skála áruház, és a panelházak többsége.

A rendszerváltás után a kép ismét átalakult. Sok üzemet bezártak, lebontottak, jelentősen nőtt a munkanélküliség, és megindult az elvándorlás. A szocializmus időszaka alatt a lakosság közel 40000-re duzzadt lélekszáma mára 35000 fő alá csökkent.

A várost ma leginkább újra borai, rendezvényei, és csendes, vidéki környezete teszik vonzóvá az itt maradók és az idelátogatók számára.

HAGYOMÁNYOS VÁROSI RENDEZVÉNYEK

A fesztiválok sorozatát a Városi Majális és a Pünkösdi Fesztivál nyitja. Júniusban a város védőszentjének tiszteletére rendezik a Szent László Napi Vigalmat (Pörkölt és Bor Ünnepe), amelynek népszerűségét a középkori hangulat adja. A Borok és Húrok Fesztivál koncertsorozat sajátos társítása az akusztikus és gasztronómiai élményeknek. A borvidék legnagyobb ünnepe a szeptemberi Szekszárdi Szüreti Napok, amely négy napos rendezvény. Szekszárd a házigazdája Európa egyik legjelentősebb folklórgálájának, a Duna-Híd Folklórfesztiválnak. A Borvidék jelentős ünnepe a Márton napi Borünnep. Az adventi héten pedig a Garay tér ad otthont a Szekszárdi Karácsonyvárónak. Jelentős városi sportesemények: Kihívás napja, Borvidéki Félmárton, Gemenc Nagydíj Kerékpárosverseny, Streetball Fesztivál, Sípos Márton Nemzetközi Úszó Emlékverseny.

SZEKSZÁRDON SZÜLETETT, ÉLT ÉS ÉLŐ MAGYAR HÍRESSÉGEK

Babits Mihály (1883-1941), költő, író, irodalomtörténész, műfordító
Baka István (1948-1995), költő, műfordító
Czencz János (1885-1960) festőművész
Csalog Zsolt (1935-1997), író, szociográfus, szociológus
Csányi László (1915-1993) író, Babits-kutató
Csengey Dénes (1953-1991) író, országgyűlési képviselő
Déry István (1792-1862), színész, író, uradalmi intéző
Dienes Valéria (1879-1978), író, táncpedagógus, filozófus, az első magyar női egyetemi tanár
Garay János (1812-1853), költő, író, újságíró
Gáti Oszkár (1949-) Jászai Mari-díjas színész, szinkronszínész
Győry György (1906-1994) orvos, szülész-nőgyógyász, orvosi szakíró, egyetemi tanár
Gyüdi Sándor (1959-) Liszt Ferenc-díjas karmester
Hahnagy Albert (1901-1967) történész, a Szekszárdi Levéltár igazgatója
Kozmann György (1978-) európa és világbajnok kenus, olimpiai bronzérmes
Kovács Győző (1933 - 2012) villamosmérnök, számítástechnikus, informatikus
Lajtai Kati (1978-) énekesnő
Láng József (1934-) színész, szinkronszínész
Lázár Ervin (1936-2006) Kossuth-díjas magyar író, elbeszélő, meseíró
Lengyel Pál (1868-1932) nyomdász, újságíró, az eszperantó nyelvű lapkiadás úttörője
Ifj. Leopold Lajos (1879-1948) a századforduló egyik különös magyar gondolkodója, tudós, szociológus.
Mattioni Eszter (1902-1993) képzőművész, festő
Mészöly Miklós (1921-2001) Kossuth-díjas író
Parti Nagy Lajos (1953-) Kossuth-díjas magyar költő, drámaíró, író, szerkesztő, kritikus

Rapai Ágnes (1952-) költő, író, műfordító.

Rády József (1884-1957) olimpiai bajnok vívó, honvéd vezérőrnagy

Schwartzter Antal (1780-1834) gyógypedagógus.

Szabó Dezső (1888–1971) festőművész

Tormay Béla (1839-1906) mezőgazdász, állatorvos professzor, számos állatgyógyászati alpmű szerzője

Tormay Károly (1804–1871) orvos, állatorvos, építész

Wosinsky Mór (1854-1907) apát-plébános, régész

A SZEKSZÁRDI BORVIDÉK

Borvidék Magyarország egyik legősibb bortermelő területe, ahol a szőlőművelés hagyományai a római korig nyúlnak vissza. A borvidék a Szekszárdi dombság legkeletebbre eső keskeny területét foglalja magában, ami Szekszárd, Ócsény, Decs szőlőit jelenti. A terület központi települése természetesen Szekszárd, amely a legnagyobb szőlőterülettel rendelkezik és nevet ad a borvidéknek.

A népvándorlás korából nincsenek adatok, amelyek a szőlő- és borkultúra szerepére utalnának, igaz, azokról a népekről sem bőséges az ismerethalmazunk, akik ekkor ezen a vidéken éltek. Az Árpád korban a fejedelmi törzs szállásbirtokává tette a borvidék területét, amiben minden bizonnyal szerepet játszott központi fekvése, kedvező klimatikus viszonyai és gazdasági súlya. Az első írott emlék, 1267-ből származik. A dokumentum az esztergomi káptalan által kiadott I. Béla alapító oklevelét tartalmazó átirat, amely felsorolja az 1061-es adományokat. Ebben szerepel a „vinea Crin”, „vineam Bika et Fövesthelek”, vagyis három szőlő.

A török hódoltság korában a fehér bor mellett meghonosították a vöröset is. A borvidék méltán híres kadarkáját a törökök elől menekülő rácok hozták erre a vidékre. A török Üszküdarból eredeztethető kadarka nagy hírnévre tett szert és a szekszárdi borvidék jellegzetes fajtájaként lett ismert. A 16. sz. közepén a törökök szandzsák székhelyévé tették a várost, ám a pusztulás érdekes módon megkímélte a szőlőterületeket, sőt némelyüknek mohamedán tulajdonosa is volt. A török hódoltság után a lakosság fő jövedelemforrása a szőlőművelésből adódott. A fejlődés töretlen volt az 1770-as évek végéig. A szekszárdi borvidék Habsburg Birodalom-szerte közzismert jó hírneve miatt sokan törekedtek itteni szőlőterületek megszerzésére. A 18. század elején az apátok azt a kedvezményt adták a szőlőtermesztőknek, hogy csak tizeddel és nem kilenceddel tartoznak a bor után. A kedvezmények elsősorban a német telepeseket vonzották, akik több hullámban érkeztek a borvidékre. A helyi és az új telepések szaktudásának ötvöződése emelte a borvidék szőlőkultúrájának színvonalát. A század közepén már általános a héjon erjesztés és a bort is pincében tárolják. Egyre több szőlőt karóznak. A trágyázás sem ismeretlen ekkor, bár módját még nem igazán tudják. A bor termelése, kereskedelme komoly piaci tényezővé vált. Egy 1828-as feljegyzés 37 fehér és 29 „fekete” szőlőfajtát említ, köztük hat féle kadarkát. Egy-két évtized múlva azonban már csak néhány uralkodó szőlőfajtát említenek.

A napóleoni háborúk folyamán a bor még keresettebb árucikké válik. A háborúk befejeztével 1815 után a kereslet jelentősen csökken, de a jó vörös bornak mindig maradt piaca, különösen német nyelvterületen híresült el a szekszárdi bor. A 19. sz. második felében pusztító filoxérajárványban óriási károkat szenvedett a szekszárdi szőlőállomány is. Az utóbbi évtizedekig a későn érő, jó évjárataiban kiváló zamatú bort adó Kadarka volt az uralkodó, újabban azonban a biztonságosabban termelhető Kékfrankos, Cabernet és Merlot került túlsúlyba.

A bortermelő tájak között külön rangot jelent a borvidéki besorolás. A Szekszárdi borvidék hazánk egyik kis területű, de igen híres vörösbortermelő vidéke. Történelmi múltja, hazai és nemzetközi hírneve alapján Szekszárd 1987. október 30-án a Nemzetközi Bíráló Bizottságtól megkapta a „A szőlő és a bor városa” címet. A Szekszárdi borvidék Alsónána, Alsónyék, Bába, Bátaszék, Decs, Harc, Kéty, Medina, Mórág, Ócsény, Sióagárd, Szálka, Szekszárd, Várdomb, Zomba településeinek a szőlőkataszter szerinti I. és II. osztályú határrészeire terjed ki. A borvidék központja a nevet is adó Szekszárd. A borvidék területe 2625,78 ha.

A borvidék területének 70 %-án kék, 30 %-án fehér szőlőt termelnek. A Szekszárdi borvidék jellemző szőlőfajtái közül több a világfajták közé tartozik: merlot, cabernet franc, cabernet sauvignon, chardonnay. A vidék jellegzetes borfajtája a bikavér.

A Szekszárdi borvidék jelenlegi termelői struktúrájában igen változatos képet mutat. Vannak itt nagyüzemek, amelyek modern szőlőtermesztési és borkészítési technológiával, gépesítéssel rendelkeznek. Mára a korábbi években jó belföldi és külföldi értékesítési piaci kapcsolatokat építettek ki. A közepes, elsősorban családi vállalkozások többsége ma már rendelkezik a nagyságrendjének megfelelő korszerű borászati technológiával és palackozó gépsorral. Termékeik egy részét folyó borként értékesítik, de egyre nő a palackozott formában történő értékesítés aránya. A borvidék termelőinek szám szerint legnagyobb taborát a kis- és őstermelők teszik ki. Az általuk előállított bor igen nagy hányada saját fogyasztásra kerül. Értékesítés tekintetében ők vannak a legnehezebb helyzetben. Néhány hektoliteres borkészletüket rendszerint közvetítőkön keresztül, a piaci árnál alacsonyabb áron kénytelenek eladni. A borvidék egybefüggő kis területen helyezkedik el. Települései jól megközelíthetőek, infrastrukturális hálózataik kiépítettek, kulturált települési környezettel rendelkeznek.

A szekszárdi borvidék országos és nemzetközi szinten is megmérettetett jelentősebb borászai és pincészei jelenleg: Bodri Pincészet, Bősz Adrián, Dániel Pince, Dúzsi Tamás, Eszterbauer Borászat, Fekete Borpince, Grünfelder és Czéh Pincészet, Heimann Családi Birtok, Lics Pincészet, Márkvárt Pince, Merfelsz Pince, Mészáros Pál és Fia, Nagy Gábor, Németh János, Posta Borház, Ribling Pince, Sárosdi Pince, Scheiber Pince, Sebestyén Pince, Szent Gaál Pincészet, Takler Borpince, Tringa Borpince, Tüske Pince, Vesztergombi József, Vesztergombi Ferenc, Vida Családi Borbirtok Lajvér Avantgarde. Számos szekszárdi dűlő országos ismertségre tett szert az itt termett remek boroknak köszönhetően, ilyenek pl. Faluhely, Görögszó, Iván-völgy, Hidaspetre, Strázahegy.

A helyi borászok termékeiket lokálisan pincekóstolókon, városi rendezvényeken értékesítik. A nagyobb pincészetek termékei országos szinten ismertek, amelyeket azok kereskedelmi hálózaton keresztül, vagy saját hatáskörben értékesítik. A borvidék leghíresebb borai a Kadarka és a Bikavér, amely egy több borfajtából álló házasítás.

Szekszárdi Borvidék Borút Egyesület 1999. június 11-én alakult meg, azzal a céllal, hogy működésével elősegítse a szekszárdi történelmi borvidék kulturális örökségének megővését, kultúrájának megőrzését és továbbvitelét, valamint a térség idegenforgalmának fellendítését, a Szekszárd környéki térség fejlesztését. A szervezet arra törekszik, hogy a borvidéki településeken élők együttműködésének szervezésével előmozdítsa a minőségi bortermelést és a borhoz kapcsolódó művészeti és építészeti, gasztronómiai és egyéb kulturális értékek védelmét, a fenntartható fejlődés szempontjait szem előtt tartva. Az egyesület 64 taggal alakult. A tagok között egyaránt található magánszemélyek, családi borászatok, nagyüzemek, hegyközségek és utazási irodák és önkormányzatok. Alapítását az az egyre sürgetőbb igény vezette, hogy a Kétytől Bátáig húzódó, Magyarország egyik legrégebb borvidékeként számon tartott térség égető gazdasági-társadalmi problémáinak megoldását, a hagyományokra támaszkodva, azokat jó irányban továbbfejlesztve, a megváltozott gazdasági és kulturális igényekhez, követelményekhez alkalmazkodva segítse.

1999-ben egy PHARE pályázat lehetőséget adott arra, hogy a dél dunántúli történelmi borvidékeken működő egyesületek, együttműködés keretében olyan jelentős támogatáshoz jussanak, melyből a tervezett, vagy még csak kezdetlegesen működő borutakat létrehozassák, illetve a nemzetközi elvárásoknak megfelelő színvonalra fejleszthessék. A pályázat gesztora az akkor már működő Villány-Siklói Borút Egyesület volt. A további együttműködők a szekszárdin kívül a zalai, a dél-balatoni, a pécsi és a tolnai borvidékek borkultúráját ápoló szervezetei voltak. Az e szervezetek támogatásával megalakult egyesületeknek, borutaknak a mai napig ezek az egykori együttműködő partnerek, ma társszervezetek, az első számú szervezeten kívüli, szakmai kapcsolatai.

A pályázat eredményeként, a 2000. évi Szekszárdi Szüreti Fesztivál alkalmával hivatalosan is megnyitották a borutat, amely a klasszikus borutak kategóriájába tartozik. Az első minősítést követően 16 minősített borútállomás várta a turistákat a borúton. Jelenleg 35 a minősített állomások száma.

MŰVELŐDÉS - KULTÚRA - SZÓRAKOZÁS - SPORT SZERVEZETEI

Szekszárdon számos civil szervezet, klub, közösségi szervezet működik. A szervezeteket tevékenységi kör szerint csoportosíthatjuk:

Intézmények tevékenységéhez kapcsolódó civil szervezetek:

- Az Én Ovim” Alapítvány
- "A Jövő Vendéglátóipari Szakemberéért" Alapítvány
- "Felelős vagyok érted" Alapítvány
- "Remete Kápolnáért" Közhasznú Alapítvány
- "Tehetségekért" Alapítvány
- A gyermek ember Alapítvány a játszva tevékeny óvodai nevelésért, méltó környezetben
- Alapítvány a hátrányos helyzetű fiatalok szakképzéséhez jutásának támogatásáért
- Bezerédj István Szakképzésért Alapítvány
- Eszterlánc Alapítvány
- Kadarka Utcai Óvodásokért Oktatási-Nevelési Alapítvány
- Keresztény Nevelésért Alapítvány
- Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet
- Mérey Utcai Óvodásokért Oktatási-Nevelési Alapítvány
- Négy Évszak Waldorf pedagógiai Alapítvány
- Zongoráért Zenei Alapítvány

Közéleti civil szervezetek:

- „Spéci” Speciális Kutató és Mentő Egyesület
- A Diákokért Alapítvány
- Belvárosi Ifjúságért Alapítvány
- Dr. Joó Ferenc Alapítvány
- Béla Alapítvány
- Magyar Vállalkozói Szalon
- Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület Tolna Megyei Szervezete
- Országos Nyugdíjas Polgári Egyesület Tolna Megyei Szervezete
- Polip Ifjúsági Egyesület
- Szekszárd és Környéke Közbiztonságáért Alapítvány
- Szekszárdi Polgárőr Egyesület
- Szépítsük Együtt Szekszárdot Mozgalom
- Születés Hete Egyesület
- Tamási Nyugdíjas Rendőr Egyesület
- Tolna Megyei Bűnmegelőzési Alapítvány
- Tolna Megyei Tűzoltósövetség
- Tolna Megyei Vállalkozásfejlesztésért Alapítvány
- VOSZ Tolna Megyei Szervezete

Környezet- és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek:

- 615. sz. I. Béla Király Cserkészcsapat
- Dicity Dezső Kertbarát Kör
- Felelősséggel a Természetért Egyesület
- Horgászegyesületek Tolna Megyei Szövetsége
- Ifjúsági Unió Szekszárd
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Szekszárdi Csoport
- Öko Mátrix Környezetvédelmi Közhasznú Alapítvány
- Szekszárd és Környéke Kistérségi Turisztikai Egyesület

- Szekszárd Paraszti Birtok és Tanyavédő Egyesület
- Táborozó Természetbarátok Egyesülete KHT.
- TanÖsvény Természetjárásért Egyesület
- Természet Jogaiért Alapítvány
- Tolna Megyei Állat- és Természetvédő Alapítvány

- Tolna Megyei Falusi Turizmus Egyesület
- Tolna Megyei Méhész Egyesület
- Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány
- Tolna-Fácánkerti Vadásztársaság
- ZÖLDTÁRS Környezetvédelmi Közhasznú Alapítvány

Kulturális célú civil szervezetek

- „Kéz Csodák” Hagyományőrző Egyesület
- „MONDSCHHEIN” Szekszárdi Német Nemzetiségi Kórus Egyesület
- „Pad” Irodalmi, Művészeti és Kulturális Egyesület
- „Platán” Nyugdíjas Klub
- „Határok Nélkül” Ifjúsági Művészeti és Művelődési Egyesület
- A Keresztény Nevelésért Alapítvány
- Alisca Borrend Egyesület
- Art "999" Tolna Megyei Egyesület
- Art Contact Kortárs Művészeti Egyesület
- Babits Mihály Művelődési Ház - Szekszárdi Díszítőművészeti Szakkör
- Bárka Művészeti Szalon
- Bartina Néptánc Egyesület
- Beások Magyarországi Egyesülete
- Borászok Szekszárdért Egyesület
- Csapó Dániel Baráti Kör Egyesület
- Bukovinai Székelyek Szekszárdi Egyesülete
- Erdélyi Körök Országos Szövetsége
- Esélyt Tolnáért Alapítvány
- eszHíd Nemzetközi Művészeti Kulturális és Kommunikációs Egyesület
- Európáért a Duna Mentén Egyesület
- Gagliarda Kamarakórus Egyesület
- Gyermek Szabadidejéért Alapítvány
- Harmadik Évezred Tolna Megyéje Egyesület
- Holló Együttes
- Humánia Kulturális Egyesület
- Ifjú Szív Magyarországi Német Nemzetiségi Néptáncegyüttes
- Ifjúsági Fúvószenekari Alapítvány Szekszárd
- Illyés Gyula Irodalmi Alapítvány
- Liszt Ferenc Pedagógus Kórus Közhasznú Szervezet
- Magyar Eszperantó Sakkársaság

- Magyar Honvédség Honvéd Hagyományőrző Egyesület
- Magyar Nemzetőrök Országos Szövetsége
- Mattoni Eszter Szekszárdi Hölgy Klub Egyesület
- Magyarnóta Kedvelők Baráti Köre
- Mészöly Miklós Egyesület
- Művelődési és Szabadidős Intézmények és Szervezetek Tolnatáji Szövetsége
- Nemzetközi Szent György Lovagrend Tolna Megyei Priátusa
- Nimród Unokái Kulturális Egyesület
- Örökzöld Dallamok Klub Szekszárd
- Összkéz Kommunikációs és Művészeti Egyesület
- Parázló Közhasznú Alapítvány
- PTE-IGYFK E-Magyarország Pont
- Rákóczi Szövetség Szekszárdi Helyi Szervezete
- Roma Hagyományőrző és Diáksport Egyesület
- Sonnenschein Szekszárdi Német Nemzetiségi Néptánc Egyesület
- Swing Mazsorett és Tánc Egyesület
- Szekszárd - Bezons Baráti Társaság
- Szekszárd Borvidék Kht.
- Szekszárd Junior Stars
- Szekszárd Környéki Foltvarró Egyesület
- Szekszárd Lugos és Facsád Baráti Társaság
- Szekszárd Színházi Kultúrájáért Alapítvány
- Szekszárd Újvárosi Római Katolikus Társaskör
- Szekszárdi Alsóvárosi Római Katolikus Közhasznú Egyesület
- Szekszárdi Babits Általános Iskoláért Alapítvány

- Szekszárdi Babits Mihály Általános Iskola Német Nemzetiségi Kamara Kórusa
- Szekszárdi Big Band Alapítvány
- Szekszárdi Értelmiségi Klub Segítő és Támogató Egyesület.
- Szekszárdi Fotóklub
- Szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Együttes Közhasznú Egyesület
- Szekszárdi Gitár Egyesület
- Szekszárdi Honvéd Hagyományőrző Egyesület
- Szekszárdi Ifjúsági Gitárzenekari Alapítvány
- Szekszárdi Jazz Quartet Alapítvány
- Szekszárdi Kamarazenekar Alapítvány
- Szekszárdi Léleképítő Alapítvány
- Szekszárdi Madrigálkórus
- Szekszárdi Magyar-Izraeli Baráti Társaság
- Szekszárdi Német Nemzetiségi Egyesület
- Szekszárdi Német Nemzetiségi Tűzoltó Fúvószenekar Egyesület
- Szekszárdi Origami Baráti Kör
- Szekszárdi Református Alapítvány
- Szekszárdi Református Népfőiskolai Egyesület
- Szekszárdi Tündérvilla Alapítvány
- Szívkiüldi Szívnek Szívesen Együttes
- Tartalékos Katonák Országos Egyesülete
- Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület Szekszárdi Klubja
- Társadalmi Egyesületek Szövetsége
- Thész László László Zenei Alapítvány
- TKME Alisca Klub Szekszárd
- Tolna Megye Német Páholya Alapítvány
- Tolna Megye Temetőiért Alapítvány
- Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesület
- Tolna Megyei Honvéd Hagyományőrző Egyesület
- Tolna Megyei Jármű Barát Egyesület
- Tolna Megyei Közoktatás-fejlesztési Közalapítvány
- Tolna Megyei Népművészeti Egyesület
- Tolna Megyei Térségfejlesztők Egyesülete
- Tolna Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület
- Tolnai MO-ZA-IK Egyesület
- Tücsök Klub Zenés Színpad Egyesület
- Vadrózsák Hagyományőrző Néptánc Egyesület
- Várostartörténelmi Klub
- Vendel-Ház Közhasznú Alapítvány
- VÍZ'P'ART Közalapítvány
- Völgység Néptánc Egyesület Bonyhád
- Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Dél-Dunántúli Regionális Közhasznú Egyesület
- ZUG Ifjúsági, Művelődési és Művészeti Egyesület

Sport célú civil szervezetek

- Alisca Nyilai Íjász Egyesület
- Alisca Taekwondo Klub
- Clark Ádám Flottilla
- Diákélet Egyesület
- Dynamic Triatlon Club
- EMBUSEN KARATE Sportegyesület
- Etká Jóga Sportrekreációs Egyesület Szekszárd
- Fáklya SE Szekszárd
- Fanatix Mountain Bike Club
- Fehérlőfia SE
- Férfi Kosárlabda SE
- Fitt-Line Sportegyesület
- Gemenc Hólabda SE
- Gemenc Judo Klub Egyesület
- Gemenc Táncsport Egyesület
- Gemenc Természetvédelmi és Sport Egyesület
- Hikari Aikido Egyesület
- Iberican Táncegyesület
- IPPON Karate Egyesület
- JÁDE Sárkány Tai Chi Sportegyesület
- Jó Tanuló, Jó Sportoló Alapítvány
- Kerekes Tenisz Sport Egyesület
- Kosárlabda Sport Club
- Közalkalmazotti Horgász Egyesület Szekszárd
- M9 Postagalamb Sportegyesület Szekszárd
- Óceán Könnyűbúvár Kiemelten Közhasznú Sportegyesület

- Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar Diáksport egyesülete
- Rády Lovas SE és Huszárbandérium
- Roma Hagományőrző és Diáksport Egyesület
- RE-CAR Autósport Sportegyesület
- Senior Szabadidő- és Tömegsport Sport Club
- Sportélmény Alapítvány
- Sportosztály az Utánpótlás Neveléséért Alapítvány
- Szekszárd Asztalitenisz Club
- Szekszárd és Környéke Szabadidős Többcélú Egyesület
- Szekszárd Horgász Egyesület
- Szekszárd Kórház Sportkör
- Szekszárd Kosárlabda Utánpótlása Neveléséért Alapítvány
- Szekszárdi Atlétikai Klub SE
- Szekszárdi Elektromos Sportkör
- Szekszárdi Extrém Sportegyesület
- Szekszárdi Fekete Gólyák
- Szekszárdi Fitt Fiatalok SE
- Szekszárdi Kajak-kenu SE
- Szekszárdi Kerékpáros SE
- Szekszárdi Modellező Klub
- Szekszárdi Mozgásművészeti Studió Közhasznú Egyesület
- Szekszárdi Rádió Klub
- Szekszárdi Sakk Egyesület
- Szekszárdi SI Klub
- Szekszárdi Szabadidős Kerékpáros Egyesület
- Szekszárdi Terepesek Klubja Egyesület
- Szekszárdi Utánpótlásnevelő Football Club
- Szekszárdi Vízitársulat SE
- Szekszárdi Vízmű Sportegyesület
- Szekszárd Városi Lövészklub
- Szekszárd-Baja Roszcsonok Amerikai Football Egyesület
- Szenior Atlétikai Klub
- Tolna Megyei Asztalitenisz Szövetség
- Tolna Megyei Diáksport Tanács
- Tolna Megyei Kézilabda Diáksport Alapítvány
- Tolna Megyei Labdarúgó Szövetség
- Tolna Megyei Rendőr Sakk Egylet
- Tolna Megyei Siketek Sportegyesülete
- Tolna Megyei Sportszövetségek Szövetsége
- Tolna Megyei Szabadidős Sportegyesület
- Tolnai Tájak Íjász Egyesülete
- Tolnatej SE
- Unio Boks Team
- VIP-DSE
- VIS-MAIOR Sport Egyesület
- Yorgos Asztalitenisz Sportegyesület

Szociális és segítő civil szervezetek

- „Déli Fény” Epilepsziával élők Dél-Dunántúli Egyesülete
- „Együtt Az Idősekért” Alapítvány
- „Jövő Nemzedékéért” Alapítvány
- „Méltósággal az út végén” Hospice Alapítvány Szekszárd
- A Faddi Gyermekotthonért Közhasznú Alapítvány
- Alapítvány a Korszerű Urológiáért
- Alapítvány a Tolna megyei Fül-orr-gégészeti betegekért
- Az Egészségért Alapítvány
- Babits Nyugdíjas Klub Szekszárd
- Barta Egészség Közhasznú Alapítvány
- Betegápolásért Alapítvány
- Bölcső Alapítvány
- Cukorbetegért Alapítvány
- Csiga-Biga Mozgás és Képességfejlesztő Alapítvány
- Csizmadia Alapítvány a Jövő Ígéretes Gyermekeiért
- ÉFOÉSZ Tolna Megyei Szervezete
- Egészséges Iskoláért Alapítvány
- Egy Lépés Alapítvány
- Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Közhasznú Egyesülete
- Esély a Szekszárdi Díjhátralékosoknak Közalapítvány
- Esélyegyenlőségért Alapítvány
- Esőemberkék Alapítvány
- Fehér Bot Alapítvány
- Garay János Gimnázium Centenárium Alapítvány
- Gyermekeinkért Alapítvány

- Gyöngysor Alapítvány
- Halász Háló Kommunikációs
Közösségfejlesztő Egyesület
- Jaszlice Családsegítő Közhasznú Alapítvány
- Kábítószer Egyeztető Fórum
- Kék Madár Alapítvány
- Kinyújtott Kéz Alapítvány
- Kristály Lélekvédő Egyesület
- La Leche Liga Szekszárd
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület
Szekszárdi Csoportja
- Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Tolna
megyei Szervezete
- Magyar Rákellenes Liga
- Magyar Vöröskereszt Szekszárd Városi
Nyugdíjas Alapszervezete
- Magyar Vöröskereszt Tolna Megyei és
Szekszárd Városi Szervezete
- Mentálhigiénés Műhely
- MEVACO a gyermekek családbakerüléséért
Alapítvány
- Micimackó Alapítvány
- Mozgássérültek Tolna Megyei Egyesülete
Bátaszéki Csoportja
- Nők Szekszárdért Közhasznú Egyesület
- Nyitni-Kék
- Nyitott Világ Alapítvány
- Ortopédia Alapítvány Szekszárd
- Otthon Alapítvány
- Önálló Életért Alapítvány
- Peter Cerny Alapítvány
- Rend-Őréért Közhasznú Alapítvány
- Rotary Club Szekszárd
- Sani Luludyi Közhasznú Érdekvédelmi
Egyesület
- Segíts Rajtam! Hátrányos Helyzetűekért
Alapítvány
- STROKE Alapítvány
- Szabad Lélegzet Alapítvány
- Szekszárdi Evangélikus Alapítvány
- Szekszárdi Gyermekekétképzésért Alapítvány
- Szekszárdi Meddősegi Alapítvány
- Szekszárdi Nagycsaládosok Egyesülete
- Szekszárdi Nőegylet Egyesület
- Szekszárdi Nyugdíjasok Területi
Érdekszövetsége
- Szekszárdi Röntgen Alapítvány
- Szekszárdi Szociális Munkás Hallgatók
Egyesülete
- Szekszárdi Szülészetiért Alapítvány
- Szelíd Ráktérítő Klub
- Szent Erzsébet Karitás Alapítvány, RÉV
Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat
- Szent Flórián Alapítvány a Bajbajutott
Tűzoltók megsegítésére
- Szociális CORA Egészségvédő Alapítvány
- Thermokezeléssel a rák ellen
- Tolna Megye 104 Mentőalapítvány
- Tolna Megyei Aneszteziológiai és Intenzív
Terápiás Alapítvány
- Tolna Megyei Bajtársi Egyesület Zrínyi
Miklós Honvéd Nyugdíjas Klub
- Tolna Megyei Baleseti Alapítvány
- Tolna Megyei Felőtt Diabetezesek
Közhasznú Egyesülete
- Tolna Megyei Gyermekek és Ifjúsági
Közalapítvány
- Tolna Megyei Gyulladásos Bélbetegékért
Alapítvány
- Tolna Megyei ILCO Egyesület
- Tolna Megyei Mentálhigiénés és
Rehabilitációs Alapítvány
- Tolna Megyei Nyugdíjas Szervezetek
Érdekszövetsége
- Tolna Megyei Siketek és Nagyothallók
Egyesülete
- Tolna Megyei SM Klub
- Tolna Megyei Társztalanok Baráti Egyesülete
- Tolna Megyei Vesebetegékért Alapítvány
- Újra Dolgozni Tolnában Egyesület
- Vakok és Gyengénlátók Tolna megyei
Szervezete
- Validitás Alapítvány
- Védnök Karitatív és Kulturális Alapítvány
- Védőnők a Gyermekekért Egyesület
- Vérképzőszervi Betegekért Alapítvány
- Volt Hadifoglyok Bajtársi Szövetsége Tolna
Megyei Szervezete

GAZDASÁG

Az 1960-as évektől kezdődő ipartelepítés következtében jelentek meg a térségben az élelmiszeripar, a könnyűipar, a vegyipar, a műszeripar és a gépipar üzemei, a tevékenységekre jellemző környezeti hatásokkal. Az 1989-es rendszerváltás jelentős átrendeződést eredményezett a térség gazdaságában, aminek társadalmi, gazdasági vetülete többek között a jelentős munkanélküliség, ill. a gazdasági szereplők számának rendkívüli növekedése. A gazdasági szférán belül a rendszerváltást követően a mezőgazdaság (és a kapcsolódó élelmiszer, feldolgozóipar) súlyának folyamatos csökkenése és a fejlettebb gazdaságokra jellemző harmadik, negyedik szektor arányának növekedése jellemző.

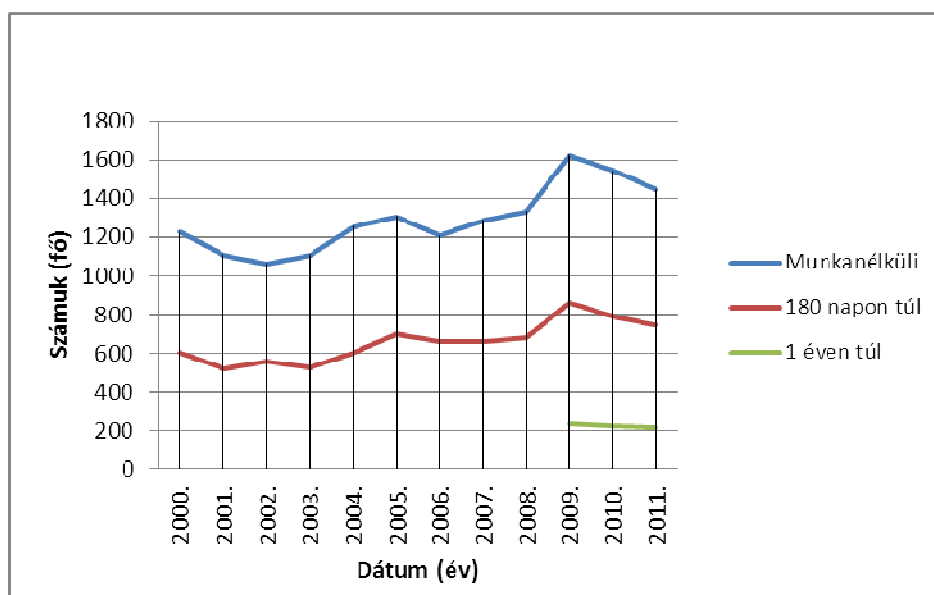
Ahogy azt fent bemutattuk gazdaságföldrajzi szempontból periférikus a város elhelyezkedése. A fenntarthatóság szempontjából ennek megítélése kettős. Szekszárd közúton viszonylag egyszerűen elérhető a fővárosból, ami biztosítja a gazdasági szempontból fontos központi szolgáltatások gyors elérését, ezzel egyetemben a fővárostól és a nagyvárosoktól való távolság javíthatná a helyi kis- és középvállalkozások esélyeit. A helyi kkv-k tevékenysége ellen hat a multinacionális hipermarketek könnyű elérhetősége. A település komoly problémája az elvándorlás és az, hogy a lakosok jelentős része árérzékeny, vagyis a termékek ára alapján választ azok közül, sokszor a minőség és/vagy a helyi termékek rovására. A település fő gazdasági pillére a mezőgazdasági termelés, amelynek két legfontosabb helyi képviselője a borászatok és a tejipari feldolgozó üzem. Előbbi a számos kis és közepes vállalkozással, az ágazat diverzifikálásával jól szolgálja a fenntarthatóság érdekeit, míg utóbbi a tejipari nyersanyagok felhasználásának egyirányúsítására törekszik. Sajnálatos, hogy éppen a helyi mezőgazdaságra alapuló húsipari cég mára teljesen tönkrement, miközben a terület természetes adottságai egy kicsit sem lettek rosszabbak az ezirányú fejlesztésre.

FOGLALKOZTATÁS

Szekszárd vonzásközpont, hiszen a munkába járási szokásokat elemezve arra a következtetésre juthatunk, hogy az itt dolgozó szekszárdi munkavállalók számát meghaladja a beutazó munkavállalók száma. A szekszárdi munkanélküliségi ráta az országos érték alatt van, de az elmúlt 5 évben folyamatosan növekedett. 2011-ben 1445 fő bejelentett munkanélküli volt, amelyből 746 fő 180 napon túli, illetve 387 fő egy éven túl nyilvántartott álláskereső. Az elmúlt három évben a munkanélküli férfiak száma valamelyest magasabb a nőknél, korábban ez fordítva volt. (2011-ben munkanélküli férfi: 740 fő, nő: 705 fő). 2011-ben fizikai foglalkozású álláskeresők száma (1068) több mint két és félszeresen meghaladta a szellemi foglalkozásúakét (377). A 18-59 éves munkaképes korúak jelenleg kb 7%-a nem jut álláshoz és csak 50%-uk rendelkezik teljes munkaidejű alkalmazással.

Időszak	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Álláskeresők aránya a 18-59 éves korcsoport létszámához viszonyítva (%)	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
2000.	1226	5,35	606	n/a
2001.	1106	4,82	517	n/a
2002.	1063	4,71	559	n/a
2003.	1108	4,98	524	n/a
2004.	1255	5,69	600	n/a
2005.	1306	5,92	697	n/a
2006.	1208	5,51	664	n/a

Időszak	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Álláskeresők aránya a 18-59 éves korcsoport létszámához viszonyítva (%)	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
2007.	1288	5,93	664	n/a
2008.	1334	6,23	677	n/a
2009.	1624	7,65	862	238
2010.	1541	7,35	789	224
2011.	1445	6,98	746	217

JÖVEDELEM

A szekszárdi kistérségben egy lakosra jutó összevont adóalap összege: 1.068.700 Ft. Egy 2013-ban az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet által készített tanulmány készítői saját módszert fejlesztettek annak megállapítására, hogy egyes kistérségekben mennyi lehet a rejtett lakossági jövedelem. Elemzésük alapján az összevont adóalappal szemben az egy lakosra jutó korrigált becsült jövedelem: 1.313.400 Ft a kistérségben. Vagyis a rejtett gazdaságból származó egy lakosra jutó jövedelem 244.600 Ft, tehát a rejtett gazdaság mértéke kb. 18,6% lehet.

A Szekszárdi Önkormányzat saját folyó bevétele 2.735.449.000 Ft 2011-ben ebből az átengedett SZJA bevétel 587.223.000 Ft volt. A rendszeres, illetve átmeneti jelleggel segélyezettek száma eltérően változott. A rendszeres segélyezettek száma nem jelentős 2011-ben 102 fő. Az átmeneti segélyezettek száma viszont kiugró értéket mutatott. Ez azonban nem jelzi egyértelműen a rászorultságot, inkább a jogszabályokban bekövetkező változások miatt változik a jogosultak köre.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Állandó népesség	Fő	30044	30364	30514	30724	30944	31261	31479	31690	31885	31809	31837
Rendszeres segélyezettek átlagos száma		196	250	294	284	351	-	460	420	320	54	102
Átmeneti segélyezettek		-	-	1117	1156	1179	1339	1439	1203	1480	1480	4510
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás		-	-	1158	625	741	562	534	498	602	602	2400

KERESKEDELEM ÉS SZOLGÁLTATÁS

A statisztikai adatok szerint a településen belül 2011-ben kb. 1280 korlátolt felelősségű társaság, 800 betéti társaság, valamint 22 részvénytársaság volt regisztrálva. Ehhez jött még kb. 1900 egyéni vállalkozás és 600 őstermelő. A cégek és vállalkozások tevékenysége igen szerteágazó, de főleg a szolgáltatási iparban és mezőgazdasági ágazatokban tevékenykedtek.

Időszak	Regisztrált kft.-k (db)	Regisztrált bt.-k (db)	Regisztrált rt.-k száma (db)	Regisztrált egyéni vállalkozások (db)	Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozások (db)	Regisztrált őstermelők (db)
2005.	943	1047	15		-	-
2006.	974	1041	16		-	-
2007.	1004	1008	16		-	-
2008.	1075	937	16	1975	951	-
2009.	1113	895	16	1892	906	614
2010.	1178	851	20	1939	923	649
2011.	1287	810	22	1937	915	615

Kereskedelmi egységek típusai és száma 2011-ben						
Kisker. üzletek	Üzemanyagtöltő áll.	Használcikk szaküzlet	Gépjármű szaküzlet	Gépjármű-alkatrész szaküzlet	Motor-kerékpár-és alkatrész szaküzlet	Vegyes iparcikk üzletek és áruházak
842	8	47	41	41	1	17
Élelmiszer vegyesüzletek és áruházak	Zöldség és gyümölcs szakü.	Hús-, húсару szakü.	Halszaküzlet	Kenyér-, pékáru és édesség szakü.	Palackozott italok	Termelői borkimérés
72	20	21	3	18	24	52
Textilszakü.	Ruházati szakü.	Lábbeli-, bőráru szakü.	Bútor-, háztartás és világítástechn.	Festékek, vasáru, barkács és építés szakü.	Könyv-szaküzlet	Újság-, papíráru szakü.
13	108	24	27	69	12	23

Kereskedelmi egységek típusai és száma 2011-ben						
Humán gyógyászati termék üzletei	Illatszer-szaküzletek	Állatgyógyászati termékek üzletei	Vendéglátóhelyek	Italüzletek és zenés szórakozóhelyek	Éttermek, büfék	Cukrászdák
6	12	3	207	60	103	13
Telekomm. termék szakü.	Számítógép szaküzlet	Takaró, burkoló szaküzlet	Óra és ékszer szaküzlet	Sportszer szaküzlet	Virág- és kert szakü.	Játék-szaküzlet
11	31	13	20	19	22	6

AZ IDEGENFORGALOM LEHETŐSÉGEI

Az idegenforgalom a város és a térség jelentős helyi bevételi lehetősége. Olyan potenciál, amelyen keresztül a város és térségének helyben előállított termékeivel ismerkedhetnek meg a turisták. A város 2011-ben 207 vendéglátóhellyel rendelkezett. A vendéglátóhelyek száma az elmúlt 10 évben folyamatosan csökkent. Jelenleg 2 szálloda (40 szoba, 88 szállásférőhely), 1 panzió (20 szállásférőhely) és 1 közösségi szálláshely (288 szállásférőhely) található a városban, illetve 22 egyéb szálláshely (130 szállásférőhellyel). Ehhez kapcsolódóan kb. 100 étterem és büfé, 10 feletti cukrászda, 60 italüzlet és zenés szórakozóhely, valamint 52 termelői borkimérés várja a városba látogatókat. Sajnálatos, hogy a vendégek száma megfeleződött az elmúlt tíz évben a kereskedelmi szálláshelyeken és a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma esetében még ennél is jelentősebb a csökkenés.

Év	Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)	Külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)	Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken	Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken
2000.	14342	4301	26159	9925
2001.	14375	4118	25512	8753
2002.	16400	3842	31445	8786
2003.	18287	3128	32187	6042
2004.	15967	3353	26271	6698
2005.	17293	3711	29996	9340
2006.	15151	2964	25049	6709
2007.	15464	3561	27085	8049
2008.	13345	2545	24667	6549
2009.	9005	2214	19165	7007
2010.	7421	1764	13077	4229
2011.	6220	1433	10521	2915

A város fontosabb látnivalói, turisztikai látványosságai a fent tárgyalt műemlékek, a természeti környezet értékein túl a kézművesipar remekei valamint legfőképpen a Szekszárdi borvidék.

KÉZMŰVESEK TERMÉKEK SZEKSZÁRDON

Nepp Dénes szíjgyártómester - népi iparművész,

Dr. Apátiné Csapó Anna - sárközi hímezések,

Petrits Édesség - Mézédés Emlékeink - Mézeskalácsos, Gyertyaöntő és Cukorkakészítő Múzeum,

Törő György és Töttösi Attila fafaragó népi iparművészek

Kézműves értékek a környékbeli településeken:

Várdomb: Rács Róbert népi iparművész fazekasműhelye

Sióagárd: Say Istvánné csuhé-gyékény, szalmafonó bemutató műhelye

Medina: Siógyöngye alkotóház

Tolna: Tolnai Kékfestő Népművészeti Műhely

Fadd: Mítosz Mesegaléria

Báta: Mohr Fazekas Ház és Huszákné Czencz Marietta tojásfestő műhelye

A helyi, illetve megyei kézműves, valamint alkotóművészek válogatott termékeit a Rühl Gizella tulajdonában lévő www.tolnaart.hu a világhálón is értékesíti.

SZEKSZÁRDI BORÚT

A Szekszárdi Borvidék Borút Egyesület 1999 nyarán alakult meg. Tagjaink között boros gazdák, borászati nagyüzemek, kézművesek, vendéglátósok, önkormányzatok, hegyközségek, szálláshelyeket üzemeltetők találhatók. Közös céljuk a borvidék történelmi, táji, kulturális, gasztronómiai értékeinek megőrzése, a borvidék minőségi borainak, borturizmusának népszerűsítése. A szekszárdi borút által nyújtott turisztikai termékek az alábbiak:

Borkóstoltatás, borbemutató, pincéséta, barrique-pince látogatása, szabadtéri borkút, bortrezor, pálinkakóstoltatás. Tájjellegű ételek, reneszánsz konyha, királyi ételek, melegkonyhas vendéglátás. Néprajzi magángyűjtemény, sárközi lakodalmas, babamúzeum, pálinkatörténeti bemutató, csipkegyűjtemény. Leányvárban löszbe vájt pincék látogatása. A borvidék mese-, és mondavilágának felelevenítése. Kerámiaműhely látogatása, mézeskalács-bábok, mézes sütemények, gyertyák, kismesterségek bemutatása. Szállodai szálláshely, kastélyszálló, szállás borászoknál rendezvények.

Borúti települések:

BÁTA: A Gemenci erdő déli határánál a Duna szomszédságában fekvő település, amely természeti értékein túl kellemes boraival hívja fel magára a figyelmet.

BÁTASZÉK: A kisváros kiemelkedő régészeti kincse a II. Géza által alapított cikádori apátság, melynek feltárása folyamatos. A Sárköz fölé magasodó neogótikus templom bátaszéki mesterek munkáját dicsérik. A jófajta vörösek mellett itt nagyszerű fehérborok készülnek.

DECS: A település a Sárköz fővárosa. A fehérre meszelt tájháza az építészeti örökség mellett az egykori életmódról is tanúskodik. A tisztaszoba, füstös konyha, lakószoba, valamint a teljes decsi viselet megtekinthető a tájházban. Ma is élő mesterségekkel, mint a csipkeveréssel, gyöngyfűzéssel, hímezéssel, szövéssel, babakészítéssel, fazekassággal ismerkedhetnek meg a gyermekek a Decsi Faluház által szervezett egyhetes kézműves táborokban. Az idősebbeket a decsi szőlőhegyen festői környezetben minőségi borok, hús pincék és vendégmarasztaló gazdák csalogatják.

HARC: a főút felé terjeszkedő falucska múltját a végvári vitézek alapozták meg. A Sió-Sárvíz egykori mocsárvilágban a XIV. században még egy főúri család, a Bodók uradalma állt. Az Anyavárban, ma Janyapusztán néhány kőmaradvány tanúskodik a múlttól. A két folyó völgyében kirándulva a történelmi nevezetesség mellett csodálatos panorámában is részünk lehet. A festői lankákon jófajta borokat kínálnak a gazdák.

MÓRÁGY: Erdők rengetege, a dombok szelíd vonulatai, a kultúra, a szőlő és a finom borok adnak hangulatot a fenséges tájnak. A falu földtani nevezetessége a mórággyi rög, mely a mélyben húzódó gránit felszínre bukkanása. A

település másik nevezetessége a jó állapotban lévő pincesor, melyben a gazdák szívesen kóstoltatják boraikat a betérőkkel.

ŐCSÉNY: Népművészetéről nevezetes község. A sárközi viselet rendezvényeken, ünnepnapokon kerül elő, a református templomban megtekinthető az ősi sárközi fekete alapon fehérre hímzett motívumkincs. A borutat madártávlatból is megcsodálhatjuk. A repülőtér a falu szívében található, sétarepülés mellett vitorlázó- és sárkányrepülésre is mód nyílik.

SIÓAGÁRD: A borút egyik gasztronómia fellekvára az évezredek óta a környék lakosságát védelmező bronzkori földvár, a Sióagárd előtt magasodó Leányvár. A Leányvár több mint 300 pincéjében kiváló borok érnek, melyeket a gazdák szívesen kóstoltatnak a pincéjükbe betérő vendégekkel. A Sárköz mentén található település egyedi népviseletéről is híres. A rendkívül dekoratív öltözet egyes darabjait még ma is magukra öltik a helyiek, Úrnapján, Pünkösdkor, Szüreti Nap alkalmából. Változatos néprajzi értékekkel a sióagárdi tájházban is találkozhatunk. Leányvár ad otthont minden évben az Alisca Bornapok zárónapján a Sió-menti országos halfőző versenynek.

SZÁLKA: A Szekszárdi-dombság festői környezetében bukkan fel a látogató előtt az apró település, amely a vizet, a természetet, a kultúrát és a falusi vendéglátást kedvelők ideális üdülőhelye. Közvetlen közelében a Szálkai-tó 57 hektárnyi területével, mesés, zezugos partjával ideális üdülő- és horgász hely. A kulturális kínálat központja a „Szálkán a Művészetért” Alapítvány alkotótábora, ahol szívesen fogadják a művészet minden ágában tevékenykedőket és a népi kismesterségekkel foglalkozókat.

SZEKSZÁRD: A Szekszárdi-dombság és a Sárköz találkozásánál fekszik Szekszárd, a Borút központja. A bor és a város története itt messze a múltba vezet vissza. A fároszi márványból készült szekszárdi szarkofág, melyet 1845-ben találtak meg, mitológiai jeleneteket ábrázol, egy kettős kehelyből ágazó szőlőtőt, néhány levéllel, fürttel. Az 1061-ben alapított szekszárdi apátságban I. Béla monostorául jelölik meg a települést. Az apátság romjait a régi Vármegyeház udvarán találjuk. A Vármegyeház, amelyet Pollack Mihály tervezett, műemléki épület, igazi turistalátványosság, külső kertjében található a Szatmári Juhos László szobrász-, és Bakó Péter festőművész tervezte Borkút. Csapaiból ünnepnapokon, előre bejelentett alkalmakkor a borvidék legjobb borai folynak. Szekszárd szívében, a Béla téren magasodik Közép-Európa legnagyobb egyhajós római katolikus temploma, előtte a Szentháromság, a vidéki barokk egyik remek alkotása. A város nagy szülötte, Babits Mihály, szülőházához a költőfejedelemről elnevezett utcában sokan zárandokolnak el. A Babits Emlékmúzeum eredeti tárgyai és az udvaron Farkas Pál Babits szobra a költő szellemiségét idézi. Szekszárd művészeti életét gazdagítják az egykori zsinagógából kialakított Művészetek Házában megrendezésre kerülő kiállítások, koncertek, rendezvények. Liszt Ferenc látogatásait őrzi a városközpontban emelkedő Augusz-ház, a mai Zeneiskola. A város történelme egybeforrott a vörösborral. A kiváló természeti adottságok következtében gazdák ezrei foglalkoznak a borral, úgy tartják, nem is igazi szekszárdi, akinek száz tőke szőlője nincs. A városban a borházak gazdag kínálata várja a kóstolni, és különleges borokat vásárolni vágyókat.

SZENTGÁL-SZŐLŐHEGY: Szekszárd közelében, az 56-os útról leágazva érhető el Szentgál, melynek nevezetessége a felújított egykori Komlósy kastély. Ma korabeli bútorokkal felújítva fogadja a vendégeket. A kastély borházában a látogató a kandalló tüze mellett ízlelheti a finom borokat és a tájjellegű ételeket.

ZOMBA: A Szekszárdhoz közeli Zombán takaros porták és a borvidék sajátos ízt, aromáját adó borpincék fogadják a vendéget. Ez már a Szekszárdi borvidék határa, érdemes felkeresni a neves borházak valamelyikét, vagy a műemlékként megőrzött Rozsnyai-patikát, melynek belső berendezése igazi látványossá.

SZEKSZÁRDI TOURINFORM IRODA

Az ide látogató turistákat igazítja el a Béla téri Tourinform iroda, amelynek szolgáltatásai az alábbiak:

ingyenes információ helyi és országos látnivalókról, programokról, szállás- és étkezési lehetőségekről

fizetővendég szálláshelyek Szekszárdon

falusi szálláshelyek Szekszárd környékén

borkóstolók a Szekszárdi Történelmi Borvidék pincéiben

szállásfoglalás az ország egész területére
ingyenes programszervezés csoportok és egyéni vendégek részére Szekszárdon és a környékén
ajándéktárgyak, sárközi népművészeti termékek, térképek, borok, könyvek forgalmazása

IPAR

Az ipari területek, a város ipari zónája, a lakóterülettől elkülönülten helyezkedik el a belterületi határ keleti szélén szinte egységes tömbben. Ez az ipari, kereskedelmi zóna közvetlen összeköttetésben áll az M6-as autópályával. Ebben a több ezer négyzetméteres ipari övezetben, igen fejlett iparral rendelkező cégek pl. a Tolnatej Zrt. Austrotherm, Marley Magyarország telepedtek le. Ezt a városrészt érinthetik mind azok a hatások, melyekkel ezek az ipari üzemek fenyegetik az itt élőket. A városrészben található meg a 10 legnagyobb iparüzési adót fizető vállalkozóinak fele.

Szekszárdi Ipari Park

Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata 1998-ban nyerte el az Ipari Park címet a város ÉK-i határán elhelyezkedő 30,7 hektáros területre. Ennek bővítését a 2004-ben önkormányzati tulajdonba került – az Ipari Park mellett elhelyezkedő – volt Honvédségi Raktárbázis, valamint az adásvétel útján szerzett további területek tették lehetővé. A Szekszárdi Ipari Park könnyű megközelíthetőségének, a Duna-híd, az épülő M6-os és M9-es autópályák közelségének, valamint a terület további bővítésének köszönhetően kitűnő lehetőséget kínál korszerű üzemek, raktárak, kereskedelmi egységek kialakulására, betelepülésére, zöld- és barnamezős beruházások megvalósítására. A Szekszárdi Ipari Park Kft. 2008. évben sikeresen pályázott az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretein belül, melynek eredménye az 500 millió forintot meghaladó infrastruktúra beruházás. A műszaki átadás-átvételi eljárás 2008. december 4-én megtörtént, így közel 20 ha korszerű infrastruktúrával ellátott területtel bővült az Ipari Park.

A nyertes pályázat eredményeként 2 db nagyteljesítményű (2MW) trafóállomással bővült a villamosenergia kapacitás, fejlesztésre került a terület víz-, szennyvíz-, tűzvízhálózata, kiépült a csapadékvíz elvezető rendszer. A beruházásaink közül talán a leglátványosabb és legfontosabb a korábban még feltáratlan Ipari Parki területek megközelítését szolgáló új közúti csomópont építése és a belső úthálózat fejlesztése.

2009 július végére kiépült a park teljes területét kiszolgáló távközlési hálózat, amely a működő és a jövőben betelepülni szándékozó vállalkozásoknak biztosít vezetékes telefonkapcsolatot, illetve hozzáférési pontot a világhálóra. Október végén pedig átadásra került a nagy-középnymású földgázhálózat is. Az ipari park kihasználtsága jelenleg kb. 30%

TERÜLETHASZNÁLAT

Szekszárd közigazgatási területének megoszlása (hektár):

- külterület 7.140
- belterület 1.172
- zártkert 1.315
- összesen 9.627

ZÖLDTERÜLET GAZDÁLKODÁS

A település növényzettel fedett területei, a közparkok, a köz- és magánkertek, az út- és térfásítások, a zártkertek, az erdők és a mezőgazdaságilag művelt területek együttesen alkotják a település zöldfelületét. A zöldfelületek a növényzet tömegétől, állományszerkezetétől függően befolyásolják, módosítják a belterületen a mikroklimatikus viszonyokat, a levegő állapotát, minőségét, s együttesen kondicionáló hatásúak. A környezetvédelmi program felülvizsgálata során a Zöldtárs Alapítvány által készített kérdőíves felmérésből is kitűnik, hogy Szekszárd város

zöldterületeinek állapotát, minőségét a lakosok többsége megfelelőnek ítéli. A vélemények szerint a városban a zöldterületek, közparkok vonatkozásában kifejezett fejlődés érzékelhető az elmúlt években. A 2001-ben készült rendezési terv értékelésben megállapították, hogy „Szekszárd zöldterületei centrálisan helyezkednek el, hiányoznak a külső városrészek felé irányuló kapcsolatok. A város meghatározó dél észak és nyugati-keleti tengelyei nincsenek összekötve a város zöldfelületi rendszerével. A terek és a parkok megfelelő minőségűek. A település sportterületei jó állapotban vannak. Temetői viszonylag fiatal fákkal vannak beültetve, nem találtam öreg fákat bennük. A vizek mellől hiányzik a sétány, a városon keresztül folyó sédek fedetten vezetnek végig, vagy partjaik nincsenek kellőképpen kihasználva. A lakóterületet nem védi erdősáv a közlekedési- és iparterületi eredetű szennyezésétől. A város képe nem nyújt esztétikus hatást az utakról nézve. A város kultúrtörténeti értékeire nincs kellő hangsúly fektetve.” Ez az értékelés alapvetően meghatározta az elmúlt évtized fejlesztési irányait, zöldterület gondozási stratégiáit. Innentől kezdve törekedtek a város egységes zöldfelületi rendszerének megalkotására. A városmagot sétálóövezetté nyilvánították, ahonnan a gépjárműforgalmat kitiltották (bár ennek teljessége a mai napig nem valósult meg), és ahol virágágyakat ültettek. A belterületi utak mentén lévő fasorok kertészeti megújítása is megvalósult, egyre több a gondozott, virágos közkert.

A nagy zöldfelület igényű intézmények mennyisége és minősége változatlanul megfelelő. Ezek a főként oktatási, igazgatási, egészségügyi és szociális intézményi területek igen nagy hányadát teszik ki a város zöld területeinek. A zöldfelületi intézmények közül sporttevékenységre alkalmas területek megfelelő számúak, az állapotuk kielégítő. A város zöldterületeiről részletes, pontos nyilvántartás áll rendelkezésre. Ez alapján a város területén belterületi park: 614.167 m², gyepfelület: 585.458 m², cserje: 17.173 m², parkerdő: 7.150 m², virágos kert: 4.386 m².

A városban korábban 97 db játszótér volt. A 78/2003. GKM. rendelet szabályozása szerint 38 db játszótér felelt meg az előírásoknak, illetve jelenleg még átalakításra vár 8 db. Tehát így is csupán fele annyi játszótér áll a város gyerekei rendelkezésére, mint korábban. Bár a minőségi előrelépés értékelendő, ugyanakkor a gyerekek mozgási, levegőzési lehetőségének biztosítására mennyiségi fejlődés is szükségszerű. Szekszárdon 2002 óta a Lián Kft gondozza a parkokat, illetve közhasznú munkások a külterjesen gondozott önkormányzati területeket. A belterjes területeken 8-szor ill. 6-szor kaszálnak az időjárás, ill. a terület állapotának függvényében. A közhasznú munkások a vegetációs időszak alatt kb. 3 alkalommal érnek vissza az általuk gondozott területekre.

A városban 2001 óta az alábbi zöldfelületi fejlesztések történtek: Pázmány tér területrendezés, agyagbánya rekultiváció, Garay tér rekonstrukciója, fasor burkolat rekonstrukció, alsóvárosi temető burkolat felújítás, labdapályák korszerűsítése, lengőhinták szabványosítása, Jelenleg a Béla tér és a piac felújítása van folyamatban.

A zöldterület gazdálkodás a város életének, a városi környezet alakításának az a területe, ahol a lakosság közvetlen részvételével, odafigyelésével is komoly eredményeket lehet elérni. 2009. április 1-én indult a „Szépítsük együtt Szekszárdot!” program, melynek célja, hogy javítsa az emberek komfortérzetét, élhetőbbé tegye a várost. A program kiterjed a közterületekre, parkokra, játszóterekre, melyek tisztításában és fenntartásában a lakosságnak kiemelkedő szerepe van. 2009-ben az összefogás eredményeképp történt patakmeder tisztítás, korlát-és hídfestés, fa-és cserjeültetés, hulladékszedés, utcatisztítás. A város szépítésében 643 lakos (8 társasház, 9 oktatási intézmény) vett részt. A programot segítette 14 civil szervezet és 4 vállalkozó támogatása. A Virágos Magyarországért programban Szekszárd évek óta részt vesz, 2004-ben kapta első oklevelét, 2009-ben pedig különdíjjal jutalmazták a települést. Összességében elmondható, hogy kifejezetten javult a zöldterületek állapota, minősége Szekszárdon.

Azonban – minden elégedettség ellenére – a további javítási, fejlesztési lehetőségeket kell szem előtt tartani. A zöldfelületi rendszer megfelelő kialakítása településökológiai és településképi szempontból is igen fontos, mely utóbbi jelentős tényező a turizmus tekintetében. Ehhez szükséges a zöldfelületi rendszer továbbfejlesztése; a hiányzó zöldfelületi elemek kialakítása, a meglévők használati értékének megőrzése, lehetőség esetén javítása.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETHASZNÁLAT

Szekszárdon az elmúlt száz év alatt a művelés alól kivett terület 23,6 ha-ról 1794 ha-ra emelkedett, ami 7601 %-os növekedésnek felel meg. Ez három nagyobb ugrásból áll, amelyek összefüggésben állnak a gazdaság, az ipartelepítés és a lakóterületek iránti meg növekedett igényekkel. A művelésből való kivonás első nagy szakasza 1913-ig tartott, amikor 27-szeresére nőtt a kivett terület, a második 1962-ig zajlott le (a központilag elhatározott ipartelepítések időszaka), mikor 1000 ha fölé emelkedett, míg a harmadik 1997-ben mutatkozik, amikor közelíti az 1800 ha-t.

A város térbeli terjeszkedésének Északon a Sió képezi a természetes határát. A város a terjedése folyamán először a dombok lejtőhordalékos, szoknya területén terjeszkedett, majd 1963-tól fokozatosan a hegyre ment fel, ahol a legjobb szőlőtermő helyek estek a város terjeszkedésének áldozatául. Ez a terjeszkedés napjainkban is tovább folytatódik, igaz valamelyest kisebb ütemben, melyhez a várost az iszapborítástól védő vízelvezetők kikövezése nyújt segítséget. A város bővülésének jelenleg jellemző iránya a Déli városrész kiépülése. Az elmúlt tíz év folyamán Szekszárd közigazgatási területe jelentősen nem változott, azonban a kivett területek 8,6%-kal növekedtek, így a már 2001-ben is rendkívül magas 18,6%-os kivett terület arány 20,2%-ra emelkedett. Az utóbbi időben nem nagymértékben, de folyamatosan csökken a szántóföldek nagysága is. A jó termőképességű szántóterületek további fokozottabb védelemre szorulnak. Az országos tendencia, miszerint a kert és gyümölcsösök és az erdők aránya növekszik, Szekszárdon jóval jelentősebb. Az elmúlt 10 évben több mint 100 hektárral nőtt a kert, gyümölcsösök nagysága.

Szekszárdon - hasonlóan az ország más területéhez - a gazdálkodó szervezetek és az egyéni gazdálkodók által használt terület aránya jelentősen megváltozott. A rendszerváltás előtt a földnek nem volt forgalma, s ezért annak nem volt ára (kivéve az építési telkeket) vagy alulértékelt volt, ezért a termőföldet gyakran pazarolták. Míg az 1990-es évek elején a teljes mezőgazdasági terület jelentős részét egy mezőgazdasági nagyüzem hasznosította, addig mára a mezőgazdasági művelést egyéni gazdálkodók, illetve gazdasági szervezetek végzik. A földdel (különösen a mezőgazdasági, erdőgazdasági művelés alatt levő földekkel) kapcsolatos bármilyen beavatkozást az azzal kapcsolatban lévő gazdasági ágazatok helyzete alapvetően befolyásolja. Bizonytalanságot okoznak a kis birtokméretek, a működésével kapcsolatos ismeretek hiánya, és általában a földek állapotával kapcsolatos adatok hiánya.

2011-ben szám szerint 1538 db egyéni gazdálkodó és 37 gazdasági szervezet működött kb. 5500 hektárnyi területen. Az egyéni gazdák 6460 ha területen gazdálkodtak, amelyből 4676,6 ha szántó, 351 ha gyeperdő, 408,1 ha erdő, 130 ha gyümölcsös, 580 ha szőlő, 139 ha művelés alól kivett területi ágba tartozik. A gazdasági szervezetek 8984,1 ha-on, amiből 7094,3 ha szántó, 492,4 ha erdő, 366,8 ha gyeperdő, 5792,6 ha szőlő és 81,1 ha gyümölcsös.

Mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások állatállománya (2011.)		
	Egyéni gazdálkodó	Gazdasági társaság
Szarvasmarha	247	1120
Tehén	139	595
Sertés	147	5948
Anyakoca	7	492
Juh	80	165
Ló	44	18
Tyúk	4595	148

A jó minőségű helyi termékek közül elsősorban a bor és hozzá kapcsolódó termékek rendelkeznek jelentős gazdasági potenciállal. Értékesítési gyakorlatuk jelentősen eltér más mezőgazdasági termékektől. A centralizált

kereskedelem egyik komoly problémája, hogy a helyi termékek sokszor nem közvetlenül jutnak el a fogyasztókhoz. Ezen próbál (jó példával) segíteni a Szekszárdi és térségi helyi termékeket árusító kisbolt a Nefelejcs utcában, ami iránymutató próbálkozás lehet. Ennél is többet jelenthetne, ha a helyi termékek valamilyen úton nagy mennyiségben juthatnának el a lokális ellátó rendszerekhez (pl. közétkeztetés), mellőzve a felesleges és fosszilis energiákat pazarló utaztatást.

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETHASZNÁLAT

A területhez tartoznak a folyóvizek (folyók, állandó- és időszakos vízfolyások) medrei és azok partjai (árterek, hullámterek, védvonalak területe, magas partok területe), a természetes (holtágak, mesterséges tavak és tározók medrei, továbbá a folyóvizek vízügyi célokra hasznosított elhagyott medrei. Az állóvizek medre és parti sávja. A közcélú nyílt csatornák medre és azok parti sávja. A vízbeszerzési területek és védőterületeik. A védvonalak területei, hullámterek, vízjárta-, valamint fakadó vizek által veszélyeztetett területek.

A területen elhelyezhető építményekkel kapcsolatos előírásokat a helyi építési szabályzat határozza meg.

ERDŐGAZDASÁGI TERÜLETHASZNÁLAT

A település területén belül megkülönböztetünk gazdasági, védett/védelmi, valamint turisztikai/rekreációs rendeltetésű erdőket. A lakosság rekreációs/közjóléti szükségletei közé tartozik az erdei üdülés is, aminek kielégítése nagyon fontos a környezettel harmóniában, konfliktus mentesen élhető, egészséges élet szempontjából. Szabadidő használati, idegenforgalmi jelentőségük kiemelkedő.

Az erdősítés legfontosabb célterületei a következők:

- a meglévő közutak és a dűlőutak mentén
- a vízpartok mentén, vízfolyások, állóvizek mellé, vízvédelmi és talajvédelmi szempontból,
- ökológiai folyosó megóvása, kialakítása érdekében
- rekultiválandó területek (felhagyott gazdasági területek, volt hulladéklerakó, döngkút, szennyvíz iszapszikkasztók)
- gazdasági területek és lakó, valamint üdülő területek határa
- lakóterületek és szántó területek határa
- tájképet rontó gazdasági építmények környezete
- levegőminőség javítása
- zajcsökkentés érdekében
- egészségügyi, szociális, turisztikai erdő

AGRÁRKÖRNYEZETI PROGRAM

Eleink folyamatos megélhetését a határban élés biztosította. A mezőgazdaság az élelmiszerek és nyersanyagok előállításán túl más feladatot is betölt, hisz tájat, élővilágot, talajt, vizet, környezetet is „termel” és munkát, életcélokat és feladatokat is ad. Ezzel környezeti, gazdasági és regionális foglalkoztatási feladatokat vállal magára, melyek ökoszociális szolgáltatásként foghatók fel, mely helyben marad, nem importálható javakat teremt, melyért fizetség illeti a gazdálkodót. Ezen alapelvek mentén a fenntarthatóság elveinek jobban megfelelő talejrő gazdálkodást és a multifunkcionális mezőgazdálkodás szempontjait szem előtt tartva számos helyi gazdálkodó vesz részt a programban.

TELEPÜLÉSSZERKEZET, KÖZINTÉZMÉNYEK, KÖRNYEZETKULTÚRA

A TELEPÜLÉS KÖZPONTJA, INTÉZMÉNYEI

A városközpont szerkezetének domináns elemeiként jelennek meg az intézmények épületei, melyek térben, építésük idejében és funkcióikban is eltérést mutatnak. A grandiózus vízrendezési munkálatok előtt emeltek az árvízmentes dombosság - peremet ülik meg, míg az újabbak az egykori magas- és alacsonyártéren helyezkednek el. Ennek megfelelően a magasabb térszíneken zömmel műemléki jelentőségű létesítményekkel találkozunk.

A Garay tér gyalogosítása 2007-ben megtörtént. A városközpont szerepe az urbanizáció folyamatával együtt változik, melynek részeként a funkcionális átrendeződés eredményeként a gyalogosforgalom kényszeríti ki az ún. sétáló felületek létrehozását, mely Szekszárd esetében is időszerű.

A terület felhasználás jellege a városközpontban nagyrészt kialakult. Az intézmények körüli beépítés egykor modernnek számító, nagyvárosi jellegű, vagyis jórészt panel lakótömbökből áll, melyek egy része az 1972-ben, a városban létesített téglabetétes panelokat gyártó üzem termékeiből készült. Ezt a technológiát az elemek munkaigényessége, gyenge hőszigetelő képessége és szilárdsága, valamint sérülékenysége miatt fokozatosan módosították, majd áttértek a szendvicsszerkezetű vasbeton elemek alkalmazására. Ebben a körzetben több helyen telkes családi házak adják a paneles lakóterületek szomszédságát, így a különböző beépítési módok között általában nem jött létre egy átmeneti övezet.

Igen fontos a városközpont területén található (Szent István tér és környéke) közpark, amely a település zöldfelületi rendszerének centruma. Megóvása, fejlesztése az esztétikai szempontokon kívül levegőtisztaság-védelmi aspektusból is jelentékeny, ugyanakkor a majdani gyalogos zóna pereme lehet.

Hivatalok, közintézmények

Polgármesteri Hivatal	(Béla tér 8.)
Tolna Megyei Bíróság	(Béla tér 3.)
Tolna Megyei Főügyészség	(Béla tér 3.)
Városi Bíróság	(Augusz Imre u 1-3.)
Városi Ügyészség	(Ybl Miklós u 3.)
Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság	(Mészáros Lázár u. 19-21.)
Városi Rendőrkapitányság	(Várköz u. 4.)
Tűzoltó-parancsnokság	(Mikes u 16-22.)
Mentőállomás	(Mikes u. 28.)

Egészségügyi intézmények:

Felnőtt orvosi ügyelet	(Vörösmarty u. 2.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Csatári u. 1.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Dr. Hirling Ádám u. 9.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Hunyadi u. 2.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Kandó Kálmán u. 12.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Kadarka u. 15.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Kölcsey-ltp. 25.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Lehel u. 12.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Mikes u. 24.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Vörösmarty u. 5.)
Felnőtt háziorvosi rendelő	(Wigand János tér 1.)

Gyermekorvosi Ügylet	(Szent István tér 18.)
Házi gyermekorvosi rendelő	(Béri Balogh Ádám u. 33.)
Házi gyermekorvosi rendelő	(Csatári u. 1.)
Házi gyermekorvosi rendelő	(Mikes u. 9.)
Házi gyermekorvosi rendelő	(Kandó Kálmán u. 12.)
Házi gyermekorvosi rendelő	(Vörösmarty u. 5.)
Ifjúsági orvosi rendelő	(Szent István tér 18.)

Kórház

Tolna Megyei Önkormányzat (Balassa János) Kórháza	(Béri Balogh Ádám u. 5-7.)
Tolna Megyei Önkormányzat (Balassa János) Kórháza	(Palánki út)

Gyógyszertárak

Aesculap Gyógyszertár	(Széchenyi út 64.)
Aurélia Gyógyszertár	(Csatári u. 3.)
Hársfa Patika	(Széchenyi út 30.)
Hunyadi Gyógyszertár	(Hunyadi u. 6.)
Menta Patika	(Kandó Kálmán u. 10.)
Remedia Patika	(Béri Balogh Ádám u. 68.)
Újvárosi Gyógyszertár	(Kossuth u. 66.)

Oktatási intézmények

Bölcsődék:

Bölcsőde	(Perczel Mór u. 4.)
----------	---------------------

Óvodák:

Az én Ovim Magánóvoda	(Mérey u. 9.)
Gyógypedagógiai Óvodai Tagozat	(Kinizsi u. 1.)
Ilyés Gyula Főiskolai Kar Gyakorló Óvodája	(Mátyás király u. 1.)
Gyermeklánc Óvoda	(Perczel Mór u. 2.)
Kertvárosi Gyermeklánc Óvoda	(Kecskés Ferenc u. 11.)
Kindergarten	(Wesselényi u. 19.)
Kórházi Óvoda	(Béri Balogh Ádám u. 2.)
Kölcsey lakótelepi Óvoda	(Kölcsey-ltp. 15.)
Mérey 100 fős Óvoda	(Kadarka u. 110.)
Óvoda	(Bajcsy-Zsilinszky u. 6.)
Óvoda	(Mérey u. 37-39.)
Óvoda	(Wosinszky-ltp. 4.)
Szent Rita Katolikus Óvoda	(Kecskés Ferenc u. 9.)
Szőlőhegyi Óvoda	(Óvoda u. 5.)

Általános iskolák:

Általános Iskola	(Béri Balogh Ádám u. 89.)
Babits Mihály Általános Iskola	(Kadarka u. 17.)
Bezerédj Pál Általános Iskola	(Keselyűsi út 22.)
Comenius Általános Iskola	(Kálvin tér 19-21.)
Dienes Valéria Általános Iskola Grundschule	(Kecskés Ferenc u. 6.)
Garay János Általános Iskola és Alapfokú	
Művészetoktatási Intézmény	(Zrínyi u. 78.)
Garay János Éne-zenei Általános Iskola	(Garay tér 9.)

Ilyés Gyula Főiskolai Kar Gyakorló Általános Iskola	(Mátyás király u. 5.)
Szent József Katolikus Általános Iskola	(Bajcsy-Zsilinszky u. 8.)
Szivárvány Általános Iskola	(Bezerédj u. 15.)
<u>Középiskolák:</u>	
Ady Endre Középiskola, Szakiskola és Kollégium	(Széchenyi u. 2-10.)
Bezerédj István Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet	(Szent László u. 8-12.)
Csapó Dániel Mezőgazdasági Szakképző Intézet	(Palánk u. 1.)
Dr. Kelemen Endre Szakközépiskola és Kollégium	(Kecskés Ferenc u. 8-10.)
„Esély” Szolgáltató és Szakképző Intézet	(Tartsay Vilmos u. 10.)
Garay János Gimnázium	(Szent István tér 7-9.)
Hunyadi Mátyás Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző	(Hunyadi u. 7.)
Kodolányi János Középiskola	
Szekszárdi Szakközépiskolai tagozat	(Tartsay Vilmos u. 10.)
Kolping Katolikus Szakképző Iskola	(Pázmány tér 4.)
Liszt Ferenc Művészeti Iskola	(Széchenyi u. 38.)
I. Béla Gimnázium és Informatikai Középiskola	(Kadarka u. 25-27.)

Felsőoktatási intézmény:

Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola	(Keselyűsi út 22.)
Pécsi Tudományegyetem Pedagógiai Főiskolai Kar	(Szent István tér 15-17.)

Kulturális intézmények

Könyvtárak:

Gyermekkönyvtár	(Széchenyi u. 10.)
Ilyés Gyula Megyei Könyvtár	(Széchenyi u. 51.)
Területi Művelődési Intézmények	
Tolna Megyei Könyvtára	(Augusz Imre u. 9-11.)

Mozi:

Panoráma mozi	(Szent István tér 10.)
---------------	------------------------

Múzeumok:

Babits Emlékház	(Babits Mihály u. 13.)
Liszt-Mattioni Kiállítás	(Béla tér 1.)
Wosinszky Mór Megyei Múzeum	(Szent István tér 26.)
Wosinszky Mór Megyei Múzeum	
M6 autópálya feltárás, Régészeti Központ	(Sárvíz u. 6.)

Művelődési házak:

Babits Mihály Művelődési Ház	(Szent István tér 10.)
Művészetek Háza	(Szent István tér 28.)

Színházak:

Magyarországi Német Színház	(Garay tér 6.)
-----------------------------	----------------

Sportlétesítmények:

Uszoda és Strandfürdő	(Toldi u. 6.)
Városi Sport és Szabadidő Központ	(Keselyűsi út 3.)

Szociális intézmények:

Átmeneti Otthon	(Csatári u. 70.)
Családvédelmi Szolgálat	(Széchenyi út 66.)
Csecsemőotthon és Egészségügyi Gyermekotthon	(Palánki út 2.)
Dr. Kelemen József Idősek Otthona	(Mérey u. 33-37.)
Gyermekjóléti Szolgálat és Családsegítő Központ	(Vörösmarty u. 5.)
Idősek Klubja	(Mikes u. 1.)
Idősek Klubja	(Pollack Mihály u. 55.)
Idősek Otthona	(Kadarka u. 74/c.)
Magyar Máltai Szeretetszolgálat	(Hunyadi u. 4.)
Szociális Központ	(Mérey u. 33-37.)
Tolna Megyei Önkormányzat Területi	
Gyermekvédelmi Szakszolgálata	(Palánki u. 7-9.)

Önkormányzati társaságok:

Szekszárdi Diákétkeztetési Kft.
 Alisca Terra Kft
 Szekszárdi víz és csatornamű
 Szekszárdi vagyonkezelő kft.
 KT Dinamic
 Caminus Kft.
 Szekszárdi Túristikai Nonprofit Kft.

HELYBELI MŰEMLÉKI ÉS ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK**MŰEMLÉKVÉDELEM**

Szekszárd város közigazgatási területén a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal műemléki nyilvántartása szerint 30 objektum áll védelem alatt. Ezek közül a legfontosabbak az egykori Megyeháza, a későbarokk rk. templom, az Augusz ház, valamint a Gemenci Vadászház és Múzeum.

No.	Utca	Hrsz	Megnevezés
01	Béla tér 1	1820/1	Régi Megyeháza klassz. Pollack Mihály építette XI. szd-i bencés templom alapfalai az udvarban
02	Béla tér	1788	Rk. templom későbarokk
03	Béla tér	1787	Szentháromság szobor barokk
04	Garay tér 9	1830	Iskola, kora eklektikus
05	Széchenyi u 29-31	1829/2,3,4,5	volt Garay szálló szecessziós, Lechner Ödön tervezte
06	Széchenyi u 25	1829/2	Volt Táncos nagyvendéglő kora klasszicista
07	Széchenyi u 36-40	1919/	Augusz ház romantikus, 3 épület, késő barokk

08	Béri B. Á. u 2	1876/1	Szt János és Pál kápolna barokk
09	Béri B. Á u 4.	1876/2	Balassa János kórház késő barokk
10	Babits u 13	1499	Babits szülőháza copf stílusú
11	Kálvária tér	1065	Rk kálvária kápolna és stációk barokk
12	Külterület	0338	Gemenci vadászház, múzeum
13	Béla tér 1	1820/1	Kőcímer a régi megyeháza kútjáról
14	Béla tér 8	1741	Klasszicista városháza szecessziós átépítéssel
15	Béla tér 9	1785	Rk.plébánia barokk
16	Bezerédj 1	1784	Krehmüller ház kora klasszicista eklektikus átépítés
17	Dózsa Gy. u 9	1814	Egykori fogadó klasszicista
18	Kadarka u 16/A	732	Lakóház barokk
19	Szent István tér 26	2707	Wossinszky M. Múzeum neoreneszánsz
20	Szent István tér 28	2710	Művészetek háza volt zsinagóga romantikus
21	Széchenyi u 23	1827	volt tisztartói ház késő barokk
22	Béri B. Á u 91/A	4881	présház, népi
23	Béri B. Á u 91/A	4881	présház, népi
24	Béri B. Á u 91/C	4881	présház, népi
25	Béri B. Á u 92	4885	présház, népi
26	Béri B. Á u 92/A	4884	présház, népi
27	Béri B. Á u 93/A	4886	présház, népi
28	Csatári szőlőhegy	5130	tanya, népi
29	Szőlőhegy 52-54	5742	tanya és présház, népi
30	Előhegy	6748	présház és lakóház (Nadelkovics)

HELYI ÉRTÉKVÉDELEM

A város épített örökségére vonatkozóan Szekszárd Város Képviselő-testületének 8/2004 (III.1) Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról a módosításokkal egységes szerkezetben c. rendelet 1. melléklete 30 helyileg védett épített értéket, valamint 10 védett területet tartalmaz.

No.	Utca, hsz.	Hrsz	Megnevezés
Hv-01	Fürdőház utca 16.	739	Volt török fürdő
Hv-02	Babits M u. 15.	1498	lakóház
Hv-03	Babits M u. 17.	1496	lakóház, volt iskola
Hv-04	Kálvin tér 7.	1469	lakóház
Hv-05	Kálvin tér 10.	1451	lakóház
Hv-06	Kálvin tér 12-14.	1452	lelkési hivatal
Hv-07	Kálvin tér 18.	1452	lakóház
Hv-08	Kálvin tér 19.	1461	iskola
Hv-09	Kálvin tér 23.	1460	lakóház
Hv-10	Bethlen G u. 1.	1236	lakóház

No.	Utca, hsz.	Hrsz	Megnevezés
Hv-11	Bocskai u. 16.	902/2	lakóház
Hv-12	Bocskai u. 35.	962/2	lakóház
Hv-13	Remete u. 2.	1320	lakóház
Hv-14	Remete u. 7.	1285	lakóház
Hv-15	Remete u. 11.	1283	lakóház
Hv-16	Remete u. 12.	1335	lakóház
Hv-17	Remete u. 14.	1336	lakóház
Hv-19	Remete u. 44.	1109	lakóház
Hv-20	Béla tér 7.	1635	bolt, lakás volt Fischof ház
Hv-21	Bartina u. 2.	1633	lakóház
Hv-22	Bartina u. 3.	1737	emeletes lakóház
Hv-23	Bartina u. 4.	1632	lakóház
Hv-24	Bartina u. 5.	1732	lakóház
Hv-25	Bartina u. 21.	1543	lakóház
Hv-26	Bartina u. 30.	1613	lakóház
Hv-27	Bartina u. 50.	1591	lakóház
Hv-28	Bartina u. 59/b.	1427	lakóház
Hv-29	Kadarka u. 72.	340/1	présház
Hv-30	Rákóczi u.	7423/2	tanya
Hv-31	Külterület	10149/2	tanya (Mészöly)

Hvt-01	Kápolna tér és környéke
Hvt-02	Bartina u. – Babits u.
Hvt-03	Fürdőház térsége
Hvt-04	Bocskai u. –Bethlen u pincesor
Hvt-05	Református templom és környéke
Hvt-06	Pázmány tér É-i és D-i térfala
Hvt-07	Rákóczi .u 2-42. és 11-77.
Hvt-08	Pince téri présház együttes
Hvt-09	Istifán gödre tanya együttes
Hvt-10	Csatár utcai pince együttes

NEVELÉSI ÉS TANULÁSI SZÍNTEREK

KÖRNYEZETI NEVELÉS ÉS SZEMLELETFORMÁLÁS

A környezeti nevelés tágan értelmezve azt jelenti, hogy az egyén felelős magatartást alakítson ki önmaga és környezete irányába, tudjon környezettudatos döntést hozni megfelelő információk birtokában, jusson el az aktív környezetvédelmi szerepvállalásig, a közösségben való cselekvésig.

Világszerte azonban a fenntarthatóságra nevelés a következő lépcsője a tudatosságnak. Az ENSZ 2005-2014 közötti évtizedet a „Tanulás a fenntarthatóságért” jegyében hirdette meg. Ami azt jelenti, hogy egy egész életen át tartó

tanulási és szocializációs folyamat részesei vagyunk, amely tájékozott és tevékeny állampolgárokat nevel, akik kreatív és problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, etikusan felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni és közösségi döntéseikért, tetteikért.

Alapelvei, oktatási törekvések az alábbiak:

1. Egész életen át tartó tanulás.
2. Interdiszciplináris megközelítések
3. Rendszerszemléletű és kritikai gondolkodás fejlesztése
4. Együttműködés és társas készségek fejlesztése
5. Multikulturális perspektívák és az eltérő esélyek pedagógiai kezelése
6. A pedagógusok kompetenciájának fejlesztése
7. Pedagógiai információs és szolgáltató hálózatok működése a fenntarthatóság érdekében
8. A települések jövőképeinek tervezése és minősítése
9. Az egyes ember szerepe
10. A civil szervezetek és a fenntarthatóságra nevelés
11. A települések és a helyi közösség a fenntarthatóság pedagógiája érdekében

A rendszerszemlélet jegyében alaposan át kell gondolni azt, hogyan tanít az iskola, a pedagógusnak fejlesztenie kell önmagát, rá kell találni a településen azon partnerekre, akik felelős döntéseket hoznak, valamint azokra akik meghatározó véleményt formálnak és képviselnek a település jövőjével kapcsolatban, majd ezen partnereket a tanulás-tanítás folyamatába be kell vonni. Ennek még a felnőtt társadalom felé is lehet visszahatása, s így hatékonyabb nevelést érhetünk el. A környezet nevelés, fenntarthatóságra nevelés az életkori sajátosságokat kell, hogy kövesse és a nevelés-oktatás minden szintjén meg kell jelennie.

ÓVODAI NEVELÉS

A településen működő óvodák nevelési programja tevékenységközpontú program. Nevelési tevékenységük során figyelembe veszik a gyerekek igényeit, egyéni képességeik szerinti fejlesztést. Családias, szeretetteljes a légkör. Erőteljes hangsúlyt kap a hagyományápolás, mely évszakokhoz és ünnepkörökhöz igazodik. A környezeti nevelés a másik hangsúlyos nevelési elem, benne a szelektív hulladékgyűjtés, élősarok kialakítás, hasznosítható hulladékok felhasználása, kerti munka, komposztálás, szabadban végzett tevékenységek, kirándulások, egészséges életmódra nevelés. Szoros az együttműködés a családokkal, a szülői munkaközösséggel valamint a civil szervezetekkel. Az óvodai pedagógus munkaközösség aktív szervezője és résztvevője is a regionális jeles napok programjainak.

ISKOLAI NEVELÉS

A helyi iskolák pedagógiai programja a gyermekek képességeinek kibontakoztatását helyezi előtérbe. Figyelembe veszi a gyermekek egyéniségét, fejlesztési lehetőségeket biztosít, mind a tanulás, a közösségi élet, a sport, a művészetek, a természetjárás és a zene terén. A környezeti nevelés leginkább a tanórákon jelenik meg, egy-egy témakörön belül, az adott pedagógus érdeklődése szerint. A szakos tanárok, környezetismeret, illetve biológia, földrajz, esetenként technika órák tematikáját használják ki a diákok szemléletének formálására.

Alkalmanként szemétszedési napon vesz részt az iskola. Az érdeklődő diákok, tanárok, mozgósítható szülők a határban összegyűlt illegális hulladékok feltérképezésében illetve az összegyűjtésében segítenek. Évi két alkalommal papírgyűjtést szerveznek, így a diákok és családok is érintettek és érdekeltek a papír külön gyűjtésében, mert osztálypénz lesz a befolyt összegből.

A középiskolák hallgatói számára kötelező 50 órás közösségi munkavégzés jó lehetőséget adhat a városnak, hogy helyi vagy környékbeli fiatalok munkáját vegyék igénybe a fenntarthatósági program kivitelezéséhez.

A VÁROS SPORTLÉTESÍTMÉNYEI

1.) Szekszárdi Sportközpont Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. létesítményei

A Sportközpont által működtetett és fenntartott sportlétesítmények:

- a) Keselyűsi úti sportcsarnok
- b) Sport utca:
 - öltöző épület (öltözők, valamint ehhez tartozó fürdők, mellékhelyiség, kazánház)
 - Szolgálati lakás
 - füves labdarúgó pálya
 - nemzetközi műfüves labdarúgó pálya
 - 2 db műfüves futsal labdarúgó pálya
 - nyolc sávós műanyag borítású atlétikai pálya

A Sportközpont az alábbi feladatokat köteles ellátni:

- Nemzetközi, országos, helyi sportversenyek, kulturális, gazdasági, társasági rendezvények lebonyolítása, továbbá az ifjúság testnevelésének és a lakosság szabadidősportjának kiszolgálására alkalmas nyitott és fedett létesítmények biztosítása;
- Egyéb közösségi, társadalmi tevékenység (kiállítások, vásárok, szabadidős rendezvények szervezése);
- A Sportközpont fenntartási és fejlesztési koncepciójának és az ehhez kapcsolódó évenkénti ütemtervnek elkészítése;
- A Sportközpont középtávú beruházási, fenntartási és fejlesztési tervének elkészítése;
- Gazdasági és szakmai érdekeket figyelembe véve pályázati források folyamatos keresése;
- A Sportközpont helyi sportegyesületek, sportszervezetek és egyéb célokra történő bérbeadása;

A Sportközpont az alábbi szabályozott ügyekben fejti ki tevékenységét:

- Közreműködik az Önkormányzat sportkoncepciójának megalkotásában, megvalósítja a sport hosszú távú fejlesztési céljainak megfelelő helyi sportkoncepciót;
- Együttműködik az illetékességi területen működő testneveléssel és sporttal foglalkozó állami, önkormányzati, szervekkel, társadalmi és egyéb szervezetekkel, különösen a nevelési-oktatási intézményekkel;
- Célkitűzéseivel összhangban segíti a testneveléssel és sporttal foglalkozó szervezeteket;
- Részt vesz sportpolitikai, sportszakmai és utánpótlás nevelési feladatok végrehajtásában;
- Részt vesz a lakosság testnevelési és szabadidős programjainak megvalósításában
- Kulturális és szabadidős programokat szervez, a létesítmények közreadásával segíti azok megvalósulását;
- Lehetőséget biztosít és közreműködik a Sportközpont személyi és technikai adottságai alapján más rendezvények megtartásában;
- Az igények és lehetőségek összhangjában biztosítja a verseny- és szabadidősport rendezvények lebonyolításához szükséges személyi és tárgyi feltételeket;
- Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata által kiemelt sportágakat kedvezményben részesíti;
- Hozzájárul az alsó és középfokú iskolai testnevelés továbbfejlesztéséhez;
- Segíti Szekszárd város diáksport feladatainak végrehajtásának, közreműködik a diáksport rendezvények lebonyolításában;
-

- A felsorolt sporttevékenységek tekintetében biztosítja a versenyek feltételeit, részt vesz azok szervezésében, költségvetésének meghatározásában és azok lebonyolításában: Városi Asztalitenisz Bajnokság, Városi Kosárlabda Bajnokság, Városi Sakk Bajnokság, Városi Kézilabda Bajnokság, Városi Kispályás Labdarúgó Bajnokság, Öregfiúk Labdarúgó Bajnokság, Kihívás Napja, Streetball Fesztivál, Városi Sportmajális, egyéb Sporteseménynaptárban szereplő rendezvény
- Meghatározza – szakmai tervekkel, fejlesztési feladatokkal összhangban – a Sportközpont nyitott és fedett létesítményeinek éves programját;
- Kidolgozza és egyezteti a sport és más szervezetek igénye alapján a létesítmények időrendi beosztását;
- Feltételeket teremt a sportoktatáshoz, tanfolyamokhoz, továbbképzésekhez, biztosítja azok technikai feltételeit;
- A nem sportszervezetek igényeinek megfelelően is lehetőséget biztosít rendezvények magtartására

2.) Szekszárdi Vízmű Kft. Városi Uszodája

3.) Pollack úti sporttelep

4.) Lisztesvölgyi Lőtér

5.) Városi szabadtéri kispályák

No.	Pálya helye	Jellege
1.	Baktai ltp.	földes-füves kispálya
2.	Béri Balogh Á. u. 25-27	aszfaltos kispálya
3.	Bottyánhegy nagy játszótér	földes-füves kispálya
4.	Bottyánhegy-Előhegyi út között	földes-füves kispálya
5.	Csatári torok	aszfaltos kispálya
6.	Gyermekkert	földes-füves kispálya
7.	Hunyadi u.	aszfaltos kispálya
8.	Kinizsi u.	aszfaltos kispálya
9.	Kölcsey ltp	aszfaltos kispálya
10.	Mikszáth park	aszfaltos kispálya
11.	Népek-barátsága- Energia park	aszfaltos kispálya
12.	Szőlőhegy	földes-füves kispálya
13.	Tambov ltp.	aszfaltos kispálya
14.	Tartsay ltp.	földes-füves kispálya
15.	Wosinsky ltp.	aszfaltos kispálya

A VÁROS SPORTLÉTEGYESÜLETEI

Szekszárd városban űzhető sportágak és az azokhoz köthető sportegyesületek számát az alábbi táblázatban mutatjuk be.

No.	Sportág	Egyesületek száma Szekszárd városában
1.	Röplabda	-
2.	Atlétika	3
3.	Kosárlabda	3
4.	Vívás	1
5.	Kerékpár	2
6.	Labdarúgás	1

No.	Sportág	Egyesületek száma Szekszárd városában
7.	Asztalitenisz	3
8.	Kézilabda	1
9.	Sakk	2
10.	Taekwon-do	1
11.	Akrobatikus torna	-
12.	Akrobatikus rock and roll	-
13.	Ritmikus gimnasztika	-
14.	Tenisz	2
15.	BMX, Gördeszka, Skate	1
16.	Amerikai Football	1
17.	Lovas sport	-
18.	Túrázás/ Tájéfutás	2
19.	Horgászat	1
20.	Íjászat	2
21.	Búvárkodás	1
22.	Modellezés	1
23.	Triatlon	1
24.	Lövészet	1
25.	Karate	2
26.	Fitness	2
27.	Kajak-Kenu	1
28.	Box	1
29.	Úszás	1
30.	Hóllégballon	1
31.	Judo/Jiu Jitsu	2

TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

A város Környezetvédelmi programja 2001-ben készült el, melyet utoljára 2010-ben vizsgáltak felül. Fenntarthatósági programunkban számos helyen tudtuk felhasználni az igen alapos munkával elkészített program egyes részeit. Mivel a Környezetvédelmi program számos területen felméri a környezeti pillér egyes részterületeinek fejlesztési, illetve javítási lehetőségeit, így azokat (a fenntarthatóság elveit is figyelembe véve) jelen programban újra nem közöljük, inkább csak kiegészítjük azokat.

HELYI FENNTARTHATÓSÁGI PROGRAM (HFP)

KÉRDŐÍV

A LOCAL AGENDA 21 program a lakosság részvételén is alapszik. A Város környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi helyzetének felméréséhez és a helyzetértékelés elkészítéséhez kérdőíveket készítettünk a lakosság számára az Önkormányzat segítségével. A kérdőíveket Füle-Szlávik-Turchany (2002) javaslata nyomán fogalmaztuk meg. A kérdőív kiértékelésének eredményei rávilágítanak a lakosság által megfogalmazott megoldandó feladatok körére. A lakossági kérdőív elkészítésénél 124 főt kérdeztünk meg. A résztvevőket előzetesen választottuk ki az alábbi táblázat kritériumai alapján. Az előzetes válogatás célja az volt, hogy meghatározzuk a városi lakosság azon rétegeit,

amelyek nagyobb rálátással rendelkeznek a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdésekre, illetve mindennapi tevékenységükkel tevőlegesen képesek irányítani azt (aktorok). A cél elérése érdekében tehát az alábbi táblázatban felsorolt szervezetek, intézmények vezetőit kerestük fel a kérdőívvel.

Célcsoport neve	Képviselői	Kérdőívek száma (124 fő)
Szekszárd Önkormányzata	Szekszárd Város Polgármestere	7 db
	Szekszárd Város Jegyzője	
	Szekszárd Város Képviselő testületének tagjai	
Szekszárd Város Polgármesteri Hivatala		9 db
Szekszárd Város intézményei	Óvodák	6 db
	Tűzoltóság	
	Rendőrség	
	Művelődési Ház	
	Közgyógyellátás	
Közszolgáltatást végző vállalkozás	Városüzemeltetés	7 db
	elektromos vállalat	
	gázszolgáltató	
	csatorna	
Szekszárdi érdekeltségű nagyvállalat vezetői		5 db
Szekszárdi érdekeltségű kis- vagy középvállalkozás vezetői		8 db
Mezőgazdasági termelők, borászok		8 db
Alapfokú oktatási intézmények		5 db
Középfokú oktatási intéz.		5 db
Egyéb oktatási intézmények		2 db
Felsőfokú oktatási intézmények	rektora	6 db
	kar vezető	
	releváns tanszékek vezetői	
	gazdasági vezetőség	
Helyi civil szervezetek	szociális, munkaügyi, nyugdíjas	11 db
	környezetvédelmi	
	természetvédelmi	
	sport	
	egészségügyi	
	művészeti	
lakhatás		
Média		4 db
Közművelődési intézmények		3 db
Pártok		4 db
Véleményvezérek		13 db
Szekszárdi Klímakör levelezőlista		21 db

A KÉRDŐÍVEK KIÉRTÉKELÉSE

A kérdőíveket tehát ahogyan fent említettük 124 fő töltötte ki. Ebből 64 nő és 60 férfi volt. Koreloszlásuk: 0-20 éves korig: 0 fő, 21-30 között: 22 fő, 31-40 éves: 19 fő, 41-50 év: 31 fő, 51-60: 33 fő, 61 és 70 között: 13 fő, illetve 3 fő 70 év feletti volt (3 fő nem válaszolt). Közülük nyolc általánossal 1 fő, érettségivel 22, illetve főiskolai/egyetemi végzettséggel 111 fő rendelkezett. Szekszárdi kötődésüket az alábbi táblázat foglalja össze:

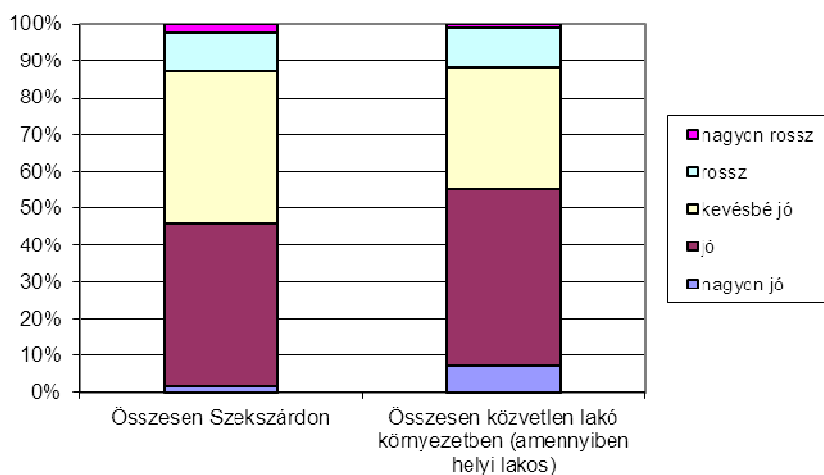
szekszárdi lakos	35
szekszárdi lakos és helyi munkavállaló	75
szekszárdi munkavállaló, de nem helyi lakos	15
szekszárdiingatlanl rendelkezik, de nem helyi lakos	1
szekszárdi vállalkozás tulajdonosa	18

VÁLASZOK KIÉRTÉKELÉSE

A megkérdezettek a helyi értékek helyi állapotáról többségében pozitív válaszokat adtak. A válaszolók 1,6%-a gondolja úgy, hogy nagyon jó, közel 44% voksolt arra, hogy jó és közel ugyanennyien, hogy kevésbé. A jellemző válasz a „jó” volt, de összességében a negatív válaszok többször hangzottak el mint a pozitívak. Vagyis a válaszadók inkább elégedetlenek. Ennél valamelyest más képet kapunk, amikor a közvetlen (helyi lakóköznyezet állapotáról érdeklődtünk. Tekintve, hogy erre a kérdésre 14-en nem válaszoltak a „jó” válaszok megnövekedett száma jelentős aránynövekedéssel is járt, így már közel fele-fele arányban oszlottak el a pozitív, illetve a negatív válaszok.

Mi a véleménye a helyi értékek (épületek, utcák, a környék) állapotáról összességében?						
	nagyon jó	jó	kevésbé jó	rossz	nagyon rossz	nem válaszolt
Szekszárdon	2	55	51	13	3	0
közvetlen lakóköznyezetében	8	53	36	12	1	14

Elégedettség a helyi értékekkel

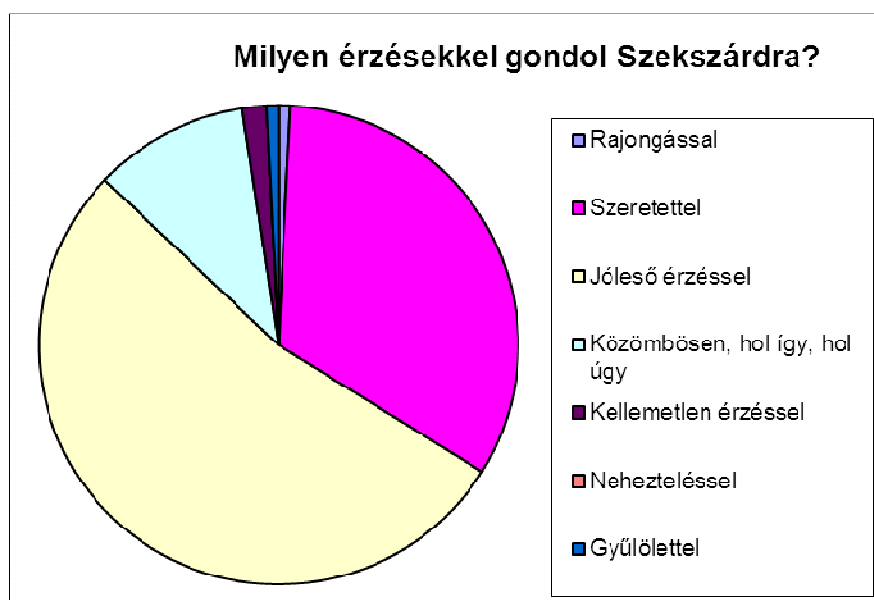
Az alábbi táblázat eredményei alapján a válaszadók többsége szívesen él (79%) és dolgozik (84%) a városban. Sőt azok közül, akik nem szívesen dolgoznak jelenlegi munkahelyükön vannak olyanok, akik azt nyilatkozták, hogy ettől függetlenül a városban szívesen dolgoznak.

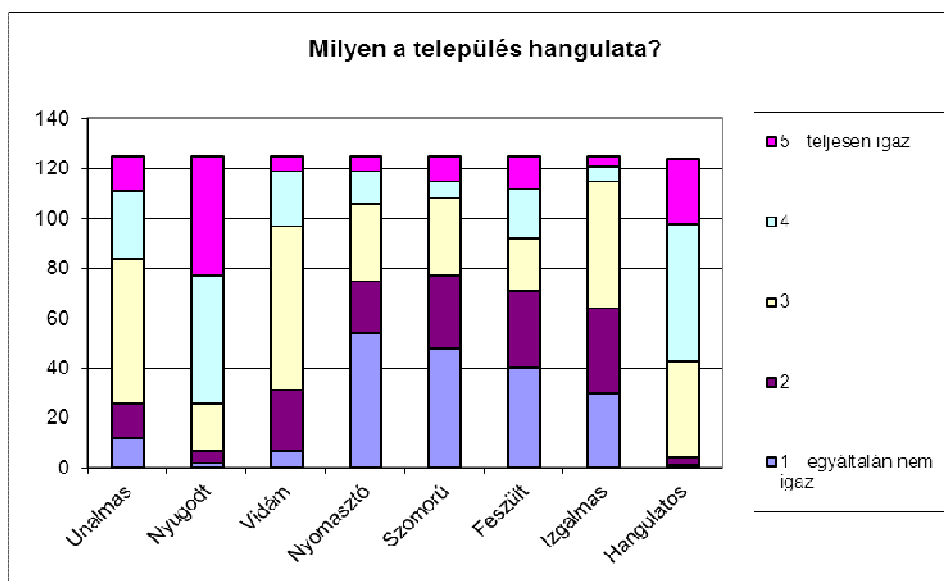
	igen	nem	nem Szekszárdon élek/dolgozom	nem válaszolt
Ön szívesen él Szekszárdon?	98	11	15	-
Szívesen él közvetlen lakókörnyezetében?	96	13	15	-
Ön szívesen dolgozik Szekszárdon?	104	9	10	1
Ha Szekszárdon dolgozik, szívesen dolgozik a munkahelyén?	112	12	-	-

Az, hogy helyi szinten igen jelentős a vándorlás, nem pusztán országrészek, de EU csatlakozásunkat követően országok között is, a megkérdezettek válaszaiban is tükröződik. A válaszadók csak igen kis része gondolja úgy, hogy az itteni gyerekek mindenképpen a városban maradnak. A kérdésben rejlő bizonytalanságot jelzi, hogy a válaszadók nagy része nem tudott egyértelmű választ adni a kérdésre. Ez a pesszimista nézőpont valószínűleg nem tesz jót a város most is folyamatosan csökkenő népességének.

Hogy gondolja: az itteni gyerekek, ha felnőnek, el fognak majd költözni erről a településről, vagy itt maradnak inkább?	
elköltöznek	38 (30,6%)
van aki megy, van aki marad	84 (67,7%)
maradnak	2 (1,6%)

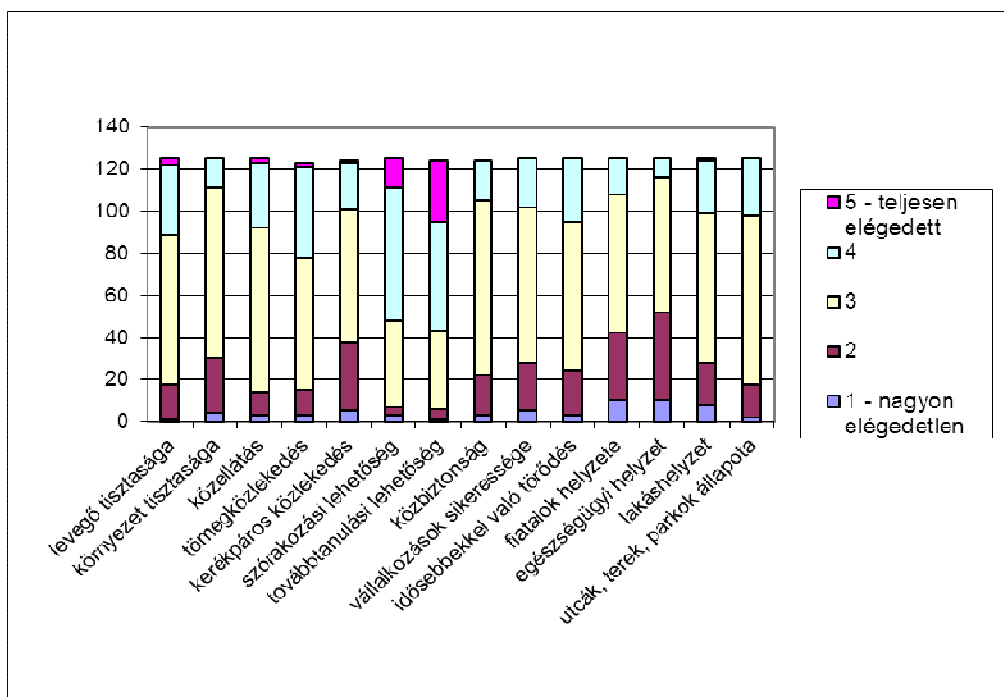
A válaszadó aktorok legnagyobb többsége jóleső érzéssel, sőt szeretettel gondol a városra. Elenyésző azoknak a száma, akikből kellemetlen érzéseket vált ki a település gondolata. A várost jellemző kérdéseinkre a válaszolók közül legtöbben a 'hangulatos' és 'nyugodt' jelzőket érzik „Szekszárdra valónak”. Legkevésbé igaznak a 'nyomasztó' 'szomorú' és 'feszült' jelzőket érzik a városra illőnek, ami igazolja az eddigi eredményeket.

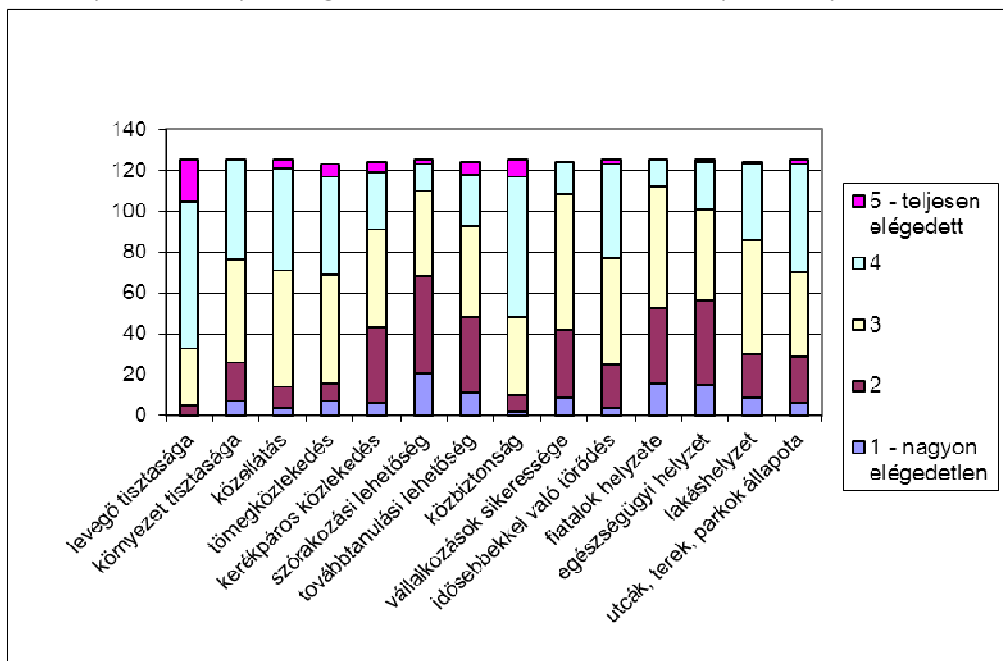

Az alábbi kérdésekben az országos helyzet és a városi helyzet összehasonlítását kértük. A megkérdezettek inkább elégedettek a továbbtanulási- és szórakozási lehetőségekkel és inkább elégedetlenek az egészségügy helyzetével, a fiatalok helyzetével és a kerékpáros közlekedés lehetőségeivel. Ugyanezt a kérdést feltéve, de Szekszárdra vonatkoztatva az aktorok szerint leginkább elégedettek a város levegőjének minőségével, a közbiztonsággal, valamint a közellátással. A városból hiányolják a szórakozási lehetőségeket, problémásnak látják az egészségügy, valamint a fiatalok helyzetét.

Kérjük, osztályozza, mennyire elégedett Ön az alábbi közérdekű tényezők helyzetével országos szinten?

Kérjük, osztályozza, mennyire elégedett Ön az alábbi közérdekű tényezők helyzetével Szekszárdon?

A természetes környezet (erdő, felszíni vizek és parkok), valamint a környezet (talaj, víz, levegő, zaj, tisztaság) állapotát a válaszadók kb 65%-a jónak, illetve nagyon jónak tartja. Egyetlen válaszadó mondta, hogy a természetes környezet állapota közvetlen lakókörnyezetében 'nagyon rossz'. A környezetszennyezések problémáját többségük támogatott technológiai fejlesztéssel végezné el. A válaszok alapján nagyobb többségük a megelőző támogatást részesíti előnyben a büntetés és kompenzáció rendszere helyett.

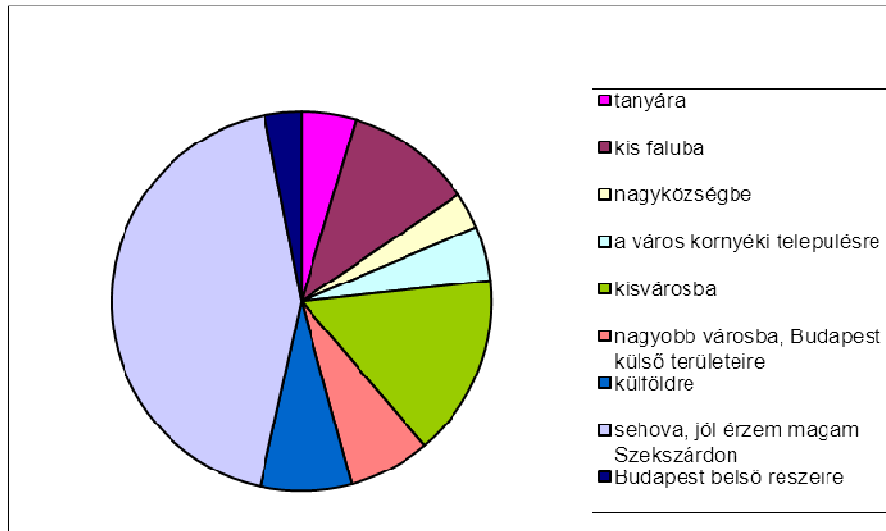
Ön szerint milyen a természetes környezet (erdők, patakok, tavak, parkok) állapota?					
	nagyon jó	jó	kevésbe jó	rossz	nagyon rossz
Szekszárdon	3	78	31	8	0
közvetlen lakókörnyezetében (amennyiben helyi lakos)	5	70	28	6	1

Milyen a környezet (víz, levegő, talaj, zaj, a település tisztasága) állapota összességében?					
	nagyon jó	jó	kevésbe jó	rossz	nagyon rossz
Szekszárdon	2	76	41	4	0
közvetlen lakókörnyezetében (amennyiben helyi lakos)	5	74	27	2	0

Ön szerint mi lenne a legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés problémájára?	
a károsító tevékenység betiltása	13
a környezetszennyezők megbírságolása	29
a környezetbarát technológiák bevezetésének anyagi támogatása	66
a károk ellensúlyozása különböző fejlesztésekkel, beruházásokkal, azaz kompenzációval	10
a károsultak pénzügyi kártérítése	1
egyéb	4

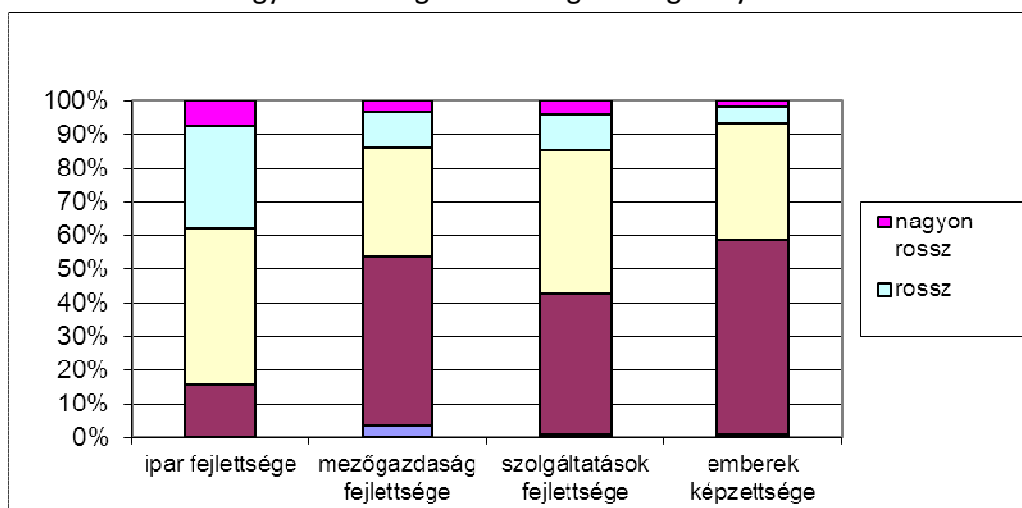
A válaszolók valamivel kevesebb mint fele (45%-a) nem költözne el Szekszárdról. Akik elköltöznének legtöbbször hazai kisvárosba (16%) vándorolnának, de hasonlóan jellemző válasz a kis falu (11%), illetve a külföld (8%), mint lehetőség. Az eredmények alapján a célcsoport tagjai közül a fővárosba, Budapestre viszonylag kevesen vágyanak.

Ha Ön - tegyük fel - oda költözhetne, ahova akarna, hova költözne a legszívesebben?

A válaszadók, akik közül maguk is részt vesznek a város gazdasági életének szervezésében inkább jónak gondolják az emberek képzettségét, valamint a helyi mezőgazdaság fejlettségét. Ennél valamivel szigorúbban ítélik meg a szolgáltatások színvonalát és legkevésbé az ipar fejlettségével elégedetlenek.

Hogyan ítéli meg Szekszárd gazdasági helyzetét?

A válaszok alapján a legtöbbször úgy gondolják, hogy Szekszárdon a lakosok 20-40 százalékának van szüksége valamilyen segélyre. A válaszadók többsége szerint az igénylők száma jóval meghaladja azoknak a számát, akik valóban segélyben részesülnek.

Hogy gondolja: A városban 100 ember közül hánynak van szüksége valamilyen segélyre?		... és mit gondol: 100 igénylő közül hányan kapnak ténylegesen valamilyen segílyt?
13	0-10	31
18	11-20	32
24	21-30	22
21	31-40	10
14	41-50	12
11	51-60	2
8	61-70	4
8	71-80	6
4	81-90	4
3	91-100	1
-	nem tudom	-

A válaszadók többsége a többsége a szociális intézmények fejlesztésére adná az erre a célra rendelkezésre álló összegeket. A téma fontosságát jelzi, hogy nagyon sokan éltek javaslatokkal.

Ön szerint a szociális célra rendelkezésre álló pénzösszegeket...	
inkább segélyezésre kellene felhasználni	18
inkább a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani	71
egyéb módon kellene felhasználni, kérjük, írja le röviden:	32

A javaslatok az alábbiak voltak témák szerint:

Munkahelyteremtés – 15 válasz

Életvezetési tanácsadás – 3 válasz

Gyermekvédelmi támogatások kiterjesztése – 2 válasz

Ténylegesen rászorulókat támogatása – 2 válasz

Helyi gazdaságfejlesztés – 2 válasz

Élelmiszersegélyezés – 2 válasz

Rászorulókat továbbképzése – 1 válasz

Meg kellene sokszorozni – 1 válasz

Mikro és kisvállalkozások oktatási hitelezésére kellene fordítani – 1 válasz

Személyközpontúan kellene a legjobb támogatási formát megtalálni – 1 válasz

Ön szerint az Önkormányzatnak...	
emelnie kell a jól élők adóit, hogy gondoskodhassanak a bajba jutott rászorulókról	26
ez nem feladata, mindenkinek magának kell gondoskodnia magáról	72
más módon kell megoldania ezt a problémát	6

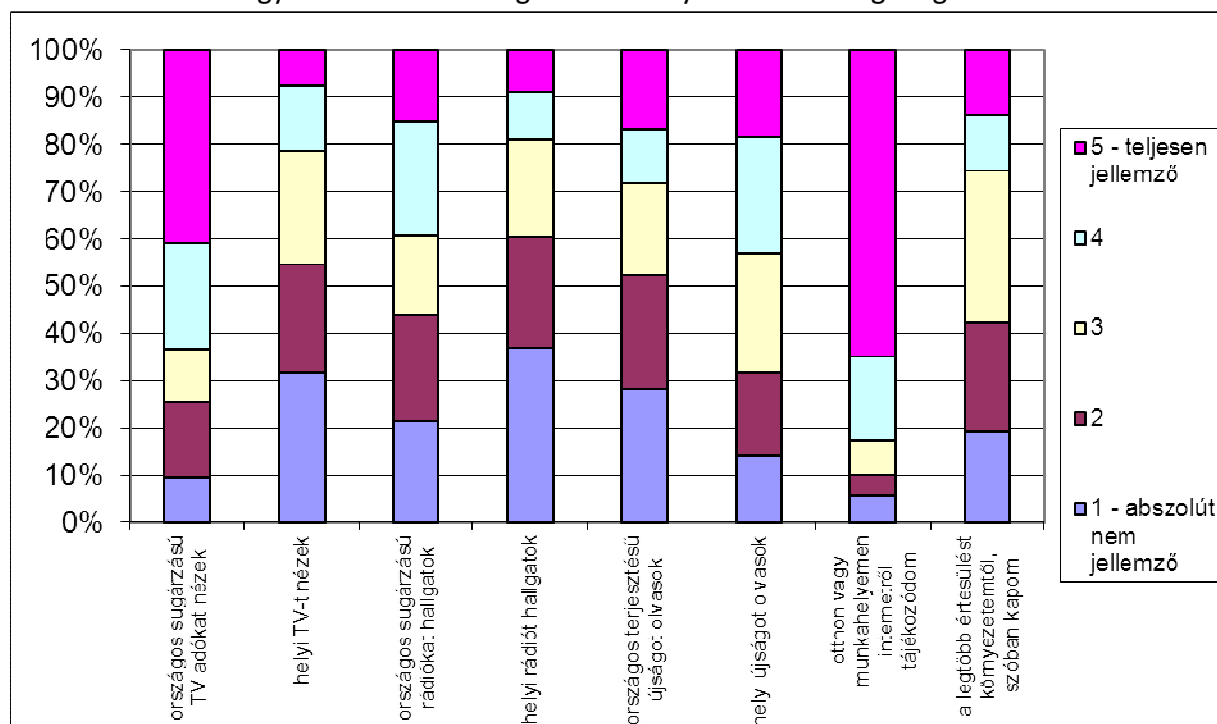
Javaslatok (válaszolók számával):

Munkahelyteremtés (3), életvezetési tanácsadás (2), élelmiszersegélyek biztosítása (2), az Önkormányzatnak együtt kellene dolgoznia a civilekkel, az állami és EU-s szervekkel (2), ténylegesen rászorulókat támogassa (1), a gazdaság kooridnálása a feladata (1), rezsziátvállalás (1), bérlakás-program (1), források átgondolt és ésszerű elosztása (1), állam is szálljon be (1), az anyagi forrás hiánya a legnagyobb probléma(1), több kulcsos adórendszer bevezetése (1), a fenntartható fejlődés elemeit bevinni a politikába, gazdaságba helyi szinten (1).

A megkérdezett 124 főből 59 (47,5%) tart attól, hogy valaki a családjában munkanélküli lesz. Itt újra felhívjuk figyelmet arra, hogy a felmérésben magas iskolai végzettséggel rendelkező, a város actor közösségének tagjait kérdeztük!

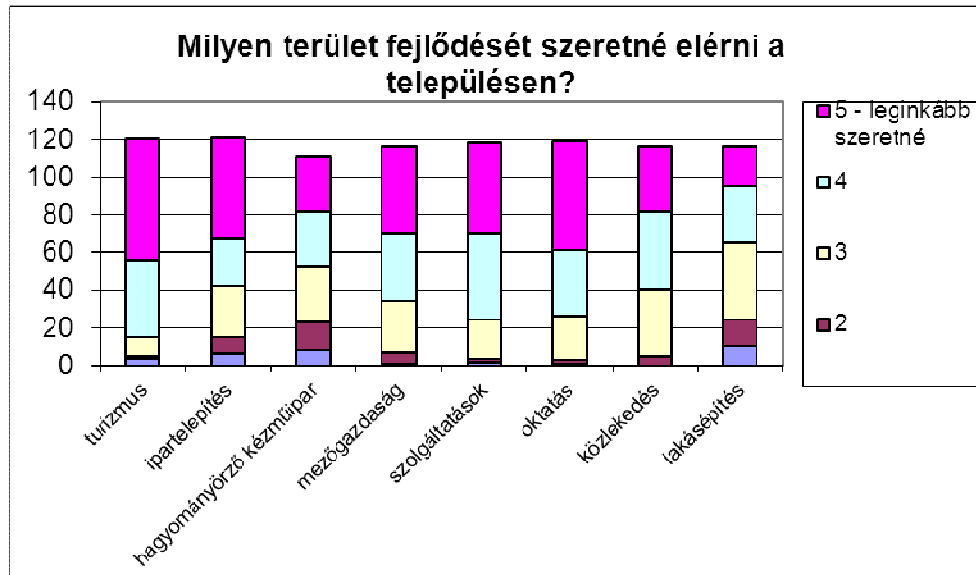
A tájékoztatás szempontjából is fontos, hogy a válaszolók leginkább az Internetről gyűjtik össze az információkat a közvetlen és a tágabb környezet eseményeiről. A válaszok alapján sokan követik az országos sugárzású TV és rádióadók hírműsorait követik, illetve olvasnak helyi lapokat is. Helyi rádiókat kevesen hallgatnak.

Hogyan informálódik leginkább környezete és a világ dolgairól?

Hozzáfüzött válaszok: „Saját tapasztalat alapján.”, „Nemzetközi hírtv-t nézek.”, „Vállalkozói szalon”, „Boregyetem kurzusaira járok.”

A válaszadók többsége a turizmus, az oktatás és a szolgáltatás területén várják fejlődést az elkövetkező időszakban. Sokan látnák szívesen a mezőgazdaság színvonalának emelkedését. Kiegészítő válaszok is érkeztek: kultúra, (2 válasz), borászat, munkahely teremtés, nemzetiségek támogatása (1-1-1 válasz)

A válaszadók gondolatai szerint a fenti területek és a város fejlesztését legfőképpen a civil szervezetek részvételével a lakosság meghallgatásával lehet megtenni. Fontos szerepet gondolnak ezen felül a polgármesteri hivatalnak, a képviselő testületnek és sokat remélnek a nemzetközi (főként EU-s) támogatásoktól.

Ezen felül az alábbi hozzászólások születtek:

„Helyi vállalkozások segítségével.” – 3 válasz

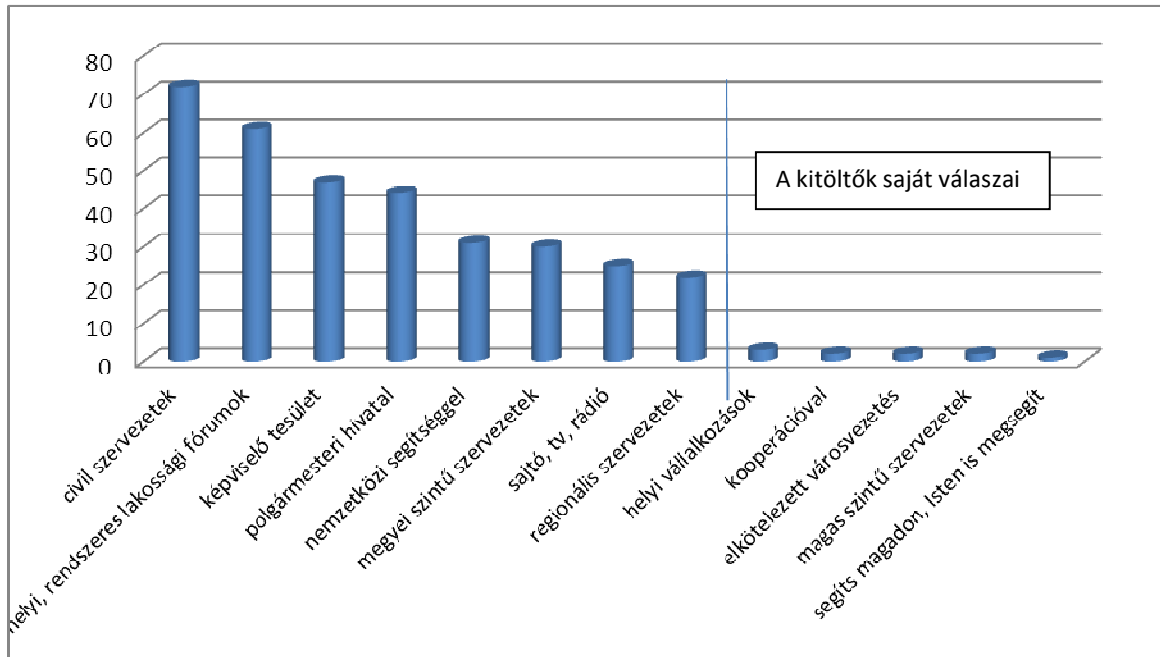
„Kooperációval” – 2 válasz

„Elkötelezett városvezetéssel.” – 2 válasz

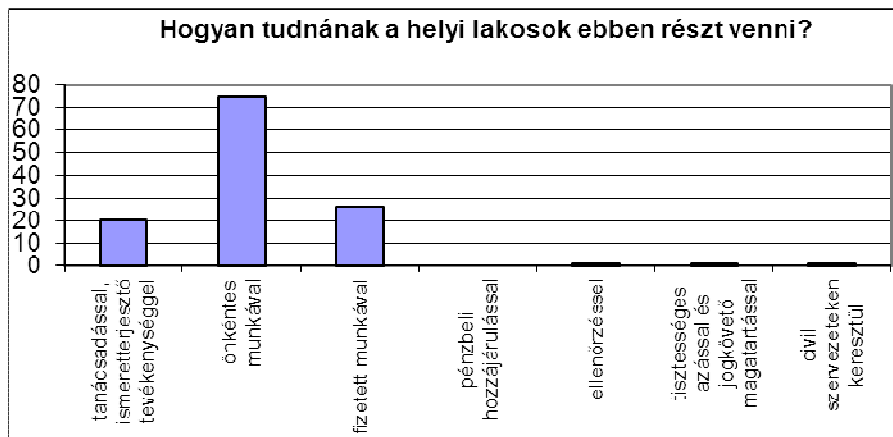
„Magas szintű szervezetek segítségével” - 2 válasz

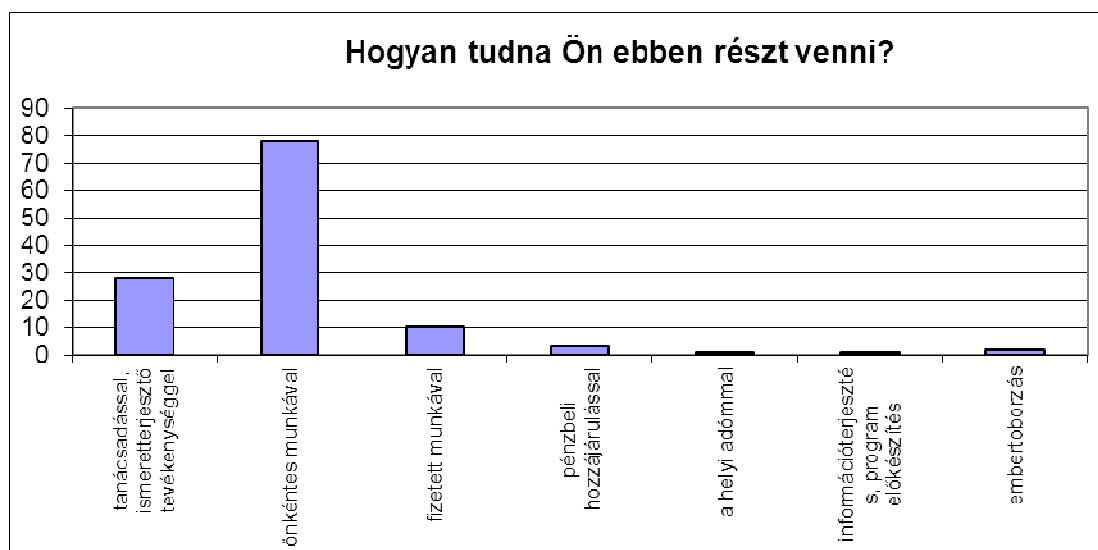
„Segítség magadon Isten is megsegít” – 2 válasz

Milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne legjobban a települést fejleszteni?

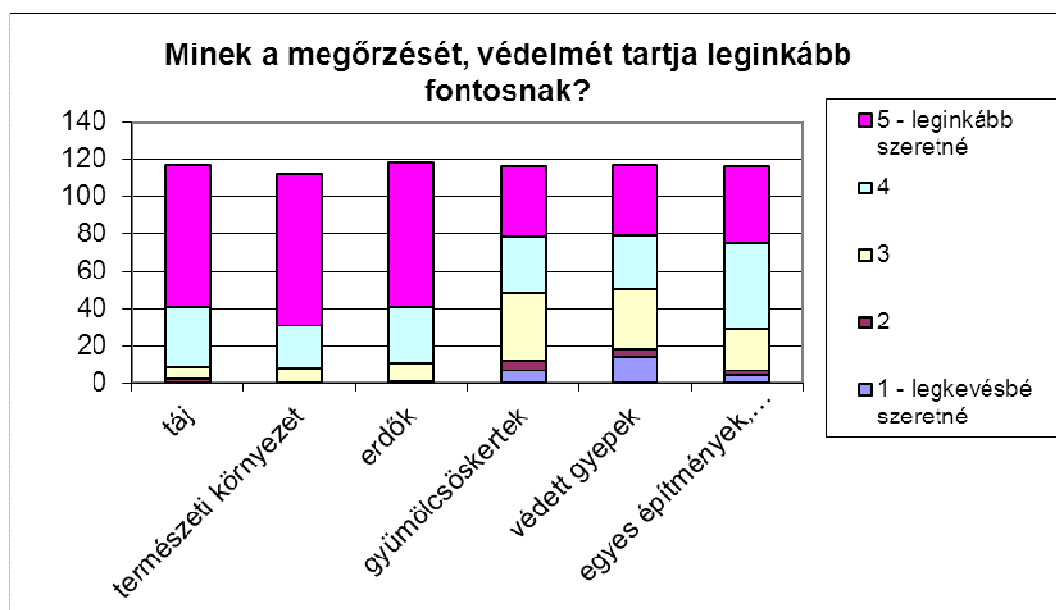

A válaszolók nagy többsége úgy gondolja, hogy a helyi lakosok leginkább önkéntes, illetve fizetett munkával, valamint tanácsadó és ismeretterjesztő tevékenységgel járulhatnak hozzá a település fejlesztéséhez. Leginkább ezt a két területet választják akkor is, amikor a kérdés arról szól, hogy ők maguk mivel vennék részt a fejlesztési munkában. Érdekes, hogy a pénzügyi hozzájárulást a lakosokkal kapcsolatban egyáltalán nem választották.

A természetvédelem értékmegőrző szempontjai alapján a válaszadók a teljes természeti környezet megőrzését tartják a legfontosabbnak. A védelmet tehát valószínűsíthetően komplexen értelmezik, vagyis nem egy-egy elemét, hanem a teljes rendszert védnek. Fenntarthatósági szempontból egyértelműen ez a támogatható álláspont, kivitelezését tekintve viszont éppen ez a bonyolultabb és sok esetben költségesebb is. A válaszadók döntő többségében tehát megvan a potenciál a fenntartható fejlődésnek megfelelő gondolkodásra.

Ennél a kérdéssel is tehettek javaslatokat a válaszadók:

„Hagyományok” – 5 válasz

„Kutúrincsek” – 4 válasz

„Templomok” – 2 válasz

„Tanyasor” – 2 válasz

„Vízbazisok” – 1 válasz

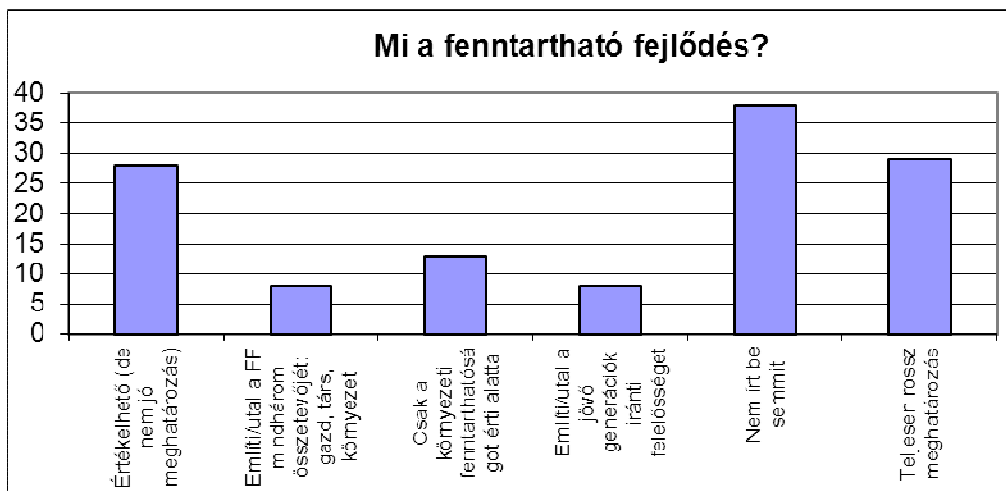
„Tavak, folyók vizének tisztasága” – 1 válasz

„Vízpartok” – 1 válasz

„Életszínvonal” – 1 válasz

A Local agenda 21 program szempontjából bizakodásra adhat okot, hogy a megkérdezettek 82%-a találkozott már korábban is a fenntartható fejlődéssel. Ezzel szemben a fogalom minden aspektusának értelmezése csak nagyon kevés válaszadó számára világos. Ez felhívja a figyelmet arra, hogy a szakmai körökben unásig ismételt és elcsépeltnak tűnő fogalom pontos meghatározásával csak nagyon kevesen vannak ténylegesen tisztában. Pláne fontos ezt megemlíteni olyan közösség tagjaival kapcsolatban, akik mindennapi tevékenységükkel maguk is ható tényezői a település fenntartható fejlődésének.

Találkozott-e korábban a „fenntartható fejlődés” (FF) kifejezéssel?	
igen	102 (82%)
nem	22 (18%)

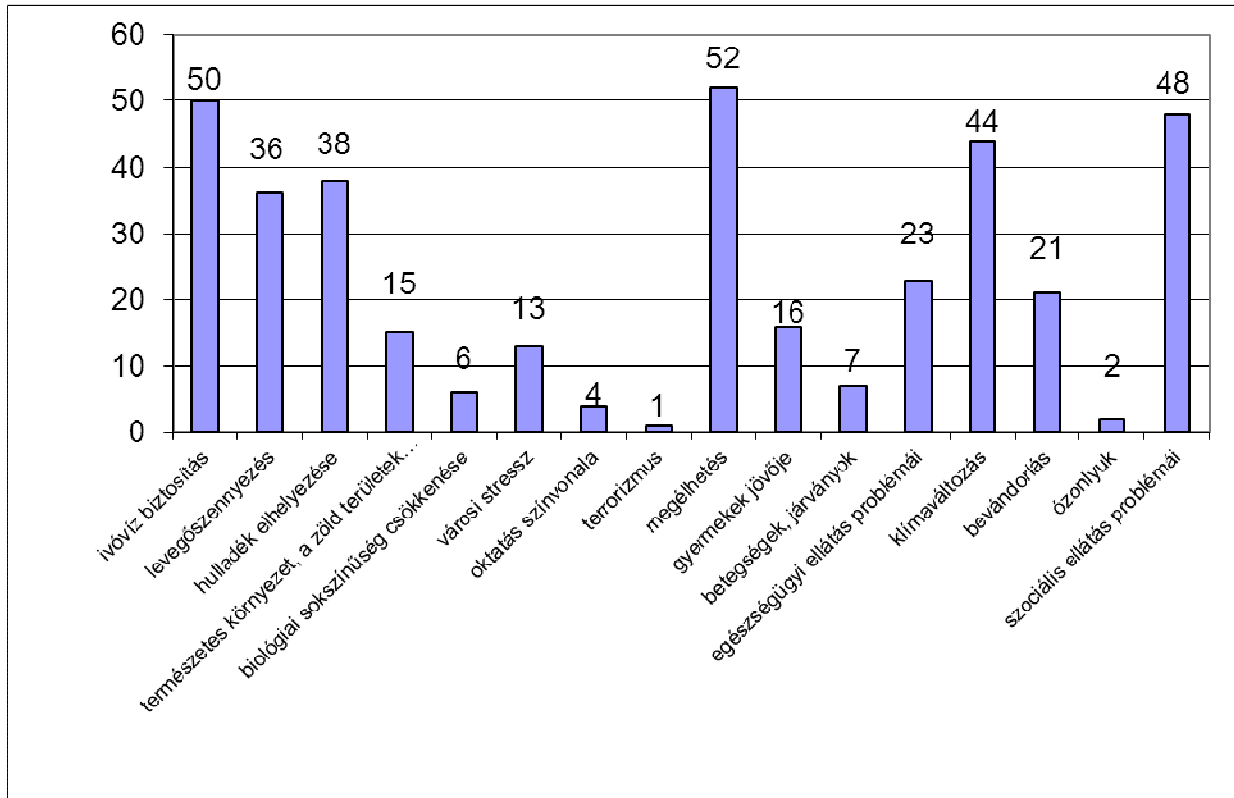
A jövő fenyegető európai problémái közül a válaszadók az alábbiakat sorolták az első 5 helyre:

1. megélhetés, 2. ivóvíz biztosítása, 3. szociális ellátás, 4. klímaváltozás 5. hulladékprobléma,

Ugyanerre a kérdésre Szekszárd esetében az alábbiakat választották, szintén fontossági sorrendben:

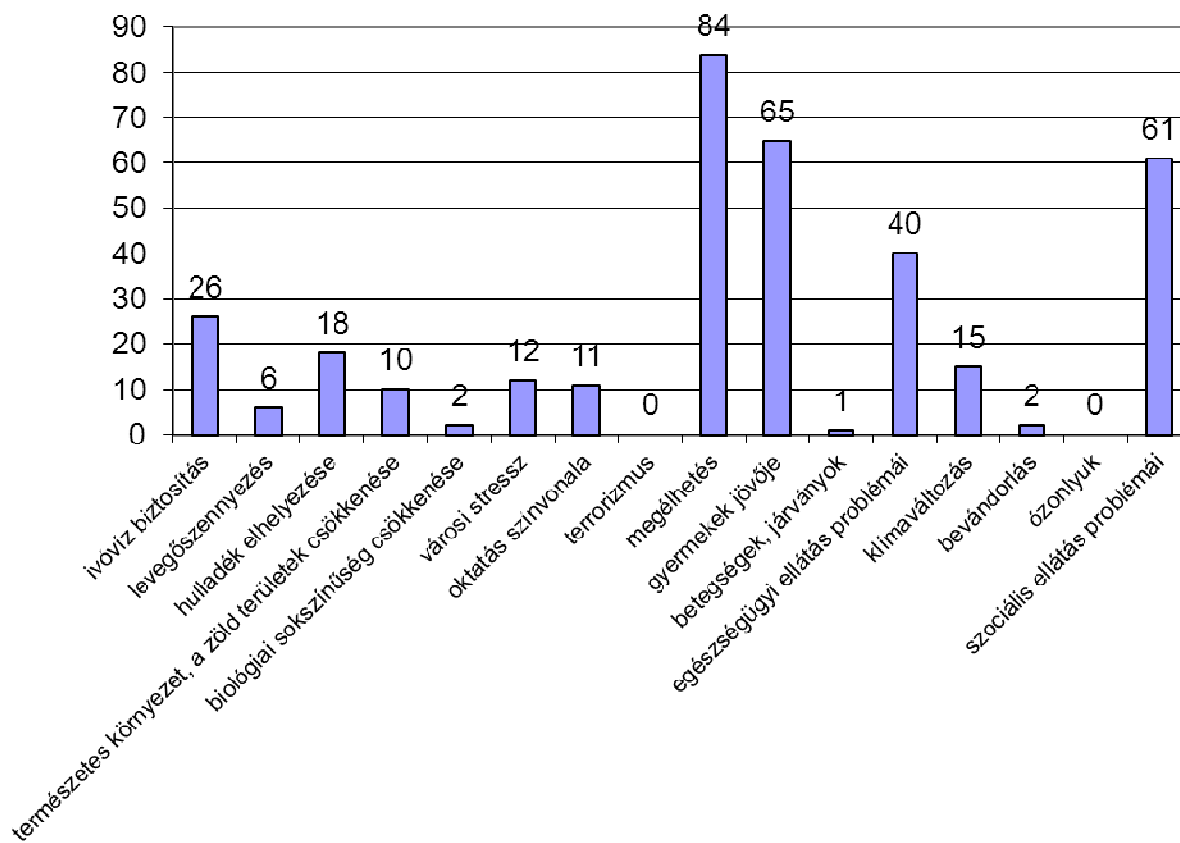
1. megélhetés, 2. szociális ellátás, 3. egészségügyi ellátás, 4. gyermekek jövője, 5. hulladék elhelyezés

Véleménye szerint a belátható jövőben (a következő 5-10 évben) az alábbiak közül melyik lesz Európa legnagyobb problémája?

Egyéb válaszok (1-1 válaszadó): Bűnözés, elöregedés, munkanélküliség, kisebbségi probléma, energiaforrások kimerülése, társadalmi feszültségek

Belátható jövőben (5-10 év) Szekszárd városának legnagyobb problémája mi lesz?

További válaszok:

Kisebbség (3 válasz), elvándorlás (2 válasz), bűnözés (2 válasz), elöregedés (1 válasz), emberek egymáshoz való viszonya (1 válasz)

Az utolsó kérdésnél a válaszolók segítség nélkül maguk mondhatták el, hogy mit tartanak a három legsúlyosabb települési problémának, amelynek a megoldása a legsürgetőbb. A témák alapján csoportosítva azokat a település legnagyobb problémájának a munkahely hiánya szerepel, majd a szociális, illetve az egészségügyi ellátás gondjai, valamint a fiatalok helyzete.

Egyéb (ötnél kevesebb válaszban említett) válaszok voltak még:

„Az egyén és a közösség kapcsolatának helyre állítása”

„Az emberi és környezeti erőforrások jobb kihasználása”

„Beruházások befejezése.”

„Borturizmus fejlesztése.”

„Élelmiszer, könnyűipar újjáélesztése.”

„Élhető lakókörnyezet biztosítása.”

„Esélyegyenlőség biztosítása”

„Gazdasági befektetők letelepítése.”

„Klimaváltozás”

A központ tisztántartása.”

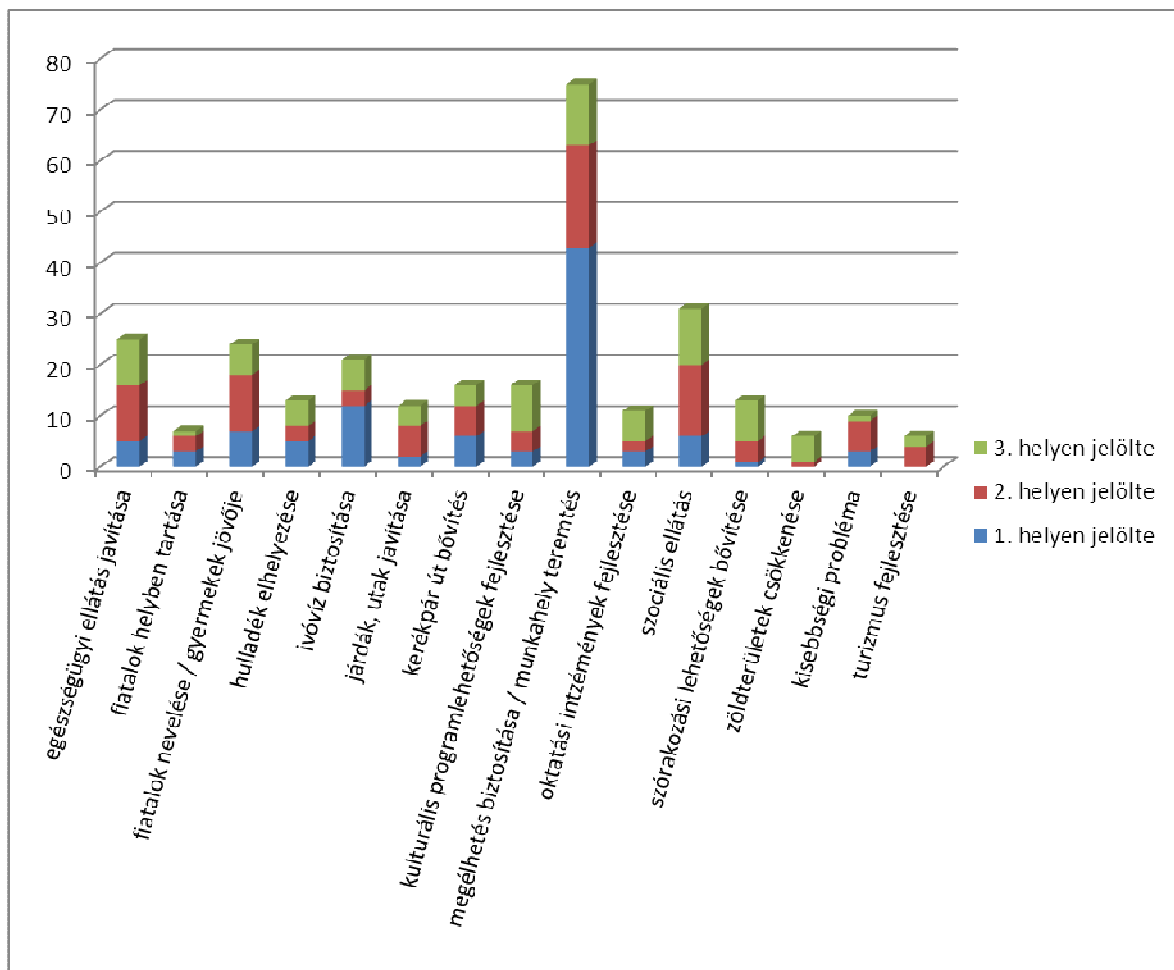
„A megfelelő infrastruktúra biztosítása.”

„Sportolási lehetőségek bővítése.”

„Stressz csökkentés”
 „Szolidárisabb gondolkodás és vezetés.”
 „Távfűtési rendszer korszerűsítése”
 „Tömegközlekedés fejlesztése”
 „Járóbeteg ellátás körülményeinek javítása.”
 „Környezetvédelem, környezet megóvása.”
 „Fiatalok lakáshoz jutásának támogatása”
 „Levegőtisztosítás.”
 „Óvodák létesítése.”
 „Játszóterek fejlesztése.”
 „Környezeti nevelés előremozdítása.”
 „Ingyenes parkolók.”
 „A városon belüli periférikus térségek leszakadásának csökkentése.”
 „A város tisztasági helyzetének javítása.”

„A panelházak problémájának megoldása – szigetelés.”
 „Idősgondozás megoldása”
 „Lakossági közreműködés.”
 „Bűnözés”
 „Telekadó.”
 „Életszínvonal fenntartása.”
 „Gondolkodásmód váltás a vezetőségben.”
 „Értékteremtő vállalkozások, beruházások ösztönzése.”
 „Nemzetiségek kulturális autonómiájának biztosítása.”
 „Csapadékvíz elvezetése.”
 „A központban lévő galambok gyérítése.”
 „Parlagfűmentesítés”
 „A város a gazdasági összeomlás szélén áll.”

Melyik három települési probléma megoldását tartja a legsürgősebbnek?

SWOT ANALÍZIS

A SWOT analízis egy kutatási módszer, melyet elterjedten alkalmaznak társadalomkutatás, gazdasági folyamatok elemzése során. Az elemzés célja, hogy segítse a döntéshozókat a fenntartható fejlődés programjának javaslatait kidolgozni. Az elnevezés a vizsgálat hatókörét jelző angol szavak kezdőbetűit takarja: Strengths – Erősségek, Weaknesses – Gyengeségek, Opportunities – Lehetőségek, Threats – Fenyegetettségek. Előbbi kettőre a vizsgált szervezetnek (Önkormányzat) van ráhatása, képes alakítani azt, míg utóbbi kettő külső, független folyamatok eredményeként alakul ki.

Az elemzés során számba kell venni a környezeti állapotot, mint meghatározó külső feltételeket, elemezni szükséges a belső adottságokat (társadalom, gazdaság, szabályozói, ökológiai környezet) és a jellemző belső környezetet (működési környezet, együttműködések, partnerség) valamint feltárni a fenyegetettségeket és fejlesztési lehetőségeket.

Ez a vizsgálat a település környezet-természetvédelme, társadalma, gazdasága terén mutatja be a helyzetet, ugyanakkor elemzi is azt a mindennapi életben betöltött szerepe szerint, rálát a gyengeségekre, mutat előrelépési lehetőségeket. Ez az elemzés alkalmas a helyzetfeltárás összefoglalására, a leglényegesebb információk táblázatos megjelenítésével. A táblázat első oszlopa jelzi, mely területet vizsgáljuk, a további négy oszlop a SWOT jellemzőket mutatja be. Az erősségek és a gyengeségek a belső állapotot jellemzik, míg a lehetőségek és a veszélyek a külső körülményeket.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Társadalmi pillér	<ul style="list-style-type: none"> • Szekszárd földrajzi elhelyezkedéséből származó előnyök, az M6, M9 autópályák csomópontja. • Közlekedésből származó előnyök, első rendű főközlekedési út és autópálya kapcsolat, a fővárosba és az országos, illetve Európai hálózatba. • Zöld felületek magas aránya rekreációs-, idegenforgalmi hasznosításra alkalmas összefüggő nagy kiterjedésű területek, • Értékes történelmi múlt, építészeti értékek, a védett és műemlék jellegű épületek száma magas. • Az infrastrukturális ellátottság - víz, gáz, villamos energiaellátás - megfelelő, • Civil szervezetek aktivitása • Szekszárdi Borvidék • Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Pedagógiai Főiskolai Kar, illetve Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola a városban működik • Kulturális színterek: Babits Mihály 	<ul style="list-style-type: none"> • Csökkenő gyermekvállalási hajlandóság • Segélyezésre szorulóknak növekvő száma • Elkerülő utak ellenére jelentős átmenő forgalom • Kerékpárutak hiánya • Kevés a biztonságos játszótér • Csapadékvíz-elvezető árkok állapota csak részben megfelelő • Közlekedési hálózatok szabdalják a várost • Kedvezőtlen demográfiai helyzet: elvándorlás • Turisztikai koncepció hiánya

	<p>Művelődési Ház, Művészetek Háza, megyei könyvtár, mozi, Magyarországi Német Színház</p> <ul style="list-style-type: none"> • Számos hagyományos közösségi rendezvény • Széles körű sportolási lehetőség • Idegenforgalmi potenciál • Széles körű mezőgazdasági tevékenység, helyi termékek 	
Környezeti pillér	<ul style="list-style-type: none"> • Környezeti elemek kielégítő állapota, • Termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése alacsony, • A védett természeti területek biológiai sokfélesége jelentős, • A táji és geomorfológiai adottságok kedvezőek, • Kommunális és szelektív hulladékszállítás rendszere jó és fejleszthető. • Szennyvízbekötési arány közel 100% 	<ul style="list-style-type: none"> • a Városi közlekedésből és átmenő forgalomból származó környezeti terhelés értéke magas, • Illegális hulladéklerakó helyek • Csapadékvíz-elvezető árkok állapota csak részben megfelelő. Csapadékvíz tárolás nem megoldott • A hagyományos rekreációs területek feltáratlansága. • Jelenlegi vízbázis veszélyeztetettsége • a műemléki épületek sok esetben felújításra szorulnak • Szelektív hulladékgyűjtési hajlandóság
Gazdasági pillér	<ul style="list-style-type: none"> • közlekedésből származó előnyök (M6) • az infrastrukturális ellátottság megfelelő, • a védett és műemlék jellegű épületek száma magas, • rendelkezésre álló szakképzet munkaerő, • Erős kkv szektor • Jó potenciállal rendelkező mezőgazdasági termelők, eladható helyi termékek • Ipartelepítés feltételei adottak • Alacsony munkanélküliség • Jelentős értelmiségi réteg • 	<ul style="list-style-type: none"> • Periférikus elhelyezkedés • Kihasztnátlan és turisztikai lehetőségek, • Csökkenő helyi vásárlóerő • Ingatlankereslet csökkenése

	LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
Társadalmi pillér	<ul style="list-style-type: none"> • Új társadalmi szereplők megjelenése, új civil szervezetek alakulása, lakossági összefogás • Kulturális élet • Városhabilitációs programok • A lakosság környezettudatosságának 	<ul style="list-style-type: none"> • Népeségfogyás, • Az öregedési index növekedése, • Társadalmi elidegenedés, • Globalizáció hatása, identitástudat csökkenése, • Életszínvonal romlása

	<p>növekedése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fiatalok képzése a helyi, térségi igényeknek megfelelően, • Magasabb fokú környezeti nevelés az óvodákban és az iskolákban • Figyelemfelhívó rendezvények • Úthálózat fejlesztések: M9 bővítése, kerékpárutak bővítése, a városi forgalom eltérítése a központi területekről 	<ul style="list-style-type: none"> • Munkanélküliség • Válások magas száma
Környezeti pillér	<ul style="list-style-type: none"> • kistérségi, természetvédelmi, fejlesztési együttműködés kialakításának megszervezése • külső források (EU, hazai) bevonása a környezet és természetvédelmi fejlesztésekbe, • helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, • természeti és táji adottságok turisztikai szempontú érvényesítése, • védett természeti területek fejlesztése (Natura 2000) • környezetbarát közlekedés-fejlesztés (pl. elkerülő út, kerékpárutak, hatékonyabb tömegközlekedés), • saját, megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten (szélenergia, napenergia, biogáz-üzem stb.), • külterületeken erdősítés, gyepesítés az eredeti természeti állapot visszaállítása • gyerekbarát környezet kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • környezetterhelő tevékenységek betelepülése, • környezeti káresemények kockázata, kármentesítés elhúzódása • a közlekedés okozta környezetszennyezés megnövekedése, • a Városi terjeszkedés kedvezőtlen tájképi hatása, • szelektív gyűjtőszigetekkel kapcsolatos lakossági ellenállás, • erőforráskészletek csökkenése, • talajszennyezettség növekedése, talajok fizikai és kémiai romlása, • felszín alatti vizek szennyezettségének növekedése • légszennyezettség növekedése • levegő allergén pollenmennyiségének növekedése • természeti értékek pusztulása.
Gazdasági pillér	<ul style="list-style-type: none"> • külső források (EU, hazai) bevonása a gazdasági fejlesztésekbe, • Gasztroturizmus (bor, helyi termékek, környezet, kulturális értékek, konferenciák) fejlesztése • új munkahelyek teremtése, • háztáji termékek piaci pozíciójának erősödése • szakképzett munkaerő rendelkezésre állása, • Egységes belvároskép kialakítása • Tudásalapú tevékenységek • Átfogó idegenforgalmi fejlesztés • Helyi kínálat • Szolgáltatásfejlesztés • Szekszárd – imázs 	<ul style="list-style-type: none"> • Adójogszabályok gyakori változása • fiatalok elköltözése, • munkanélküliség növekedése, • a gazdasági válság hatása • hosszú távú finanszírozási problémák, • területi különbségek fokozódása, • vállalkozási önerő hiánya.

STRATÉGIA

CÉLÁLLAPOT

Cél a fenntartható fejlődés elősegítése, melynek következményeként megvalósul az erőforrások gazdaságos felhasználása. Fejlődik a város gazdasága és társadalma, új munkahelyek jönnek létre, bővülnek a jövedelemszerzési lehetőségek. Ezen felül a helyi lakosok több figyelmet fordítanak a környezetvédelemre és a fenntarthatóság elveinek megfelelő életvitel kialakítására. Ennek érdekében a város vezetése, aktorai a lakossággal együttműködve kell működniük azért, hogy a fenntarthatóság szolgálatában álló döntések szülessenek és a környezeti erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó fejlesztések valósuljanak meg. A jövőkép eléréséhez hosszú távú (9–20 év) célkitűzések, középtávú (4–8 év) tematikus célok, ill. rövidtávú (1–3 év) részcélok megvalósulására van szükség.

PRIORITÁSOK

A fenntartható fejlődéshez, mint központi célhoz szükséges a fenntarthatósági vagyis a társadalmi, környezeti és gazdasági pillérek megerősítése. Ezen belül:

Társadalmi prioritások: helyi egyetértés megteremtése a Város alapértékeiről, az egészséges életkörülményekről, a jelenlegi és jövő generációi számára szükséges feltételek biztosításával.

Gazdasági prioritások: jelentős mértékben támaszkodnia kell az emberi munkaerőre, a megújuló energiaforrások felhasználására a használat fejlesztésére, a helyi erőforrásokra és a nemzetgazdaság egésze szempontjából optimális gazdasági formációkra.

Környezeti prioritások: a fenntarthatóság elveinek figyelembe vételével ellenőrizhető káros anyagokkal szembeni védelem, a természeti erőforrások hatékony hasznosítása, amellyel megalapozható a lakosság hosszú távú fenntartható jóléte, fejleszthetők a természetes környezet elemeinek védelme, így javíthatók azok életkörülményi és a sokszínűség fennmaradása biztosítható.

MEGVALÓSÍTÁS

Jelen fejezetben a fenntarthatósági pillérekre vonatkozó prioritások megvalósításához szükséges részprogramok, projektek kerülnek felsorolásra, részletesen tárgyalva a várható eredményeket és a megvalósítás körülményeit, feltételeit (cél, célcsoport, ütemezés, partnerek, beruházási költség, megvalósítási keretek). A megjelölt fejlesztési programok ajánlások, melyek a fenntarthatósági szempontok érvényesülését célozzák, irányt mutatva a további feladatok kitűzéséhez. Az alábbiakban felsorolt projektek között szerepelnek az Önkormányzat által már beadott, vagy beadásra tervezett pályázatok, valamint új javaslatok a következő évekre/évtizedekre vonatkozóan. Az ütemezésben alkalmazott időkeret: rövidtáv (1–3 év), középtáv (4–8 év), hosszútáv (9-20 év). A beruházási költsége: a későbbi lehetséges fejlesztések költsége jelenleg – pontos tervek hiányában – csak becsülhető, a tényleges projektméret függvénye. Önkormányzati hatáskörön kívül eső célkitűzések is bekerültek a programokba, hiszen a fenntarthatóság csak a teljes közösség részvételével valósítható meg. Az alábbiakban a javasolható projekteket a célterületeknek megfelelő felosztásban mutatjuk be.

TÁRSADALMI PILLÉR

A következő táblázatok a szekszárdi lakosság társadalmi célú intézkedéseit gyűjtöttük össze a fenntartható városfejlesztés érdekeit szem előtt tartva.

<i>Projekt neve</i>	Fenntarthatósági fórumok szervezése a helyi média bevonásával
<i>Projekt célja</i>	Rendszeres, a környezettudatos társadalmi magatartást (komposztálás, szelektív gyűjtés, tudatos vásárlás, hatékony energiagazdálkodás) és a helyi értékek (közösségi, kulturális, épített és természeti értékek) megőrzését elősegítő társadalmi fórumok szervezése, melyről a helyi média is rendszeresen és kiemelten tudósít.
<i>Célcsoport</i>	Aktorok, lakosság
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ helyi értékek ▪ védett értékek ▪ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	rövidtáv, folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd MJ Város Önkormányzata ▪ Helyi civil szervezetek ▪ meghívott előadók
<i>Beruházási költség</i>	1.000.000 Ft/év
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Eszközbeszerzések esetén a fenntarthatóság elveinek figyelembe vétele a hatékonyabb intézményi működés érdekében
<i>Projekt célja</i>	Az eszközállomány folyamatos átalakítása/fejlesztése a fenntarthatóság elveinek megfelelően. Pl. a papír alapú adminisztráció fokozatos leváltása, energiahatékonyság növelése, példamutatás az ügyfelek részére.
<i>Célcsoport</i>	Szekszárd Város Polgármesteri Hivatala és intézményei
<i>Érintett terület</i>	A város intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	rövidtáv, folyamatos
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	A városi főiskolák tudásbázisa, a civil társadalom és a helyi közigazgatás szereplői közötti együttműködés fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A hatékonyabb közösségi részvétel elősegítése, párbeszéd-programok, fórumok (akár interneten keresztül) révén a résztvevők közötti együttműködés hatékonyságának növelése a fenntarthatóság érdekében.
<i>Célcsoport</i>	Önkormányzat, civilek, főiskolák
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek

	<ul style="list-style-type: none"> Városi Főiskolák
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> pályázati forrás, saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Átfogó Szekszárdi Életmód Program
<i>Projekt célja</i>	Egészséges és kulturált környezet biztosítása, a környezet-egészségügyi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése, szükség esetén az illetékes hatóságok bevonása és a megfelelő intézkedések megtétele. Települési egészségterv készítése, kidolgozása. Primer prevenció megvalósítása, melyen keresztül szűrésekkel, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálásával, tanácsadással a betegségek bekövetkezésének gyakorisága csökkenthető - ez pedig jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció során - ha már kialakult valamilyen betegség - arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, ill. irreverzibilis folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Az egészségügyi hálózat fejlesztése a lakossági igényei alapján. Az egészségügyi központ rendelőinek, szükséges eszközeinek folyamatos fejlesztése, helyi szakemberek felhasználásával. Hosszútávon az életmód program kiszélesítése, a helyi szolgáltatók bevonásával.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> pályázati forrás saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Biztonságos, on-line alapon működő egészségügyi rendszer kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Szakorvosok és házi orvosok egészségügyi, beteg nyilvántartásának egyesítése, melynek célja a tartósan beteg (magas egészségügyi kockázatú) emberek segítése, számukra könnyebb időpont egyeztetés és hely biztosítása, valamint szűrővizsgálatokra történő felhívás. A projekt megvalósításának alapja számítástechnikai rendszer fejlesztése. Közép és hosszú távon a hálózat kiterjesztése a szociális ellátó, valamint a közszolgáltató rendszerekre.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd város helyi, illetve megyei egészségügyi intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat, egészségügyi ellátást biztosító intézmények a Város területén
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> pályázati források saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Szociális szolgáltatások fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A szociális szolgáltatások körének szélesítése, a természetbeni szolgáltatások színvonalának javítása helyi termékekre alapozva, a házi gondozás minőségének javítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – Önkormányzat hosszútávon
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Alapítványok ▪ Városban jelenleg is működő szociális intézmények
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pályázati forrás ▪ saját forrás ▪ magántőke

<i>Projekt neve</i>	Gyerekház születéstől az óvodáig
<i>Projekt célja</i>	A szegénységben élő 0-5 éves gyerekek fejlődését segítő intézmény, amely megértve és segítve a szülők és gyermekeik anyagi problémáit hozzájárulnak a szegénység újratermelődésének megakadályozásához.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	középtáv
<i>Beruházási költség</i>	igényelt támogatás formájában
<i>Megvalósítási keret</i>	TÁMOP

<i>Projekt neve</i>	Családbarát munkahelyek létrehozása
<i>Projekt célja</i>	Az egy vagy több gyermeket vállaló édesanyák segítése annak érdekében, hogy vissza tudjanak térni a munka világába. A munkahelyek létrehozásánál a családbarát kialakítás támogatása, elismerése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	Helyi civil szervezetek, munkáltatók
<i>Beruházási költség</i>	igényelt támogatás formájában
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pályázati forrás ▪ saját forrás ▪ magántőke

<i>Projekt neve</i>	Természettudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása
<i>Projekt célja</i>	A közoktatásban erősíteni szükséges a tanulók természettudományos érdeklődését, fenntarthatósági ismereteit, valamint a tanárok szakmódszertani felkészülését annak érdekében, hogy a helyi gyermekek rendelkezzenek a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretekkel. Célja a következő generációk környezeti szemléletmódjának átalakítása. A természet elemeinek és működési hálózatainak megismerése gyakorlati tapasztalatok alapján (alapozva pl. a közösségi munkára). A helyi kulturális és természeti értékek megismertetése a városban tanuló diákokkal, hallgatókkal.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város oktatási intézményei ▪ Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	Projekt mérettől függő
<i>Partnerek</i>	civil szervezetek, mező és erdőgazdasági gazdálkodók, Nemzeti Park, civilek (pl. MME)
<i>Megvalósítás helye</i>	Városi oktatási intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	TÁMOP

<i>Projekt neve</i>	Szakképzések körének fejlesztése az oktatásban
<i>Projekt célja</i>	A projekt célja a fenntarthatóság terén olyan szakemberek képzése helyben, akik a Város területén fejleszteni kívánt ipar és vállalkozások számára elérhető munkaerőként jöhetnek számításba, ezzel segítve a lakosság Városon belüli munkához való jutásának biztosítását. A munkaadók igényeivel egyeztetve.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok ▪ Munkaadók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd oktatási intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan

<i>Projekt neve</i>	„ÖKO iskola” programban való részvétel
<i>Projekt célja</i>	Az Ökoiskola cím azon iskolák munkájának legmagasabb szintű állami elismerése, melyek iskolafejlesztési, pedagógiai munkája kiemelkedően magas színvonalon képviseli a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiai értékeit. Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódik az ENSZ "A fenntarthatóságra oktatás"

	<p>2005 - 2014 . évtizedének programjához.</p> <p>Az Ökoiskola egyfajta szempontrendszer, mely irányt mutat: Egy Ökoiskolában nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén.</p> <p>Az oktatásban szerepet kap a környezeti nevelés, a diákok ötleteikkel, munkájukkal segítik az iskola környezettudatos működését. Iskolánk működtetése környezetkímélő, a szülőkkel és a helyi közösséggel együttműködve a helyi környezeti problémák megoldásában.</p>
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	Herlyi iskolák
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid- és középtáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Önkormányzat ▪ Iskolák
<i>Beruházási költség</i>	projekt méretétől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Oktatási intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi mezőgazdasági termelők és kézművesek, illetve a helyi kultúrát népszerűsítő alakulatok (pl. tánc- és zenei együttesek) országos bemutatkozásának elősegítése. Preferált részvétel a városi rendezvényeken. A kulturális értékek áttekintő bemutatása a város intézményeiben.
<i>Projekt célja</i>	Szekszárd városi hagyományainak megismertetése, helytörténeti anyagok gyűjtése, dokumentálása és kiállítása. Új kezdeményezések patronálása. A helyi szolgáltatók és érték előállítók bemutatkozásának támogatása. Helyi termékelőállítók bemutatkozásának támogatása a városi rendezvényeken.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Turisták ▪ Helyi termelők
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően, kedvezmények (pl. bérleti díjak elengedése) adásából adódó bevételkiesés
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pályázati források ▪ saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Ifjúsági programok
<i>Projekt célja</i>	Helyi és vidéki zenekarok felléptetése, táncházak, vetélkedők szervezése, a helyi fiatalok által készített alkotásokat bemutató kiállítások szervezése. Tehetséggondozás a 14 éven aluli korcsoportokban (versenyek, vetélkedők), ünnepekhez, ünnepkörökhöz, népi hagyományokhoz fűződő rendezvények szervezése. Népszerű tudományos előadások a főiskolák hallgatóitól , oktatóitól a lakosság számára.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Iskolák ▪ Civil szervezetek, alapítványok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Önkormányzati önerő ▪ Nemzeti Kulturális alap ▪ Egyéb pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Szeress Szép Szekszárdit!
<i>Projekt célja</i>	A kulturális és egyéb helyi értékeket előállító megyei települések, civil szervezetek, termék előállítók, együttesek, formációk, előadók és művészek kulturális, gasztronómiai és szakmai bemutatkozási lehetősége. Kizárólag a kistérségben fellelhető erőforrásokra a alapulva.
<i>Célcsoport</i>	A megye vagy kistérség lakossága, turisták
<i>Érintett terület</i>	Szekszárdi Többcélú Kistérségi Társulás települései
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	Művészetek háza, művelődési házak, kulturális civil szervezetek, termékelőállítók, kézművesek a kistérségből
<i>Beruházási költség</i>	Mérettől függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázat, magán támogatók

<i>Projekt neve</i>	Esélyegyenlőségi programok végrehajtásának támogatása az oktatásban
<i>Projekt célja</i>	A közoktatásban elősegíteni az esélyegyenlőség érvényesülését és megerősíteni az iskolarendszer esélyteremtő szerepét a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
<i>Célcsoport</i>	▪ Pedagógusok

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Óvodák ▪ Iskolák
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Városi oktatási-nevelési intézmények
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Beruházási költség</i>	Projekt mérettől függő
<i>Megvalósítás helye</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iskolák ▪ Óvodák
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források (TÁMOP)

<i>Projekt neve</i>	Fogyatékkal élők jogainak biztosítása, valamint integrálása és aktív foglalkoztatása
<i>Projekt célja</i>	Az intézmények terek, létesítmények átalakítása a fogyatékkal élők jogainak figyelembe vételével. Az intézmények felújításánál, új épületek létesítésénél biztosítani kell az akadálymentes közlekedés feltételeit. Olyan munkahelyek teremtése, ahol a csökkent munkaképességű, fogyatékkal élő lakosoknak is biztosítani tudnak munkalehetőséget.
<i>Célcsoport</i>	Fogyatékkal élők
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – hosszútáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Önkormányzat ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projekt mérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Közösségi közlekedés (tömegközlekedés) előnyben részesítése
<i>Projekt célja</i>	Közösségi közlekedés előnyben részesítése: Szekszárd város közösségi közlekedésének fejlesztése (megújuló energiaforrásokon alapuló) helyi autóbushálózat megújításával, akadálymentesítésével.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Szolgáltató
<i>Beruházási költség</i>	Projekt mértől függő
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása
<i>Projekt célja</i>	Összefüggő kerékpárút hálózatot kell kialakítani a városban, amely kifelé csatlakozik a fontosabb pihenőterületekhez, biztosítani kell a belvárosban a pihenőterületeken és az intézmények környezetében megfelelő számú fedett, támasztós kerékpártároló kiépítést. El kell végezni a meglévő kerékpár utak burkolatának felújítását, új kerékpárutak kialakítását a kerékpárút hálózat bővítésével. A kerékpárutak és a közlekedési utak kereszteződéseit úgy kell kialakítani, hogy az a kerékpárosok számára biztonságosan használható legyen, az autósok számára külön figyelmeztető jelzéseket kell kialakítani, hogy a kereszteződésben kerékpárút keresztezése is történik. Hosszútávon ki kell dolgozni egy kerékpár kölcsönző rendszer lehetőségét.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Fókuszban a szekszárdi fiatalok és családtagjaik
<i>Projekt célja</i>	Elengedhetetlen, hogy a gyerekek, a serdülők és a fiatalok szűkebb és tágabb közösségeikben befogadó, toleráns magatartással vegyenek részt, nemzeti és európai identitásuk egyaránt segítse őket a fenntartható, békés társadalom építésében. Alapvető cél, hogy az érintett korosztályok értéknek és a sikeres élet részének tekintsék a családot és a gyermekvállalást, aktívan készüljenek a szülői szerepükre.
<i>Célcsoport</i>	Ifjúság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Civil szervezetek ▪ helyi fiatalok és családjaik. ▪ PTE Illyés Gyula Pedagógiai Főiskolai Kar ▪ Művelődési ház
<i>Beruházási költség</i>	Projekt mérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

KÖRNYEZETI PILLÉR

A helyi környezet megvédi a lakosságot a káros anyagok hatásaitól (puffer hatás), a természeti erőforrások hatékony hasznosításával hozzá járul a lakosság hosszú távú jólétéhez, valamint a természetes életkörülményeinek fenntartásához és sokféleségének megőrzéséhez. Cél egy olyan társadalom kialakítása, mely „úgy elégíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését”. A fenti ismeretek alapján a javasolt helyi projektek a 2010-ben készült környezetvédelmi programban meghatározott programpontokon túlmenően az alábbiak:

<i>Projekt neve</i>	Szekszárd Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata
<i>Projekt célja</i>	a 2010. évben elkészített Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, aktualizálása az 1995. Évi LIII. Tv. 46. §-nak megfelelően.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2014.
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	1.500.000,- Ft.
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő, pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Környezetminőség javítása, élhető, egészséges városi környezet kialakítása
<i>Projekt célja</i>	<p>Az élhető, vonzó városi környezet megteremtéséhez mindenképp az egészségre veszélyes környezeti ártalmak csökkentésére (a levegő, a víz, a talaj szennyezésének visszaszorítására, valamint a zajterhelés korlátozására) van szükség.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Levegőtisztaság védelem, ▪ Talajvédelem, ▪ Vízvéddelem, ▪ Élővilág, természetvédelem, ▪ Hulladékgazdálkodás és szennyvízkezelés, ▪ Környezeti ismeretek környezettudatosság közvetítése a lakosság részére, ▪ Zajvédelem, ▪ Települési és épített környezet védelme, ▪ Energiagazdálkodás, ▪ Környezetbiztonság.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Települési hulladékgazdálkodási terv készítése 2013-2014. évre
<i>Projekt célja</i>	A lakossági és intézményi hulladék keletkezések minimalizálása, a keletkezett hulladékok megfelelő, ésszerű kezelése
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság, ▪ Város közszolgáltató intézménye
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2013.
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	1.000.000,- Ft.
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő

<i>Projekt neve</i>	Helyi hulladékgazdálkodás jogi szabályozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos jogi szabályozás és a hulladékgazdálkodási tervezés folyamatos módosulása, illetve a helyi igények nyomán szükséges a helyi rendelet jogi szempontú folyamatos nyomon követése és amennyiben szükséges azok módosítása illetve újabb rendeletek megalkotása a hulladékgazdálkodás területén.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság, ▪ Város közszolgáltató intézménye
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása
<i>Projekt célja</i>	A társadalom környezeti tudatossága csak úgy javítható, ha folyamatosan tájékozott környezetének állapotáról, ismeri a gazdaság, társadalom és a környezet összefüggéseit, azok egymásra hatását. Tudatosan törekedni kell arra, hogy a fenntartható fejlődés a mindennapi nyilvánosság részét képezze, beépüljön a hétköznapi világába. A kommunikációs terv alkalmas arra, hogy az internetes eszközök, az oktatási rendszer, munkahelyek, a médiumok, tanácsadás, rendezvények és egyéb területeken folyó környezeti kommunikációáramlás egymást erősítse, hatásuk megsokszorozódjon. Összehangolt kommunikációs terv készítésére van szükség, melyben megtörténik az eddigi gyakorlat helyzetelemzése, meghatározásra kerül a kommunikáció cél- és eszközrendszere, a partnerek, a kommunikációs célok és üzenetek célcsoportonként meghatározása, konkrét kampányok kijelölése és e tevékenységek ütemezése.

<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata Környezetvédelmi civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Nyilvánosság a város környezeti ügyeivel kapcsolatban
<i>Projekt célja</i>	<p>A környezeti tudatosság növelése mellett a környezeti ügyek nyilvánosságának garanciája is lehet a már javasolt kommunikációs terv és annak megvalósítása, melyben helyet kell adni a társadalmi részvételt biztosító tevékenységeknek. Biztosítani kell a nyilvánosság részvételét az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban. Ennek érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a nyilvánosságot közzététel, hirdetmény formájában tájékoztatni kell a javasolt tevékenységről a döntéshozás legkorábbi fázisában, (tervek, tervpályázatok közzététele, bemutatása) ▪ meg kell ismertetni a közvéleményt a biztosított részvételi formákról (kereshető személyek a hely és időpont megjelölésével, közmeghallgatás helye, ideje, címek stb.), ▪ tájékoztatni kell a szükséges környezeti információk rendelkezésre állásáról, a betekintés módjáról, a nyilvánosságot meg kell ismertetni a várható környezeti hatásokkal és azok csökkentésére tett javaslatokkal, intézkedésekkel, ▪ be kell mutatni a rendelkezésre álló alternatívákat, ▪ lehetővé kell tenni a nyilvánosság számára a közmeghallgatást, vagy írásbeli bejelentés formájában a véleménynyilvánítást, ▪ a nyilvánossággal meg kell ismertetni a döntést és annak szövegét, a fő okokat és megfontolásokat. ▪ elő kell segíteni az Interneten a közérdekű adatok nyilvánosságát, éves jelentéseket, környezeti információkat, ▪ a Város honlapján a közérdekű környezetvédelmi ügyekkel kapcsolatos fórum létrehozása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata Környezetvédelmi civil szervezetek, Szekszárdi Klímakör
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Egyedi fák, fasorok védelme
<i>Projekt célja</i>	Az egyedi fák, fasorok telepítésével biztosítható az előregedett, illetve lakossági panaszok miatt eltávolított sorfák pótlása. Elsődleges a Város védett természeti értékeit képviselő fának, fasorainak, növényeinek folyamatos gondozása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Környezet és természetvédelmi civil szervezetek, Szekszárdi Klímakör ▪ Közterület fenntartó ▪ Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Természet közeli élőhelyek védelme
<i>Projekt célja</i>	Megvédeni és megőrizni a természetközeli élőhelyeket hozzájárulva a biodiverzitás sokszínűségéhez. Természetközeli élőhelyeknek tekinthetők azok a területek, ahol az emberi beavatkozás, emberi tevékenységek (pl. gazdálkodás) mértéke elhanyagolható. Szükség esetén a védelem biztosítása jogszabályi úton (városi rendelettel).
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város közigazgatási területe ▪ helyi védetté nyilvánításra javasolt területek ▪ már védettség alatt álló területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Környezetvédelmi Civil szervezetek ▪ Nemzeti Park ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi jelentőségű védett területek és táji értékek felmérése kataszterének elkészítése
<i>Projekt célja</i>	Szekszárd térségében a helyi védelemre érdemes természetvédelmi területek, táji értékek, ex lege védett értékek és egyedi helyi értékek felmérése sajnos az elmúlt években nem történt meg. Ahhoz, hogy ezek okszerű védelme elindulhasson az ilyen területek „összeírása” alapvető feladat.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város közigazgatási területe ▪ természeti területek ▪ védetté nyilvánításra javasolt területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	Nemzeti Park Szekszárd Város Önkormányzata Környezetvédelmi civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	1.500.000 Ft
<i>Megvalósítási keret</i>	Önrész, pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, a védelemmel rendelkező területek állapotának megóvása
<i>Projekt célja</i>	Helyi jelentőséggel bíró természeti területek, zöldfelületek, kulturális szempontból kiemelkedő fontosságú különleges területek, egyedi tájértékek védettségének biztosítása jogszabályi úton (városi rendeletekkel). A védettség érvényesítése a helyi tervek, programok tartalmában.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város közigazgatási területe ▪ természeti területek ▪ védetté nyilvánításra javasolt területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata Környezetvédelmi civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Országos Ökológiai Hálózatba tartozó területek használatának korlátozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei terület felhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja. A közművezetékeket és a járulékos közműépítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok a tájba illőek legyenek. Az övezetben az új és felújítandó nagy-, közép- és kifeszültségű vezetékeket – ha azt táj- és természetvédelmi igények indokolják – földkábelben kell elhelyezni. Az ökológiai (zöld) folyosó övezete nem minősíthető beépítésre szánt területté.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, Önkormányzat, földhasználók
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség ▪ Nemzeti Park
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Műemléki épületek, helyi jelentőségű épített értékek, régészeti lelőhelyek védelme, a Város építészeti emlékeinek felújítása
<i>Projekt célja</i>	A Város műemlékeinek, műemlék jellegű épületeinek és építményeinek, továbbá a helyi szempontból védelemre méltó, értékes épületek rekonstrukciója vizuális környezetesztétikai szempontból is fontos.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázat

<i>Projekt neve</i>	Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések
<i>Projekt célja</i>	<p>Az allergén növények egészségkárosító hatásának mérséklése érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Részletesen fel kell térképezni a Város területén előforduló allergén növények elterjedését, tényleges és potenciális élőhelyeit. ▪ Meg kell határozni azon növények körét, amelyek pollenje ténylegesen jelentős egészségügyi veszélyforrást jelent. ▪ Az elterjedési térkép alapján intézkedési programot kell kidolgozni, amely meghatározza a különböző területtípusok kezelési feladatait az allergén növények terjedésének visszaszorítása érdekében. A kezelési feladatoknak elsődlegesen az élőhelyi körülmények természetes módszerekkel történő megváltoztatására kell irányulniuk, amely az allergén növény terjedését akadályozza meg. ▪ Az intézkedési program megvalósítása. A programot megfelelően kommunikálni kell, megvalósításába be kell vonni a területhasználókat, tulajdonosokat ▪ A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. Törvény előírja, hogy minden földtulajdonos és földhasználó köteles az ingatlanán és az ingatlan előtti területen a gyommentesítést június 30-ig elvégezni. Ezt követően a fertőzött területen közérdekű védekezés (kényszerkaszálás) elrendelésére is sor kerülhet.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Utak pormentesítése
<i>Projekt célja</i>	A Város útjai okozta diffúz porszennyezés csökkentésének leghatékonyabb módja a burkolatlan utak szilárd burkolattal történő ellátása, illetve szilárd burkolatú utakon a rendszeres utcaseprés elvégzése illetve nyáron az utak locsolása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése
<i>Projekt célja</i>	Uniós elvárásoknak és a jogszabályokban előírt határértékeknek való megfelelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség ▪ Környezetvédelmi civil szervezetek, Szekszárdi Klímakör
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	A felszíni vizekbe történő illegális szennyvízbevezetések feltárása és visszaszorítása
<i>Projekt célja</i>	Fel kell tární és meg kell szüntetni a Város felszíni vizeibe történő közvetlen szennyvízbevezetéseket. Szükséges azonosítani azokat a szennyezőforrásokat is, amelyek a csapadécsatornákon keresztül terhelik ezeket a vizeket. Illegális folyékonyhulladék leürítő helyek és illegális szennyvíz és csapadékvíz bevezetések megszüntetése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Víz és csatornamű szolgáltató (ERÖV)
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Átfogó felszín alatti víz minőségvizsgálati program kidolgozása
<i>Projekt célja</i>	A felszín alatti vizek jelenlegi szennyezőinek megismerése, és a tényleges szennyezések kármentesítése. Ivóvízbázisok védelme (Lőtéri vízbázison túlmenően is).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv

<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség ▪ Környezetvédelmi vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Zajterhelés megelőzése
<i>Projekt célja</i>	A településrendezési tervekben a zajvédelmi követelmények érvényre juttatása (pl. zajvédelmi távolságok). Telephely engedélyezése során műszeres méréssel kell ellenőrizni, illetve igazolni a megengedett zajterhelési határértékek teljesülését. Közlekedési eredetű fokozott zajterhelés csökkentése érdekében forgalomszervezési, járműkorszerűsítési utcafasítási és útminőségi fejlesztések elvégzése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Lakóövezeti zajforrások megszüntetése
<i>Projekt célja</i>	A lakóterületek közé ékelődött zajt okozó létesítmények feltérképezése, áttelepítése vagy megszüntetése
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés
<i>Projekt célja</i>	A felszíni vízvezetés problémájának felkutatása, megoldása
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	A Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv – 2015.
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata Szekszárdi Klímakör
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	A kerékpárút bel és külterületi szakaszának felújítása, bővítése
<i>Projekt célja</i>	Kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek kialakítása, útminőség javítása, bővítése, a káros anyag kibocsátás csökkentése érdekében. Javasolható fejlesztési irányok: <ul style="list-style-type: none"> ▪ A város központján áthaladó kerékpárút továbbfejlesztése a város északi végéig (Pl. a Megyei Önkormányzattól a palánki hídig.) ▪ A városi kerékpárút összekötése a Gemencsel, illetve a Szent-László hídon keresztül a Bács megyei Duna-töltésen haladó EuroVelo 6-os nemzetközi kerékpárúttal. ▪ A városi kerékpárút összekötése Sötét-völgygel. ▪ A városi kerékpárút összekötése Fadd-Dombori üdülőteleppel.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Ide látogató kerékpáros turisták
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata (napelemek, napkóhó)
<i>Projekt célja</i>	A napsütéses órák száma a Város területén megközelíti a 2000 órát, mely kedvező mennyiségű hőenergia átalakítására, ill. áram termelésére nyújt lehetőséget.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Intézmények
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak

<i>Javasolt ütemezés</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Megvalósíthatósági vizsgálat - Középtáv – 2015. ▪ Létesítés - hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Non-profit szervezetek ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	„Megújuló energia, megújuló közösség” előadások
<i>Projekt célja</i>	Környezetvédelmi előadások keretében a lakosság ismereteinek bővítése, szemléletváltás elősegítése, vállalkozásösztönzés. Ökológiai lábnyom számításával kapcsolatos ismeret átadás.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2013-tól folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Helyi civil szervezetek, Szekszárdi Klímakör, meghívott előadók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata
<i>Projekt célja</i>	A fosszilis energiahordozók helyett megújuló energiák alkalmazása, csökkentve ezzel a környezetterhelést, és hosszútávon az energiaköltségeket.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak
<i>Javasolt ütemezés</i>	Megvalósíthatósági vizsgálat – középtáv; Létesítés - hosszútáv
<i>Partnerek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szekszárd Város Önkormányzata ▪ Non-profit szervezetek ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten
<i>Projekt célja</i>	Kedvezőbb feltételek biztosítása, ill. támogatás nyújtása azoknak, akik meghatározott típusú és meghatározott mennyiségben megújuló energiaforrásokat használnak, támogatás, vagy kedvezmények nyújtása azon lakosság számára, akik energiatakarékos eszközöket használnak (energiatakarékos izzó).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	„Zöld Szekszárd”
<i>Projekt célja</i>	Közterületek és magánterületek, valamint a zártkerti részek, különös tekintettel a domboldali részre (az egyre nagyobb intenzitású esők helyben tartása érdekében!) zöldítési programja. Kiinduló pont: belterületi fakataszter készítése. Mindenhova zöldtet, ahova csak lehet.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd város belterülete
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos, hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata, Szekszárdi Klímakör
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források, helyi lakosok és vállalkozók

<i>Projekt neve</i>	„Mozdulj Szekszárd!” Program
<i>Projekt célja</i>	Az összes - nem motorizált - mobilitási lehetőség (gyalogolj a munkába, gyaloglás a Szekszárd környéki szurdokokban, gyalgtúra a Gemencbe, Sötét-völgybe, stb., kerékpáros útvonalak Gemencbe és azon túl, a Sión evezős programok, stb.) egy egészségügyi-környezetkultúra programba történő szervezése
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Szekszárd város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata, Szekszárdi Klímakör, civil szervezetek, városi intézmények, helyi vállalatok, cégek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források, helyi lakosok és vállalkozók

<i>Projekt neve</i>	Belterületi fasorok fokozatos megújítása és lecserélése
<i>Projekt célja</i>	A Város összképének egységesítése, javítása, turistabaráttá tétele.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Azon utcák, ahol még nem történt meg a fasorok megújítása, figyelembe véve a famatuzsálemek elhelyezkedését és védelmét.
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata, Szekszárdi Klímakör
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Meglévő közparkok megújítása és új közparkok, közösségi terek kialakítása zöldterületeken
<i>Projekt célja</i>	A lakosság számára rekreációs területként szolgáló rendezett közparkok kialakítása, fenntartása ezáltal a Város összképének javítása, turistabaráttá tétele.
<i>Célcsoport</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lakosság ▪ Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közparkok ▪ Játzóterek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- vagy hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Települési illegális hulladéklerakó helyek feltérképezése, felszámolása
<i>Projekt célja</i>	A Város bel-és külterületén található illegális hulladéklerakó helyek felszámolása. Cél önkéntesek, illetve civil szervezetek és a városi közszoigáltató segítségével felmérni az illegális hulladéklerakó helyeket és közös összefogással megszüntetni.
<i>Célcsoport</i>	Illegális hulladéklerakó és hulladékleürítő helyek
<i>Érintett terület</i>	A Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv, folyamatos
<i>Partnerek</i>	Szekszárd Város Önkormányzata
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

Projekt neve	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok
Projekt célja	A családi házas ingatlanok esetén az ingatlantulajdonosok tájékoztatási és meggyőzése e tevékenységek előnyeiről mind közösségi szinten, mind háztartás szintjén. A drága és fenntarthatatlan zöldhulladék-szállítás helyett gazdálkodást, valamint az ingatlanon való ésszerű vízgazdálkodást ösztönözní.
Célcsoport	Lakosság, intézménytulajdonosok
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatos
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata, Szekszárdi Klímakör
Beruházási költség	500.000 – 1.000.000 Ft
Megvalósítási keret	Önerő

Projekt neve	Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható területeken
Projekt célja	A különböző előírások vagy terepviszonyok miatt közműves csatornával el nem látható területeken a szennyvíztisztítás és kezelés korszerűbb, fenntarthatóbb módjának elterjesztése, bevezetése
Célcsoport	Lakosság, ingatlantulajdonosok
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatos
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Ingatlanulajdonosok

Projekt neve	Oktatás, szemléletformálás a hulladékkeletkezés csökkentésére
Projekt célja	Fogyasztói magatartás befolyásolása: közterületi és önkormányzati médiában szereplő reklámok környezettudatos kezelése. Intézményi hulladékcsökkentő megoldások bevezetése. Alternatívák alkalmazása. Az önkormányzati oktatási és kulturális intézményi hálózaton keresztül lehetőség van a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, a helyi hulladékgazdálkodási tervben részletezett nevelési és szemléletformálási programok teljesítésére. Az Önkormányzat és a közszolgáltató közös hulladékgazdálkodási akciók megvalósítása: Iskolákban és óvodákban szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogram. A szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő akciók. Karácsonyfagyűjtő akció. Általános iskolások számára vetélkedősorozat szervezése a szelektív hulladékgyűjtés témakörében. A környezetvédelmi világnap alkalmából egy napos szelektív hulladékgyűjtést szorgalmazó akció.

Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata Közzolgáltató Civil szervezetek
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	Környezetbarát technológiák alkalmazásának támogatása
Projekt célja	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a káros anyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát csökkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést. Az önkormányzat lehetőségeinek felmérése annak érdekében, hogy helyi lakosok és cégek környezetbarát technológiai fejlesztései nagyobb számban valósuljanak meg.
Célcsoport	Lakosság, vállalkozók, termelők
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Önkormányzat szakambarai, lakosság, vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Magántőke

Projekt neve	Megújuló energiákra alapozott ipar telepítése
Projekt célja	Olyan ipari üzemek letelepedésének kiemelt támogatása, melyek a megújuló energiát hasznosító berendezéseket állítanak elő (pl. napkollektor, széltubina...)
Célcsoport	Vállalkozók Termelők
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe Iparterület
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Befektetők Önkormányzat
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Magántőke

GAZDASÁGI PILLÉR

A fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet érő terhelések minimalizálása.

Projekt neve	Önkormányzati bevételek növelése
Projekt célja	A bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok jelenlegi helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.
Célcsoport	Szekszárd Város Önkormányzata
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata
Megvalósítási keret	Projekttől függ
Megvalósítási keret	Pályázati források Adók, egyéb támogatások

Projekt neve	Hatékony intézményi struktúra kialakítása
Projekt célja	Városi intézményekben optimálisan kialakítható munkakörök meghatározása, tényleges igényeknek megfelelő feladatmegoldások alkalmazása, intézmények személyi állományának, az optimális létszükségletnek biztosítása a kialakított munkakörök és foglalkoztatottság alapján. Szervezetek közötti együttműködés hatékonyságának növelése, hosszútávon biztonságos on-line alapon.
Célcsoport	Szekszárd Város Önkormányzata
Érintett terület	Városi Intézmények
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Intézmények Szekszárd Város Önkormányzata
Beruházási költség	-
Megvalósítási keret	Pályázati források Saját forrás

Projekt neve	Pályázatokkal kapcsolatos monitoring
Projekt célja	Pályázatok horizontális (esélyegyenlőségi és környezeti fenntarthatósági) vállalásaihoz kapcsolódó monitoring rendszer kialakítása, működtetése a Polgármesteri Hivatalban. A pályázatok beadásának koordinálása a fenti szempontoknak megfelelően.
Célcsoport	Szekszárd Város Önkormányzata
Érintett terület	Polgármesteri Hivatal
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	-
Beruházási költség	-
Megvalósítási keret	-

Projekt neve	Kistérségi Kártya létrehozása és működtetése
Projekt célja	A helyi kis- és középvállalkozások helyzetének javítása, azáltal, hogy a helyi lakosok minél nagyobb mértékben helyben költsek el jövedelmüket, ezáltal erősödjön a helyi gazdaság.
Célcsoport	Lakosság Kis és középvállalkozások Intézmények Szekszárd Város Önkormányzata
Érintett terület	Szekszárdi kistérség közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan, hosszútávra
Partnerek	Kistérségi Önkormányzatok Vállalkozói szövetségek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás

Projekt neve	Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése
Projekt célja	A Városban beruházni kívánó vállalkozások megtelepedésének elősegítése, ügyintézésének előmozdítása, ezáltal sikeres magánberuházások generálása, helyi munkahelyek létrehozása érdekében.
Célcsoport	Potenciális befektetők
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatosan, hosszútávra
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata Civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

Projekt neve	Passzív technológiák és megújuló energiák a fejlesztésekben
Projekt célja	A jövőbeni városi pályázatok és magánfejlesztések esetében a projekteknél támogatni kell, hogy legalább egy megújuló energia felhasználási módot, vagy zöld technológiát alkalmazzanak, ami akár bemutatóként is üzemeltethető.
Célcsoport	Szekszárd Város Önkormányzata Lakosság
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Önkormányzat, helyi cégek, Klímakör
Beruházási költség	Projekttől függő
Megvalósítási keret	Pályázati forrás

Projekt neve	Vegyszermentes háztáji termékek előállítása
Projekt célja	Háztáji keretek között, műtrágyák és növényvédőszeres felhasználása nélkül előállított, biztonságosan fogyasztható élelmiszerek termelése és felhasználása a közétkeztetésben, illetve a városi intézményeinél.
Célcsoport	Társadalom – mint hatásviselő.
Érintett terület	Gazdálkodók földterületei.
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	Termelői költség
Megvalósítási keret	Saját forrás

Projekt neve	Termelői Értékesítési Szövetkezet létrejöttének elősegítése
Projekt célja	A szekszárdi mezőgazdasági termelők piacra jutásának segítése, piaci pozícióinak javítása.
Célcsoport	Helyi mezőgazdasági vállalkozások
Érintett terület	Helyi termelők
Javasolt ütemezés	2011-től.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	-
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	Minősített termékek „Szekszárdon születtem” címkével ellátása.
Projekt célja	A helyi kistermelők, kézművesipari dolgozók helyben előállított termékeinek minősítése és kiválóságának elismerése szekszárdi termék címkével
Célcsoport	Lakosság – mint vásárló, kistermelők – mint értékesítők
Érintett terület	Piaci árusok, kistermelők, egyéni vállalkozók, kkv-k
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók, kézművesek? Önkormányzat, Klímakör
Beruházási költség	-
Megvalósítási keret	Saját területek felhasználásával, az érintett termelők bevonásával

Projekt neve	Fórumok, kiállítások szervezése a helyi vállalkozások számára
Projekt célja	Információs szolgáltatás és gyűjtés, kapcsolati tőke kiépítésének céljából tájékoztató előadások, fórumok, kiállítások szervezése.
Célcsoport	Vállalkozók
Érintett terület	Szekszárd Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata Meghívott előadók Civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források (pl. TÁMOP)

Projekt neve	Lovas turizmus fejlesztése
Projekt célja	A Város külterületén, esetleg látványosságaihoz vezető lovas ösvény kijelölése. A lovas turizmussal, a lósporttal kapcsolatos elvárások beépítése a városi projektekbe.
Célcsoport	A kistérségbe látogató turisták, lakosság
Érintett terület	A kistérség közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Szekszárdi Kistérségi Társulás, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Befektetők

Projekt neve	Horgász és vadász turizmus fejlesztése
Projekt célja	A Város közigazgatási területén és a szomszédságában találhatóak vadászatra alkalmas területek (Gemenc), illetve horgászatra alkalmas halastavak ezek egységes rendszerbe integrálása, illetve a helyi termékek megismerésén keresztül további fejlesztése.
Célcsoport	turisták, lakosság
Érintett terület	horgásztavak a város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata, Nemzeti Park, Gemenc Zrt., befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Befektetők

Projekt neve	A PTE IGYPFK mint konferencia központ és szálláshely kihasználásának növelése
Projekt célja	A Város helyi potenciáljait számításba véve egy kellemes környezetben tervezett konferenciához biztosítani tudja azon helyi és külső cégek, vállalatok, társaságok igényeit, melyek munkájuk során a munkavállalók és üzleti partnerek részére tréningeket, bemutatókat, továbbképzéseket tartanak. Ehhez felhasználhatók a főiskola terei, illetve a kollégium nyújtotta szálláshelyek.
Célcsoport	Vállalkozások
Érintett terület	Önkormányzat Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan a nyári időszakban
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Befektetők

Projekt neve	Tudásipar fejlesztése
Projekt célja	A város és főiskolái közötti együttműködések fejlesztése alapozva a magasan képzett szakember gárdára és a hallgatókra. Kétoldalú együttműködések létrehozása a fenntarthatóság helyi fejlesztési céljainak megfelelően. A főiskolák és a város szellemi integrációjának előmozdítása, fejlesztése.
Célcsoport	Lakosság, Önkormányzat, főiskolák
Érintett terület	-
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Szekszárd Város Önkormányzata, főiskolák
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források Önerő

VÁRHATÓ HATÁSOK

A Local Agenda 21 terv készítése során a fenntartható fejlődés eléréséhez kitűzött fő és részcélok, valamint az ezek megvalósításához szükséges programoknak lehetnek közvetett és közvetlen hatásai az egyes fenntarthatósági pilléreket tekintve. A várható hatásokat a 3 fő pillérre vonatkozóan az alábbiakban soroljuk fel:

Társadalmi hatások:

- A lakosság környezettudatossága nő,
- Esélyegyenlőség javulása.
- Közoktatás helyzete javul, korszerűsödik, környezettudatos nevelés.
- Egészségügyi ellátás javul,
- Szociális ellátás javul.
- Munkanélküliség csökken.
- A fiatal munkaerő helyben maradása,
- A lakosság gyermekvállalási kedve nő,
- Kulturális értékek, hagyományok, sport, művelődés megőrzése,
- Vendéglátás, idegenforgalom fejlődik
- Látogatók számának növekedése,
- A lakosság korösszetétele javul.
- Fenntartható életminőség

Gazdasági hatások:

- Infrastruktúra javul,
- Közösségi közlekedés javul,
- Helyi termékek minőségi védelmet kapnak kiválósági alapon
- Vállalkozások száma nő,
- Beruházások száma nő,
- Turizmus, idegenforgalom fellendülése,
- Megújuló- és energiatakarékos energiaforrásokra való áttérések,
- Foglalkoztatás, munkaerőpiac helyzete javul.

Környezeti hatások:

- a környezet minősége, állapota javul,
- a városi levegő minősége nem romlik,
- a talaj minősége javul,
- a felszín és felszín alatti vizek minősége javul, szennyezettsége csökken,
- a zaj és rezgés okozta környezetterhelés csökken,
- hulladékgazdálkodás helyzete javul,
- a Város zöldfelületi rendszerének állapota, minősége javul,
- biológiai aktivitásérték növekszik,
- védett területek és helyi értékek fennmaradnak,
- új védelem alá helyezendő területek, értékek kijelölése,
- természetes élőhelyek fennmaradnak.

MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS

INDIKÁTOROK

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok szükségesek, amelyek segítségével értékelhetőek a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában fellelhető és a helyzetelemzés fejezeteiben is részben tárgyalt statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetőek az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra. A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítani kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.

TÁRSADALMI PILLÉR

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
Általános adatok	Állandó népesség száma (fő)					
	Elvándorlások száma (eset)					
	Odavándorlások száma (eset)					
Egészségügyi helyzet fejlesztése	Működő háziorvosok száma (fő)					
	Működő házi gyermekorvosok száma (fő)					
	A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)					
	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)					
	A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)					
	A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)					
	A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)					
	A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)					
	A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás (eset)					
	Megjelenési esetek száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adat (eset)					
Szociális helyzet fejlesztése	Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adatok) (db)					
	Gyógyszertárak száma (humán) (db)					
	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)					
	Éven túl nyilvántartott álláskeresők száma					
	Járadék típusú ellátásban részesülők					
	Segély típusú ellátásban részesülők					
	Rendszeres szociális segélyben részesülők					

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
	Munkavállaló korú népesség					
	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya					
Oktatás, képzés fejlesztése	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)					
	Az általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (db)					
	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)					
	A napközis tanulók száma a nappali oktatásban az általános iskolákban (iskolaotthonos tanulókkal együtt) (fő)					
	Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)					
	Naponta bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)					
	Számítógépek száma az általános iskolai feladat ellátási helyeken (db)					
	Közéiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)					
	Közéiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)					
	Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)					
	Szakközéiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (szakmai képzéssel együtt) (fő)					
	Közéiskolai főállású pedagógusok száma (fő)					
	Szakiskolai és speciális szakiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)					

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
	Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)					
	Főállású pedagógusok száma a szakiskolákban és a speciális szakiskolában (fő)					
	Nemzetiségi, etnikai oktatásban tanulók száma a nappali oktatásban a középiskolában (fő)					
Közbiztonság fejlesztése	Települési rendőrök száma (fő)					
	Bűncselekmények száma (db)					
Kulturális élet fellendítése	A városi könyvtár beiratkozott olvasóinak száma (fő)					
	Múzeumi kiállítások száma (db)					
	Múzeumi látogatók száma (fő)					
	Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)					
	Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)					
	Kulturális rendezvények száma (db)					
	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)					
	Alkotó művelődési közösségek száma (db)					
	Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)					

GAZDASÁGI PILLÉR

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
Nemzetközi együttműködés	Pályázati lehetőségek					
Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése	önkormányzati bevételek összesen (Ft)					
	önkormányzati kiadások összesen (Ft)					
	adóbevételek (Ft)					
	összes felvett támogatás (Ft)					
	összes elnyert pályázati forrás (Ft)					
	összes kifizetett pályázati önerő (Ft)					

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
Mezőgazdaság fejlesztése	összes mezőgazdasági használatú földterület (ha)					
	egyéni gazdaságok száma (db)					
	kistermelői gazdaságok száma (db)					
	mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)					
	biotermesztés alatt álló földterület (ha)					
	ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)					
Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése	ipartelepek száma (db)					
	bejegyzett vállalkozások száma (db)					
	környezetbarát technológiák alkalmazása (%)					
	szálláshelyek száma (db)					
Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése	összes szállásférőhelyek száma (db)					
	vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)					
	külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)					
	vendéglátóhelyek száma (db)					
	turisztikai információs pontok, irodák száma (db)					

KÖRNYEZETI PILLÉR

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
Környezeti elemek és rendszerek állapotának javítása, védelme	összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	a lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	komposztáló háztartások száma (db)					
	biohulladék mennyisége (t)					
	helyi védetség alatt álló területek (m2)					
	helyi védetségű épített objektumok száma (db)					
	felújításra szoruló középületek száma (db)					
A lakókörnyezet	zajszennyezés mértéke (dB)					

Rész célok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017	
védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, zaj)	szén-dioxid (CO2) koncentráció (ppm)						
	Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése	Lakásállomány (db)					
		Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)					
		Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
		Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)					
		Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
		Villamosenergia-fogyasztók száma (db)					
		Az összes gázcsőhálózat hossza (km)					
		Összes gázfogyasztók száma (db)					
		Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)					
		Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
		Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)					
		Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)					
		Állami közutak hossza (km)					
		Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)					
		Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)					
		Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)					
Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása	Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)						
	Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m ³)						
	fenntartható energiahasználat témájú előadások résztvevőinek száma (fő)						
	megújuló energiaforrást alkalmazó középületek száma (db)						
	megújuló energiaforrást alkalmazó háztartások száma (db)						

Részcélok	Indikátorok	2013	2014	2015	2016	2017
Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása	egy főre jutó összes energiafogyasztás (fő/MJ)					
	erdő művelési ág aránya a területhasználásban (%)					
	biológiai aktivitás mértéke (%)					
	összes zöldterület a településszerkezetben (m ²)					
	egy főre jutó zöldterület (fő/m ²)					
	szabványos játszótérek száma (db)					
	a zöldfeületek fenntartásra szánt költség (Ft/ha)					

